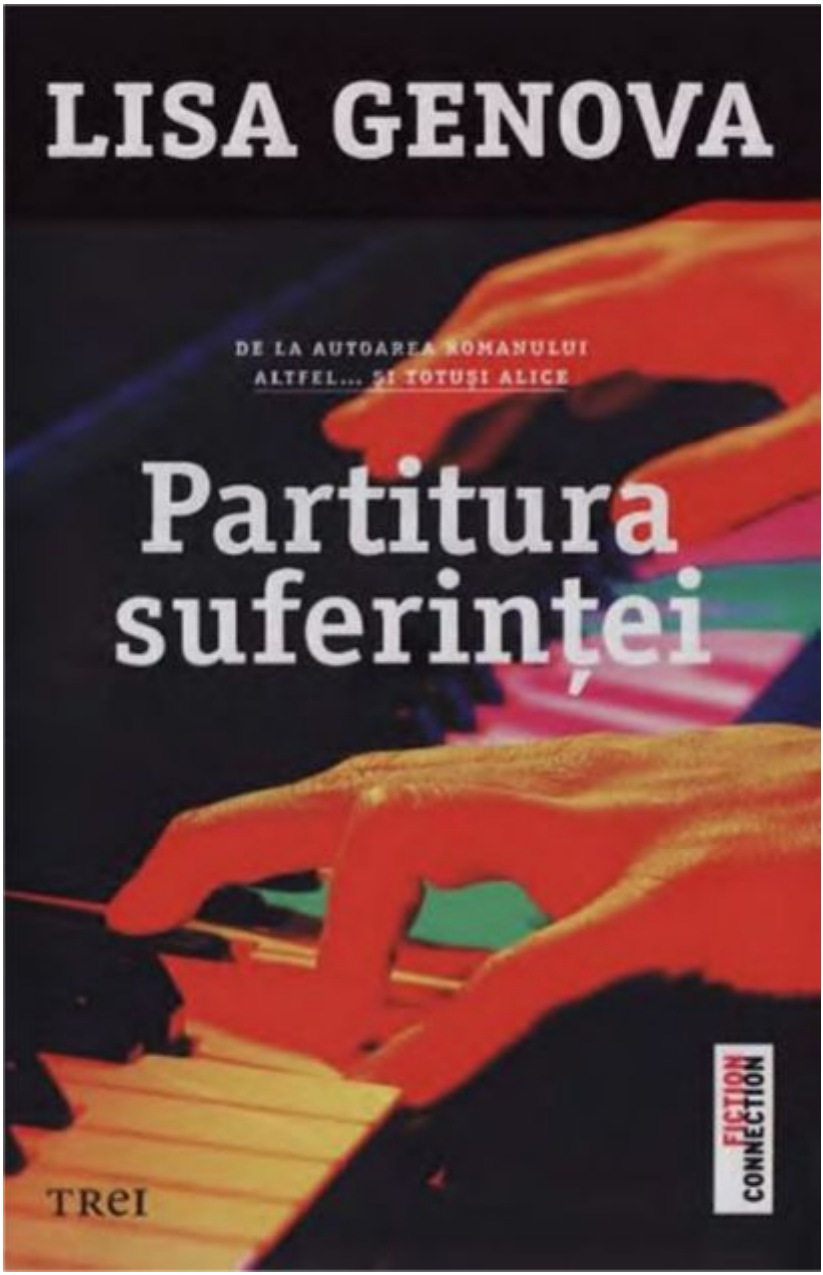
LISA GENOVA
DE LA AUTOAREA ROMANULUI
ALTFEL... ȘI TOTUȘI ALICE
Partitura suferinței
FICTION CONNECTION
TREI

LISA GENOVA

PARTITURA SUFERINŢEI

Traducere din engleză de Margareta Manole
Titlul original: *Every Note Played,* 2018

Editura Trei, 2018

Versiune ebook: v1.0, septembrie 2023

Cuprins

Prolog 6
Un an mai târziu 8
Capitolul 1 9
Capitolul 2 18
Capitolul 3 22
Capitolul 4 31
Capitolul 5 34
Capitolul 6 41
Capitolul 7 46
Capitolul 8 57
Capitolul 9 65
Capitolul 10 73
Capitolul 11 82
Capitolul 12 92
Capitolul 13 101
Capitolul 14 108
Capitolul 15 120
Capitolul 16 130
Capitolul 17 137
Capitolul 18 142
Capitolul 19 149
Capitolul 20 154
Capitolul 21 159
Capitolul 22 165
Capitolul 23 174
Capitolul 24 182
Capitolul 25 192

Capitolul 26.....201
Capitolul 27.....210
Capitolul 28.....215
Capitolul 29.....220
Capitolul 30.....225
Capitolul 31.....232
Capitolul 32.....239
Capitolul 33.....244
Epilog.....248
Îndemnul la acţiune al Lisei.....251
Mulţumiri.....252
Nota autoarei.....257

Pentru părinţii mei

În amintirea lui
Richard Glatzer
Kevin Gosnell
Chris Connors
Chris Engstrom

De ce staţi în închisoare, când uşa este larg deschisă?

— Rumi

Prolog

Richard cântă partea a doua a *Fanteziei în de major,* opus 17, de Schumann, ultima piesă din recitalul de la Adrienne Arsht Center din Miami. Sala de concerte este plină, dar nu se simte energia vibrantă. Acest loc nu are prestigiul sau presiunea intimidantă a sălilor de la Lincoln Center sau Royal Albert Hall. Poate că asta este problema. Acest recital nu e atât de important.

Fără un dirijor sau dacă nu are în spatele lui o orchestră, atenţia publicului este îndreptată numai asupra lui. Preferă aşa. Adoră să fie în centrul atenţiei, să simtă adrenalina de a fi vedetă. Să cânte solo este felul lui de a face paraşutism.

Dar, în această seară, a simţit tot timpul că interpretează superficial. Gândurile lui se îndreaptă către alte lucruri, cum ar fi friptura pe care o s-o mănânce la întoarcerea la hotel sau autoanaliza posturii sale incorecte, criticându-şi performanţa mediocră şi fiind prea conştient de sine, în loc să nu mai ştie de el.

Din punct de vedere tehnic, este perfect. Nu mulţi pianişti în viaţă sunt capabili să cânte fără greşeală această bucată extrem de rapidă şi complexă. În mod normal, îi place să cânte piesa asta, în special acordurile emfatice din partea a doua, adoră puterea şi grandoarea ei. Într-adevăr, nu se simte conectat emoţional la nimic din toate astea.

Este sigur că majoritatea persoanelor din sală, dacă nu cumva toate, nu sunt destul de sofisticate pentru a simţi diferenţa. La naiba, multe dintre ele probabil că nu au auzit niciodată de *Fantezia în do major,* opus 17, de Schumann. O să-l îndurereze mereu faptul că milioane de oameni ascultă toată ziua Justin Bieber, dar vor trăi

şi vor muri fără să-i asculte vreodată pe Schumann, Liszt sau Chopin.

A fi căsătorit înseamnă mai mult decât a purta un inel, îi vine în minte. Karina i-a spus asta cu ceva ani în urmă. În seara asta, el doar poartă inelul. Cântă fără să-şi dea interesul şi nu înţelege de ce. O să termine şi această piesă şi o să mai aibă o şansă aici mâine-seară, după care o să ia avionul spre Los Angeles. Au mai rămas cinci săptămâni din acest turneu. O să vină vara până când o s-ajungă acasă. Este bine. Adoră vara la Boston.

Cântă ultimele note din partea a treia, *Adagio,* iar acestea sunt blânde, solemne, pline de speranţă. Adesea, este mişcat până la lacrimi de această parte, o reacţie permisă faţă de această expresie intensă de vulnerabilitate delicată, dar în această seară nu este afectat. Nu simte speranţa.

Cântă ultima notă, iar sunetul zăboveşte pe scenă înainte să dispară, să zboare. În sală se aşterne un moment de linişte, apoi balonul de săpun este spart de un ropot de aplauze. Richard se ridică şi se întoarce cu faţa spre sală. Se înclină din talie, atingând cu degetele marginea fracului, face o reverenţă. Publicul se ridică în picioare. Reflectoarele sunt ridicate acum, iar el poate vedea feţele oamenilor, zâmbind, entuziaşti, apreciindu-l, admirându-l. Se înclină din nou.

E iubit de toată lumea.

Şi de nimeni.

Un an mai târziu

Capitolul 1

Viaţa Karinei ar fi fost cu totul altfel dacă ea ar fi crescut cu cincisprezece kilometri mai la sud sau mai la nord, în Gliwice sau Bytom, în loc de Zabrze. Nu se îndoia de acest lucru nici când era copil. Pentru destinul tău, zona contează la fel de mult ca în domeniul imobiliar.

În Gliwice, lecţiile de balet constituiau un drept din naştere al tuturor fetelor. Aici, profesoară era domnişoara Gosia – fostă prim-balerină la Baletul Naţional din Polonia, din perioada de dinaintea legii marţiale ruseşti – şi de aceea se considera că este un privilegiu să creşti fete în Gliwice, altfel un oraş sumbru. Oportunitatea de a avea o profesoară desăvârşită precum domnişoara Gosia era, într-adevăr, un privilegiu de neegalat pentru orice tânără. Aceste fete au crescut purtând costume de dans, cocuri şi fuste din tul, sperând ca, într-o zi, piruetele să le poarte departe de Gliwice. Fără să ştie exact ce s-a ales de fetele care au crescut în Gliwice, este sigură că majoritatea, dacă nu chiar toate, au rămas tot acolo şi sunt acum învăţătoare sau neveste de mineri, ale căror visuri neîmpărtăşite de balerine au fost transmise fiicelor lor, următoarea generaţie de eleve a domnişoarei Gosia.

Dacă ar fi crescut în Gliwice, în mod cert Karina nu ar fi devenit balerină. Are picioare urâte, cu tălpile late şi stângace, practic nearcuite, o structură robustă formată dintr-un trunchi lung şi picioare scurte, un corp conceput mai mult pentru muls vaci decât pentru *pas de bourrée.* Nu ar fi fost niciodată cea mai bună elevă a domnişoarei Gosia. Părinţii Karinei ar fi pus capăt trocului valoros constând în ouă şi cărbune pentru lecţiile de balet, cu mult înaintea etapei de poante. Dacă viaţa ei ar fi început în Gliwice, tot acolo ar fi rămas.

Fetele din Bytom nu luau lecţii de balet. Copiii din Bytom aveau Biserica Catolică. Băieţii erau pregătiţi cu grijă pentru preoţie, iar fetele pentru mânăstire. Dacă ar fi crescut în Bytom, Karina ar fi putut deveni călugăriţă. Părinţii ei ar fi fost aşa de mândri! Poate că viaţa ei ar fi fost mulţumitoare şi onorabilă, dacă l-ar fi ales pe Dumnezeu.

Dar viaţa ei nu i-a dat niciodată ocazia să facă alegeri. A crescut în Zabrze, şi tot în Zabrze locuia şi domnul Borowitz, profesorul de pian, singurul din acest orăşel. Acesta nu avea o carieră prestigioasă precum domnişoara Gosia, şi nici un studio profesional. Ţinea lecţiile în sufragerie, unde duhnea a urină de pisici, a cărţi îngălbenite şi a tutun. Dar domnul Borowitz era un profesor bun. Era devotat, sever, dar încurajator şi, cel mai important, i-a învăţat pe toţi elevii lui să cânte Chopin. În Polonia, Chopin este venerat precum Papa Ioan Paul al II-lea şi Dumnezeu. Sfânta Treime a Poloniei.

Karina nu s-a născut cu un corp suplu de balerină, dar a fost binecuvântată cu braţe puternice şi degete lungi de pianist. Încă îşi mai aminteşte prima lecţie cu domnul Borowitz. Avea cinci ani. Clapele lucioase, iminenţa sunetului plăcut, povestea notelor spuse de degetele ei. A fost fermecată pe loc. Spre deosebire de majoritatea copiilor, ei nu era nevoie să i se spună să exerseze. Ba dimpotrivă, trebuia să i se spună să se oprească. *Nu mai cânta, fă-ţi temele! Nu mai cânta, pregăteşte cina! Nu mai cânta, e ora de culcare!* Nu putea să reziste să nu cânte. Şi nici acum nu poate.

Până la urmă, pianul a devenit biletul ei de ieşire din Polonia opresivă, către Curtis şi America şi tot ce a mai urmat apoi. *Tot* ce a urmat. Doar această decizie – de a învăţa să cânte la pian – a pus totul în mişcare, a fost bila din maşinăria Rube Goldberg a vieţii ei. Dacă nu ar fi cântat niciodată la pian, nu ar fi fost aici, acum, la petrecerea de absolvire a lui Hannah Chu.

Îşi parchează Honda în spatele unui Mercedes, ultima dintr-un şir de maşini parcate pe marginea drumului, la cel puţin trei străzi de casa lui Hannah, gândindu-se că nu poate ajunge mai aproape de atât. Se uită la ceasul din bord. A întârziat o jumătate de oră. E bine. O să stea puţin, o s-o felicite şi o să plece.

Tocurile fac un zgomot regulat pe asfalt în timp ce merge, ca un metronom uman, iar gândurile ei se desfăşoară în acelaşi ritm. Fără pian, nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Richard. Cum ar fi fost viaţa ei dacă nu l-ar fi cunoscut? Oare câte ceasuri şi-a petrecut gândindu-se la asta? Dacă le-ar aduna, ar rezulta zile şi săptămâni, poate chiar mai mult. Mai mult timp irosit. Ce ar fi putut fi. Ce nu o să fie niciodată.

Poate nu ar fi fost mulţumită dacă nu ar fi plecat niciodată din ţara ei pentru a studia pianul. Încă ar mai fi locuit cu părinţii şi ar fi dormit în camera ei de copil. Sau ar fi fost măritată cu un bărbat plictisitor din Zabrze, un miner care şi-ar fi câştigat din greu traiul decent, iar ea ar fi fost casnică şi ar fi crescut cinci copii. Ambele scenarii sumbre i se par atrăgătoare acum dintr-o cauză comună, pe care urăşte să o admită: lipsa singurătăţii.

Sau dacă ar fi urmat cursurile de la Eastman în loc de Curtis? Aproape că a făcut asta. Acea singură alegere, arbitrară. Nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Richard. Nu ar fi făcut niciodată un pas înapoi, presupunând – cu optimismul arogant şi veşnic al unei tinere de douăzeci şi cinci de ani – că ar mai avea încă o şansă, că roata norocului s-ar mai învârti o dată şi săgeata ei atotputernică s-ar opri fix la ea. A aşteptat ani buni pentru încă o şansă. Câteodată, viaţa îţi oferă doar una.

Dar apoi, dacă nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Richard, nu ar fi existat fiica lor, Grace. Karina îşi imaginează o realitate alternativă în care unica ei fiică nu a fost niciodată concepută, şi se surprinde bucurându-se de această variaţie până la punctul în care aceasta devine dorinţă. Apoi se mustră, ruşinată de un asemenea gând

teribil. O iubeşte pe Grace mai mult decât orice. Dar adevărul este că momentul naşterii lui Grace a fost din nou unul critic, decizional, asemenea momentului Gliwice versus Bytom versus Zabrze. *Stânga* a adus-o pe Grace şi a legat-o pe Karina de Richard, o funie strânsă în jurul gâtului ca o zgardă sau un ştreang, în funcţie de zi, pentru următorii şaptesprezece ani. *Dreapta* era calea nealeasă. Cine ştie unde ar fi dus aceasta?

Pe măsură ce merge pe cărarea şerpuită de piatră din curtea familiei Chu, umbra regretului îi urmăreşte fiecare pas, ca un câine credincios. Hannah a fost acceptată la Notre Dame, prima ei alegere. O altă elevă la pian care pleacă la colegiu. Dar Hannah nu o să studieze pianul acolo. Ca majoritatea elevilor Karinei, Hannah a luat lecţii de pian doar pentru a putea adăuga „cânt la pian" în candidatura ei la colegiu. Părinţii au acelaşi motiv, de multe ori chiar mai intens şi mai făţiş. Aşa că Hannah a venit din obligaţie, iar jumătatea de oră săptămânală petrecută împreună era lipsită de pasiune şi din partea elevei, şi din partea profesoarei.

Foarte puţini dintre elevii Karinei cântă la pian dintr-o plăcere autentică, şi chiar mai puţini au talent şi potenţial, dar niciunul dintre ei nu iubeşte pianul suficient de mult pentru a-l studia în continuare. Trebuie să fii pasionat. Nu poate să-i condamne. Aceşti copii sunt prea ocupaţi, prea stresaţi şi prea concentraţi să fie admişi la „cel mai bun" colegiu, ca să-şi mai poată alimenta pasiunea pentru muzică. Floarea nu iese din sămânţă fără iubirea persistentă a soarelui şi a apei.

Dar Hannah nu este pentru Karina doar o elevă oarecare. Ea a fost prietena cea mai apropiată a lui Grace, de la vârsta de şase ani, până la şcoala generală. Aproape toată copilăria lui Grace, Hannah i-a fost ca o soră mai mică – se jucau împreună, dormeau împreună, erau cercetaşe, jucau fotbal, mergeau la mall şi la film. Când Grace a intrat la liceu, iar Hannah a rămas la şcoala generală, fetele şi-au făcut fiecare alt cerc social, în funcţie de vârstă. Dar nu s-au

despărţit definitiv. Dimpotrivă, prietenia lor era ca două insule separate, dar apropiate. Se vizitau din când în când.

Etapa absolvirii lui Hannah nu ar trebui să însemne mult pentru Karina, dar o resimte din plin, de parcă ar fi mai mult decât pierderea încă unei eleve la pian. Declanşează amintirile de anul trecut, de pe vremea asta, şi o face să retrăiască din nou pierderea copilăriei lui Grace. Karina lasă felicitarea pentru Hannah pe masa pentru cadouri şi oftează.

Chiar dacă Hannah se află la celălalt capăt al curţii lor luxoase, Karina o vede imediat. Tânăra stă pe marginea trambulinei, râzând, iar o mulţime de fete şi băieţi uzi, aflaţi în spatele ei, o strigă pe nume, provocând-o să facă ceva. Karina aşteaptă să vadă despre ce e vorba. Hannah se lansează în aer şi se aruncă în apă, stropindu-i pe părinţii adunaţi în apropierea piscinei. Aceştia se plâng, îşi şterg apa de pe braţe şi de pe faţă, dar zâmbesc. Este o zi călduroasă şi probabil că duşul brusc a fost revigorant. Karina o vede printre ei pe Pam, mama lui Hannah.

Acum, că Hannah se mută în Indiana, Karina presupune că nu o s-o mai vadă deloc pe Pam. Au renunţat cu ceva timp în urmă la obiceiul de a se întâlni joia la un pahar de vin, nu mult după ce Grace a intrat la liceu. În ultimii ani, prietenia lor s-a redus la câteva momente ingrate de dinainte sau de după lecţiile săptămânale de pian ale lui Hannah. Împovărată cu transportul celor trei copii ai ei prin tot oraşul, pentru activităţi extracurriculare, Pam era adesea prea grăbită pentru a intra în casă, şi o aştepta pe Hannah în maşină, cu motorul pornit. Karina îi făcea cu mâna din uşă, în fiecare marţi, la 17:30, în timp ce Pam pleca.

Karina aproape că era să nu vină astăzi. Se simte afectată că a venit singură. Introvertită de fel, a fost extrem de secretoasă în ceea ce priveşte căsătoria ei şi chiar mai rezervată în legătură cu divorţul. Presupunând că nici Richard nu şi-a spălat rufele murdare în public – şi putea să se bazeze pe asta –, nimeni nu avea de unde să afle

detalii. Deci moara de bârfă îşi fabricase drama care nu i se furnizase. Cineva trebuia să aibă dreptate, iar cineva să greşească. Dacă se lua după privirile rapide, conversaţiile încheiate brusc şi zâmbetele false, Karina ştia ce rol i se atribuise.

Femeile, în special, sunt de partea lui. Este şi firesc. Îl descriu ca pe o celebritate sfântă. Merită să fie cu cineva mai elegant, cineva care ştie cât de minunat e el, cineva pe măsura lui. Ele presupun că ea este geloasă pe realizările lui, indignată de recunoaşterea lui, înveninată de faima lui. Ea este doar o profesoară de pian ştearsă şi plictisitoare, care învaţă tineri de şaisprezece ani să cânte Chopin, deşi nu-i interesează asta. Este clar că nu are stima de sine necesară pentru a fi soţia unui bărbat aşa măreţ.

Dar ce ştiu ele? Habar n-au!

Grace tocmai a terminat primul an la Universitatea Chicago. Karina anticipase că Grace ar fi fost acasă pentru vacanţa de vară şi ar fi putut să vină la petrecerea lui Hannah, dar tânăra a decis să rămână în campus şi să facă practică la un proiect, împreună cu profesorul ei de matematică. Ceva despre statistică. Desigur, Karina este mândră că fiica ei a fost aleasă pentru acest program de practică şi o vede ca pe o mare oportunitate, totuşi are un gol în stomac, o dezamăgire. Grace ar fi putut să vină acasă, să-şi petreacă vara alături de mama ei, dar nu a făcut asta. Karina ştie că e ridicol să se simtă desconsiderată sau chiar uitată, dar este guvernată de emoţii, nu de intelect. Aşa este construită şi, la fel ca un castel, pietrele de la temelia ei nu sunt uşor de rearanjat.

Divorţul a fost pronunţat în septembrie, în ultimul an de liceu al lui Grace, şi exact un an mai târziu Grace s-a mutat la o mie de mile depărtare. Întâi a plecat Richard. Apoi Grace. Karina se întreabă când o să se obişnuiască cu liniştea din casă, cu pustietatea, cu amintirile care persistă în fiecare cameră şi care par la fel de reale precum tablourile de pe pereţi. Îi lipsesc vocea fiicei ei vorbind la telefon, chicotelile prietenelor ei, pantofii aruncaţi în toate camerele,

elasticele ei de păr, prosoapele şi hainele de pe podea, luminile lăsate aprinse. Îi este dor de fiica ei.

Dar nu şi de Richard. Când acesta s-a mutat, absenţa lui se simţea mai mult ca o prezenţă nouă decât ca o lipsă. Calmul plăcut care a invadat casa după plecarea lui a umplut mai mult spaţiu decât a făcut-o vreodată forma lui umană şi ego-ul lui colosal. Nu i-a lipsit nici atunci, nici acum.

Dar când mergea la astfel de evenimente de familie singură, fără un soţ, se dezechilibra de parcă stătea pe marginea unui scaun cu două picioare. Doar în sensul ăsta îi lipseşte Richard. Pentru stabilitate. Are patruzeci şi cinci de ani, este divorţată. Este singură. În Polonia, ar fi o ruşine. Dar ea locuieşte în America de mai bine de jumătate de viaţă. Situaţia ei este una obişnuită în această cultură seculară şi nu implică ruşinea. Totuşi, ea se simte ruşinată. Poţi să scoţi fetele din Polonia, dar nu poţi să scoţi Polonia din fete.

Fără să-i cunoască pe ceilalţi părinţi, trage aer în piept şi porneşte singură pe drumul lung şi jenant spre Pam. Karina şi-a petrecut ridicol de mult timp pregătindu-se pentru această petrecere. Ce rochie să aleagă, ce pantofi, ce cercei? S-a coafat. Şi-a făcut până şi manichiura ieri. Pentru ce? Nu că ar vrea să o impresioneze pe Hannah sau pe Pam sau pe oricare dintre părinţi. Şi nici pentru că aici ar fi bărbaţi singuri, şi oricum nu-şi căuta un bărbat.

Dar ştie de ce. Nu vrea nici în ruptul capului ca cineva de aici să se uite la ea şi să zică: *Biata Karina! Viaţa ei e praf şi pulbere, se vede şi pe ea că aşa este.* Celălalt motiv este Richard. Pam şi Scott Chu sunt şi prietenii lui. Probabil că Richard a fost şi el invitat. Ar fi putut să o întrebe pe Pam dacă Richard era pe lista invitaţilor – nu că ar fi contat, doar să fie avertizată –, dar nu a avut curaj.

Prin urmare, acum simte un gol în stomac datorat posibilităţii ca el să fie aici şi un gol şi mai mare la gândul morbid că ar putea veni la braţ cu ultima lui cucerire, vreo fetişcană slăbănoagă de douăzeci

şi ceva de ani, şi cu atitudinea lui arogantă. Karina îşi freacă buzele una de cealaltă, asigurându-se că rujul e întins bine.

Ochii ei scanează curtea. Nu-l vede lângă Pam, nici în grupul de părinţi de lângă piscină. Karina scanează piscina, zona pentru grătar, spaţiul verde. Nu-l vede.

Ajunge lângă piscină şi intră în grupul celorlalţi părinţi, alături de Pam şi Scott. Vocile lor se opresc brusc şi se privesc cu toţii conspirativ. Timpul se opreşte în loc.

— Hei, ce se întâmplă? întreabă Karina.

Toţi cei din grup se uită la Pam.

— Mm... ezită Pam. Vorbeam despre Richard.

— Oh!

Karina aşteaptă şi se pregăteşte să audă ceva umilitor. Nimeni nu zice nimic.

— Ce-i cu el?

— Şi-a anulat turneul.

— Aha!

Nu e o veste şocantă. Mai anulase concerte şi turnee înainte. Odată, nu-l suporta pe dirijor şi a refuzat să urce pe scenă cu el. Altă dată, Richard a trebuit să fie înlocuit în ultimul moment pentru că se îmbătase la barul din aeroport şi pierduse avionul. Se întreba ce se mai întâmplase de data asta. Dar Pam, Scott şi ceilalţi se uită la ea cu nişte feţe grave, de parcă ar fi trebuit să aibă ceva mai compătimitor de spus.

Stomacul i se strânge de emoţie, drumurile ei interioare se umplu repede pe măsură ce un protest fervent se înalţă în sufletul ei, furioasă că trebuie să se implice în asta şi că Pam, în mod special, nu poate fi mai sensibilă cu ea. Nu este problema ei că Richard şi-a anulat turneul. A divorţat de el. Viaţa lui nu o mai priveşte.

— Chiar nu ştii? întreabă Pam.

Toţi îi aşteaptă răspunsul cu buzele lipite, nemişcaţi, un auditoriu absorbit de vizionarea unei piese de teatru.

— Ce? Ce, e pe moarte sau ce?

Îi scapă un râs nervos, dar sunetul nu are niciun fel de armonie. Caută o privire înţelegătoare în grupul de părinţi, chiar dacă a făcut un comentariu deplasat, pe cineva care să-i accepte umorul negru. Dar aceştia fie se uită îngroziţi la ea, fie nu se uită deloc. Toţi în afară de Pam. Ochii ei trădează o confirmare reticentă.

— Karina, Richard suferă de SLA[1].

1 Scleroză laterală amiotrofică — afecţiune neurodegeneratlvă caracterizată prin rigiditate musculară cauzată de atrofierea neuronilor motori. *(N. red.)*

Capitolul 2

Richard este treaz şi stă întins în pat, mulţumit că a dormit toată noaptea, ochii îi sunt alerţi şi nu clipesc, se holbează vag la bucata de vopsea curbată şi desprinsă de pe tavan, chiar în dreptul lui. Simte ceva venind, o prezenţă invizibilă care se furişează, precum ionii încărcaţi ce zbârnâie prin aer la apropierea unei furtuni cu descărcări electrice, dar tot ce poate face este să stea liniştit şi să aştepte să treacă pe lângă el.

Este în dormitorul lui, în loc să se trezească la Mandarin Oriental din New York City. Seara trecută ar fi trebuit să aibă un recital la David Geffen Hall, la Lincoln Center. Adoră Lincoln Center. Cele aproape trei mii de bilete au fost vândute de câteva luni. Dacă ar fi fost la Mandarin, ar fi fost gata să comande micul dejun. Poate chiar pentru două persoane.

Dar nu este nici la Mandarin în New York, nici în compania unei femei frumoase. Este singur în patul său din apartamentul de pe Commonwealth Avenue, din Boston. Şi deşi îi este foame, aşteaptă.

Trevor, agentul său, a făcut o declaraţie de presă în care a anunţat anularea turneului, pretinzând că Richard suferă de tendinită. Dar el nu înţelege rostul acestei declaraţii false. Mai devreme sau mai târziu, tot se va afla adevăratul motiv. Oricum ar fi, pistolul este îndreptat tot spre capul lui Richard. Este adevărat că la început şi el a crezut că suferă de tendinită, o afecţiune frustrant de inoportună, dar normală, care se vindecă prin odihnă şi terapie. Pentru el a fost frustrantă până şi o pauză de câteva săptămâni de pian, gândindu-se tot timpul la ce înseamnă pentru cariera lui. Dar asta a fost acum şapte luni, parcă în altă viaţă. Ce n-ar da să aibă tendinită!

Este posibil ca agentul lui să fie încă în faza de negare. Richard are în program un concert cu Orchestra Simfonică din Chicago, în

toamnă. Trevor nu a anulat acest concert încă, în speranţa ca Richard să se simtă mai bine până atunci. Richard înţelege acest gest. Chiar şi acum, la şase luni de la diagnosticare, tot nu poate procesa pe deplin ceea ce i se întâmplă şi ceea ce va urma. În anumite momente ale zilei, când citeşte sau când bea o ceaşcă de cafea, nu are niciun simptom. Se simte perfect normal şi ori uită că ultimele luni n-au existat, ori îl apucă o revoltă încrezătoare.

Neurologul a greşit. Este un virus. Un nerv lezat. Boala Lyme. Tendinită. O problemă temporară care acum s-a rezolvat. Nu are nicio problemă.

Apoi mâna lui dreaptă nu ţine pasul în timpul *Preludiului în sol diez minor* de Rachmaninov, rămânând în urmă, neputând să ţină ritmul. Sau scapă ceaşca de cafea pe jumătate plină, pentru că este prea grea. Sau nu are destulă putere să folosească unghiera. Se uită lung la unghiile grotesc de lungi de la mâna stângă, apoi la cele tăiate frumos de la mâna dreaptă.

Nu este o problemă temporară.

Nu va cânta la Chicago în toamnă.

Este dezbrăcat, mereu a dormit aşa. Toţi acei ani alături de Karina, în pijamalele ei încheiate până la gât şi cu şosete trei sferturi. Încearcă să şi-o imagineze goală, dar în minte îi vin imagini numai cu alte femei. În mod normal, asta l-ar excita şi distragerea atenţiei prin masturbare ar fi binevenită acum, dar anticiparea înfiorătoare a ceea ce va urma îi dă o stare de anxietate şi penisul lui rămâne moale şi nemişcat, la fel ca restul corpului.

Căldura corpului său a creat un cocon confortabil sub aşternuturi, în contrast puternic cu temperatura neprietenoasă din dormitor. Se pregăteşte pentru şocul la contactul cu frigul ascuţit în timp ce se dezveleşte de cearşaf şi pilotă. Vrea să-l vadă venind.

Stă cu ochii pe braţe, pe fiecare articulaţie a degetelor şi urmăreşte, în special, degetele arătător şi mijlociu ale mâinii drepte. Îşi analizează pieptul şi stomacul să vadă dacă apar neregularităţi în

timp ce acestea se ridică şi coboară când respiră. Se opreşte asupra picioarelor şi degetelor de la picioare; simţurile i s-au ascuţit şi sunt pregătite, ca un vânător ce pândeşte scânteierea unei blăni albe.

Aşteaptă, corpul îi este ca oala cu apă pusă pe aragaz, cu focul dat la maximum. Este doar o problemă de timp. O oală cu apă va ajunge, până la urmă, la punctul de fierbere. Bineînţeles, el speră să nu fie cazul. Dar în acelaşi timp, în mod pervers, stă acolo şi aşteaptă, familiaritatea fenomenului dându-i fiori.

Prima bulă iese la suprafaţă, o pocnitură în gamba stângă. Vibrează pentru câteva secunde, actul de deschidere, apoi trece la cvadricepsul drept, chiar deasupra genunchiului. Apoi îi zvâcneşte baza de la degetul mare, de la mâna dreaptă. Iar şi iar şi iar.

Nu suportă să vadă mai ales asta, spasmul degetului mare dominant, totuşi nu-şi poate lua ochii de la el. Îl aprobă în mod tacit, acest inamic microscopic din interior. Printr-o pură coincidenţă, pentru că ştie că nu are nicio putere asupra intenţiilor sale, acesta se mută din mână, în spaţiul dintre piele şi fascie, ca un şoarece care se ascunde în pereţii casei, şi apoi îi invadează bicepsul drept. Apoi buza de sus. Aceste convulsii agitate trec rapid de la o parte a corpului la alta, într-o succesiune rapidă, o mişcare tumultuoasă.

Câteodată, zvâcnirile persistă într-un singur loc. Ieri, s-au blocat pe un sfert din tricepsul drept, provocându-i contracţii intermitente şi pulsări repetate timp de câteva ore. S-au instalat acolo în mod obsesiv, de parcă se îndrăgostiseră de acea zonă şi nu mai voiau să plece, iar el s-a speriat, gândindu-se că nu o să se mai oprească niciodată.

Cu toate că ştie sigur că se vor opri. La un moment dat, zvâcnirile din toate grupele de muşchi – din braţe, picioare, gură, diafragmă – se vor opri pentru totdeauna. De aceea ar trebui să le accepte. Să fie recunoscător pentru ele. Zvâcnirile înseamnă că muşchii lui sunt încă acolo, capabili să răspundă la stimuli.

Pentru moment.

Neuronii lui motori sunt otrăviţi de un cocktail de toxine, o reţetă necunoscută de doctorul lui şi de toţi oamenii de ştiinţă de pe planetă, şi întregul lui sistem de neuroni motori se află într-o spirală a morţii. Neuronii lui mor, iar muşchii alimentaţi de aceştia duc o lipsă acută de energie. Fiecare zvâcnire reprezintă o bâlbâială a muşchilor, gâfâind, cerşind să fie salvaţi.

Nu pot fi salvaţi.

Dar nu sunt morţi încă. Aceste contracţii sunt un sistem de avertizare timpurie, precum indicatorul luminos de la maşină, care îl informează că nu mai are mult combustibil. Stând întins gol în pat, începe să calculeze. Presupunând că mai are cam şapte litri şi jumătate de combustibil în rezervor din momentul în care se aprinde ledul indicator, şi că BMW-ul lui consumă la economie cam patru litri la 35 de kilometri, ar mai putea merge cam 70 de kilometri înainte să rămână fără combustibil. Îşi şi imaginează scenariul. Ultima picătură de combustibil utilizată. Mecanismele motorului se opresc. Sunt blocate. Maşina s-a oprit. Este moartă.

Partea dreaptă a buzei de jos îi zvâcneşte. Fără a şti multă biologie, se întreabă cât combustibil pentru muşchi mai are în corp şi ar vrea ca zvâcnirile să poată fi contorizate.

Câţi kilometri mai are?

Capitolul 3

În timp ce Karina merge pe Commonwealth Avenue, trecând pe lângă mai mult de cinci clădiri, abia vede ce se întâmplă în jurul ei – vrăbioarele ronţăie firimiturile de la o brioşă căzută în spatele unei bănci din parc; un tatuaj cu un dragon feroce acoperă pieptul dezgolit al unui skateboarder; huruitul agresiv al roţilor skateboardului în timp ce trece pe lângă ea; un cuplu asiatic tânăr merge în tandem, ţinându-se de mână; o adiere de vânt parfumată cu fum de ţigară; un bebeluş plânge în cărucior; coregrafia alternativă a maşinilor şi pietonilor la fiecare intersecţie. În schimb, atenţia ei este îndreptată spre interior.

Inima îi bate mai repede decât îi cere ritmul mersului pe jos, iar asta o nelinişteşte. Sau poate, mai degrabă, era deja neliniştită şi inima a răspuns corespunzător. Merge mai repede pentru a încerca să sincronizeze acţiunile externe cu fiziologia internă, dar asta o face doar să se simtă de parcă se grăbeşte undeva, fiind în întârziere. Îşi verifică ceasul de mână, ceea ce este total deplasat. Nu poate ajunge mai devreme sau să întârzie, din moment ce el nu ştie că ea vine.

A transpirat. S-a oprit la următorul colţ, aşteptând culoarea verde la semafor, scoate un şerveţel din poşetă, bagă mâna pe sub cămaşă şi se şterge la subraţ. Mai caută un şerveţel, dar nu mai găseşte încă unul. Se şterge pe frunte şi la nas cu mâinile.

Ajunge la clădirea în care stă Richard, se opreşte la baza scărilor şi se uită în sus, la ferestrele de la etajul patru. În spatele ei, turlele Bisericii Sfintei Treimi şi sticla verticală transparentă a clădirii John Hancock se ridică deasupra acoperişurilor blocurilor din cărămidă de pe partea cealaltă a Comm Ave. Richard are o privelişte minunată.

Această stradă din Back Bay este deosebit de elegantă, aici locuiesc cei din clasa socială superioară a Bostonului, veri cu vecinii

lor din Beacon Hill. Richard locuieşte în acelaşi cartier cu mulţi din elita elegantă din Boston – preşedintele de la BioGO, un chirurg de la Massachusetts General Hospital, proprietarul din a patra generaţie a unei galerii de artă veche de două sute de ani, de pe Newbury Street. Richard câştigă bine, chiar foarte bine pentru un pianist, dar locuinţa asta este exagerată, probabil reprezintă versiunea lui de criză a vârstei mijlocii, maşina lui Porche roşie şi strălucitoare. Trebuie că are ipotecă pentru toată viaţa.

Nu l-a mai văzut de când a terminat Grace liceul, cu mai mult de un an în urmă. Iar ea nu a fost niciodată aici. Bine, a trecut cu maşina pe-aici de două ori, de fiecare dată noaptea, pretextând în ambele rânduri că evită traficul, dar abătându-se intenţionat de la ruta ei preferată de acasă până-n centrul Bostonului, încetinind cât să nu fie claxonată, abia suficient pentru a putea vedea rapid ca prin ceaţă tavanele înalte şi o lumină aurie nespecifică unei case nelocuite.

Urăşte faptul că Richard a fost cel care s-a mutat, care a luat-o de la început într-un loc nou. Amintirea lui o bântuie în fiecare cameră din casa care a fost cândva căminul lor, amintiri rareori frumoase, cât neliniştitoare şi chiar urâte, de cele mai multe ori. A înlocuit salteaua, farfuriile şi tacâmurile. A dat jos din sufragerie tabloul cu fotografia lor de nuntă şi, în locul lui, a pus o oglindă frumoasă. Nu contează. Ea a rămas exact unde a lăsat-o el, în casa lor, iar amprenta lui energetică a rămas în urmă precum o pată de vin roşu pe o bluză albă. Chiar dacă o speli de o mie de ori, pata aceea maro nu mai iese niciodată.

Ar fi putut să se mute, mai ales acum că Grace a plecat la facultate. Dar unde să se ducă? Şi ce să facă? Încăpăţânarea ei, acea trăsătură impenetrabilă a personalităţii ei, refuză să ia în considerare aceste întrebări pe care le crede lipsite de sens. Rămâne acolo, blocată în muzeul colonial format din cele trei dormitoare ale căsniciei ei devastate.

Grace îşi luase deja permisul de conducere când Karina şi Richard s-au despărţit, aşa că putea să conducă singură până „acasă" la tatăl ei. Vizuina lui de celibatar. Karina urcă scările până în faţa uşii apartamentului şi simte un gust amar. Când ajunge la ultima treaptă, simte şi în stomac gustul din gură, iar cuvântul *bolnav* preia controlul monologului ei interior. Se simte bolnavă. Dar îşi aminteşte că nu ea este cea bolnavă. Richard este.

Greaţa din stomac o face să se frământe, să se agite. De ce este ea aici? Să zică sau să facă ce? Să-şi exprime mila sau simpatia, să-şi ofere ajutorul? Să vadă cu ochii ei cât de rău îi este, tot aşa cum fac şoferii curioşi când trec pe lângă un accident – se uită la maşina lovită înainte să meargă mai departe?

Oare cum arată? Nu are nicio persoană de referinţă în afară de Stephen Hawking. O marionetă fără păpuşar, paralizată, emaciată, care nu poate respira fără o maşinărie, cu membrele, trunchiul şi capul poziţionate într-un scaun cu rotile de parcă-i păpuşa de cârpă a unei fetiţe, căreia îi atârnă membrele făcute din bumbac, şi cu vocea generată de un computer. Aşa va arăta şi Richard?

Poate nici nu e acasă. Poate este la spital. Ar fi trebuit să sune înainte. Părea mai înfricoşător să sune decât să-şi ia inima-n dinţi să apară la uşa lui, neanunţată. O parte din ea crede că este vinovată pentru boala lui, chiar dacă ştie că o astfel de teorie este absurd de narcisistă. De câte ori şi-a dorit să-l vadă mort? Acum chiar e pe moarte, iar ea este o femeie josnică, condamnată şi oribilă pentru că şi-a dorit aşa ceva şi, mai rău, pentru că s-a bucurat la gândul acesta.

Stă în faţa soneriei, nedecisă dacă să sune sau să plece, trasă în direcţii diferite de anumite contrapuncte din interior care îi creează o stare tumultuoasă. Dacă ar putea paria precum un copil, ar susţine că o să plece. Se smulge din inerţie şi apasă pe sonerie surprinzându-se pe sine.

— Da? se aude vocea lui Richard prin interfon.

Karina simte cum îi bate inima în gât, se sufocă şi are un gust acid.

— Sunt Karina.

Îşi aranjează părul după ureche şi trage de breteaua sutienului care i s-a lipit de corpul transpirat. Aşteaptă să o lase să intre, dar nu se întâmplă nimic. Ferestrele uşii sunt acoperite cu perdele groase şi nu poate vedea dacă se apropie cineva. Apoi aude paşi. Uşa se deschide.

Richard nu zice nimic. Karina se aştepta ca el să fie surprins că ea este aici, dar nu se întâmplă asta. În schimb, faţa lui este imobilă, doar ochii schiţează un zâmbet. Nu pare chiar fericit să o vadă, mai degrabă satisfăcut, iar inima ei, ale cărei bătăi le simte în gât, ştie deja că această vizită a fost o idee dezastruoasă. El continuă să tacă, iar ea face la fel, şi deşi acest joc non-verbal de pui fricoşi nu durează mai mult de două secunde, pare o agonie care se întinde dincolo de graniţele spaţiului şi timpului.

— Ar fi trebuit să sun.

— Intră!

În timp ce urcă în urma lui cele trei scări, îi studiază mersul care pare sigur, stabil şi normal. Mâna lui stângă stă în permanenţă pe balustradă, şi deşi nu pierde contactul cu ea, nu pare să se sprijine. Nu este o balustradă pentru oameni handicapaţi. Din spate, arată perfect sănătos.

A fost doar un zvon.

E o proastă.

Când ajung în apartament, el o conduce în bucătărie – mobilierul este din lemn închis la culoare, blaturile negre, electrocasnicele din inox, totul pare modern şi masculin. O invită să stea pe un scăunel lângă insulă, cu vedere spre sufragerie – pianul de concert Steinway, o canapea din piele maro, covorul oriental din cuibul lor, un laptop pe un birou lângă fereastră, o bibliotecă – minimalist, curat şi concentrat. Tipic pentru Richard.

Pe blatul de la bucătărie se află o armată de cel puţin două duzini de sticle de vin, plus o sticlă neastupată şi un pahar cu vin roşu, în faţa lui. El adoră vinul, îi place să se creadă expert, dar de fapt bea o selecţie specială doar după concerte, pentru a marca o reuşită sau o sărbătoare, sau măcar la cină. Dar acum nu este nici miercuri după-amiaza.

— Erau în pivniţă. Acest Château Mouton Rothschild din 2000 este minunat.

Ia un pahar din dulap.

— Bei cu mine?

— Nu, mulţumesc.

— Această vizită neaşteptată sau ce este – şi dă din mână arătând spre ea şi el – necesită alcool, nu crezi?

— Este indicat să bei atât de mult?

El râde.

— Nu le beau pe toate astăzi. Beau şi mâine şi poimâine şi răspoimâine.

Ia o sticlă frumoasă şi neagră, cu sigiliu auriu, deschisă deja, şi îi toarnă generos în pahar, ignorându-i răspunsul. Ea ia o înghiţitură şi zâmbeşte din politeţe, neimpresionată.

El râde din nou.

— Tot cu gustul fin al unui animal de fermă ai rămas.

Aşa e. Ea nu poate face diferenţa între o sticlă scumpă de Mouton şi o cană de Gallo şi nici nu-i pasă de asta, iar aceste două trăsături l-au enervat mereu pe Richard. Şi spus în mod direct, de fapt el tocmai a făcut-o purcică proastă. Karina strânge din dinţi, înghiţindu-şi vorbele şi se abţine să nu-i arunce în faţă preţiosul vin de o sută de dolari.

El învârte paharul, miroase vinul, ia o gură, închide ochii, aşteaptă puţin, înghite şi îşi linge buzele. Deschide ochii şi gura şi se uită la ea de parcă tocmai a avut un orgasm sau l-a văzut pe Dumnezeu.

— Cum poţi să nu apreciezi asta? Sincronizarea e perfectă. Mai gustă o dată. Simţi aroma cireşelor?

Ea mai ia o gură. E bun. Dar nu simte cireşele.

— Nici nu mai ştiu când am băut amândoi ultima dată o sticlă de vin.

— Acum patru ani, în noiembrie. Tocmai venisem din Japonia, rupt de oboseală din cauza zborurilor. Ai gătit *golabki* şi am băut o sticlă de Châteaux Margaux.

Se holbează la el surprinsă şi intrigată. Ea nu îşi aminteşte de seara aceea, atât de rapid şi de drăgăstos invocată de Richard, şi se întreabă dacă fie nu a însemnat mare lucru pentru ea ca să o ţină minte, fie imaginea ei a dispărut pur şi simplu, estompată de celelalte numeroase experienţe mai puţin plăcute. Ciudat cum povestea vieţii lor poate fi cu totul diferită, depinde cine este naratorul.

Privirile li se întâlnesc. A lui este puţin mai îmbătrânită decât îşi aminteşte ea. Sau nu mai îmbătrânită. Mai tristă. Iar el e mai tras la faţă. Cu toate că a fost mereu slab, acum se vede clar că a mai pierdut în greutate. Şi are şi barbă.

— Văd că nu te mai bărbiereşti.

— Încerc ceva nou. Îţi place?

— Nu.

El rânjeşte şi mai ia o gură de vin. Îşi atinge rama ochelarilor şi nu zice nimic, iar ea nu îşi poate da seama dacă el se gândeşte cum să o manipuleze sau dacă are o reţinere. Reţinerea ar fi ceva nou.

— Am auzit că ţi-ai anulat turneul.

— Cine ţi-a spus?

— *Globe* zicea că ai tendinită.

— Deci de aceea ai venit, să vezi dacă mi-a trecut tendinita?

O provoacă să rostească cele trei litere şi inima ei receptivă bate din nou prea repede. Duce paharul la gură, pentru a evita

întrebarea lui şi răspunsul ei, şi înghite vinul odată cu adevăratul motiv pentru care se află aici.

— Obişnuiam să cred că uneori anulai câte un turneu pentru a atrage atenţia.

— Karina, acum abandonez câteva mii de oameni care, în următoarele trei săptămâni, plănuiseră să-şi petreacă toată seara urmărindu-mă pe mine. Să anulezi nu înseamnă să atragi atenţia, ci tocmai opusul.

Privirile li se întâlnesc din nou, iar schimbul de energie este undeva între o conexiune intimă şi un conflict.

— Dar văd că la tine a funcţionat, zâmbeşte el.

Îşi cufundă nasul în pahar şi inspiră, apoi bea tot vinul. Se uită la sticlele de pe blat şi alege una din rândul din spate. Fixează tirbuşonul pe dopul sticlei şi începe să rotească, dar îi scapă înainte să progreseze. Ridică tirbuşonul de pe sticlă şi analizează dopul, frecându-l cu degetul. Apoi se şterge pe pantaloni, ca şi cum dopul ar fi fost ud.

— Este un chin să deschizi aceste dopuri din capsule de ceară dură.

Repoziţionează tirbuşonul şi încearcă din nou, dar îi tot alunecă degetele şi nu are niciun control asupra mecanismului de rotire. Fără să stea prea mult pe gânduri, este pe cale să se ofere să deschidă ea sticla, când el se opreşte şi azvârle tirbuşonul în cameră. Karina se fereşte din instinct chiar dacă nu era în pericol, pentru că nu se află pe traiectoria obiectului.

— Poftim, o acuză. Asta ai venit să vezi, da?

— Nu ştiu. Nu ştiu.

— Eşti fericită acum?

— Nu.

— De-asta ai venit aici? Să mă vezi umilit în halu-ăsta?

— Nu.

— Nu mai pot cânta, nu suficient de bine, şi nu voi mai putea cânta vreodată. De aceea mi-am anulat turneul, Karina. Asta ai vrut să auzi?

— Nu.

Îl priveşte în ochi şi i se pare înfricoşător să stea în calea furiei lui.

— Atunci de ce eşti aici?

— Am crezut că aşa e bine să fac.

— Uită-te la tine, brusc un model de religiozitate, preocupată de ce e bine şi ce e rău. Cu tot respectul, dragă, tu nu ai fi în stare să faci diferenţa dintre bine şi rău nici dacă ţi-ar intra în ochi.

Ea clatină din cap, dezgustată de el şi de ea pentru că a ales să vină. Se ridică.

— N-am venit aici să fiu abuzată de tine.

— Ei, poftim, iar rosteşti cuvântul ăsta. Nu te abuzează nimeni. Încetează să mai zici asta. Ai spălat-o pe creier pe Grace. De-asta nu mai vorbeşte cu mine.

— Nu da vina pe mine pentru asta. Poate nu vorbeşte cu tine din cauză că eşti un ticălos.

— Sau pentru că mama ei este o căţea răzbunătoare.

Karina ia sticla pe care el nu a putut să o deschidă, o ţine de gât şi o sparge de marginea blatului. Aruncă gâtul spart şi se îndepărtează de băltoaca de vin de pe podea.

— Ăsta chiar miroase a cireşe, zice, cu vocea tremurândă.

— Pleacă! Imediat!

— Îmi pare rău că am venit.

Trânteşte uşa în urma ei şi fuge pe scări de parcă ar urmări-o cineva. A avut intenţii atât de bune! Cum de au mers lucrurile aşa de prost?

Cum de a mers totul aşa de prost?

Este asaltată de furie şi mâhnire din toate părţile, şi deodată i se înmoaie picioarele şi simte că este stoarsă de energie şi nu mai poate continua. Se aşază pe treapta de sus a scării de la intrarea în bloc, cu

faţa spre priveliştea aceea minunată – joggerii de pe Comm Ave., porumbeii din parc, turlele Bisericii Sfintei Treimi şi sticla albastră a clădirii Hancock – nu-i pasă dacă o vede cineva sau dacă o aude, şi începe să plângă.

Capitolul 4

Richard se aşază la pian pentru prima dată în ultimele trei săptămâni, de pe 17 august încoace, ziua în care degetul arătător drept a renunţat să mai lupte, ultimul deget de la mâna dreaptă care a încetat să-i mai respecte voinţa. L-a testat în fiecare zi. Pe 16 august putea să apese cu degetul arătător de la mâna dreaptă extrem de uşor. S-a agăţat de această reuşită, sărbătorind în mod patetic această mişcare ce presupunea un efort mental şi fizic enorm, şi semăna mai mult cu un tremur anemic decât cu o apăsare. Toată speranţa vieţii lui depindea de acel deget care, în urmă cu opt luni, putea dansa pe claviatură cântând cele mai complexe şi energice piese, fără să rateze o singură mişcare, lovind fiecare notă cu forţa ideală.

FORTISSIMO!

Diminuendo.

Degetul arătător, precum toate celelalte degete de la mâna dreaptă, constituia un instrument fin calibrat. Dacă ar fi făcut o singură mişcare în timpul repetiţiilor, dacă unul dintre degetele lui nu ar fi avut încrederea sau memoria necesară şi s-ar fi încurcat, Richard s-ar fi oprit şi ar fi reluat piesa de la capăt. Nu exista loc de greşeală. Degetele lui nu aveau nicio scuză.

În urmă cu opt luni, mâna lui dreaptă avea cele mai fine cinci degete din lume. Astăzi, braţul şi mâna lui dreaptă erau paralizate complet. Erau moarte pentru el, ca şi cum ar fi aparţinut unui cadavru.

Îşi ridică mâna dreaptă lipsită de viaţă cu cea stângă şi o pune pe claviatură, fixându-şi degetul mare drept pe clapa de central, iar degetul mic pe sol. Simte fineţea rece a clapelor, atingerea lor fiind senzuală, seducătoare. Clapele vor să fie alintate, sunt pregătite

pentru el, dar el nu poate răspunde. Brusc, acesta este momentul cel mai crud din viaţa lui.

Se holbează înfricoşat la mâna lui moartă pe clapele frumoase. Nu doar faptul că mâna nu se poate mişca o face să pară moartă. Degetele nu se curbează. Întreaga mână este prea dreaptă, prea rigidă, lipsită de culoare, de personalitate, de posibilitate. Este atrofiată, moleşită, impotentă. Pare falsă, ca un costum de Halloween, o proteză de ceară de la Hollywood. Nu poate fi a lui.

Aerul din încăpere devine greu, prea dens pentru a putea fi respirat, şi parcă a uitat cum să inspire. Îl apucă o criză de panică. Pune degetele de la mâna stângă pe clape, cu braţul întins, încheietura ridicată, degetele curbate, adorând atingerea clapelor, şi inspiră adânc. Trage aer în piept de parcă aleargă să-şi salveze viaţa, în timp ce ochii lui disperaţi caută clapele şi cele două mâini, pentru a vedea ce trebuie să facă. Ce naiba poate să facă?

Începe să cânte Brahms I – în realitate, cântă notele doar cu mâna stângă, iar pe cele corespunzătoare mâinii drepte le aude doar în minte. A cântat acest concert de cincizeci de minute alături de Orchestra Simfonică din Boston, la Tanglewood, vara trecută. Optzeci şi şapte de pagini memorate şi cântate mai aproape de perfecţiune decât a făcut-o cineva vreodată. În unele seri, muzica este bună şi aplaudată, în altele este transcendentă. El trăieşte pentru serile în care este transcendentă.

În acea seară pe peluză, întreaga orchestră a fost mai mult decât o simplă formaţie de fundal pentru Brahms. Au fost precum o conductă ce alimentează muzica cu viaţă, iar el a simţit acea legătură fermecătoare şi energetică dintre sufletul său, sufletul altor muzicieni, sufletul auditoriului de pe peluză şi sufletul notelor. Nu a fost niciodată capabil să descrie în mod adecvat ecuaţia sau experienţa acestei alchimii. A utiliza limbajul pentru a descrie magia lui Brahms ar fi ca şi cum am folosi o riglă de lemn pentru a măsura viteza luminii.

În timp ce cântă doar cu mâna stângă, închide ochii pentru a nu-şi mai vedea mâna dreaptă imobilă, ca de cadavru, şi această piesă combinată, dintre minte şi corp, îl mulţumeşte pentru un timp. Dar apoi îşi mişcă trunchiul înainte şi înapoi, un obicei de care nu a putut să scape şi care a fost criticat de mulţi dintre profesorii lui pentru că fie distrage atenţia, fie este prea liber, şi din greşeală îşi dărâmă mâna dreaptă de pe claviatură. Întregul braţ mort îi atârnă din umăr ca o ancoră căzută, grea şi dureroasă, probabil dislocată din nou.

Foloseşte artistic acest accident. Durerea din Brahms I, gravitatea, dorul, pierderea, lupta din tumultuoasa primă parte, precum un război. Soloul obsedant cântat de mâna lui stângă. Amintirea singuratică a melodiei din mintea lui. Agonia din umăr. Pierderea mâinii drepte.

Îndrăzneşte să se întrebe ce parte a corpului o să piardă în continuare. Instinctul şi mintea s-au pus de acord.

Cealaltă mână a ta.

Urlă şi loveşte clapele şi mai tare cu mâna stângă, cât mai poate. Pierde linia melodiei din minte şi poate auzi doar ce e real – vibraţii produse de ciocănele şi de pâslă, de coardele pianului şi de cele vocale. Absenţa notelor care ar fi trebuit cântate de mâna dreaptă se simte precum ceva mort, pierderea unei iubiri adevărate, sfârşitul amar al unei relaţii, un divorţ.

Se simte precum divorţul lui. Ridică mâna stângă mult deasupra claviaturii şi ezită, oprind piesa chiar înainte de *crescendo*-ul din prima parte, iar inima îi bate puternic în umăr şi în liniştea subită, în melodia neterminată, în viaţa lui întreruptă. Strânge mâna stângă pumn şi loveşte claviatura cât poate de tare, ca şi cum s-ar lupta cu cineva pe stradă, şi plânge trădat şi cu inima frântă iar şi iar.

Capitolul 5

Este Weekendul Familiei la Universitatea Chicago. Grace a insistat să nu vină Karina. I-a zis că ea ştie deja cum arată campusul. Anul trecut au cumpărat hanorace, tricouri, stickere pentru maşină şi căni pentru cafea de la magazinul din campus. Karina vede dormitorul şi pe colega de cameră a lui Grace în fiecare duminică, pentru că vorbesc pe internet. Karinei i s-a părut suspect că fiica ei investea atâta energie pentru a o convinge să nu meargă în vizită, parcă-şi proteja intimitatea sau independenţa sau un secret important. Dar nu a putut fi descurajată. Preţul biletului de avion a fost rezonabil şi îi era dor de fata ei.

Sunt la Common Grounds, o cafenea confortabilă cu decor de hipsteri, din campus, iar marele secret stă lângă Grace, cu o mână pe triplul latte şi cu cealaltă pe coapsa lui Grace. Matt are părul şaten şi exagerat de aranjat, o urmă de barbă şi ochii albaştri care se umplu de viaţă de fiecare dată când zâmbeşte. Cu siguranţă, este nebun după Grace. Şi cu toate că încearcă să pară indiferentă în faţa mamei sale, şi Grace este nebună după el.

— Grace zice că sunteţi o pianistă grozavă, spune Matt.

Karina ţine ceaşca de latte cu aromă de dovleac la mijlocul distanţei dintre gură şi masă, uitând dintr-odată în ce direcţie voia să o ducă. A fost luată prin surprindere, emoţionată că Grace a descris-o aşa. A lăudat-o chiar. Richard este pianistul grozav, nu ea. Sau poate că Matt i-a încurcat. Sau poate vrea să se pună bine cu mama iubitei lui.

Până la urmă, pune ceaşca pe masă.

— Nu, tatăl ei este grozav. Eu sunt doar profesoară de pian.

— E minunată, zice Grace, corectându-şi mama. Dar a renunţat la cariera ei ca să stea acasă cu mine. De aceea nu o să rămân niciodată gravidă. Nu vreau să-mi irosesc educaţia pentru a creşte un copil.

— Un răzgâiat, completează Matt, zâmbind.

Grace se joacă cu braţul lui şi îi strânge bicepsul înainte să-l elibereze. Karina bea din latte şi-şi linge spuma de pe buze în timp ce îi priveşte. Categoric fac sex.

Karina şi Grace sunt apropiate, dar nu vorbesc despre astfel de lucruri, o trăsătură moştenită de la mama Karinei, precum şi ochii ei verzi şi tendinţa de a se trezi înainte de răsărit indiferent de cât de obosită ar fi fost. Karina a avut doar o conversaţie despre sex cu mama ei. Avea doisprezece ani şi nu mai ţine minte exact cum a întrebat, dar îşi aminteşte răspunsul mamei sale pe care i l-a dat în timp ce spăla vasele şi stătea cu spatele la ea: „Sexul este actul prin care se fac copiii. Este ceva sacru între soţ şi soţie. Acum adu prosoapele de pe culme." Sfârşitul conversaţiei pentru totdeauna.

Karina a aflat mai multe de la călugăriţe şi de la prietenele ei. Îşi aminteşte că s-a simţit oripilată şi ruşinată când Zofia i-a spus că Natalia le făcea felaţie băieţilor în spatele băncilor din sala de sport, şi nu pentru actul în sine, ci pentru că nu ştia ce este o felaţie şi nici nu avea curajul să întrebe. Orice ar fi fost, ştia sigur că Natalia va ajunge în iad pentru asta.

Pe când avea şaisprezece ani, prietena ei expansivă şi frumoasă, Martyna, a fost trimisă să locuiască la o mătuşă. S-a întors nouă luni mai târziu, cu o atitudine supusă, evitând să-i privească în ochi pe ceilalţi, uitându-se doar înspre pantofii ei. Tot oraşul o bârfea. Martyna a fost o fată bună, cu un destin fatal. Nimeni nu avea să se mai însoare cu ea acum. Ce ruşine!

Karina îşi imagina copilul lăsat în urmă de Martyna, o fată sau un băiat, nu va şti niciodată, şi viaţa de fată bătrână pe care aceasta urma să o aibă. De aceea, atunci şi-a făcut o promisiune. Nu o să-şi distrugă viaţa precum Martyna şi nu o să stea nici condamnată ca mama ei, legată de bucătărie, gătind şi făcând curat zi şi noapte, timp de zeci de ani, crescând cinci copii. Ea nu o să piardă controlul asupra vieţii ei.

Când Grace a început liceul, au avut acea „conversaţie”. Karina era hotărâtă să fie mai deschisă şi să-i transmită lui Grace mai multe informaţii decât „înţelepciunea” pe care ea o primise de la mama ei, şi intenţionat a omis idei religioase preconcepute şi mitologii misogine. *Fără sex înainte de căsătorie şi fără metode contraceptive – acestea nu sunt regulile lui Dumnezeu, draga mea. Aceste reguli au fost făcute de oameni.* Erau în maşină, pe drum spre meciul de fotbal al lui Grace, şi stăteau mai mult una lângă alta decât faţă în faţă, dar oricum era o îmbunătăţire considerabilă faţă de poziţia mamei Karinei, care stătuse cu spatele. Discursul Karinei a inclus informaţii despre prezervative şi anticoncepţionale, boli cu transmitere sexuală şi sarcină, intimitate şi iubire.

Sexul nu reprezintă un păcat. Dar trebuie să te protejezi. Contracepţia este datoria femeii. Acum tresare la amintirea discursului, cum a făcut şi în timp ce vorbea cu Grace în maşină, retrăind sentimentul de vinovăţie. Nu este un păcat să foloseşti anticoncepţionale. A făcut ce a trebuit.

„Să nu minţiţi.”

Minciuna este un păcat.

Dacă ar fi fost ca Grace să-şi amintească doar un singur lucru din acea conversaţie, Karina a sperat mereu ca acesta să fie avertizarea: *Orice ai face, nu rămâne însărcinată.* E sigură că a repetat asta de mai multe ori şi chiar dacă putea doar să arunce o privire către faţa lui Grace în timp ce conducea, Karina simţea că aceasta se ruşinase şi îşi dădea ochii peste cap.

Acum o priveşte pe Grace direct în faţă şi aceasta pare sigură pe ea şi radiantă. Deţine controlul asupra vieţii ei. Karina se bucură că a primit mesajul, totuşi nu a vrut să-i zică să nu rămână însărcinată *niciodată.* Oare a spus asta şi nu şi-a dat seama?

— Ei bine, sunt foarte tare. Deci toate eforturile au meritat, nu, mamă?

— Da, draga mea.

— Predaţi la şcoală? întreabă Matt.

— Nu, acasă. În sufragerie.

— Aha!

— Serios, e cel puţin la fel de bună ca tatăl meu, dar el culege toate laudele.

— Ai mai vorbit cu tatăl tău? întreabă Karina.

— Nu recent. De ce?

Karina nu mai ştia nimic de Richard din acea zi oribilă din iulie, când fusese să-l vadă. Chiar dacă nu putuse să deschidă sticla de vin, ea tot nu e convinsă că el suferea de SLA. Probabil că are ceva precum inflamaţia tunelului carpian sau tendinită, afecţiuni specifice oricărui pianist la un moment dat, nesuferite, dar până la urmă trecătoare. Dacă Richard chiar are SLA, i-ar spune unicei lui fiice, nu?

— Cred că trebuie să cânte aici, în Chicago, luna viitoare.

— Nu ştiu nimic despre asta, ridică Grace din umărul drept. De ce mai ţii cont de ce urmează să facă? Trebuie să-ţi vezi de viaţa ta, mamă.

Karina simte că se înroşeşte. Comentariul repezit al lui Grace este prea tăios, ca o palmă jignitoare, şi se simte tratată nemilos, mai ales în faţa lui Matt, o persoană care nu este la curent cu viaţa ei complicată. Dar crede că insensibilitatea lui Grace nu a fost intenţionată şi rezistă impulsului de a se apăra. Karina şi Grace au avut multe conversaţii intime pe acest subiect în ultimul an. Acum, că Grace este la facultate, Karina ar putea să se mute. Ar putea trăi la New York sau New Orleans sau Paris. Ar putea renunţa la predat şi ar putea cânta din nou. Şi-ar putea reinventa viaţa. Sau măcar să o reia pe cea pe care a abandonat-o. Ar putea face orice. Măcar să facă ceva.

— Talentul *tău* muzical unde este? o întreabă Matt pe Grace.

— Păi, sunt aproape cea mai bună cântăreaţă de karaoke care a existat vreodată.

— Cea mai bună la cântat prost. Sigur nu ai fost adoptată?

— Arăt exact ca ea.

— Sau poate te-au scăpat din braţe şi te-ai lovit la cap?

— Asta ar explica gusturile mele în materie de bărbaţi.

De data asta, Matt se joacă cu braţul lui Grace, iar aceasta chicoteşte. *Bărbaţi,* nu *băieţi.* Când a devenit fetiţa ei o femeie?

Se gândeşte că Grace are cam aceeaşi vârstă pe care o avea ea când l-a cunoscut pe Richard. Urmau amândoi cursul de Tehnică al lui Sherman Leiper. Atunci nu ştia nimic despre Richard în afară de faptul că părea ciudat şi extrem de motivat. Îl simte şi acum holbându-se la ea în timpul cursului, prea timid ca să-i vorbească aproape timp de un semestru. Dar într-o zi şi-a făcut curaj.

Erau la o petrecere cu bere, la un cămin. Încurajat de alcool, a venit şi s-a prezentat. Dintr-o bere s-au făcut mai multe şi le-au sporit atracţia unul faţă de celălalt, dar ea s-a îndrăgostit de el după ce l-a auzit cântând la pian. Erau singuri într-o sală de repetiţii şi el a cântat *Fantezia în do major,* opus 17, de Schumann. Era atât de absorbit de piesă, încât părea că a uitat şi de prezenţa ei. Cânta într-un mod puternic, dar blând, sigur pe sine, impunător. Iar piesa e atât de romantică, una dintre preferatele ei. Până să cânte el ultima notă, ea se îndrăgostise deja.

Făceau sex dimineaţa şi noaptea, mai des decât se spăla ea pe dinţi. Ziua învăţa Bach şi Mozart, iar nopţile formele lui, primele şi ultimele note ale fiecărei zi fiind cântate pe corpurile lor. Erau foarte pasionali, nesătui de pian şi unul de altul. Nu mai exista nimic altceva. Nu a fost niciodată mai fericită.

Ştie că asta este o parte din trecutul ei, din începuturile vieţii, şi totuşi nu mai simte nicio legătură cu acele momente. Îşi aminteşte primul an alături de Richard, dar aceste amintiri, aceste imagini cu părţi ale corpului încurcate între cearşafuri, parcă aparţin altcuiva, unui personaj dintr-o carte citită cu mult timp în urmă.

Ideea că Richard ar fi sărutat-o vreodată i se pare acum revoltătoare, gândul că l-ar fi dorit, nebunesc, iar faptul că au fost căsătoriţi, ireal. Şi totuşi toate acestea s-au întâmplat.

O priveşte pe Grace cum îl ascultă pe Matt, zâmbind, flirtând, îndrăgostită, şi se întreabă care o să fie povestea lor. Speră ca fiica ei să aibă mai mult noroc în dragoste decât ea. *Nu repeta greşelile pe care le-am făcut eu!*

Ar fi putut Karina să vadă semnalele de alarmă prin ceaţa deasă a poftei trupeşti de la douăzeci de ani? Ar fi existat vreo cale de a prezice ce avea să urmeze? Posibil. Richard a fost mereu puţin narcisist, un egocentric fragil, un egoist nemernic. În mod naiv, ea a crezut că acestea sunt trăsăturile oricărui bărbat talentat şi ambiţios. Preţul recunoaşterii. I-a respectat devotamentul faţă de pian şi i-a admirat încrederea. Privind înapoi, îşi dă seama că devotamentul lui era disperare, încrederea era aroganţă, iar el era fragil ca un castel din cărţi de joc.

Cu toate astea, la început, relaţia lor era ameţitoare şi promitea o poveste de dragoste măreaţă. Dar s-a dovedit a fi o cacealma. *Până când moartea ne va despărţi.* Şi asta este tot o regulă inventată de oameni. Una chiar iraţională, ar spune. Totul are un început şi un sfârşit. Fiecare zi şi noapte, fiecare concert, fiecare relaţie, fiecare viaţă. Totul se termină până la urmă. Şi-ar fi dorit ca relaţia dintre ea şi Richard să se fi terminat mai frumos.

Muzica din cafenea, care până acum fusese un flux continuu de melodii pop – Ed Sheeran, Rihanna şi Taylor Swift –, se schimbă brusc cu Thelonious Monk.

— Mamă, ascultă. Obişnuiai să cânţi ceva asemănător când eram mică. Mai ştii?

Karina se holbează la Grace cu gura deschisă, şocată. Grace avea trei sau patru ani.

— Da. Dar nu pot să cred că-ţi aminteşti.

— Ce fel de muzică interpretaţi acum? întreabă Matt.

— Clasică. În principal, Chopin, Mozart, Bach.

— Oh, drăguţ!

— Cum de nu cânţi asta? întreabă Grace.

Dintr-un milion de motive.

— Nu ştiu.

Grace se uită în altă direcţie, la nimic anume, şi ascultă. Melodia se numeşte „Round Midnight", o baladă moleşitoare bună de ascultat noaptea târziu, care o face pe Karina să simtă nevoia de un pahar cu gin tonic, în loc de ceaşca de latte cu aromă de dovleac din mână. Îşi imaginează clapele de sub degete în timp ce aude notele în minte, partitura deschisă, ca o veche reţetă de familie, încă vizibilă după atâţia ani. Simte cum îi vibrează notele în suflet şi este acaparată de o stare de dor intens, ceva apropiat de mâhnire. Regret. Îl ascultă pe Monk cântând jazz şi inima ei se umple de regret.

Un zâmbet îi însufleţeşte faţa lui Grace şi ochii ei se luminează.

— Îmi place, ţie nu?

Karina se înroşeşte din nou. Dă din cap că da.

— Îmi place.

Capitolul 6

Înainte ca Richard să se trezească, în momentele acelea semiconştiente de amorţeală, note noi, dar familiare, joacă în cerneală neagră pe paginile albe şi fragile din spatele pleoapelor. Aude sunetul notelor văzute cu ochii minţii, arpegii ascendente care îl cheamă precum o sirenă. Deschide ochii. O rază de lumină puternică şi albă taie linia de mijloc a draperiilor grele, trase peste ferestre, din dormitor. Încă o zi.

Îşi instruieşte degetele de la mâna stângă să cânte partituri pe pagina albă închipuită, ritualul lui de dimineaţă. Examenul lui zilnic. Studiază simfonia mişcării simple, ridicarea şi coborârea secvenţială a fiecărui deget, precum acul unei maşini de cusut, maşinăria alcătuită din tendoane, articulaţii, vene şi muşchi, pentru el nu mai puţin miraculoasă şi esenţială decât propria inimă.

Mulţumit, se ridică, urinează şi merge în bucătărie să pregătească micul dejun, rezistând tentaţiei pianului pentru moment. În timp ce stă dezbrăcat lângă insula din bucătărie, bea cafea fierbinte cu un pai şi îşi analizează picioarele. Le comandă degetelor mari de la picioare să se mişte. Acestea se supun. Îşi îndoaie gâtul şi se apleacă, apoi îşi întinde buzele pentru a ajunge la gogoaşa pudrată din mână. Umărul stâng a început să se blocheze, limitând mobilitatea verticală a braţului. Încearcă să nu bage în seamă paralizia avansată pe care o prevesteşte acest simptom. Poate că boala se va opri acolo, la umărul stâng. Ar putea suporta asta.

Pe când alternează cafeaua cu gogoaşa, le permite gândurilor să meargă mai departe şi îşi imaginează impactul bolii asupra lui, dacă aceasta nu s-ar opri la umăr. Se învârte prin cameră, câmpul lui vizual îngustându-se ca o serie de prim-planuri dintr-un film de groază – mânerele dulapurilor (cele mai multe deja imposibil de atins), cafetiera, chiuveta, mânerul frigiderului, întrerupătorul,

telefonul, computerul. Pianul. O să aibă două mâini paralizate. Adică nu o să mai aibă mâini. Nu o să mai poată să se hrănească, să se scarpine în cap, să se şteargă la fund. Se holbează la pian în timp ce soarbe ultimele picături de cafea. Poate că boala se va opri la umăr.

După ce a terminat cafeaua şi gogoaşa, vrea să-şi lingă zahărul de pe vârful degetelor, dar în loc să facă asta, şi-l şterge pe pielea goală de pe coapse. Va continua să fiarbă cafea toată ziua, dar doar pentru aroma revigorantă pe care aceasta o împrăştie prin casă. Dacă bea mai mult de o ceaşcă, începe să tremure. După ce termină micul dejun, face un duş, se apleacă să se spele la cap, totul foarte repede, înainte să se aburească oglinda. Îşi analizează faţa blănoasă. Au trecut aproape două săptămâni de când nu s-a mai ras. Încă mai poate să facă asta cu mâna stângă, dar nu a avut chef. Poate o să se bărbierească astăzi.

Chiar dacă este dreptaci, viaţa petrecută la pian l-a determinat să devină ambidextru. Se simte aşa de norocos acum! Zâmbeşte. Dar zâmbetul îi este îmbrăcat într-o barbă pe care nu o vrea şi se gândeşte la toate persoanele din lume care au două mâini sănătoase şi funcţionale şi feţe curate şi bărbierite, şi care nu suferă de SLA, şi astfel, mintea râde de el pentru că se simte norocos. Zâmbetul este, de fapt, o trădare a realităţii lui macabre, ce are misiunea de a o disimula. *Ce motiv ai să zâmbeşti?* Încetează, ruşinat. Când stă cu buzele lipite, faţa lui devine sobră, gravă, acoperită aşa cu păr negru, puţin ameninţătoare, mult mai adecvată unui bărbat de patruzeci şi cinci de ani care suferă de o boală fatală neuromusculară. Decide să păstreze barba.

Stă în faţa dulapului, demoralizat de atâtea mâneci şi atâţia nasturi, şi se gândeşte să nu se mai îmbrace. Dar apoi îşi aminteşte ce anume este pregătit să cânte şi, inspirat, merge în direcţia vestimentară complet opusă. Scoate cel mai bun costum cu frac pe care îl are.

Şosetele şi pantalonii reprezintă o provocare, dar poate să o cucerească. Pantofii cu şiret fac parte din istorie acum. Se încalţă cu mocasini de piele patentată. Urmează partea de sus. Ochii i se umplu de spaimă când se uită neputincios la cămaşa cu pliuri, la vestă, la butoni, la papion. La naiba cu toate astea! Trage mâneca fracului pe braţul drept lipsit de viaţă şi încheie cu o oarecare uşurinţă un singur nasture peste pieptul gol. Gata! Este pregătit să cânte.

Gândindu-se din punct de vedere matematic, a presupus că, în cel mai bun caz, cu o singură mână ar cânta pe jumătate la fel de bine decât cu două. Dar a greşit total. În ultimele trei zile a fost absorbit şi obsedat de *Concertul pentru pian pentru mâna stângă* de Maurice Ravel. Este vorba despre o piesă de cincisprezece minute cântată solo, optsprezece minute în varianta pentru orchestră, o singură parte, compusă iniţial pentru pianistul austriac Paul Wittgenstein, care şi-a pierdut mâna dreaptă în Primul Război Mondial.

Richard stă ţeapăn pe băncuţă, îşi aşază mâna dreaptă în poală şi închide partitura, să nu vadă notele. De data asta o să cânte din memorie. Îşi pune mâna stângă pe clape şi aşteaptă. Îşi imaginează un public de câteva sute de persoane în sufragerie, dirijorul şi orchestra în bucătărie.

Concertul începe în întuneric, o furtună de rău augur în registrul basului şi tenorului, contrafagotul este solemn, iar tobele scot tunete. Soloul lui Richard începe după aproximativ un minut şi jumătate. Mâna lui urcă pe claviatură, salvându-i pe toţi de la furtuna sinistră, evocând imaginea unor raze strălucitoare de soare. Degetele de la mâna stângă deţin controlul total asupra celor optzeci şi opt de clape, traversând iadul şi ajungând în rai, o piesă cucerită cu o singură mână.

Se concentrează intens asupra fiecărei note şi totuşi nu gândeşte. A studiat Ravel nouă ore pe zi şi acum muzica îi pulsează în

interior, amintirea fiecărui diez, fiecărei pauze şi fiecărui staccato fiindu-i imprimată în muşchii mâinii şi deopotrivă în minte. Nu ar putea spune dacă ochii îi conduc degetele sau dacă le urmează, ca nişte martori. A ajuns în acel moment magic în care nu el cântă muzica. Muzica îl cântă pe el.

Aude jocul capricios de-a şoarecele şi pisica, întrebările şi răspunsurile din conversaţia care are loc între muzica pe care o creează şi interpretarea din mintea lui pentru coarde şi corni. Acum, melodia transmite posibilităţi pline de speranţă, fiecare notă şi marşul tobelor imaginate converg către un extaz triumfător. Mai aproape şi mai rapid, dar fără să se grăbească, un *crescendo* vibrează şi creşte în interiorul lui precum anticiparea unui orgasm, cântă alături de uriaşa orchestră din imaginaţie, mai tare, mai aproape, mai înalt, în cele din urmă încheind toţi odată, precum climaxul dramatic al unui film, cu o victorie eroică.

Şi cu acest ultim sunet care se aude, este învingător. Priveşte în sufrageria întunecată, cu draperiile încă trase peste ferestre, adrenalina îi dansează în inimă în timp ce publicul se ridică să-l aplaude. Se întoarce înspre bucătărie pentru a recunoaşte meritele orchestrei şi pentru a-i mulţumi dirijorului. Se ridică şi se înclină în faţa canapelei.

În liniştea deplină a apartamentului său, după ce experienţa concertului de Ravel i-a emoţionat sufletul, îşi imaginează cum cântă această piesă într-un loc real, cu o orchestră reală. Ar putea face asta. Ar putea merge în turneu cu această piesă drept pianist invitat, alături de orice orchestră simfonică din lume. Bineînţeles că ar putea. Cariera lui nu s-a sfârşit. Agentului său o să-i placă ideea.

Se aşază pe scaunul de la pian şi se pregăteşte să cânte din nou. Îşi pune mâna stângă pe clape, dar în loc să audă orchestra în minte, aude doar liniştea opresivă din apartamentul lui gol şi o voce în minte, arogantă şi negativistă, care îi fură încrederea şi îl determină să renunţe la acest plan.

Richard ridică mâna stângă în faţă. Aceasta începe să-i tremure de la umăr în jos. Încearcă să o ridice mai sus, încordându-şi fiecare fibră musculară pe care o poate invoca, dar braţul nu i se clinteşte. Extenuat, coboară mâna înapoi pe clape.

În loc să-şi înceapă partea de solo, în opoziţie cu liniştea apăsătoare şi vocea din capul său, cântă o singură notă, un sol, cu degetul mic. Ţine clapa şi pedala apăsate, ascultând sunetul unic, îndrăzneţ şi tridimensional la început, apoi stingându-se, dispersându-se, fragil şi descompus. Inspiră, încă mai miroase a cafea. Ascultă. Sunetul nu se mai aude.

Fiecare notă cântată reprezintă viaţă şi moarte.

Poate că boala îi va rămâne în umăr. Vocea din mintea lui ştie mai multe şi insistă să-i prezinte scenariul pesimist. Fără mâini.

Richard pleacă de la pian. Se retrage în dormitor, se dezbracă şi se târăşte înapoi în pat. Nu-şi sună agentul. Se întinde pe spate, se holbează la tavan şi îşi doreşte să poată opri timpul, să se ascundă de propriul viitor, ştiind fără îndoială şi fără speranţă că într-o zi, curând, acest scenariu pesimist va deveni realitate.

În acest scenariu va trăi şi va muri.

Capitolul 7

Singur, într-un cabinet de consultaţii mohorât, Richard o aşteaptă pe Kathy DeVillo. Este început de octombrie şi asta este a patra oară când o aşteaptă într-o astfel de încăpere impersonală, prima dată fiind aproape cu un an în urmă. Kathy este asistenta medicală care are grijă de el la clinica pentru SLA. *Grijă* este termenul pe care îl folosesc aici, iar Richard nu obiectează în mod deschis, dar nu grijă îi oferă ei la fiecare trei luni când este programat să vină. Personalul are intenţii bune. Nu se îndoieşte de asta. Kathy este drăguţă şi este evident că se dedică jobului ei şi îngrijirii lui. Dar pentru că este coordonator al programului de îngrijire a persoanelor cu SLA, în buzunarele ei găseşti ceva mai mult decât apăsătoare de limbă.

Aceste vizite medicale au ca scop colectarea de date pentru depistarea simptomelor care indică agravarea bolii. La fiecare trei luni, pierderile sunt vizibile, semnificative, iar Kathy şi ceilalţi înregistrează aceste pierderi în diverse tabele. Fiecare zi petrecută la clinică presupune o serie de întrebări şi răspunsuri prin care se măsoară ce a devenit din rău, şi mai rău. Kathy îi va spune câteva strategii de luptă cu boala, va da empatic din cap şi îi va prezice viitorul: *Crezi că acum este rău? Stai să vezi ce urmează!* Poate că neurologul o să-i regleze doza de rilutek. Sau poate că nu.

Durează cel puţin trei ore să facă toate măsurătorile şi, până la sfârşitul fiecărei zile petrecute la clinică, moralul lui Richard este la pământ. Jură că nu mai vine aici. Ce rost are? Având în vedere că mai are doar un număr limitat de ore pe această planetă ca fiinţă animată, pare o nedreptate extraordinară sau cel puţin un gest iresponsabil să le irosească stând degeaba în această cameră cu Kathy sau aşteptând-o. Şi totuşi, revine. Face ce i se spune, iar asta îl surprinde până şi pe el, deoarece supunerea pasivă nu face parte din trăsăturile lui de caracter.

Dacă ar fi să pună degetul pe rană – degetul lui stâng, pe cale să paralizeze –, ar recunoaşte că vine la fiecare programare medicală pentru că încă mai speră. Poate se va face o descoperire, un nou medicament în studiu clinic, ceva care să-i încetinească sau să-i vindece boala. S-ar putea întâmpla. Care ar fi fost şansele ca un băiat din ruralul New Hampshire – stat al cărui motto este „Trăieşte liber sau mori" –, obişnuit să-şi dedice timpul în mod egal fotbalului, tractoarelor şi berii Bud Light, să devină un pianist renumit în toată lumea? Probabil nu mai mari decât cele ca un om de ştiinţă să descopere remediul pentru SLA. S-ar putea întâmpla. Aşa că o aşteaptă pe Kathy.

Intră în sfârşit în cameră, roşie la faţă şi respirând greu, de parcă tocmai a fugit din partea cealaltă a spitalului. Poartă ochelari cu ramă de baga, un pulover tricotat negru neîncheiat, peste o cămaşă albă lăsată pe afară, pantaloni prea scurţi pentru ea şi pantofi fără toc, potriviţi ca să alerge pe holurile spitalului. Toate acestea o fac să arate mai mult ca o bibliotecară, decât ca o asistentă. Se spală pe mâini în timp ce îl salută, apoi se aşază pe scaunul din faţa lui şi citeşte înregistrările simptomelor avute cu trei luni în urmă, baza de la care o să pornească acum, marginea prăpastiei de pe care el o să plonjeze.

Se uită la el şi ridică din sprâncene.

— Unde este Maxine?

— Nu mai suntem împreună.

— A, îmi pare rău.

— Nu-i nimic.

În afară de Maxine, relaţiile lui Richard cu celelalte femei au durat aproape cam cât termenul de valabilitate la raft al unei cutii de lapte. Majoritatea l-au cunoscut după concerte, la petrecerile cu VIP-uri sau la strângerile de fonduri de caritate, impresionate şi fascinate. Se îndrăgosteau tare şi repede, fără să-i bage în seamă verigheta, pe vremea când era căsătorit. La început, îi tolerau şi

toanele şi timpul dedicat pianului în defavoarea lor. Când îi vedeau pasiunea pentru muzica lui Brahms, Chopin şi Liszt, şi iubirea şi devotamentul pentru pian, credeau că aceste înclinaţii sunt transferabile. Dar spre dezamăgirea tuturor, Richard nu a putut niciodată să iubească o femeie la fel de mult cum iubeşte pianul. Nici măcar pe Karina.

Aşa că, inevitabil, femeile se simţeau frustrate, singure şi nemulţumite cu rolul lor de vioara a doua. Chiar a treia, dacă se gândeau că înaintea lor mai era şi soţia lui. La început, încercau din greu. Nu a funcţionat niciodată. Nu ştie de ce. Poate fiinţele umane au o limită de pasiune. O plăcintă are un număr limitat de felii. În cazul lui Richard, doar o firimitură de pasiune rămâne nealocată pianului. Iubeşte femeile, le apreciază la fel de mult ca orice bărbat, dar în final, acestea se agaţă disperate de el. Iar el refuză să le ofere ceva. Măiestria lui de a cânta la pian le seduce. Dar după ce îi observă lipsa măiestriei ca bărbat, pleacă toate.

Cufundat în negare, a început să se întâlnească cu Maxine la două luni după ce a fost diagnosticat. Aceasta nu observa că el nu putea să-şi ridice braţul drept deasupra cotului sau că se aşeza mereu în dreapta ei pentru a-i ţine mâna cu mâna lui stângă. Poate că a bâlbâit câteva cuvinte în după-amiaza când a rămas fără energie, dar tocmai băuseră împreună două sticle de vin. Apoi, într-o dimineaţă l-a prins plângând la pian, cu mâinile pe genunchi, şi el i-a mărturisit tot.

În loc să-l părăsească imediat, s-a implicat în problemele lui. Era convinsă că un acupuncturist îl poate salva. Dar oricât de multe şedinţe de acupunctură, de ventuze simple sau cu flacără ar face, nu ar fi suficiente pentru a-i împiedica mâna dreaptă să devină ca de lemn. Ea insista, dar amândoi ştiau că efortul devenise nesincer.

O reţinea doar un sentiment de decenţă împletit cu vină. Situaţia nu era sănătoasă pentru niciunul dintre ei. Sexul devenise rapid şi lipsit de imaginaţie. Ei începuse să-i fie frică de corpul lui. El

devenise indiferent faţă de corpul ei. Se concentra doar asupra imperfecţiunilor. Ea era prea machiată. Şi-i mirosea gura. Nu era destul de frumoasă, destul de interesantă, destul de provocatoare. Lista lui de nemulţumiri era la fel de lungă ca a ei.

Timp de patru luni, s-au certat, s-au supărat şi au tot evitat să pronunţe motivul real pentru care sfârşitul relaţiei era inevitabil. I-a trebuit ceva timp pentru a-şi face curaj să se despartă de ea. Maxine nu a protestat. S-au îmbrăţişat lung, apoi ea a plecat. A fost cel mai altruist gest din viaţa lui.

— O să aibă cineva grijă de tine?

— Nu. Mă descurc singur.

— O să ai nevoie de ajutor. De la părinţi, rude, prieteni. Poţi să angajezi o asistentă personală, să plăteşti servicii de asistenţă medicală la domiciliu, dar o să fie scump. Ai pe cine să suni la nevoie?

— Mmm...

Mama lui a murit de cancer cervical la vârsta de patruzeci şi cinci de ani. Acum, Richard are patruzeci şi cinci de ani. Se pare că este o vârstă periculoasă în neamul lui. Cu tatăl lui nu a mai vorbit de ani de zile. Cei doi fraţi ai lui locuiesc în New Hampshire. Lucrează cu normă întreagă, iar soţiile lor au grijă de copii. Nu sunt o opţiune. Grace este la şcoală, unde trebuie să rămână. Încă nu i-a spus. Nu ştie cum. Ar urma Karina, dar se răzgândeşte imediat. În niciun caz!

— Cum stai cu locuinţa? Ai găsit una nouă?

— Nu. Încă stau bine unde locuiesc acum.

— Richard, stai la etajul patru într-o clădire fără lift. Serios, trebuie să te muţi cât mai curând posibil, înainte să ai nevoie de un scaun cu rotile. Îţi trebuie lift, rampă, înţelegi?

Se uită fix, fără să dea vreun semn că se va conforma. Încă mai poate merge. Cum să aibă nevoie de un scaun cu rotile cât mai curând? Ştie cum o să evolueze această boală şi totuşi nu-şi poate

imagina continuarea. Se uită în ochii mari şi căprui ai lui Kathy. Ea poate. Pentru ea este foarte uşor.

— Deci spune-mi ce se întâmplă acum.

— A ajuns la mâna stângă. Nu o pot ridica mai sus de nivelul umărului şi degetele sunt puţin mai slăbite. Nu pot ridica nimic greu. Scap lucrurile. Deocamdată pot merge cât de cât bine.

— Cât de cât.

— Da.

— Bine. Cum stai cu mâncatul, băutul, vorbitul?

— În mare parte, bine.

— Bine, o să verificăm toate acestea, să vedem ce se întâmplă. Să începem cu mâna stângă. Desfă degetele şi nu mă lăsa să ţi le strâng la loc.

Îşi desface degetele arătând ca o stea de mare. Kathy le strânge la loc într-o secundă, cu cel mai mic efort.

— Întinde mâna în faţa ta şi nu mă lăsa să o împing în jos. Opune rezistenţă!

Kathy apasă puţin, iar braţul lui se prăbuşeşte. Data trecută când a fost aici, încă putea să-şi folosească ambele mâini şi le putea ridica atunci când i se cerea. Dar mâna dreaptă îi căzuse la cea mai mică apăsare a lui Kathy şi îşi aminteşte teroarea care l-a cuprins, ca un curent de aer albastru şi rece, îngheţându-i inima, pentru că şi-a dat seama că aproape nu mai avea deloc forţă în braţ şi că o să-l piardă în totalitate şi pentru totdeauna. Îşi aminteşte că se gândea: Măcar mă mai pot baza pe mâna stângă. Acum se uită la mâna stângă, învins şi ruşinat de el însuşi, şi ştie cum o să decurgă acest exerciţiu peste trei luni.

— Încearcă să faci un semn A-OK cu degetul mare şi cel arătător, şi uneşte-le într-un cerc. Nu mă lăsa să ţi le desfac.

I le desface.

Îi vine să o pocnească peste faţă pe această doamnă drăguţă, cu mâna lui fragilă.

— Zâmbeşte larg, ca un zâmbet fals. Ca Hillary.

Zâmbeşte.

— Acum strâmbă-te. Ca Trump.

Se strâmbă.

— Deschide gura şi nu mă lăsa să ţi-o închid.

Deschide gura. Kathy îi pune podul palmei sub bărbie şi îi închide ferm gura.

— Scoate limba şi nu mă lăsa să ţi-o mişc.

Kathy apasă limba şi o mişcă la dreapta şi la stânga cu un băţ de acadea, rotindu-i-o în toate direcţiile.

— Linge-ţi buzele.

Ochii ei îi urmăresc limba când face un cerc.

— Umflă-ţi obrajii cu aer şi nu mă lăsa să ţi-l dau afară.

Kathy îi apasă obrajii şi aerul îi iese din gură.

— Îţi este greu să-ţi sufli nasul?

— Nu.

— Ai probleme cu saliva?

— Adică dacă îmi curg balele?

— Da.

— Nu.

— Dar cu tusea? Ai probleme cu gâtul?

— Nu chiar.

— Ia să văd! Tuşeşte puternic! Străduieşte-te!

Încearcă să inspire adânc, dar se loveşte de o piedică mai repede decât s-ar fi aşteptat, aşa că tuşeşte superficial şi cu expectoraţii. Îi este ruşine. Intenţiona să scoată un răcnet de leu şi în schimb a scos un sunet de pisoi care scuipă un ghemotoc de blană.

— Inspiră adânc şi cântă o notă pentru un timp cât mai îndelungat. Eşti pregătit? Haide!

Richard alege do central şi rămâne fără suflu după vreo cincisprezece secunde. Este normal? Kathy nu zice nimic.

Ea merge la chiuvetă şi umple un pahar de plastic cu apă.

— Poftim. Ia câteva înghiţituri mici, apoi bea totul deodată.

Richard face asta în timp ce ea pare să-i studieze mărul lui Adam.

— Ai probleme când iei medicamentele?

— Nu.

— E bine. Să iei pastilele este provocarea maximă când e vorba de înghiţit. Aşa că e grozav că nu ai probleme. Apa este cel mai rapid lichid şi ea o să-ţi provoace cele mai multe probleme. Bei cafea?

— Da.

— Cum îţi place?

— Neagră.

— Bine, dar de acum trebuie să pui şi lapte. Trebuie să îngroşi toate lichidele. Să le faci mai încete. Lichidele subţiri pot provoca aspirări. Ce greutate ai?

Kathy caută prin fişele lui.

— Am pierdut câteva kilograme.

Mâncatul a devenit o muncă necesară, lipsită de bucurie. Orice necesită utilizarea unui cuţit şi a unei furculiţe iese din discuţie. S-au dus vremurile cu filet mignon în sânge, la Grill 23. Pentru a deschide borcane şi ambalajele de la brânzeturile lui preferate, precum şi fundiţa de plastic răsucită de la punga de pâine, este necesară o colaborare între mâna stângă, genunchi şi dinţi, şi o răbdare persistentă pe care nu o are mereu. Având în vedere că nu poate să ridice mâna nici până la înălţimea umărului, trebuie să-şi coboare capul pentru a ajunge cu gura la furculiţă sau la lingură. Este o treabă minuţioasă şi murdară, şi nu-şi poate lua gândul de la cât de ridicol arată când face asta, de aceea refuză să mănânce în public. Cina obişnuia să fie un moment social şi savuros. Acum, cel mai adesea, comandă mâncare acasă şi mănâncă singur.

Şi a început să se înece. Crede că muşchii care coordonează mişcările sigure ale mâncării din spatele gurii, spre esofag şi până în stomac, au slăbit, pentru că uneori alimentele rămân blocate la

jumătatea tubului sau, şi mai rău, sunt absorbite de canalul greşit. Şi după cum tocmai au observat, acum are capacitatea de tuse a unui pisoi, aşa că o bucată mică de biscuit a reprezentat de mai multe ori o ameninţare pentru viaţa lui. Aproape ucis de un biscuit. Nu-i mai spune asta şi lui Kathy.

— Ei bine, ai slăbit trei kilograme în trei luni. Trebuie să-ţi stabilizăm greutatea. Trebuie să mănânci mai mult. Alimente şi lichide bogate în grăsimi, cu densitate mare.

— Bine.

— Lapte în cafea, unt pe pâine, plăcintă cu mere şi îngheţată.

— Fix ce-mi recomandă cardiologul.

— Nu ne facem griji pentru un atac de cord.

Aşa e. Un atac de cord ar fi o binecuvântare.

— Poţi să ridici piciorul drept şi să nu mă laşi să ţi-l apăs în jos?

Rezistă câteva secunde la presiunea tot mai mare, apoi cedează. Fac acelaşi exerciţiu şi cu piciorul stâng până cedează şi acesta.

— E bine. S-a întâmplat să-ţi cedeze piciorul când mergi, să cazi?

— Nu.

Minte. Inima îi bate mai tare şi aşteaptă să vadă dacă ea îşi dă seama. Săptămâna trecută şi-a prins degetul mare de la piciorul drept într-o treaptă, când urca scara din faţa blocului. A căzut rău, s-a lovit la bărbie, în dreapta, şi şi-a prins antebraţul paralizat sub el. Poartă o cămaşă cu mânecă lungă pentru a ascunde vânătăile uriaşe care îi acoperă toată mâna dreaptă şi se pare că barba îi este suficient de deasă şi de neagră pentru a masca rana adâncă din bărbie.

Kathy îi loveşte genunchii pentru a-i verifica reflexele. Apoi efectuează numeroase teste pentru a-i verifica forţa din picioare. Ia o notă de trecere.

— Ai crampe?

— Nu.

— Picioarele arată bine pentru moment. Dar braţul este pe ducă, aşa că nu o să poţi folosi un baston sau un cadru când îţi vor slăbi picioarele. Durează între trei şi şase luni pentru ca scaunele electrice cu rotile să fie livrate, aşa că vom face de acum o comandă pentru tine.

Din nou, Richard se holbează la ea cu o privire goală. Poate să comande scaunul dacă vrea, dar el nu o s-o încurajeze nici măcar cu o clipire.

— Sunt îngrijorată de disfagie şi de pierderea în greutate. Te-ai gândit dacă vrei să-ţi iei un tub de hrănire?

Numai la asta nu voia el să se gândească.

— Nu.

— Bine, doctorul Prince o să vorbească cu tine despre ce implică un tub şi te va programa pentru procedură, dacă decizi că vrei.

Avea program să cânte în Chicago, Baltimore, Oslo, Copenhaga. Se presupune că el îşi programează concerte de pian, nu proceduri chirurgicale pentru tub de hrănire. L-a luat ameţeala.

— Respiraţia pare să fie puternică încă. Doctorul Kim te va consulta în continuare pentru a verifica mai detaliat aceste aspecte.

Doctorul Kim este pneumolog.

— Ţi-ai înregistrat vocea?

— Nu.

— E ceva ce ai vrea să faci în mod deosebit?

— Nu ştiu.

— Ar fi o idee bună să te gândeşti la asta de acum. Când va fi cazul, vei putea utiliza vocea sintetică, produsă de computer, dar nu se compară cu luxul de a-ţi folosi propria ta voce. Tipul care se ocupă cu înregistrări este la Spitalul de copii. O să mă asigur să primeşti datele lui de contact astăzi, înainte să pleci. Dacă vrei să faci asta, te-aş sfătui să nu amâni mult.

Kathy răsfoieşte dosarul lui, mai adaugă nişte notiţe pe care Richard nu poate să le descifreze, apoi se uită la el şi zâmbeşte mulţumită.

— Asta e tot din partea mea. Ai întrebări? Pot să te ajut cu ceva?

Să vedem. De ce are el nevoie? Trebuie să-şi înregistreze vocea pentru că nu o să mai poată vorbi, iar alternativele sunt să aibă vocea ca a lui Stephen Hawking sau să fie mut în totalitate. Ar avea nevoie de un tub de hrănire. O să aibă nevoie de un scaun cu rotile cât mai curând posibil. Îi trebuie un apartament nou, cu lift şi rampe. Are nevoie de cineva care să aibă grijă de el.

Prea multe lucruri de procesat. Prea multe pierderi şi nevoi deodată. Încearcă să se concentreze la problemele imediate. Pierderea mâinii stângi. Nu o să aibă mâini. Nu o să se mai poată hrăni, îmbrăca, spăla. O să-şi golească conturile bancare şi o să angajeze ajutoare. Nu o să poată scrie la computer. O să-şi folosească degetele mari de la picioare.

O să piardă *Concertul pentru pian pentru mâna stângă* de Maurice Ravel. Nu o să mai cânte niciodată la pian.

Aceasta este pierderea la care s-a gândit până la cel mai mic detaliu, încă de la primele simptome ale bolii. Este cea care îi strânge stomacul, nu îl lasă să doarmă şi îl face să-şi dorească să înghită un flacon de pastile şi să-şi pună capăt vieţii încă de-acum. Cum poate el trăi fără pian?

Totuşi, nu asta este pierderea care-l copleşeşte şi-i provoacă atacuri de panică, făcându-l să nu-şi mai poată înghiţi saliva. Se gândeşte din nou la Maxine şi retrăieşte îmbrăţişarea de rămas-bun. Încă îi mai poate simţi corpul în această îmbrăţişare, sânii apăsaţi pe pieptul lui, obrazul ud pe umăr şi respiraţia pe gâtul lui. Tot în amintirea acestei îmbrăţişări mai poate simţi scuzele şi tragica poveste de dragoste. El a încetat să o îmbrăţişeze primul. Apoi s-a retras şi Maxine din îmbrăţişare şi a plecat din viaţa lui. Acum îşi doreşte să o fi ţinut în braţe un pic mai mult.

Este pe cale să-şi piardă mâna stângă. În urmă cu trei luni a îmbrăţişat-o pe Maxine pentru ultima dată. Să fie aceea ultima îmbrăţişare din viaţa lui?

Înghite cu dificultate, dar se îneacă cu propria salivă, iar tuşitul se transformă repede în plâns. Kathy îi dă un şerveţel. Richard îl ia umilit. Dar apoi decide din nou că nu îi pasă. Există ceva ce ea nu a văzut deja în această cameră? Scuipă, tuşeşte, plânge şi îi curg balele pe încă trei şerveţele, apoi se reculege, cât să poată vorbi.

— Am nevoie de o îmbrăţişare.

Kathy pune cutia de şerveţele deoparte şi se ridică în picioare în faţa lui, fără să ezite. Richard se ridică şi el, şi este strâns într-o îmbrăţişare fermă. Îi curg lacrimile şi nasul pe puloverul ei, dar Kathy nu zice nimic. O îmbrăţişează cu braţul stâng, apăsând-o pe pieptul lui, şi ea îl îmbrăţişează la rândul său, între ei creându-se o conexiune umană care pentru el este la fel de vitală precum aerul pe care încă mai poate să-l respire.

La început nu poate spune despre ce este vorba. Conexiunea nu are legătură cu speranţa. Nici cu empatia. Nu este realizată din dragoste.

Este grijă.

Richard expiră şi nu se desprinde de ea. Kathy stă cu el.

Asta este grija.

Capitolul 8

În timp ce oamenii din cartierul ei încă dorm, Karina stă pe trotuar, în faţa casei sale, şi o aşteaptă pe Elise. Aerul rece o cuprinde, îi pătrunde prin haine, iar Karina îşi doreşte ca Elise să apară mai repede, pentru a-şi pune sângele în mişcare. Îşi cuprinde trupul cu braţele şi îşi priveşte respiraţia, norişori albi care se ridică şi se descompun în aer, de parcă s-ar întoarce în cer. Îşi dă seama că stă sub unul dintre stejarii de pe marginea străzii şi se mută mai încolo, spre mijlocul drumului. Îşi ridică faţa spre cer, căutând căldura soarelui, dar acesta nu a răsărit încă. Uşa se deschide în sfârşit şi apare Elise.

— Scuze. Nu-mi găseam mănuşile.

Merg în tandem, fără să vorbească, prin cartierul lor curat, cu garaje pentru două maşini şi curţi amenajate, cu ferestre întunecate, decorate cu fantome şi vrăjitoare făcute de elevi, şi cu verande cu felinare impresionant sculptate în dovleci, vase cu varză decorativă verde şi mov, şi crizanteme aurii. Fără să se oprească, Karina ia o bomboană Tootsie Roll de pe stradă şi o bagă în buzunar. Karina şi Elise nu o să vorbească până nu ajung la lac. Karina merge mai repede, pentru că este nerăbdătoare să ajungă acolo. Fără să pună întrebări, Elise ţine pasul cu ea.

Merg aşa împreună câte o dimineaţă pe săptămână, de trei ani. Sunt vecine doar de puţin timp, dar Karina şi Elise s-au cunoscut la un dineu la facultate, la Conservatorul de muzică New England, în urmă cu douăzeci de ani. Richard tocmai acceptase o poziţie mult râvnită de profesor la catedra de pian. S-au mutat din New York datorită ofertei prestigioase pentru acel job. Au părăsit scena de jazz de la Smalls and 55 Bar, grupul de muzicieni în devenire cu care socializa Karina şi pe care îi iubea, concertele constante pe care le

avea în weekenduri şi o bază promiţătoare pentru cariera la care ea visa.

În acel moment, ea nu şi-a dat seama cât de părtinitoare a fost decizia de a se muta. Adesea, s-a întrebat oare ce a înţeles Richard înainte să-şi facă bagajul şi să plece de acolo. Pentru că nu era din această ţară, Karina pur şi simplu a presupus că Boston avea o cultură a jazzului la fel de predominantă. Sigur, va trebui să găsească alte cluburi, alţi artişti talentaţi, alte oportunităţi de exprimare şi alte oferte de angajare. Bostonul adoră concertele clasice ale Orchestrei Simfonice Boston şi ale Pops de la Symphony Hall şi Esplanade. Locuitorii Bostonului sunt loiali în mod fanatic muzicii rock şi pop aparţinând trupelor locale precum Aerosmith, Dropkick Murphys şi New Kids on the Block.

În New York, New Orleans, Berlin, Paris, şi chiar Chicago, jazzul este considerat o formă de artă renegată şi venerată. Nu există scene de jazz în Boston. Muzicienii care cântă în cele câteva cluburi de jazz din oraş sunt invitaţi doar pentru o seară. Vin şi pleacă. Nu trăiesc şi nu respiră aici. Şi-a dat seama de acest adevăr devastator chiar înainte să despacheteze farfuriile pentru cină şi s-a urât pentru că a fost atât de naivă şi s-a lăsat păcălită atât de uşor. A fost ca şi cum i s-ar promite să mănânce sushi la un restaurant mexican şi ea ar crede, fără ca măcar să verifice meniul.

Elise a fost raza ei de speranţă de la primul dineu la facultate. Fiind basistă şi profesoară de improvizaţie contemporană, Elise a vorbit despre jazz, Wynton Marsalis şi jazzul african. Înregistrase un album împreună cu studenţii ei din anul anterior, o producţie de campus care nu se ridica la nivelul Blue Note, dar era promiţătoare. Karina abia aştepta să o revadă, să o întrebe dacă ar putea cânta undeva, oriunde, sau dacă ar putea frecventa unul dintre cursurile ei sau chiar să predea, dar Elise nu a mai venit la următorul dineu de la facultate. Fusese diagnosticată cu o formă agresivă de cancer mamar şi îşi luase concediu pentru a urma tratamentul.

Apoi Karina a rămas însărcinată cu Grace, pe neaşteptate, şi Richard a renunţat la postul de la Conservatorul New England pentru ceea ce devenise un an continuu de turnee, aşa că ea nu a mai mers la niciun dineu la facultate. În timp, Karina a uitat de Elise. S-a retras în intensitatea şi singurătatea responsabilităţii full-time de a fi mamă, resemnându-se să trăiască în umbra imensă a lui Richard. Aceasta era mai întunecată, mai singuratică şi mult mai dificil de evitat decât cerul de dinaintea zorilor, dintr-o dimineaţă mohorâtă de noiembrie.

Chiar dacă nu plănuise să devină mamă, a iubit-o enorm pe Grace din momentul în care s-a născut şi nu-şi putea imagina să ducă o viaţă ca a lui Richard – plecat săptămâni în şir, dedicându-şi zilele, săptămânile şi anii doar carierei lui. Chiar şi atunci când era acasă, exersa timp de opt-zece ore pe zi. Era acolo doar fizic.

Ea nu suporta gândul de a fi departe de Grace sau de a pierde vreun moment important din evoluţia ei. A vrut să vadă cum fiica ei descoperă lumea – magia primului curcubeu, blana şi limba unui câine, gustul catifelat şi dulce al îngheţatei de vanilie. Karina a vrut să fie persoana pe care Grace o vedea când se trezea din somn, cea care o îmbrăţişa când plângea, cea care o săruta de o sută de ori pe zi. Nu putea abandona această iubire enormă şi preţioasă, acest dar. A iubit-o pe Grace mai mult decât a iubit pianul.

Iar dacă a ales-o pe Grace în detrimentul pianului, pentru că-şi iubea fiica mai mult, înseamnă că Richard trebuie că nu o iubea deloc. Acesta este scenariul pe care l-a scris şi l-a citit pentru sine timp de ani de zile. Nu putea să fie decât un monstru egoist dacă nu-şi iubea propria fiică, şi îl ura pentru asta. A construit acest caz împotriva lui, negru pe alb şi imposibil de demontat. Dar acum, privind în urmă, recunoaşte că această concluzie a fost extremă şi nu neapărat adevărată. Iubirea nu se măsoară în numărul de ore petrecute cu o persoană. Pentru prima dată, Karina se întreabă dacă

aventurile lui au început înainte sau după ce ea a început să-l urască.

La un moment dat, nu poate spune exact când, a abandonat orice posibilitate de a face carieră în jazz ca pianistă. Ţelul devenise prea neverosimil, copilăros şi prostesc. Se gândeşte la asta acum, în timp ce merge, visul vag al acelei vieţi pe care o intenţiona, dar nu o trăise niciodată, şi pare o cometă pe care a văzut-o cu mult timp în urmă brăzdând cerul negru al nopţii – observată pentru cel mai scurt moment posibil, ce îţi taie respiraţia, şi apoi dispărută pentru următorii o sută de ani.

În timp ce Karina o creştea pe Grace şi îl ura pe Richard, Elise a învins cancerul mamar, s-a alăturat facultăţii de la Colegiul de Muzică Berklee, a divorţat de soţul ei şi a început să se întâlnească cu radiologul ei. S-au căsătorit şi, în urmă cu patru ani, s-au mutat din Boston în suburbii, chiar peste drum de Karina. Sufletele pereche s-au reunit. Karina încă se mai miră de această coincidenţă, dar mintea ei catolică se tot întreabă dacă Dumnezeu nu a trimis-o pe Elise aici dintr-un motiv anume.

Când trec pe lângă cimitirul Oak Hill, Karina îşi dă seama de dată. Astăzi este 1 noiembrie, Ziua tuturor sfinţilor, sărbătoare naţională în Polonia. Când era mică, stătea toată ziua la cimitir cu familia ei. Toată lumea făcea la fel. După ce a trăit în America toată perioada vieţii de adult, această tradiţie pare acum puţin morbidă şi înfiorătoare chiar şi în comparaţie cu Halloweenul. Dar ei i-a plăcut întotdeauna. Îşi aminteşte lumânările albe votive puse pe pietrele funerare ridicate, puncte de lumină presărate în jurul ei cât vedea cu ochii, precum stelele împrăştiate prin univers.

Îşi aminteşte de familia ei reunită, părinţi, mătuşi, unchi şi veri, toţi spunând poveşti despre cei care nu mai erau în viaţă. Savura echilibrul pe care îl simţea când asculta acele poveşti, era conectată la acea bucată de istorie, o singură perlă înşirată la un colier infinit de lung, de o frumuseţe unică. Adora să asculte cum s-au cunoscut

bunicii ei din partea mamei şi din partea tatălui, cum şi-au făcut curte, s-au căsătorit şi au avut copii. Îşi aminteşte că le analiza numele gravat pe pietrele funerare, imaginându-şi vieţile lor pe care nu le-a cunoscut niciodată, şi acel sentiment dublu de importanţă şi lipsă de însemnătate, o împletire a destinului şi a purei întâmplări, acel moment magic din viaţa fiecăruia care s-a desfăşurat într-un anumit mod pentru ca ea să fie aici acum.

Au ajuns la porţiunea neasfaltată de drum şi au început să meargă pe cărarea şerpuită de cinci kilometri. Aici vor începe să vorbească, de parcă în sfârşit au ieşit din raza auditivă a vecinilor, iar cuvintele lor sunt în siguranţă printre copaci, printre gâştele canadiene din apă, câte un alergător ocazional, câini şi stăpânii lor.

— Cum a fost la şcoală săptămâna asta?

Aceasta este mereu prima întrebare a Karinei, iniţiind conversaţia care o inspiră şi o torturează în acelaşi timp, ca un dependent pe cale să se vindece, dar care cere o gură de vin.

— E bine. Îmi place studenta aceea nouă de care ţi-am zis, Claire. Are o ureche muzicală atât de bună şi este dispusă să asculte şi să eşueze. Trebuie să vii să o auzi cântând. Avem un show al clasei peste două săptămâni.

— Bine.

— Şi planificăm o excursie la New Orleans. Ar trebui să vii şi tu anul acesta.

— Poate.

Karina nu o să meargă. Elise o invită la tot felul de concerte ale studenţilor şi prelegeri ţinute de invitaţi şi excursia din fiecare an la New Orleans, dar Karina le refuză pe toate. Scuza ei obişnuia să fie Grace. Nu putea să meargă pentru că Richard nu era acasă şi trebuia să stea cu fata ei. Acum că este divorţată şi scuza ei este la Universitatea din Chicago, trebuie să găsească alt motiv. O să fie prea obosită în seara concertului studenţilor. Şi poate o să programeze o vizită la Grace exact în săptămâna în care Elise şi

studenţii ei pleacă la New Orleans. Gândul de a fi cufundată în scena de jazz de la New Orleans, acel amestec de magie dintre riffurile de chitară, cornii de alamă în ritm de jazz şi săltăreaţa muzică ţigănească franceză, îi genera Karinei prea multă durere în stomac. Toate fetele adoră nunţile, în afara cazului în care ginerele este iubirea pierdută a vieţii lor.

— Şi poate într-o zi vei veni să cânţi cu noi, te rog.

— Într-o zi.

Elise cântă la bas într-o formaţie de improvizaţie contemporană numită Dish Pans, alături de talente de la Berklee, Conservatorul New England şi Longy. Au concerte mai mult în restaurante boeme şi baruri de hipsteri, care asigură formaţii live prin rotaţie. *Într-o zi* este mereu răspunsul Karinei şi ei îi place să creadă că nu minte când zice asta. Deşi cântă şi predă la pian în fiecare zi, s-a limitat la muzica clasică a lui Chopin, Beethoven, Schumann, Mozart. Notele sunt deja pe foaie şi ea le cântă cu respectul servil al unui preot catolic care citeşte din Biblie sau al unui actor care îl citează pe Shakespeare.

Improvizaţia de jazz este ca un discurs fără notiţe. Are douăsprezece note şi poate să facă orice cu ele. Nu există reguli, nici limite. Verbele nu trebuie să aibă subiecte. Nu există gravitaţie. Susul poate fi jos.

Şi se cântă în formaţie. Ea nu a mai cântat jazz cu cineva de când s-a născut Grace. O doare inima de fiecare dată când se gândeşte câţi ani au trecut. Ar putea repara asta dacă ar accepta oferta lui Elise. Ce-ar fi dacă acel *într-o zi* ar fi astăzi? Respiră greu, iar vântul dinspre lac îi răceşte transpiraţia de pe frunte. Şi-a pierdut antrenamentul. A trecut prea mult timp. Un alergător retras timp de mai mulţi ani, rănit la tendonul lui Ahile, nu poate veni dintr-o dată la probele pentru selecţiile olimpice. Karina se imaginează cântând alături de aceşti muzicieni experimentaţi şi împliniţi artistic, şi

teama copleşitoare de a nu face faţă îi închide într-o cutie cea mai mare dorinţă a vieţii.

— Trebuie să-ţi mărturisesc ceva, zice Elise. L-am vizitat pe Richard.

Karina se opreşte din mers, fiecare muşchi i se blochează, uimită de această trădare.

Elise se opreşte la câţiva paşi mai în faţă şi se întoarce.

— A sunat Roz de la Conservator. A fost drăguţ din partea ei să-şi amintească de mine. A adunat mai multe persoane de la facultate şi am mers toţi la el. Mi s-a părut că aşa e bine să facem.

Mulţumită oarecum de această explicaţie şi îndemnată de curiozitate, Karina începe din nou să meargă. Cele două femei merg una lângă alta.

— Şi cum se simte? întreabă Karina, încercând marea cu degetul.

— Are braţele paralizate complet. A fost supărător să văd asta în realitate.

Golul latent din stomacul Karinei, apărut în urmă cu câteva luni, începe să se adâncească. Chiar se întâmplă. În afara faptului că nu putea să deschidă sticla de vin, arăta şi se comporta perfect normal când l-a văzut ea ultima dată, în iulie. Spera ca diagnosticul lui să fi fost doar un zvon sau o greşeală. Tot îl urăşte, dar mai puţin decât anul trecut şi, de când au divorţat, nu mai vrea să-l vadă mort. Nu i-ar dori nimănui să sufere de SLA, nici măcar lui Richard. A tot aşteptat să vadă o corecţie în ziar, că îşi reia din nou turneul, că ştirile despre moartea lui iminentă au fost exagerate enorm.

— Plănuisem să mă uit urât la el din partea ta, dar braţele îi atârnau pe lângă corp, ca nişte ramuri moarte. Şi ca să fie şi mai deprimant, cu toate că pianul era în cameră, ne prefăceam toţi că nu-l vedem. Nu a zis nimeni nimic de el. Era prea trist.

Richard fără pian. Un peşte fără apă. O planetă fără soare.

— Ce stare de spirit avea?

— Se simţea bine. Era fericit să ne vadă pe toţi. Dar se vedea că încerca din greu să se prefacă, parcă juca teatru.

Continuă să meargă în linişte şi, curând, această linişte se umple cu tot felul de sunete – paşii înfundaţi ai tenişilor pe cărarea înnoroită, atenuaţi de un pat de ace maro de pin şi apoi foşnetul frunzelor uscate de stejar ce semănau cu nişte pungi maro de hârtie.

— Grace ştie? întreabă Elise.

— Doar dacă i-a spus altcineva. Dar aş fi ştiut dacă ar fi aflat. Serios acum, nu am fost convinsă că este bolnav până să avem această conversaţie.

Grace. Este în mijlocul sesiunii de examene. Ar fi groaznic să-i spună chiar acum. Ar putea să fie afectată şi să pice examenele. Şi de ce nu i-a spus Richard? Bineînţeles că nu i-a zis.

— Poate ar trebui să merg din nou la el, spune Karina.

— Acum vorbeşte vina catolică din tine.

— Nu.

— Aminteşte-ţi ce s-a întâmplat ultima dată.

— Ştiu.

— Nu-ţi face bine să-l vezi.

Pentru Karina, Richard părea invincibil, de parcă ar fi putut face orice şi chiar a făcut asta. Era o forţă de neoprit care o uimea şi o intimida, iar uneori, când era cel mai vulnerabilă, o zdrobea. Acum el este cel vulnerabil şi ea nu se poate abţine să nu se întrebe cum o fi să te afli la extrema cealaltă.

— Da, dar...

— Cum speri să fie? Ca în cartea *Marţi cu Morrie*?

— Nu ştiu.

— E tot Richard, dragă.

— Crede-mă, ştiu cine este.

— Ai grijă să nu fii rănită.

— O să am, spune Karina, cu o voce total neconvingătoare.

Capitolul 9

Karina ţine într-o mână o farfurie cu piroşti, acoperită cu folie, o sticlă de vin roşu, de 50 de dolari, în cealaltă, şi merge pe Commonwealth Avenue împovărată cu câteva luni de un sentiment incomensurabil de vină. Este o dimineaţă gri de noiembrie, plouă tare, iar ea nu are nicio mână liberă să ţină umbrela şi mai sunt încă patru străzi de mers. Merge mai repede, aproape fugind, şi vântul îi dă jos gluga de pe cap. *La naiba.* Nu are cum să şi-o pună la loc.

Vremea o loveşte din plin, şi pentru că este singura persoană de pe stradă, pare un atac personal. Picăturile de ploaie lovesc folia de aluminiu ca o mitralieră. Frigul aspru şi rece îi înţeapă faţa. Ploaia pătrunde în şosete, pantaloni şi păr, răcindu-i pielea ca o pedeapsă. Dă vina pe Richard. Nu ar fi fost supusă la asemenea suferinţă, dacă el nu ar fi provocat-o. Bineînţeles că ea a reacţionat. Aşa cum face mereu. E ca şi cum ar fi programată să-i răspundă, un „au" automat şi rapid la ciupitura lui.

Deja ploua când a plecat de acasă şi ştia că nu va fi posibil să găsească un loc de parcare mai aproape de patru străzi. Ar fi putut veni în altă zi. Mâine se anunţă frig, dar senin. Dar a făcut piroşti seara trecută şi trebuie să îndrepte situaţia dintre ea şi Richard, să-şi cureţe păcatul, să-şi ispăşească pedeapsa şi gata. *Carpe diem.* Fir-ar să fie ea de vreme!

Concentrată la numerele de la uşă şi la promisiunea unui adăpost, abia bagă de seamă anunţul de vânzare pus în pătratul minuscul de grădină, când trece pe lângă el. Rămasă fără aer şi cu umerii lipiţi de urechi, ajunge la capătul scărilor, sună şi aşteaptă. Mâinile ei ude, cu circulaţia oprită şi dureros de reci, abia aşteaptă să ofere darurile de pace şi să se încălzească în buzunarele paltonului. Fără să fie salutată sau întrebată cine e, este lăsată să intre în bloc.

Când ajunge în dreptul apartamentului lui Richard, vede uşa întredeschisă. Bate la uşă şi o deschide mai mult, pentru a se face auzită.

— Salut?

— Intră! se aude de undeva vocea unui bărbat, dar nu este a lui Richard. Terminăm într-un minut!

Karina intră, îşi lasă pantofii la uşă şi se întoarce la bucătărie, locul acţiunii. Luminile sunt aprinse. Miroase a cafea. Insula din bucătărie şi blaturile sunt curate şi goale, în afară de trei pahare pline ochi cu ceea ce pare să fie *milkshake* de vanilie, cu câte un pai în fiecare. Nu se aude niciun zgomot, nu se vede nimeni. Pune vinul şi platoul cu piroşti pe blat, îşi dă jos paltonul şi îl pune pe unul dintre scaunele de la bar. Aşteaptă, neştiind dacă să stea jos sau în picioare, devenind agitată. Poate ar trebui să caute un pix şi o hârtie, să scrie un mesaj şi să plece.

Atenţia ei se îndreaptă către sufragerie şi se opreşte brusc, uimită. Un scaun cu rotile. Un scaun cu rotile cum nu a mai văzut până acum. Cu suportul pentru cap, seamănă cu un scaun de la dentist. Cele două spaţii pentru picioare îi amintesc de suporturile pentru picioare de la masa de examinare a ginecologilor. Are şase roţi şi amortizoare, şi un joystick fixat la unul dintre braţe. Acesta nu este un scaun pentru cineva cu piciorul rupt. Arată futurist şi barbar în acelaşi timp. Apa rece de ploaie i se scurge din păr şi i se prelinge pe gât. Tremură.

Scaunul este pus lângă pianul lui Richard. Se uită din nou, iar pianul este la fel de ciudat şi de formidabil precum scaunul cu rotile. Un fior interior mai pătrunzător decât ploaia de pe piele i se lasă în jos pe şira spinării. Capacul claviaturii este închis. Suportul pentru partituri este gol. Scaunul este tras în interior. Se apropie de pianul Steinway de parcă ar călca pe pământ sacru, încă neputând să creadă că această privelişte contradictorie este adevărată. La început ezită, apoi îşi face curaj şi trece cu degetul arătător peste

capac, luând un strat gros de praf şi lăsând o urmă ca de melc pe suprafaţa neagră şi lucioasă a pianului.

— Salut.

Se întoarce şi inima îi bate tare, de parcă ar fi fost un infractor prins în acţiune. Richard stă în spatele unui bărbat chel cu ochelari cu ramă neagră.

— Eu sunt Bill. Zâmbeşte larg şi energetic, şi îi întinde mâna. Asistentul social al lui Richard.

— Karina.

Îi strânge mâna.

— Ei bine, eu mi-am terminat treaba. Trebuie să plec, zice Bill. Melanie va veni la prânz, apoi Rob sau Kevin pentru cină şi pregătirile de culcare. Ai trei *shake*-uri în bucătărie. Este totul în regulă?

Richard dă din cap că da. Bill verifică ceva pe iPhone-ul lui Richard, pe care acesta îl poartă la gât atârnat de un şnur, ca pe o legitimaţie de conferinţe.

— Bine, prietene. Dacă ai nevoie de noi, sună-ne. Ne vedem mâine-dimineaţă.

Richard se holbează la Karina pe când Bill pleacă şi nu zice nimic. Părul lui este ud, pieptănat şi dat prea mult într-o parte. Arată ca un flăcău pregătit pentru pozele de la şcoală. Este proaspăt bărbierit, tras la faţă. Puloverul negru şi blugii atârnă pe el, lungi şi lălâi, de parcă ar fi fost ai unui frate mai mare sau ar fi fost împrumutate de la Bill. Tulburată de scaunul cu rotile, de pianul abandonat, de aspectul costeliv al lui Richard şi de tăcerea prelungită a acestuia, Karina uită de ce este aici şi se întreabă dacă acesta mai poate vorbi.

El observă platoul de pe blat.

— Piroşti, zice ea. Sunt sigură că vinul nu se ridică la standardele tale, dar gestul contează.

— Mulţumesc.

El merge în bucătărie şi atunci ea observă că braţele nu i se mişcă. Atârnă din umeri, ţepene, fără viaţă. Şi ambele arată ciudat, inuman. Degetele de la mâna dreaptă stau drepte, aplatizate. Cealaltă mână este blocată, îndoită într-un mod grotesc. Se opreşte în dreptul unui *milkshake*, se apleacă spre pai şi începe să bea.

Braţele lui sunt paralizate complet. Richard o urmăreşte în timp ce ea procesează informaţiile. Karina zâmbeşte, încercând să-şi mascheze adevărata reacţie – se simte de parcă e într-un film de groază, dar trebuie să-şi ascundă oroarea pură.

— Vrei să stai jos? se întoarce el în sufragerie. Nu ţi-l recomand pe acela.

Şi arată cu privirea înspre scaunul cu rotile.

Vocea lui nu mai e melodioasă. Acum, fiecare silabă are aceeaşi înălţime, la un volum mai mic, ca şi cum fiecare cuvânt este trecut prin melasă.

— Încă mai poţi merge, zice ea, confuză.

— Ah! Ăsta este viitorul meu. Trebuie să comanzi scaunul înainte să ai nevoie de el, altfel cred că îl primeşti la şase luni după ce mori. I-am spus lui Bill că ar putea la fel de bine să-mi livreze şi sicriul.

Râde, dar sunetul vesel se transformă repede în altceva, un hârâit înecăcios ce pare dezgustător şi ticălos, care îl strânge de gât din ce în ce mai tare, de parcă ar vrea să-l omoare. Karina stă cam la un metru în faţa lui şi îl priveşte ca un spectator tăcut, ţinându-şi respiraţia, paralizată parcă, fără să ştie ce să facă. Cu ultimul hârâit elimină salivă direct pe ecranul iPhone-ului. Ea se preface că nu vede cum aceasta se prelinge pe telefon.

Se uită în altă parte, peste umăr, la pian şi la scaunul cu rotile. Trecutul şi viitorul lui Richard. Se gândeşte la tot timpul pe care el îl petrecea învăţând, exersând, memorând, perfecţionându-se – între nouă şi zece ore pe zi, uneori chiar mai mult. Se uită la Richard, la mâinile lui inutile. Oare ce face acum toată ziua?

— Cum o să mai ieşi din apartament când o să ai nevoie de scaun?

Stă la etajul patru într-o clădire de cărămidă veche de 150 de ani. Fără lift. Fără rampă.

— Nu o să ies.

O să fie izolat în acest apartament, închis în propriul corp, ca o matrioşcă rusească. Brusc, Karina îşi aminteşte de anunţul de vânzare de afară.

— Deci te muţi.

— Încerc. Nu-mi permit o locuinţă nouă până nu o vând pe aceasta. Nici măcar să închiriez. Tot ce fac ca să rămân în viaţă este deja destul de scump. Şi s-ar putea să nu merite investiţia. Să nu mai aştepţi cecuri pentru pensie alimentară.

— Nu. Sigur.

Karina devine tăcută. Soldul mic din cont, venitul insuficient din lecţiile de pian, facturile lunare. Începe să facă nişte calcule, în special scăderi, operaţii care o sperie şi care nu pot fi rezolvate acum în minte.

— Ce face Grace?

— Richard, ea nu ştie. Nu ştie nimic din toate astea. Nu am crezut că boala o să evolueze aşa de repede. Trebuie să-i spui ce se întâmplă.

— Ştiu. Am vrut să fac asta de multe ori. Am tot amânat. Apoi vocea mea. Vorbesc ca un robot. Nu vreau să sun şi să o sperii.

— Scrie-i un e-mail.

Stomacul Karinei se strânge, ochii se deschid mari, ruşinată. Mâinile lui. Nu poate scrie.

— Am programul de recunoaştere vocală şi degetele de la picioare. Încă mai pot scrie e-mailuri. Dar nu-mi răspunde la e-mailurile în care o întreb despre şcoală şi vreme. N-aş suporta să-i scriu despre asta şi să nu-mi răspundă.

Dacă am presupune că Grace ştie, dar ea nu ştie, nu este de mirare că ar alege să fie de partea cuiva. Fiind loială mamei ei, Grace nu a mai vorbit cu tatăl ei de mai mult de un an. Karina nu poate să nu se bucure de această victorie şi nu a făcut nimic pentru a pune capăt acestui război rece dintre el şi fiica lor. Se uită în jos, la şosetele ei ude.

— N-am vrut să-i dau vestea asta şocantă când era la şcoală. Am crezut că mai pot să aştept până când...

— Până când sicriul ajunge aici? întreabă Karina, trecând de la ruşine, la blamare, o alchimie la care se pricepe de mult timp.

— Până când ajunge acasă de Ziua Recunoştinţei. Să-i spun când suntem faţă-n faţă. Şi ştiu că sună prostesc, dar am crezut că, dacă nu spun nimănui că sufăr de SLA, nu o să fie adevărat.

În urmă cu patru luni, nu ar fi putut spune dacă are sau nu SLA doar uitându-se la el. Dar acum este clar. Cum să nege până la absurd? Inima Karinei se strânge când şi-o imaginează pe Grace procesând această veste, văzându-l pe tatăl ei aşa pentru prima dată, o privelişte ce ameninţa bunăstarea oricui.

— Nu vine acasă de Ziua Recunoştinţei. Are un iubit. Matt. Părinţii lui locuiesc în Chicago. Vor sta acolo în weekendul acela prelungit. O s-o vedem abia de Crăciun.

Peste o lună. Mai sunt doar câteva săptămâni. Richard se uită dincolo de Karina, la scaunul cu rotile din spatele ei. Ochii i se umezesc şi clipeşte des, încercând din greu să-şi reţină lacrimile.

— Poţi să-i spui tu în locul meu?

Se gândeşte să-i accepte cererea şi îl priveşte cum stă în faţa ei, atât de vulnerabil, ca o pasăre fragilă fără aripi. Şi-a pierdut braţele. Îşi pierde vocea. O să-şi piardă picioarele. Şi viaţa. Ar trebui să-i fie milă de el, de această pasăre care nu poate zbura şi este pe moarte. Dar nu-i este. El nu este o pasăre. El este Richard. Ea simte cum înţepeneşte, o amorţeală cunoscută.

— Nu.

Răspunsul ei este nemilos, dar nu poate găsi altul, iar liniştea apăsătoare dintre ei îi presează inima închisă să se răzgândească. Îşi încrucişează mâinile, pentru a-şi întări refuzul. Simte cum el o urmăreşte cu privirea pe când se ridică.

— Trebuie să plec.

— Bine. Înainte să pleci?

Se uită la el, încercând să nu-l vadă.

— Vrei să mă scarpini pe cap? Te rog?

Karina inspiră, traversează distanţa imposibilă dintre ei, se aşază pe canapea lângă el şi îl scarpină pe cap.

— O, Doamne, mulţumesc. Mai tare. Peste tot, te rog.

Karina îşi foloseşte ambele mâini. Unghiile ei nu sunt îngrijite, dar sunt tari şi puternice, şi îl scarpină pe tot capul, stricându-i frizura de elev. După un scărpinat zdravăn, se opreşte şi se uită la el. Are ochii închişi şi, pe faţa slabă, un zâmbet de om satisfăcut. A trecut mult timp de când l-a atins ultima dată, de când i-a provocat orice fel de plăcere.

Fără voia ei, o amintire plăcută îi înmoaie o bucată de inimă.

— Trebuie să plec acum. Eşti bine?

Se ridică.

Richard deschide ochii. Sunt umezi. Clipeşte şi două lacrimi îi curg pe obraz. Nu le poate şterge.

— Sunt bine.

Karina ezită, dar îşi ia paltonul, se încalţă cu pantofii uzi şi pleacă fără să mai spună ceva. Pe când coboară scările, se gândeşte la nenumăratele ocazii în care a plecat de lângă Richard: în timpul unor discuţii; în mijlocul cinei, părăsindu-l în restaurant şi luând taxiul spre casă singură; ultima dată când a fost aici şi a fugit în grabă după ce i-a spart sticla de vin; de la tribunal în ziua în care judecătorul le-a declarat căsătoria distrusă iremediabil, dizolvarea fără motivare, divorţul definitiv. În timp ce merge spre uşa de la ieşire, aranjându-şi gluga pe cap, punându-şi mâinile în buzunarele

confortabile ale hainei, îşi aminteşte de momentul în care cobora treptele tribunalului, speriată că de fapt ea era cea distrusă iremediabil, ştiind că existau destule motive pentru această despărţire, şi îndrăznind să recunoască faptul că şi ea este la fel de vinovată ca el.

Capitolul 10

Richard închide ochii deranjat de lumina dimineţii şi ar vrea să poată adormi din nou, dar ştie că asta nu este posibil. Obişnuia să doarmă toată noaptea, fără să se trezească, imun la frământările soţiei lui sau oricărei partenere de somn, surd la alarmele maşinilor, sirenele poliţiei şi alarmele telefonului. Obişnuia să doarmă neîntrerupt între şase şi şapte ore pe noapte, trezindu-se lin în fiecare dimineaţă, fără amintirea vreunui vis sau gând avut după stingerea lămpii. Se întoarce să vadă cât este ceasul. A stat unsprezece ore în pat şi este extenuat. Nu mai doarme bine.

Cu cele două mâini lipsite de viaţă, este condamnat să doarmă pe spate toată noaptea. Se poate roti pe o parte, dar este riscant. Ultima dată a făcut asta în urmă cu câteva săptămâni. Braţul drept a rămas blocat sub trunchi, într-o poziţie dureroasă, oprind circulaţia, şi s-a chinuit extrem de mult până şi l-a eliberat.

Şi nu poate risca să rămână întins pe burtă. Pentru că muşchii abdominali au slăbit, nu poate respira bine când stă întins pe spate sau pe burtă. Sprijinit pe trei perne, doarme cu trunchiul în sus, pentru ca gravitaţia să-l ajute la respiraţie. Când cele trei perne şi gravitaţia nu o să mai fie de ajuns, soluţia nu o să fie patru perne.

Pneumologul i-a spus că o să aibă nevoie de un aparat BiPAP cel mai probabil de luna viitoare. Deja i-a comandat unul. Va trebui să poarte o mască pe nas şi gură, şi aparatul îi va pompa aer presurizat în plămâni. Pneumologul zice că nu e mare lucru. Terapia BiPAP este non-invazivă. Cei care suferă de sforăit cronic şi de apnee în somn folosesc un aparat similar tot timpul. Dar pentru Richard, aparatul BiPAP este ceva serios. Şi toate lucrurile de care are nevoie sunt invazive pentru el.

Prezentarea unui nou medicament, dispozitiv de adaptare, specialist sau echipament vine la pachet cu pierderea unei capacităţi

fizice şi a independenţei. Noile medicamente pentru salivat şi depresie, noua aplicaţie pentru telefon care transformă vocea în text, orteza pentru gleznă pe care trebuie să o poarte pentru ca piciorul drept să nu-i alunece într-o parte, tubul pentru hrănire de care o să aibă nevoie în curând, scaunul cu rotile electric care îl aşteaptă în sufragerie, aparatul BiPAP comandat deja. Fiecare dintre acestea reprezintă semnătura lui pe linia punctată a contractului conform căruia este de acord cu următoarea fază a SLA. Se află pe nisipuri mişcătoare şi fiecare ofertă de ajutor este echivalentul unui bloc de ciment pus pe capul său, determinându-l să se scufunde şi mai mult.

Şi chiar dacă nu suportă să vorbească despre asta, Richard ştie care este următorul bloc de ciment. Când diafragma şi muşchii abdominali o să-şi dea demisia definitiv şi el nu o să mai poată produce presiune respiratorie singur, ultima ofertă a acestei echipe multidisciplinare va consta în ventilaţia mecanică printr-un tub de traheostomie. Va fi ţinut în viaţă de aparate douăzeci şi patru de ore, şapte zile pe săptămână. Cufundat până la ochi în nisipuri mişcătoare, va fi rugat să clipească o dată dacă vrea să trăiască.

Este şapte şi zece minute, iar Bill nu va veni până la nouă. Richard are aproape două ore de umplut cu ceva. Nu cu mult timp în urmă, nu era ieşit din comun să-şi petreacă toată ziua cu pianul lui Steinway, perfecţionând sonatele şi preludiile lui Schubert, Debussy sau Liszt. Obişnuia să înceapă dimineaţa, când soarele pătrundea prin bovindou precum un reflector pentru scena lui privată, şi era uimit când îşi ridica privirea, aparent cu doar câteva minute mai târziu, şi îşi vedea reflexia în ferestrele întunecate. O zi întreagă care a trecut într-o clipită. Nu se simţea niciodată singur când era doar cu pianul lui. Fără pian, două ore înseamnă şapte mii două sute de secunde. O eternitate anxioasă.

Împărţit între cele două dorinţe arzătoare de a dormi sau de a-şi mişca spatele, stă câteva minute nefăcând nimic, întoarce capul într-

o parte, cufundându-şi nasul în faţa de pernă, şi inhalează mirosul de lenjerie proaspăt spălată. Respiră regulat acolo, iar experienţa este divină, la fel de senzuală ca şi cum ar intra într-o brutărie, dar ceva mai specific, mai personal. Nu-şi aminteşte mărcile de detergent şi balsam de rufe pe care le folosea mama lui, dar este sigur că Trevor, care acum îi organizează facturile şi livrările de alimente şi consumabile de uz casnic, în loc de concerte, cumpără exact aceeaşi combinaţie. Inspiră cât poate de puternic, şi la fel cum mirosul de ceapă prăjită îl transportă în bucătăria bunicii sale, tot aşa este acum teleportat în dormitorul copilăriei lui.

Este Ricky, are şapte ani şi se trezeşte în patul lui de o persoană, într-o dimineaţă de sâmbătă. La micul dejun o să mănânce şuncă şi clătite îmbibate cu sirop de arţar, apoi o să meargă la lecţia de pian cu doamna Postma. O să cânte Chopin şi Bach. Încă nu ajunge cu picioarele la pedale. Doamnei Postma îi place să-i predea. Câteodată, îi dă un pachet de jeleuri la sfârşitul lecţiei, drept răsplată pentru că este un elev atât de bun. Cele cu cinci arome sunt preferatele lui. Cel mai mult îi plac cele cu cireşe. Îl cuprinde un sentiment de siguranţă şi inocenţă, la fel de delicios ca o supă-cremă caldă, dar trece prea repede de el, fără să zăbovească. Este Richard, înapoi la corpul lui adult, în patul lui de adult şi vrea să plângă pentru acel băieţel, pentru destinul lui ca bărbat, pentru ce o să piardă.

Cele unsprezece ore de durere din şolduri şi coloană se intensifică, anihilând orice speranţă de somn, aşa că se târăşte jos din pat. Merge prin dormitorul întunecat. Nu poate trage draperiile. Nu poate ridica obloanele. Aprinde lumina de la baie cu gura.

Dezbrăcat, se crăcănează în faţa toaletei şi îşi goleşte vezica în vas, ţintind cu şoldurile. La început, jetul este precis, dar apoi se împrăştie, ca de obicei. Înainte să termine, stropeşte cu urină capacul toaletei, colacul şi podeaua. Aude vocea mamei lui în minte. Într-o casă cu un soţ şi trei băieţi, mereu îl certa pe unul

dintre ei pentru starea deplorabilă în care se afla toaleta lor. Evaluează mizeria făcută, incapabil să cureţe ceva. *Scuze, mamă.*

Se uită în jos la burta lui balonată. Nu este gras. În ciuda dietei constante cu *milkshake*-uri, este alarmant de slab. Muşchii abdominali au început să slăbească. Stă într-o parte în faţa oglinzii din baie şi se examinează din profil. Are stomăcelul unui băieţel şi burta de bere a unui bătrân.

Mai este şi constipat de cinci zile. Neurologul lui i-a prescris glicopirolat, un anticolinergic care reduce secreţia salivei din gură şi gât, să saliveze mai puţin şi să se prelingă mai puţin înspre spatele gurii. Înainte să ia acest medicament, avea nişte crize de tuse aşa de severe şi care durau atât de mult, încât Bill sau orice alt ajutor sau terapeut care era în cameră credea că Richard avea să se înece pe loc cu propria salivă. Din fericire, medicamentul funcţionează, dar are şi efecte adverse. Mai puţină salivă, dar plină de chestii neplăcute.

Lipsa de mobilitate şi dieta aproape lichidă în întregime şi fără fibre pot cauza şi ele constipaţie, dar pentru că este o problemă nouă, dă vina pe glicopirolat. Mai ia şi rilutek. Se crede că prelungeşte durata de viaţă cu aproape zece procente. Richard a făcut calculele. Durata medie a acestei boli este de douăzeci şi şapte până la patruzeci şi trei de săptămâni, deci ar câştiga încă trei luni de viaţă cu rilutek. Un singur sezon bonus. După calculele lui cele mai optimiste, nu o să trăiască până la aniversarea de cincizeci de ani.

Nu neapărat, zic oamenii. *Uită-te la Stephen Hawking,* adaugă ei. Sigur, boala va paraliza toţi muşchii din corp, în afară de intestine şi inimă, dar el ar putea trăi prin ventilaţie artificială încă treizeci de ani! Aceasta este atitudinea pe care ceilalţi vor ca el să o aibă, discursul inspiraţional menit să-i alimenteze dorinţa de a trăi şi de a persevera. Chiar dacă nu a luat o decizie definitivă în privinţa traheostomiei, dacă ar fi să aleagă astăzi, Richard ar prefera să moară decât să depindă de ventilaţia invazivă. Stephen Hawking

este un fizician teoretician şi un geniu. El poate trăi în interiorul minţii sale. Dar Richard nu poate. Se uită în jos la mâinile lui care se bălăngăne. Pianul era lumea lui, fascinaţia lui, raţiunea lui de viaţă. Dacă ar fi fost un fizician teoretician strălucit care suferea de SLA, ar fi putut spera să mai trăiască încă treizeci de ani. Un pianist cu SLA nu-şi mai cumpără calendare noi.

Îi este foame şi merge în bucătărie, din obişnuinţă. Stă cu faţa la frigider şi încearcă să-l pătrundă cu privirea, de parcă ar avea raze X în ochi. Îşi imaginează alimentele din interior pe care nu poate să le mănânce decât dacă Bill, Melanie sau Revin deschide uşa şi le prepară pentru el. Stomacul lui scoate un hârâit. Mai sunt două ore până la micul dejun. Dintr-un motiv oarecare, îşi imaginează o sticlă cu dressing pentru salată din oţet balsamic, pe uşa frigiderului, şi se întreabă dacă are un termen de expirare mai lung decât al lui. Şi-l imaginează pe Trevor, având responsabilitatea de a-i sorta lucrurile după moarte, făcându-şi o salată şi punând oţet balsamic peste verdeţurile dintr-un bol.

Se îndepărtează de frigider şi acum stă în faţa bibliotecii, citind cotoarele cărţilor. Nu poate lua una să o răsfoiască. Albumele foto din diverse turnee şi concerte sunt pe un raft sub bibliotecă şi conţin fotografii pe care el nu le poate vedea, cu el cântând în diverse locaţii – Sydney Opera House, Roy Thomson Hall din Toronto, Oslo Opera House, Merkin Hall, Carnegie Hall, Tanglewood şi bineînţeles Boston Symphony Hall. Coperta albumului este plină de praf. Nu o poate şterge. Afişe de la câteva sute de concerte stau în raftul de jos. Nu va mai fi niciun afiş de adăugat, nicio fotografie de pus în următorul loc gol din albumul prăfuit. Această idee nu este o pierdere nouă, dar nu se poate obişnui cu ea. Nu o să mai cânte niciodată la pian.

Pieptul i se strânge, iar inima şi plămânii par domoale, de parcă ar fi pline cu nisip ud. În ciuda glicopirolatului, ochii i se umezesc. Tuşeşte de câteva ori şi se îndepărtează de bibliotecă.

Continuă să meargă prin apartament, ca un turist în propria casă, un vizitator la muzeul în care are voie doar să se uite, fără să atingă. Merge spre birou şi se uită la cele două fotografii ale lui Grace. Grace când era bebeluş, fără păr şi doar cu un dinte. Grace în robă, cu părul lung şaten şi desfăcut, una dintre puţinele ocazii când el îşi aminteşte că fata nu-l avea prins în coadă. Se întreabă dacă acum îl poartă prins sau desfăcut.

Îşi imaginează spaţiul temporal dintre cele două fotografii. A pierdut atât de mult din copilăria ei! Îl înţeapă inima de regret şi îşi doreşte să se poată întoarce în timp. Se gândeşte la viitoarele momente importante din viaţa ei pe care cel mai probabil nu o să le vadă niciodată – absolvirea facultăţii, căsătoria, propriii ei copii. Se aşază la birou şi se apleacă pentru a vedea mai bine, sperând să observe ceva în înclinarea capului ei, în lumina care i se reflecta în ochi, să absoarbă ceva nou şi de durată despre ea cât încă mai poate. Foamea din stomacul lui balonat ia proporţii şi Richard tânjeşte după ceva mai mult decât micul dejun.

Iar acea fotografie singuratică de pe birou îl întristează. Ar fi trebuit să fie mai multe. La început, după ce s-a însurat cu Karina, visa cu mare entuziasm la o familie tradiţională – trei sau patru copii, o casă în suburbii, jobul cu orele fixe de la Conservatorul New England şi Karina predând lecţii la pian sau cântând undeva. A sperat la un fiu, în mod special, un băiat care să cânte la pian, la vioară sau la orice instrument, un tânăr pe care Richard să-l inspire, căruia să-i fie mentor şi pe care să-l sărbătorească. Când era tânăr, şi-a promis că o să fie un tată mai bun decât a fost al lui.

Analizează faţa lui Grace din fotografie şi inima lui este lovită de regret, furie, vinovăţie şi ruşine. Nu a avut viaţa pe care şi-o dorise iniţial şi acum nu mai există cale de întoarcere. Poate că până la urmă nu este cu nimic mai bun decât a fost tatăl lui. Clipeşte pentru a-şi opri lacrimile şi îşi încleştează dinţii încontinuu, îndesând

aceste emoţii, vechi şi noi în acelaşi timp, în interiorul său, pentru a le absorbi pe de-a-ntregul.

Tatăl lui Richard era fundaş şi căpitan la echipa de fotbal din propriul liceu, campionii diviziei din 1958, însurat cu cea mai frumoasă majoretă din grup, şi antrenor Pop Warner pentru doi dintre cei trei băieţi ai lui. Walt Evans nu era nici mândru şi nici fericit cu fiul lui neobişnuit de slab care iubea pianul clasic. Nici acum nu este. Bărbaţii adevăraţi îl iubesc pe Tom Brady, nu pe Wolfgang Mozart. Chiar dacă Richard nu a mai fost acasă de o veşnicie, este sigur că trofeele de fotbal ale fraţilor lui încă strălucesc pe marginea şemineului din sufragerie, ţinute cu mândrie la vedere. Probabil că tatăl lui încă se mai laudă cu prinderea cu o mână a lui Mikey, mişcarea care a dus la victoria meciului împotriva celor de la Hanover High, de Ziua Recunoştinţei. Premiile lui Richard obţinute la diverse competiţii de pian erau ţinute în dormitorul său, ascunse de ochii lumii. Dacă nu au fost deja aruncate sau donate către YMCA, cel mai probabil acum se află în pod, într-o cutie de carton neetichetată.

Pe măsură ce creştea, Richard a simţit dezinteresul tatălui faţă de el ca pe dispreţ, dezgust, necinste. Nu este sigur că experienţa lui Grace cu tatăl ei este una mai bună. Avea părinţi doi pianişti de elită, dar indiferent cât de mult el şi Karina s-au străduit s-o convingă să aleagă pianul, Grace nu a avut nici cel mai mic interes. Ei i-au plăcut sporturile. Fotbal şi volei. Ce ironie! Pentru prima dată în viaţă, Richard a simpatizat cu dezamăgirea tatălui său pentru el. Dar a jurat că nu o să ducă mai departe tiparul ţesut de tatăl său şi că nu o să-şi respingă fiica. Era liberă să-i placă orice, chiar dacă asta însemna plase şi mingi, în loc de coarde şi clape.

A înţeles-o, totuşi interesele ei non-muzicale au creat o oarecare distanţă între ei. Nu aveau un teren comun, la propriu – ea era pe terenul de fotbal sau de volei, iar el în sala de studiu sau pe scenă. Timpul necesar pentru repetiţii şi concerte îl ţinea departe de casă

şi, când era acolo, îi era dificil să interacţioneze cu ea. A iubit-o mereu, dar nu au fost niciodată apropiaţi.

Apoi s-a despărţit de Karina. Aceasta s-a luptat mult să o ţină pe Grace de partea ei, spunându-i toate păcatele tatălui ei. A urât-o pentru asta, a acuzat-o că i-a furat iubirea unicei lui fete şi a ameninţat-o că o să-i spună povestea din perspectiva lui. Dar, de fapt, Karina nu avea nevoie de o luptă pentru a-şi asigura iubirea şi loialitatea lui Grace. Le avea deja. Aşa că lui Richard nu i-ar fi servit la nimic să arate cu degetul spre defectele Karinei.

Ascunsă după fotografia de absolvire a lui Grace, stă o poză cu Richard şi Karina din ziua căsătoriei. A fost cât pe ce să nu o ia cu el când s-a mutat, şi cât pe ce s-o arunce la gunoi când a avut nevoie de o ramă pentru fotografia de absolvire a lui Grace. În fotografie, el şi Karina se ţin de mână şi zâmbesc, tineri şi îndrăgostiţi, crezând că totul va fi bine pentru ei. Câtă ignoranţă! Se gândeşte la cât de mult s-au îndepărtat de viaţa pe care el şi-o dorise la vremea la care făcuse acea fotografie, la ce i-a furat Karina, la a doua şansă la fericire pe care acum nu o s-o mai aibă niciodată, şi îl cuprinde o furie sălbatică, care i se cuibăreşte în vidul întunecos al stomacului. Dacă şi-ar putea folosi mâinile, ar scoate poza aceea de căsătorie din ramă şi ar face-o bucăţele.

Trebuie să găsească o ocupaţie, ceva care să-i distragă atenţia de la mâhnirea şi furia din interior, de la gândurile chinuitoare care-i dau târcoale precum vulturii. Nu poate utiliza computerul până când Bill nu-i fixează *Head Mouse*-ul, un *sticker* rotund reflectorizant, lipit pe vârful nasului. Este adevărat că ar putea folosi metoda „clasică” – aceea de a apăsa tastele cu un pix ţinut în gură sau cu degetele mari de la picioare, cum proceda înainte să primească *Head Mouse*-ul, dar nu are chef.

Se gândeşte să se uite la televizor. Telecomanda este lipită de podea, pentru a putea apăsa pe butonul de pornire cu degetul de la picior. Odată pornit televizorul, poate apăsa comanda vocală cu

degetul de la picior şi alege canalul, de exemplu „Canalul cinci”. S-ar putea uita pe CNN sau PBS sau la un film, dar ar fi prea pasiv.

Vrea să alerge, să strige, să lovească ceva, să spargă ceva, să omoare pe cineva. În loc să facă asta, stă pe canapea, neputincios, chinuindu-se să respire, holbându-se confuz la reflexia lui patetică în ecranul lucios al televizorului. Încearcă să-şi imagineze ce viaţă ar fi avut dacă nu o cunoştea pe Karina, dacă ar mai fi avut încă patruzeci de ani la dispoziţie, dacă nu ar fi trebuit să stea aici singur timp de două ore, fără mâini, dacă nu ar fi suferit de SLA. Respiraţia i se reglează în timp ce se priveşte şi aşteaptă. Mult timp, nu se gândeşte la nimic coerent.

Cântă *Préludes* de Debussy pe ecranul televizorului până adoarme.

Capitolul 11

Pe Richard îl trezeşte zgomotul cheii în uşă. Se uită la încheietura stângă pentru a vedea cât este ceasul, un obicei obstinat şi inutil. Nu a mai purtat ceas de şase luni, de când degetele de la mâna dreaptă au pierdut forţa şi dexteritatea de a încheia şi descheia cureaua. Apoi se uită la ceasul de la decodorul de la televizor exact când se deschide uşa: nouă fix. La fel de punctual ca întotdeauna.

— 'Neaţa!

Bill dă buzna în apartament, fluierând o melodie ritmată pe care Richard nu o cunoaşte, agitând un inel metalic de chei pe post de tamburină. Aprinde luminile în bucătărie şi sufragerie, iar Richard mijeşte ochii ca răspuns la acest asalt asupra simţurilor sale. Bill pune ceva în frigider, apoi lasă o pungă ecologică de cumpărături pe blat, îşi scoate pălăria şi-şi agaţă haina pe unul dintre scaunele de la bar. Este tot numai o mişcare şi o energie, un contrast diametral faţă de inerţia tăcută în care a intrat. Trece pe lângă Richard şi ridică obloanele.

— Să fie lumină! zice el cu o voce dramatică, cum face în fiecare dimineaţă. Cum stai cu activitatea intestinală?

— Nimic deocamdată.

Bill zâmbeşte şi merge la bucătărie. Richard nu înţelege cum răspunsul lui poate fi un motiv de bucurie, chiar şi luând în considerare umorul uneori deplasat al lui Bill. Richard presupune că acesta a înţeles greşit şi tocmai vrea să-l corecteze, când Bill scoate din punga de pe blat o sticlă mică şi albă.

— Asta o să-ţi rezolve problema.

Ştiind că micul dejun alături de un laxativ nu este primul lui lucru de pe meniul de dimineaţă, Richard aşteaptă pastila de rilutek. Bill îi pune pastila în gură, îi duce cu blândeţe paharul cu apă la gură şi îl analizează în timp ce înghite, căutând posibile

semne de îngrijorare. Richard înghite pastila fără nicio problemă, apoi îl urmează pe Bill în baia principală.

Nu se jenează să stea dezbrăcat în faţa lui Bill. Orice ezitare ar fi avut, s-a spulberat din prima săptămână. Bill le-a văzut pe toate. El şi-a îngrijit partenerul începând cu anul 1989, când acesta a fost diagnosticat cu HIV, trecând apoi rapid la SIDA, sarcomul lui Kaposi şi pneumonia care l-a ucis în 1991. Această experienţă a provocat o schimbare în viaţa lui şi, din agent de turism specializat în excursii spre destinaţii exotice pe insule private, a ajuns asistent social, specializat în excursii spre boli exotice în sufragerii banale.

În registre, el este oficial asistentul social al lui Richard, pentru tura de dimineaţă, dar acesta a ajuns să se gândească la el ca la un frate, medic, terapeut şi prieten. Richard îşi doreşte în fiecare zi să nu fi suferit de SLA şi prin urmare să nu-l fi întâlnit niciodată pe Bill, dar pentru că el suferă de SLA, îi mulţumeşte lui Dumnezeu în fiecare dimineaţă pentru acest bărbat ciudat şi frumos. Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Bill!

Bill porneşte duşul, îşi ridică mâneca şi verifică temperatura apei de mai multe ori, până când este mulţumit.

— Gata. Poţi să intri.

Richard păşeşte peste marginea căzii, mai puţin de şaizeci de centimetri înălţime, o înălţime pe care a măsurat-o chiar el şi la care se gândeşte cu îngrijorare. Deja trebuie să se concentreze şi să depună ceva efort pentru a ieşi de acolo. La un moment dat, în lunile viitoare, picioarele lui nu o să mai aibă forţa necesară pentru a se ridica peste marginea căzii. Poate până atunci o să se mute într-un apartament nou, cu o cabină de duş, una în care să intre direct, cât mai poate merge, şi destul de largă pentru a încăpea un scaun cu rotile special pentru duş, pentru vremurile când mersul va deveni istorie. Dacă nu, Bill va trebui să-l spele cu buretele. Câte schimbări minunate îl aşteaptă în viitor!

Richard stă cu spatele spre capul de duş, recunoscător pentru căldura, presiunea şi atingerea apei pe piele, unul dintre puţinele momente ale zilei în care încă se mai bucură că are un corp fizic. Urinează. De data asta nu mai face mizerie. Dincolo de perdeaua duşului, Bill freacă o cantitate serioasă de şampon în palmele lui cu mănuşi de latex.

— Hai să-ţi vedem capul acela minunat.

Bill este chel şi recunoaşte că este gelos pe părul negru, ondulat şi cu fir gros al lui Richard. Richard recunoaşte că este gelos pe neuronii motori sănătoşi şi muşchii puternici ai lui Bill. Puţin mai înalt decât Bill, Richard se apleacă, oferindu-şi podoaba capilară de parcă ar urma să fie încoronat. Bill îi şamponează părul lui Richard, iar acesta zâmbeşte cu ochii închişi, cufundându-se într-un sentiment nou descoperit de plăcere carnală. Pentru Richard, masajul capilar este o experienţă hedonistă care se apropie de Nirvana, cam la fel de plăcut senzual precum o felaţie. Dacă Bill ar fi fost o femeie atractivă, Richard este sigur că ar fi putut ajunge la orgasm doar de la un masaj capilar. Îşi concentrează toate problemele nerezolvate şi agonizante pe care le-a avut începând cu duşul de ieri, în satisfacţia sublimă pe care Bill i-o oferă în timp ce-i masează scalpul cu unghiile, îi scarpină vârful capului şi face mişcări circulare în dreptul tâmplelor.

Masajul se termină şi Richard întredeschide ochii. Apa sare dincolo de perdeaua trasă şi spuma ajunge pe fruntea lui Bill. Acesta trage perdeaua şi continuă. Îi masează capul lui Richard mai mult decât era necesar pentru a-i curăţa părul. Din nou, Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Bill!

Termină, şi Richard se clăteşte. Bill pune gel de duş pe un burete, iar Richard se retrage de sub apa care curge din duş, pentru a fi spălat, întâi pe faţa corpului, apoi pe spate. În timp ce-l spală pe Richard cu buretele plin de spumă, Bill cântă „They Say It's Wonderful" din *Annie Get Your Gun.*

Fluieratul şi cântatul îl înnebunesc pe Richard. Bill este un obsedat de Broadway şi un fanatic al serilor de karaoke. În fiecare dimineaţă, scoate câte o amestecătură de melodii din toate perioadele de Broadway, de la *Porgy şi Bess* până la *Oklahoma!, Regele Leu* şi *Hamilton.* Richard se încadrează cu mândrie la capătul celălalt al spectrului muzical. Adoră pianul clasic, notele care evocă emoţii puternice, fiecare compoziţie fără cuvinte care traduce un destin interpretat în mod personal. A-l asculta pe Schumann este ca şi cum ar privi operele lui Picasso sau ar respira acelaşi aer cu Dumnezeu. A-l asculta pe Bill făcându-i serenade cu melodiile de pe Broadway e ca şi cum i-ar înfige în ochi o furculiţă înmuiată în oţet.

Dar Richard nu i-a zis lui Bill de dezgustul lui pentru Broadway. Se gândeşte că nu este înţelept să-l jignească pe omul care-i spală penisul. Aşa că îndură tăcut toate amestecăturile care îl scot din minţi. S-a gândit să-l roage pe Bill să pună melodii din lista lui muzicală. Astfel, s-ar putea bucura de baie şi de îmbrăcat pe piesele de Bach, *Variaţiunile Goldberg,* fanteziile de Schumann şi preludiile de Chopin. Iar acestea nu au nici versuri, deci Bill ar tăcea din gură.

Dar Richard nu poate suporta. Nu poate suporta să asculte aceste opere de artă ale marilor compozitori, melodiile rulând prin circuitele antrenate ale minţii lui, dar care nu vor mai fi niciodată executate de degetele sale. Agonia extraordinară de a asculta muzica pe care o iubeşte, dar pe care nu o mai poate cânta niciodată, este mult mai dureroasă decât piesa „Everything's Coming Up Roses" reprodusă de Bill. Aşa că-i tolerează cântatul. Într-un milion de feluri, a trăi cu SLA înseamnă a exersa arta Zen.

Bill opreşte apa şi îl şterge pe Richard cu un prosop. Cei doi bărbaţi se mută lângă chiuvetă. Bill îi pune cremă de ras pe faţă lui Richard şi i-o întinde pe obraji, bărbie, gât şi deasupra buzei de sus. Bill nu mai cântă după ce ia lama în mână. Richard se uită în ochii căprui ai lui Bill în timp ce acesta este atent la fiecare trăsătură a

feţei lui. Bill respiră pe nas profund, sonor, şi, de parcă respiraţia ar avea propria ei atracţie gravitaţională, Richard descoperă că inspiraţia şi expiraţia lui se sincronizează cu a lui Bill. După ce Bill termină, îi şterge faţa lui Richard cu un prosop ud, fierbinte.

— Arăţi obosit, zice Richard.

— Am fost la karaoke aseară. Am stat până târziu.

— Cu cineva special?

Bill ezită.

— Nu.

— Cu cineva ne-special?

— O să te anunţ când Ryan Gosling îşi dă seama că eu sunt persoana potrivită pentru el.

Bill îi pune gel pe păr şi-l piaptănă pe Richard.

— Norocosule! Uite ce păr ai!

— Aha, dintre noi doi, eu sunt norocosul.

Richard aude sunetul monoton al vocii sale, încă străină pentru el, fiecare ultimă silabă a unui cuvânt sângerând în prima silabă a cuvântului următor, fiecare cuvânt fiind ca o notă repetată la nesfârşit. Re-re-re-re-re-re. Fiecare frază reprezintă aceeaşi melodie. Este imnul şi cântecul de leagăn al SLA, hitul numărul unu.

— Nu o să primeşti nicio picătură de milă din partea mea, frumosule. Deschide!

Bill îl spală pe dinţi cu o periuţă electrică şi apoi îi şterge buzele cu un prosop ud, dar rece de data asta. Ultima etapă din ritualul lor de dimineaţă este masajul braţelor. Bill începe cu braţul drept. Pune cremă pe umăr, biceps, cot, antebraţ şi mână, degetele puternice ale lui Bill alunecând pe pielea lui Richard, masându-i puternic muşchii abandonaţi. La fel ca în cazul şamponului, se simte minunat să fie atins.

Braţul lui drept şi mâna sunt moleşite şi acceptă pasiv tot ce face Bill. Acesta trage de fiecare deget. Îi ţine braţul – cotul într-o mână şi încheietura în cealaltă – şi îi roteşte uşor umărul, cu mişcări

circulare înainte şi înapoi, mişcându-i apoi articulaţia blocată. Îi ridică braţul deasupra capului, masându-i pielea cu degetele, strângându-l de la încheietură până la subraţ, încercând să reducă edemul care îi afectează mâna. Degetele lui moi arată ca nişte cârnaţi din cauza fluidului care i se scurge din venele bolnave şi se adună în mâini.

Richard priveşte acest exerciţiu oarecum detaşat, de parcă degetele şi braţul îi aparţin altcuiva. Şi totuşi simte în cel mai mic detaliu tot ce face Bill. Fiecare atingere îi aminteşte că braţele sale nu sunt desprinse complet de corp. Deşi căile eferente sunt distruse pentru totdeauna, braţele sale încă sunt conectate la sistemul nervos, iar semnalele pentru durere, presiune, temperatură şi atingere sunt absolut intacte. Asta este oarecum liniştitor.

Bill trece la braţul stâng. Chiar dacă ambele braţe sunt paralizate complet, acestea arată şi se comportă total diferit. În timp ce braţul drept este hipoton, ca o adunătură de tăiţei moi făcuţi din piele şi oase, braţul stâng este rigid, cu degetele blocate într-o gheară deformată. Spasmele din braţul stâng se împotrivesc atingerii lui Bill într-o nesupunere rebelă. Bill trebuie să muncească din greu pentru a roti braţul şi pentru a îndrepta fiecare deget înţepenit. Richard încearcă să le comande degetelor neascultătoare să se relaxeze. Dar nu are nicio putere asupra lor.

Odată ce au terminat în baie, merg în dormitor, la dulapurile cu haine. Bill ştie cum sunt aşezate. Îi alege lenjeria intimă, şosetele, blugii şi o bluză gri, toate aprobate de Richard. Apoi Bill îl îmbracă aşa cum face un părinte cu un copil, o fată cu păpuşa preferată sau un asistent social cu un bărbat bolnav de SLA.

Bill scoate o pereche de mocasini vechi din dulap şi Richard se încalţă cu ei, încălzindu-şi picioarele. La final, Bill îi pune lui Richard de gât şnurul de care este agăţat iPhone-ul, de parcă i-ar oferi o medalie olimpică, agaţă conectorul Bluetooth de gulerul cămăşii şi îi lipeşte *sticker*-ul de la *Head Mouse* pe vârful nasului.

Gata. Richard se uită în oglindă. Bill a făcut o treabă bună, ca întotdeauna. Richard este îmbrăcat şi gata să iasă din casă, de parcă ar avea unde să se ducă sau de parcă ar mai fi aşteptat în altă parte decât la spital. Făcând excepţie de braţele care atârnă într-un mod morbid, de burta care iese în evidenţă, de faţa extrem de trasă şi de *sticker*-ul absurd de pe nas, încă se mai recunoaşte în oglindă. Se întreabă dacă la un moment dat o s-o mai facă.

Merg spre bucătărie. Bill deschide uşa frigiderului, acel seif impenetrabil, cu o uşurinţă incredibilă şi începe să scoată ingredientele pentru *smouthie*-urile de dimineaţă. Reţeta preferată a lui Richard este cea cu unt de arahide, banane, iaurt şi lapte integral, cu puţină pudră de proteine, seminţe de in, citalopram şi glicopirolat. Ediţia specială de azi o să includă şi laxative. Mmmm... delicios!

Richard se uită pe fereastra de la sufragerie. După haina de iarnă a lui Bill şi pălăria şi mănuşile acestuia, ştie că este frig afară, deşi ziua pare însorită şi prietenoasă. Se uită la birou, la bibliotecă, la televizor, la pian – toate sunt la fel ca de dimineaţă, ca ieri, ca alaltăieri, ca acum o lună.

— Cred că după ce pleci, o să merg la plimbare.

Bill deschide capacul blenderului şi se uită lung şi serios la Richard. Nu a mai ieşit singur din casă de când i-a paralizat şi mâna stângă.

— Aş fi mai liniştit dacă ai aştepta-o pe Melanie.

Melanie vine la 13:30, la trei ore după ce pleacă Bill. Richard urăşte faptul că are nevoie de permisiunea asistentului ca să iasă din propria lui casă, dar nu are de ales. Dacă Bill încuie uşa după ce pleacă, Richard este captiv în apartament, mormântul lui de viu.

— O să fiu bine. Lasă uşa deschisă.

— Cum rămâne cu uşa de la intrarea în bloc?

— Am numerele de telefon ale vecinilor. O să-mi deschidă cineva.

— Cine este acasă?

— Beverly Haffmans ar trebui să fie pe-aici.

Bill se apropie de Richard şi se apleacă spre telefonul care îi atârnă pe piept.

— Lansează comanda vocală, zice Bill rar şi clar. Apeleaz-o pe Beverly Haffmans.

Se aude în difuzor cum sună telefonul.

— Salut!

— Salut, Beverly, sunt Bill Swain, asistentul social al lui Richard Evans, vecinul tău.

— A, salut! E totul în ordine?

— Da, totul este bine. O să iasă la o plimbare în această dimineaţă. Eşti acasă ca să-i deschizi uşa blocului când se întoarce?

— A, da. O să fiu aici. Pot să-l ajut.

— Bine, super. Mulţumesc, Beverly. La revedere!

Bill se întoarce la blender şi decojeşte o banană.

— Tot nu-mi place. Dacă nu ar fi trebuit să plec la următorul pacient, aş fi mers cu tine. Sigur nu poţi să o aştepţi pe Melanie?

— M-am săturat să stau aici. Încă mai pot merge. O să fiu bine.

— Dar să porţi proteza.

— Bine.

Bill face patru *smoothie*-uri fără să cânte, semn că nu este mulţumit cu acest plan. Richard rămâne şi el tăcut, îngrijorat că o conversaţie l-ar putea încuraja pe Bill să-şi exprime gândurile şi l-ar convinge apoi să se răzgândească. Bill pune câte un pai în fiecare băutură, apoi iese din bucătărie.

Richard se apropie de blat, se apleacă deasupra paharului, apucă paiul cu gura şi bea *smoothie*-ul încet, dar hotărât. Îi era aşa de foame! Chiar dacă aceste băuturi sunt groase şi săţioase, nu sunt deloc satisfăcătoare. Ce n-ar da să mestece o friptură! Sau măcar o bucată de pâine prăjită.

Bill se întoarce cu proteza pentru picior, cu o haină de iarnă, pălărie şi mănuşi, şi le pune în faţa lui Richard.

Obişnuit cu acest ritual, Richard ridică piciorul drept fără a avea vreo direcţie. În timp ce-i ţine piciorul pentru a-l stabiliza, Bill îi scoate pantoful, fixează orteza pe gleznă şi pe picior, peste şosetă, apoi îi pune pantoful la loc. În continuare, îi pune haina pe el, scoate iPhone-ul afară peste fermoar, fixează conectorul Bluetooth pe gulerul hainei, îi pune pălăria pe cap şi mănuşile în mâinile lipsite de viaţă.

— Pun cheia de la clădire în buzunarul din dreapta al hainei, în caz că Beverly nu răspunde. Aşa, vei putea să rogi pe cineva să-ţi deschidă uşa, bine?

Richard dă din cap că da, ştiind că nu o să fie necesar.

— Bine, prietene.

Bill se îmbracă şi el.

— Eşti pregătit. Tot nu-mi place această idee. Sigur nu vrei să-ţi găsesc ceva de vizionat pe Netflix?

— Nu. Vreau să ies de-aici. Ştiu că trebuie să pleci. Dar mai stai să beau şi eu un *smoothie.*

Îl termină în timp ce Bill îşi pune pălăria şi mănuşile.

— Bine, hai să vedem.

Bill deschide uşa şi o lasă aşa. Richard coboară atent şi conştiincios, vrând să-i demonstreze lui Bill, care coboară cu spatele, în faţa lui, şi care cel mai probabil îi evaluează competenţa fiecărui pas, că este perfect capabil să meargă singur. Trec prin hol, Bill deschide uşa clădirii şi ies afară.

Aerul este rece şi înţepător, dar este curat şi răcoritor, categoric cu adevărat vital faţă de aerul închis pe care Richard l-a respirat pentru prea mult timp în casă. Inspiră adânc şi oftează în timp ce expiră. Se uită la traficul din jur – oamenii mergând pe trotuar şi în parc, un cărucior pentru bebeluş, un biciclist, un câine, o veveriţă. Zâmbeşte. Este printre cei vii din nou.

Bill îl bate pe spate.

— O să fii bine. Ne vedem mâine-dimineaţă, Ricardo.

— Mulţumesc, William.

Înainte să-şi vadă de drum, Richard îl urmăreşte pe Bill în timp ce acesta merge grăbit pe stradă, un înger spre următoarea baie, dormitor şi bucătărie, spre cineva bolnav de MS, cancer sau Alzheimer, pentru a-l spăla pe dinţi şi organele genitale, pentru a-l masa, îmbrăca şi hrăni, cântându-le tuturor melodii şi unora permiţându-le să facă ce vor, atâta timp cât mai pot.

Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Bill!

Capitolul 12

La trei străzi de casă, Richard trece pe poarta Grădinii publice şi este deja epuizat. Când stă în picioare sau merge din dormitor în sufragerie, îşi simte picioarele încă zdravene, capabile şi receptive, normale. Acasă, se poate convinge că SLA îl afectează doar de la talie în sus. Poate o să înapoieze scaunul acela cu rotile hidos de 27.000 dolari, care nu a fost acoperit de asigurare. Dar în apartamentul lui de o sută treizeci de metri pătraţi, cu un dormitor, nu îşi solicită mult cvadricepşii, bicepşii femurali şi gambele.

La trei străzi de la scara blocului, unde l-a lăsat Bill, este leşinat. Picioarele s-au transformat în saci de nisip, oasele s-au umplut cu pietre, imposibil de grele, iar el nu are energia necesară să le mişte. Se simte şubred şi când stă. Trebuie să se aşeze. După curba de după statuia lui George Washington călare pe calul lui, Richard ocheşte cea mai apropiată bancă şi încearcă să estimeze câţi paşi sunt până acolo. Consideră că ar fi în jur de treizeci şi se gândeşte serios dacă poate să ajungă.

Nu este normal. Nu este normal ca o plimbare de trei străzi să epuizeze un bărbat de patruzeci şi cinci de ani, cât pe ce să fie învins de cei treizeci de paşi cât mai are până la destinaţie. Nu poate nega asta. SLA s-a infiltrat în neuronii motori care-i hrănesc muşchii picioarelor, iar plimbarea de trei străzi este muşuroiul patetic suficient de mare pentru a demasca această invazie sinistră. Îşi imaginează rezistenţa corpului său la acest atac, războiul molecular în lupta cu SLA care are loc în fiecare joncţiune neuromusculară, o armată invizibilă, depăşită numeric şi ca armament, cu misiunea de a lupta împotriva acestui inamic subtil atâta timp cât poate rezista. Armata ţine piept duşmanului când Richard este acasă, dar când trebuie să delege jumătate din soldaţi în misiunea de a merge prin Grădina publică, rezistenţa se compromite, SLA avansează, iar

inamicul preia controlul. Armatele lui cheamă înapoi trupele. Este nevoie de toţi soldaţii în tranşee. Gata cu plimbarea!

Dar nu renunţă şi fiecare pas este o pedeapsă istovitoare. Aude în minte vocile lui Bill, Kathy DeVillo şi pe-a neurologului său, certându-l. Este periculos pentru el să mai meargă când este aşa de obosit. Începe să meargă şchiopătat. Picioarele-i sunt obosite şi este îngrijorat mai ales să nu şi le târască şi să se împiedice în degete în trotuarul neregulat, şi să cadă. Neputând să-şi atenueze căderea cu braţele sau cu palmele, orice lovitură este un potenţial traumatism cranian, os rupt şi o vizită la camera de gardă.

Mai are şase metri până la destinaţie şi rămâne repede fără combustibil şi speranţă. Acum îşi simte picioarele şi grele, şi şubrede, două turnuri de cuburi de lemn, care se clatină şi ameninţă să se prăbuşească sub el la fiecare pas. Sângele îi curge repede prin vene, năvălind prin compartimentele inimii, şi îl imploră să se grăbească şi să ajungă la bancă înainte să cadă. Se uită în jur. Numără cinci oameni suficient de aproape pentru a-l auzi dacă o să strige, dar aceştia ar putea la fel de bine să fie în Timbuktu, pentru că el nu o să le ceară niciodată ajutorul acestor străini.

Şi nici tatălui său sau fraţilor din New Hampshire, nici fiicei lui din Chicago. Şi nu-l poate striga nici pe Trevor care este în New York sau pe membrii echipei medicale de la Mass General sau pe Bill care este undeva, cu următorul lui pacient. Este singur în Grădina publică. Este singur în casa lui. Este singur în SLA. Şi deodată este copleşitor de îngrozit.

Abia poate respira, dar frica este cea care îl sufocă, nu SLA. Fiecare respiraţie pare să alimenteze teroarea care se clădeşte, de parcă acum sângele lui transportă panică în loc de oxigen. Frica îi strânge tot corpul ca-ntr-o menghină, o cuşcă în jurul plămânilor, mai paralizantă decât boala, şi nu se poate mişca. Respirând greu, trebuie să continue să meargă dacă vrea să ajungă la bancă. Găseşte o încurajare, o declaraţie a misiunii. *Mergi înainte!* Face paşi mici,

respiră încet. Ochii lui sunt lipiţi de bancă, iar când este suficient de aproape, se apleacă în faţă, forţându-şi picioarele să meargă înainte. Banca sau căzătura. *Mergi înainte! Mergi înainte!*

Încă doi paşi căzniţi şi aterizează cu faţa pe bancă. Obrazul, umărul şi şoldul din partea dreaptă deja îi zvâcnesc. Până dimineaţă o să aibă vânătăi, iar Bill o să-i ceară explicaţii. Se îndreaptă şi stă victorios, dar nu se simte deloc ca un câştigător. Frica îngrozitoare îi iese din sistem şi îl lasă zguduit, epuizat, în stare de alertă. Se uită înapoi la aleea pe care a mers şi dincolo de poarta grădinii. Puţin peste trei străzi şi un lung drum spre casă. Prea mulţi paşi de estimat. Prea mulţi paşi, punct.

În cel mai rău caz, va sta două ore pe bancă. Melanie îl va suna la 13:30 şi va veni după el. Dar speră ca lucrurile să meargă mai bine de atât. Mereu a sperat asta. Se va odihni pentru un timp, sperând că muşchii îşi vor recăpăta forţa de care au nevoie, iar el îşi va găsi curajul necesar pentru a merge acasă singur.

Grădina nu este aglomerată în această perioadă a anului. Vede câteva raţe pe lac, dar lebedele şi bărcile în formă de lebede nu mai sunt aici. Nici turişti nu mai sunt. Persoanele care trec pe lângă el sunt din Boston: un tânăr asiatic, cel mai probabil student, cocoşat, cărând un rucsac mai mare decât el; o femeie în adidaşi, cu o haină imensă de iarnă, neagră, şi cu o umbrelă mare, tot neagră, priveşte în jos – Richard se uită la cerul senin, nedumerit –, o corporatistă îşi ţine doar cu două degete hainele luate de la curăţătorie, iar vântul bate folia de plastic cu care acestea sunt acoperite de parcă ar fi o velă, poşeta îi sare de pe şold într-un ritm regulat la fiecare pas făcut cu piciorul stâng şi tocurile lovesc asfaltul în măsura de doi timpi, semn că a întârziat undeva; un italian scund, cu stomacul foarte bombat, trăncăne la telefon cu un accent puternic de Boston şi, în timp ce merge, se făleşte cu pantofii lui scumpi de piele.

Majoritatea oamenilor care trec pe lângă Richard sunt singuri, cu faţa inexpresivă şi cu cabluri albe atârnându-le de urechi, de parcă

ar fi nişte roboţi alimentaţi de dispozitivele pe care le au la ei. Nu se uită nimeni la el. Dar nu pentru că l-ar vedea şi ar întoarce privirea. Nici măcar nu observă că este acolo. Face parte din decor, la fel de neinteresant precum banca pe care stă.

O vrabie curajoasă se aşază pe banca de lemn, la doar câţiva centimetri de el, şi îşi înclină capul când într-o parte, când în alta. Privirile li se întâlnesc, apoi vrabia sare pe pământ. Ciuguleşte ceva şi pleacă.

Toate vietăţile sunt în mişcare, se duc undeva, vorbesc, merg, ciugulesc, zboară, fac ceva. Viaţa nu este un organism static. Cu fiecare zi care trece, el este mai încet, mai închis, mai letargic. Mai puţin în mişcare. Mai puţin în viaţă. Devine un tablou cu natură moartă, bidimensional, alunecând inevitabil în dimensiunea alternativă a celor bolnavi şi pe moarte.

O femeie trece pe lângă el. Ceva la ea îi aminteşte de Karina în urmă cu douăzeci de ani. Părul ei lung şi eşarfa mov. A cunoscut-o pe Karina la cursul de Tehnică al lui Sherman Leiper. Deşi o remarcase încă din prima zi, i-a luat aproape un semestru ca să vorbească cu ea. Proaspăt ieşit de pe băncile liceului din New Hampshire, nu avea experienţă cu fetele. Când era adolescent, tatăl lui îi discredita mereu masculinitatea prin remarci ironice evidente şi comentarii răutăcioase spuse în şoaptă. Într-o casă şi într-un oraş în care predominau sportivii, un băiat care adora să gâdile clapele era văzut ca fiind lipsit de bărbăţie şi categoric neimpresionant. Deja repudiat de tatăl şi fraţii lui, şi de băieţii din clasă, nu putea risca să adauge la asta şi mai multă respingere din partea lui Jenny, Stacey sau oricare altă fată drăguţă de care îi plăcea. În schimb, şi-a concentrat sentimentele personale de iubire neîmpărtăşită pe cântatul la pian. Şi-a devotat atenţia pianului în detrimentul fetelor şi şi-a izolat inima tânără pentru a nu fi rănită, judecată ca fiind ciudată, deplasată sau insuficient de bună, prefăcându-se că nu-i pasă de părerile celorlalţi.

La Curtis, muzica era la putere, nu atletismul. Toate fetele de acolo erau atrase de muzică şi chiar mai mult, de muzicieni. Ca o sămânţă care aşteaptă solul potrivit şi razele de soare, încrederea lui Richard în preajma fetelor a înflorit la Curtis.

La primul curs de Tehnică, Karina purta o eşarfă mov în jurul părului ei şaten şi lung. Îşi aminteşte ochii ei mari şi verzi şi pielea palidă, buzele pline care-i distrăgeau atenţia de la curs în timp ce-şi imagina cât de moi ar fi dacă le-ar săruta. Apoi Karina a vorbit, întrebată de Sherman Leiper. Nu-şi aminteşte ce a întrebat-o, dar încă mai ţine minte sunetul vocii ei cu acel accent polon, engleza ei perfect de fermecătoare. Stătea acolo captivat, fascinat, excitat, gelos că nu era el cel care vorbea cu ea. Vocea ei era o melodie de sunete şi intonaţii exotice, un cântec pe care el voia să-l înveţe.

Adora melodia vocii ei, dar ceea ce l-a determinat să se îndrăgostească de ea a fost neînfricarea ei. La optsprezece ani, plecase din ţara ei, îşi lăsase în urmă familia, limba maternă, tot ce era familiar pentru ea. Deşi povestea lui era mai puţin dramatică, a simţit că aveau ceva în comun. Aveau o independenţă comună, sentimentul de a nu se mai întoarce înapoi şi acela că muzica era singura lor speranţă, că totul depindea de educaţia lor. Curtis a fost calea lui Richard către libertate şi împlinire, şi a găsit-o şi pe Karina pe aceeaşi cale, mergând amândoi pas la pas, ea ţinându-l de mână, zâmbind lângă el. Pasiunea lor comună pentru muzica lui Chopin şi Schumann s-a transformat în pasiunea unuia pentru celălalt. Relaţia lor de la Curtis a fost năvalnică şi intensă, îşi consumau zilele şi nopţile la cursuri, lecţii, studiu şi sex.

Richard oftează în timp ce-i revin amintiri amare din colţurile întunecate ale minţii, transformându-se în imagini vii. Este surprins că le-a luat atât să apară. Este greu pentru el să-şi amintească de momentele fericite alături de Karina, fără ca cele neplăcute să nu intre în centrul atenţiei. La bine şi la rău. Binele şi răul – elemente insolubile, numere prime, uleiul şi apa. Amintirile bune şi rele

alături de Karina nu se amestecă, nu se echilibrează, nu se neutralizează şi nici nu se anulează reciproc, iar el este condamnat să le păstreze pe toate intacte.

Clipuri video din stocul lui de memorie – prima întâlnire la cafea în holul facultăţii, prima dată când au făcut sex, ultima dată când au făcut sex, când o privea în timp ce cânta la pian sau, mai bine zis, când simţea că ea cânta la pian, ochii ei verzi care îl iubeau când şi-a luat prima pauză lungă de la concertele alături de Orchestra Cleveland, ochii ei verzi care îl urau la cină după ce s-au mutat la Boston, dimineaţa în care s-a născut Grace, operaţia Karinei, ziua în care toate speranţele i s-au năruit – şi prea multe emoţii năvălesc. Este fericit, îndrăgostit, trădat, cu inima frântă, copleşit de dorinţă, dezgust, furie, regret. Trebuie să se elibereze prin râs, plâns sau strigăte sau toate trei, iar asta nu ar fi o problemă dacă s-ar afla acasă, şi nu pe o bancă, în Grădina publică. Trecătorii vor crede că este nebun. Chiar se simte puţin nebun.

Trebuie să şi-o scoată pe Karina din minte. O să meargă înapoi acasă. Mersul o să-i consume energia psihică şi concentrarea.

Stă lângă statuia lui George Washington când laxativele îşi fac efectul. Intestinul gros este brăzdat de crampe masive, urmate de o presiune urgentă, trenul de marfă întârziat de cinci zile intră în staţie chiar acum. Durerea şi frica de a-şi pierde controlul îl ţintuiesc în loc, şi Richard nu poate să se mişte. Dar trebuie. Este la trei străzi distanţă de casă.

Câţiva paşi înainte şi aerul rece simţit peste transpiraţia de pe frunte îl fac să se simtă asudat, bolnav, pe cale să leşine. Nu o să reuşească. Dar trebuie. Recurge la încurajarea de mai devreme. *Mergi înainte!* Cinci zile de reziduuri stagnante sunt acum în mişcare, insistând să fie evacuate, iar efortul de a merge combinat cu efortul de a se abţine îi provoacă lacrimi. *Mergi înainte! Mergi înainte!*

Prin voinţă pură şi un fel de miracol, ajunge la uşa clădirii. Nevoia cronică de a defeca este acum la apogeu, peristaltismul fecalelor şi apei frământându-l în interior, apăsând în jos. Nu se va mai putea ţine mult timp.

Îşi îndeasă bărbia în piept şi-şi adună toate forţele pentru a şi le concentra în voce.

— Lansează comanda vocală. Apeleaz-o pe Beverly Haffmans.

Telefonul sună continuu.

— Salut, sunt Beverly Haffmans. Vă rog să lăsaţi un mesaj după bip.

— Beverly, sunt Richard Evans, vecinul tău. Sunt la uşa de la intrarea în bloc. Eşti acolo? Deschide uşa dacă primeşti acest mesaj. Te rog. Trebuie să intru... încheie apelul.

La naiba! Unde s-a dus? Sună la interfonul ei cu bărbia. Nu răspunde nimeni. Nu ştie ce ar putea face şi o apelează din nou. Telefonul sună o dată şi intră căsuţa vocală.

— Încheie apelul.

Se abţine să nu facă pe el şi îi promite corpului că o să se elibereze când o să ajungă acasă. Nu-şi poate da jos pantalonii singur, dar măcar o să facă pe el în intimitatea băii lui. Acum că este pe scara de la intrarea în bloc, nu se mai ascunde. Intestinele lui şi-au pierdut răbdarea şi liniştea şi Richard jură că poate simţi presiunea până în ochi.

Nu are unde să se ducă. Toaletele publice nu sunt o opţiune. Nu are mâini. Ar suna la urgenţe, umilinţa mai mică dintre cele două posibile. Stai! Îşi aminteşte de celălalt vecin.

— Lansează comanda vocală. Apelează-l pe Peter Dickson.

Telefonul sună de două ori.

— Peter la telefon.

— Salut, Peter, sunt Richard Evans, vecinul tău. Eşti acasă?

— Nu, sunt la New York. Cu ce te pot ajuta?

— Cu nimic, lasă, mulţumesc.

— E totul în ordine?

— Dap. Trebuie să închid.

Încheie apelul.

Îşi aminteşte de cheia din buzunar. Este chiar în buzunar, dar el nu o poate lua. Se întoarce spre stradă pentru a găsi ajutoare. O tânără aleargă pe trotuar şi se apropie de scara de la intrarea în bloc.

— Scuzaţi-mă! strigă el din capătul scărilor, fără să poată coborî suficient de repede pentru a o prinde şi fără să poată face semne cu mâna.

Fata îl observă. Slavă Domnului! Îşi scoate o cască şi încetineşte pasul.

— Mă puteţi ajuta să scoateţi cheia din buzunar şi să-mi deschideţi uşa de la intrare?

Se întunecă la faţă, speriată.

— Scuze, zice repede şi fuge fără să se uite înapoi.

— Staţi! Vă rog!

Tânăra practic a zburat pe stradă. Îşi imaginează cum arată şi cum îi sună vocea – cu fruntea transpirată şi lovită; cu braţele atârnate; cu trunchiul aplecat; cu vocea monotonă şi înfiorătoare. Şi el ar fugi de el.

Nu mai este nimeni pe trotuar, pe partea pe care se află el, iar vocea îi este prea slabă pentru a fi auzită de persoana pe care o vede în parc plimbându-şi câinele. Se uită la telefon. Este 12:20, mai mult de o oră până vine Melanie. Nu o să reuşească. Poate cei de la asistenţă pot să trimită pe altcineva imediat. Da!

Activează comanda vocală de pe telefon. Un val de durere şi presiune îl loveşte, forţându-l să se îndoaie de la mijloc. Ştie că asta este ultima lui şansă. Abia mai poate vorbi.

— Apelează Caring Health.

Sună de trei ori.

— Salut!

— Sunt Richard Evans. Puteţi trimite pe cineva acum? Nu o pot aştepta pe Melanie. Este o urgenţă.

— Richard? Sunt Karina.

Ce? Cum? Vocea lui prost articulată, bâlbâită, monotonă şi care abia se aude. Caring Health. Karina.

— Scuze, eu... Eu...

— Sunt în oraş. Ajung la tine în cinci minute.

Capitolul 13

— Te rog, lasă-mă aici şi gata! Melanie o să vină la unu jumătate.

— Taci!

În pauza care urmează, ultimele contraziceri ale fricii lor comune cedează. Sunt în baia lui Richard. Ar putea să-l lase acolo. Dar dintr-un motiv pe care nu-l înţelege încă, nu va face asta, aşa că nu merită discutat.

Scoate de pe gulerul lui un dispozitiv numit BlueAnt, ridică telefonul şi i-l ia de la gât, apoi le pune pe amândouă pe blatul de la oglindă. Apoi îi desface haina de iarnă, eliberând duhoarea prinsă până atunci sub straturile cochiliei exterioare rezistente la intemperii. Îşi acoperă nasul şi gura cu mâna, o apărătoare extrem de ineficientă împotriva mirosului nociv care saturează rapid aerul din încăpere.

Îşi aminteşte de o după-amiază de vară când Grace avea doi ani. Înarmată cu intenţia inocentă de a găsi un scaun de plajă în maşină, a deschis portbagajul şi a fost lovită de duhoarea de putreziciune, violentă a unui scutec plin cu fecale, copt la douăzeci şi şapte de grade timp de mai multe zile. Mirosul emanat de Richard acum este similar, dar mult mai nociv. Îşi ia mâna de la faţă, şi aşa nu avea niciun efect, şi îi vine să vomite.

Din reflex, ar vrea să inspire adânc ca de fiecare dată când încearcă ceva dureros sau înspăimântător – primele note din *Variaţiunile Goldberg,* de Bach, din concertul de acum un milion de ani; când a împins în timpul contracţiilor care au adus-o pe lume pe Grace; când a răspuns astăzi la telefon, ştiind că este Richard – dar se gândeşte mai bine. În cazul de faţă, a respira adânc înseamnă a inhala şi mai mult din această hazna aerosolizată. În schimb, îşi ridică puloverul şi îl agaţă de nas, creând o mască, şi respiră scurt şi cu frică prin fibrele ţesute.

Se uită în sus şi, din greşeală, îi întâlneşte privirea lui Richard. Obrajii lui proaspăt bărbieriţi sunt uzi de lacrimi neatinse, iar ochii, formidabili din punctul ei de vedere, se supun privirii ei, umiliţi, cerându-şi scuze, cu o expresie atât de necaracteristică lui, încât Karina nu-şi poate întoarce privirea. Richard închide ochii şi îi ţine aşa, pentru că nu suportă să fie văzut în asemenea situaţie, şi Karina este recunoscătoare pentru perdeaua dintre ei, care-l împiedică să vadă lacrimile din ochii ei.

I se întâmplă să fie sensibilizată de muzică, în special de cea live – intensitatea notelor, o veneraţie copleşitoare a măiestriei din faţa ei, tristeţea din povestea melodiei – dar nu plânge niciodată pentru că vede pe cineva plângând. Crescută în timpul opresiunii ruse, a văzut lucruri pentru care merită să plângi o viaţă întreagă, încă dinainte de a fi destul de mare ca să se lege singură la şireturi. A învăţat de la o vârstă fragedă să se prefacă a nu fi deranjată de nimic şi să-şi reţină lacrimile de compasiune cu o mare uşurinţă. Privea fără nicio lacrimă copiii mici şi sfrijiţi care stăteau la coadă la pâine, unde se afla şi ea conştiincioasă două ore pe zi, după ce pleca de la şcoală; pe domnul Nowak, care locuia peste stradă şi a fost târât la închisoare în faţa soţiei lui isterice şi a celor şase copii care plângeau, pentru că a furat un cap de porc de la ferma unui vecin; pe mama ei care plângea în timp ce Karina îşi făcea bagajul să plece pentru şase luni în Elveţia, să lucreze ca bonă, ştiind că acele şase luni erau o minciună, iar postul de bonă era o scuză plauzibilă pentru a obţine paşaportul, un bilet doar dus către o şcoală din America, astfel fiind posibil să nu-şi mai vadă niciodată fiica.

Aşa că o enervează faptul că lacrimile lui Richard i-au deschis o portiţă. Tuşeşte, încercând să-şi alunge lacrimile, concentrându-şi atenţia la treaba pe care o are acum. Îi desface nasturii de la blugi, apoi trage fermoarul, apucă de talia pantalonilor şi a lenjeriei intime şi, cu o smucitură, le trage în jos.

Avusese nevoie de mai mult de cinci minute să ajungă la Richard. Era la doar un kilometru şi jumătate distanţă când o sunase el, dar îi luase mai mult timp să parcheze maşina. O parte din fecalele lichide s-au scurs pe picioare şi s-au uscat deja, părul ieşindu-i la suprafaţă precum firele de iarbă prin pământul arid. O altă parte substanţială este în lenjeria intimă, iar restul este lipit de fund şi de testicule precum glazura de tort. Mai mult decât ar fi fost dispusă să îndure.

— Bine, poţi să stai într-un picior?

— Sunt prea obosit. Nu vreau să cad.

— Ţine-te de umerii mei.

— Nu pot.

— Bine. Uite, sprijină-te de peretele din spatele tău.

Îl ţine bine de talia goală, iar el se dă înapoi câţiva paşi până ajunge să se sprijine de perete. Ea se aşază pe vine în faţa lui.

— Ridică piciorul!

Îi atinge fluierul piciorului cu palma. Cum era deja descălţat de pantofi, Karina îi scoate pantalonii şi boxerii de pe un picior. În timpul acestei operaţiuni, îi atinge piciorul de hainele murdare, şi acum tot piciorul lui este mânjit cu fecale. O bucată din acestea cade din boxeri pe podeaua din baie. Peretele alb din spate a fost vopsit în maro de fundul lui. Doamne!

— Celălalt picior!

Ridică piciorul drept şi Karina îi scoate pantalonii şi boxerii de tot. Îşi priveşte mâinile, apoi îşi doreşte să nu fi făcut asta – fecalele lui Richard sunt pe degetul ei mare de la mâna dreaptă, pe articulaţii, sub unghiile proaspăt date cu oji, presate sub cuticulele proaspăt împinse la baza unghiei. Masca făcută din pulover i-a căzut, dar nu vrea să-şi atingă hainele cu mâinile contaminate, aşa că nu o mai pune la loc. Duhoarea, mizeria, mâinile ei. Se strâmbă dezgustată.

— Îmi pare rău, zice el.

Nu se poate opri acum să se cureţe, altfel nu va mai fi în stare să termine. Trebuie să continue.

— Ridică piciorul!

Îi scoate şoseta stângă, apoi pe cea dreaptă. Se ridică, îi apucă puloverul şi încearcă să i-l scoată, dar braţele lui nu cooperează şi rămân blocate, ca un puzzle pe care ea nu poate să-l rezolve.

— Trebuie să scoţi câte o mână pe rând, zice Richard.

Ea se chinuie să-i scoată mâna stângă prin mânecă, apoi pe dreapta, apoi capul. Acum este dezbrăcat total, mânjit cu fecale, lacrimi şi ruşine.

Karina deschide duşul. Richard intră. Karina ia buretele de pe marginea căzii şi îl îmbibă în săpun lichid.

— E suficient. Melanie poate face restul.

— Taci!

În timp ce-l spală, îi atinge umerii, pieptul şi abdomenul şi îşi dă seama că, deşi mult mai slab decât îşi aminteşte, acesta este corpul lui Richard gol în faţa ei, corpul pe care l-a iubit, sărutat, îmbrăţişat, răsfăţat, supt, cu care a făcut sex, pe care apoi l-a evitat, dispreţuit, respins, blestemat, urât. Un meniu detaliat de amintiri şi sentimente legate de acest corp îi trece prin minte, deşi este deplasat în această situaţie. Îl refuză, ignorând trecutul legat de corpul lui, concentrându-se la treaba impersonală din faţa ei. Buretele, mizeria, săpunul, piciorul, apa, penisul, mai mult săpun, testiculele, buretele, celălalt picior.

Într-un final, apa care curge de pe el este curată. Îl lasă acolo, merge la bucătărie, ia un sac de gunoi şi se întoarce. Găseşte un petic curat de pantaloni, îi apucă cu două degete ca şi cum ar avea o pensetă şi îi pune în sacul de gunoi. Face la fel cu şosetele, boxerii şi cămaşa, apoi leagă sacul, pentru a izola mirosul. Chiar dacă este sigură că de data asta nu a atins fecalele, se simte murdară din nou. Se spală pe mâini la chiuvetă de două ori, cu apa atât de fierbinte cât poate suporta.

Se întoarce la duş şi opreşte apa. Richard iese din cadă, iar ea îl şterge cu un prosop curat. Apoi merg tăcuţi în dormitor. Fără a cere indicaţii, Karina îi găseşte hainele şi îl îmbracă.

Gata! A terminat. Acum se uită unul la celălalt.

— Ce rahat! zice Karina.

Richard râde. Karina nu a intenţionat să fie amuzantă, dar are prea multă adrenalină pentru a sta serioasă şi începe şi ea să râdă. Râd tare, zgomotos, în hohote, şi această eliberare este benefică. A trecut mult timp de când nu a găsit ceva amuzant în acelaşi timp cu Richard.

— O să stau până ajunge Melanie, zice ea, dându-şi seama că este aproape 13:30.

— Bine.

Îl urmează pe Richard în sufragerie şi se aşază lângă el pe canapea. Acesta porneşte televizorul apăsând pe telecomanda lipită de podea. Schimbă câteva canale şi îl opreşte pentru că nu găseşte nimic interesant. Stau unul lângă altul tăcuţi, aşteptând-o pe Melanie, iar lipsa conversaţiei sau a oricărei activităţi trece dincolo de inconfortabil, fiind parcă mai penibilă decât situaţia din baie.

— Şi ce făceai în Boston?

— Am avut o programare la medic.

— Aha!

Richard nu întreabă de ce sau dacă este bine. Karina nu îl condamnă. Este mai bine să rămână închisă Cutia Pandorei.

— Tocmai ieşeam din parcare când ai sunat.

Fusese la controlul anual la ginecologie şi nu va mai trece pe acolo decât la anul. Care erau şansele ca ea să fie la mai puţin de doi kilometri de el şi disponibilă să vină, când el a sunat-o? Se uită prin cameră – pianul, scaunul cu rotile, biroul şi scaunul, televizorul şi masa de cafea. Se uită la el.

— Cât stă Melanie cu tine?

— Cam o oră.

— Mai vine cineva să te ajute?

— Vine cineva de dimineaţă, de obicei Bill, pentru o oră şi jumătate. Apoi o altă persoană seara, pentru a mă ajuta cu cina şi cu pregătirile pentru culcare.

— Deci cam patru ore pe zi.

— Da, cam aşa.

Karina se gândeşte la cele aproximativ douăsprezece ore când Richard stă singur, fără niciun ajutor, şi la problemele pe care le-ar putea avea. Dacă o să cadă? Dacă îi este foame? Dacă se îneacă? Dacă face pe el în faţa clădirii şi nu poate intra în casă?

— Ai nevoie de mai mult ajutor.

— Ştiu. Dar nu mai muncesc. Nu-mi permit.

Karina se gândeşte la scări şi la scaunul cu rotile. Situaţia este de neconceput.

— Trebuie să vinzi casa asta.

— Agentul meu imobiliar zice că cer prea mult pe ea, dar nu vreau să scad preţul, pentru că o să pierd bani. Dar presupun că nu contează. Am o ipotecă uriaşă. Nu o să primesc destui bani cash.

Karina nu vrea să-i spună că scopul de a se muta de aici ar fi acela de a locui undeva fără scări, nu de a face bani. Îi cunoaşte tatăl şi fraţii. Tatăl nu l-ar ajuta, iar fraţii nu au posibilităţi. Păcat că mama lui nu este în viaţă. Ea ar fi fost aici pentru el. Agentul lui este în New York.

— Ai o iubită?

— Nu.

— Nu poţi continua aşa.

Nu este exact aceeaşi replică pe care i-a spus-o şi când i-a cerut divorţul, doar că atunci se referea la *ea* şi nu la *el?* Ea îşi muşcă buzele, încercând să se abţină să nu zică ce-i trece prin cap, sperând că acest moment va trece, că Melanie va intra pe uşă şi va prelua această conversaţie şi că nu va fi nevoie ca ea să vorbească mai departe.

Se uită la Richard, el dă din cap, iar ea nu ştie dacă acesta este de acord cu ce a zis sau cu ce gândeşte ea, crezând brusc că îi poate citi gândurile. Asta e o nebunie. Karina nu poate face asta. Nu poate spune ce este pe punctul de a spune. Trebuie să fie masochistă, idioată, nebună. Elise i-ar spune cu siguranţă că este nebună. Nu poate schimba trecutul cu ce se simte obligată să spună.

Chiar când e cât pe ce să fie cuprinsă de panică, este învăluită de un sentiment de calm care o echilibrează în interior, şi îşi dă seama că nu contează dacă o spune sau nu. Oftează. Se uită la Richard şi la braţele lui lipsite de viaţă, la scaunul cu rotile şi la pian, şi totul pare predestinat – acest moment, toată această zi, întreaga ei viaţă –, parcă ştia că urmează să spună asta încă dinainte să se nască.

— Trebuie să te întorci acasă.

— Ştiu.

Capitolul 14

Nu există felicitări Hallmark cu personaje cu ochii mari şi naivi sau citate inspiraţionale care să sărbătorească momentul în care un bărbat se mută înapoi cu fosta lui soţie. De opt zile, Richard locuieşte pe Walnut Street, 450, casa în care a trăit alături de Karina şi Grace timp de treisprezece ani, casa pe care a părăsit-o când s-a despărţit de Karina, în urmă cu trei ani, casa pe care i-a cedat-o Karinei gratis în actele de divorţ. Mai exact, acum locuieşte în vechea cameră de oaspeţi, noul lui dormitor de la parter.

Practic vorbind, mutarea a fost floare la ureche. În afară de haine şi produsele de îngrijire personală, a trebuit să-şi mai ia cu el doar computerul, televizorul, blenderul şi scaunul cu rotile. A lăsat restul în urmă pentru ca agenta lui imobiliară să le folosească pentru evaluarea apartamentului. Aceasta zice că pianul dă bine, îi ajută pe potenţialii cumpărători să-şi imagineze o viaţă culturală aici, mai ales când o să afle al cui a fost şi că vine la pachet cu apartamentul. A fost încântată când a dispărut scaunul cu rotile din peisaj. Cu o experienţă de treizeci şi doi de ani în imobiliare, aceasta zice că nimic nu strică mai mult feng shui-ul unei locuinţe decât un scaun cu rotile electric.

Şi-a lăsat în urmă şi patul matrimonial, pentru că terapeutul lui l-a convins că aceasta este ocazia perfectă pentru a comanda patul de spital de care are nevoie. Muşchii abdominali slăbiţi plus lipsa braţelor înseamnă un efort inuman de a se ridica dintr-un pat drept. Nu i-a convenit să fie de acord cu asta, dar trebuie să recunoască faptul că doarme mult mai bine în patul de spital, cu spatele ridicat la şaizeci de grade, decât proptit în două sau trei perne în patul lui orizontal Posturepedic, şi este mult mai uşor să se ridice fără ajutor.

Vorbind din punct de vedere emoţional, schimbarea a fost echivalentul unui uragan de gradul 5. Când plecase din această

casă, departe de Karina şi de problemele nerezolvate dintre ei, fusese ca o victorie plină de glorie să înceapă de la zero în propriul lui apartament din Boston, de parcă ar fi câştigat marele premiu sau fusese eliberat din închisoare sau îi fusese permis să termine facultatea chiar dacă picase ani la rând la un curs obligatoriu. Îşi aminteşte de acele dimineţi singur, momentul minunat de după trezire când îşi dădea seama că ea nu era lângă el şi nicăieri în casă. Se simţea uşurat, revitalizat, cu zece ani mai tânăr. Şi uite-l acum, înapoi sub acelaşi acoperiş, demoralizat, patetic, slăbit, pe moarte.

Noul pat este pus pe locul în care fusese pianul. Unde obişnuia să fie pasiunea lui, iubirea lui, viaţa lui. Acum, cel mai probabil, în afara cazului în care Karina sună la urgenţe, acesta este locul în care va muri. Încearcă să-şi ignore patul morţii, dar nu are cum să-l evite. Chiar şi atunci când nu doarme sau când nu stă pe el, când se află la birou sau se uită la televizor din scaunul ergonomie, îl simte aproape, aşteptându-l.

Este recunoscător că locuieşte la casă şi că nu mai trebuie să înfrunte trei scări sau o uşă încuiată dacă vrea să meargă la plimbare. Poate deschide şi închide uşa de la garaj prin comanda vocală din aplicaţia de pe telefon, iar Karina ţine uşa dintre garaj şi hol deschisă. Astfel, Richard poate veni sau pleca fără să aibă nevoie de cheie sau de planuri alternative.

Există totuşi şi o parte mai puţin bună. În Boston, putea să meargă oriunde, fără să-l cunoască sau să-l vadă nimeni. Aici îl ştiu toţi vecinii. În ciuda zâmbetelor binevoitoare, îmbrăţişărilor şi conversaţiilor, ar fi vrut să iasă afară şi să fie singur, neobservat. Nu vrea să fie văzut aşa.

Scaunul cu rotile este pus într-un colţ în spatele garajului şi, din fericire, nu se vede de-afară. Când va avea nevoie de el, vor trebui să facă schimbări. Karina presupune că acesta are loc pe uşa de la intrare, dar nu a verificat. Şi-a petrecut nenumărate ore singur, în sufrageria lui, stând în faţa acelui scaun, ca şi cum s-ar fi holbat

unul la altul, şi a reţinut mărimea şi forma duşmanului său. A fost de ajuns să arunce o privire înspre uşa de la intrare pentru a declara că nu o să se potrivească. Sunt douăsprezece trepte până la intrarea în casă. Vor fi nevoiţi fie să lărgească uşa dintre garaj şi hol, fie să construiască o rampă. Probabil că rampa va fi mai ieftină. Asta sau un flacon de pastile.

Richard este la computer, scriind cea de-a şaptea scrisoare către tatăl său, pe care nu o va trimite. Nu le-a trimis nici pe celelalte şase. Sunt toate salvate, dar netrimise. Salvate pentru ce? Pentru când? Pentru mai târziu. Acest mai târziu, care obişnuia să reprezinte un timp indefinit în viitorul lui infinit, a căpătat conceptul de ceva aflat în imediata apropiere, de când a primit diagnosticul. După ce i s-a spus, în urmă cu un an, că suferă de o boală care vine la pachet cu o speranţă de viaţă de trei ani, mai târziu a devenit chiar acum. Totuşi, pentru el, în mod ciudat, timpul este şi comprimat, şi dilatat. Într-o zi, poate să pară o săptămână până la prânz, apoi poate să treacă într-un minut până seara.

Păstrează aceste scrisori pentru când va fi pe patul de moarte? Pentru funeralii? Oare o să vină tatăl lui? Tatăl pe care el şi-l doreşte ar fi devastat dacă ar citi că fiul lui suferă de SLA. Ar renunţa la tot şi ar veni să stea cu el, ajutându-l cu ce are nevoie, considerându-l un campion până în ultimul moment. Dar tatăl pe care îl are s-ar putea nici să nu răspundă, de aceea probabil că Richard nu se poate hotărî să trimită mesajele. Poate că o să printeze scrisorile, o să le facă sul, o să le bage în sticle şi o să le arunce în portul Boston, pentru ca un alt tată să le găsească. Poate o să le şteargă.

Foloseşte un *Head Mouse* ca să scrie la calculator. O cameră fixată pe ecranul laptopului detectează *sticker*-ul lipit pe vârful nasului şi cursorul se mută unde indică el cu faţa. Când această tehnologie a fost lansată pe piaţă, instrucţiunile indicau ca *stiker*-ul să fie lipit pe frunte, de aici îi vine şi numele. Dar majoritatea oamenilor îl poartă pe puntea ochelarilor sau, ca Richard, pe nas.

Uşa de la vechea cameră de oaspeţi/ noul lui dormitor este lăsată intenţionat deschisă, o privare de intimitate acceptată în schimbul posibilităţii de a intra şi de a ieşi fără a fi nevoie să o cheme pe Karina. Este ca spaţiul special prin care ies câinii din casă. Se simte ca un animal în cuşcă. Un porc în ţarc. Un fost soţ în vechea cameră de oaspeţi.

Cu toate că poate veni şi pleca oricând, majoritatea timpului se limitează să stea în camera lui, de frică să nu calce pe vreo mină de teren ascunsă sub podelele casei şi să răscolească una dintre multele probleme nerezolvate pe care le are cu Karina. Iar în compania privată a biroului său, televizorului şi patului de spital, poate uneori uita că trăieşte sub acelaşi acoperiş cu fosta lui soţie şi că se află în grija ei. Deşi se simte uşurat ştiind că aceasta se află prin preajmă în caz că are nevoie de ajutor, nu prea este dispus să o cheme.

Îi este foame. Îl va aştepta pe următorul asistent social să vină şi să-i facă un *smoothie.* Îi este frig şi ar vrea încă o pătură. Încearcă să se gândească la ceva cald. Trebuie să meargă la toaletă şi va trebui să fie şters. Nu contează că a trecut deja printr-o situaţie mult mai gravă cu Karina, în acea zi funestă şi umilitoare, când stătea în apartamentul lui. O să se mai ţină.

I-a pierdut pe Melanie, pe Kevin şi pe ceilalţi asistenţi sociali când s-a mutat, din cauza zonei. Aceştia mergeau doar la clienţii din oraşul Boston. Totuşi, Bill a reuşit prin metodele lui magice să rămână cu Richard, deşi acum acesta locuia la paisprezece kilometri depărtare de raza lui de lucru. Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Bill!

Cum uşa este deschisă, Richard poate să-l audă pe elevul Karinei cântând la pian în camera alăturată. Cântă groaznic. Lasă baltă scrisoarea neterminată către tatăl său şi se duce să tragă cu ochiul. Este o fată, o adolescentă. Nici nu stă bine la pian, are gâtul şi umerii lăsaţi în faţă şi în jos. Karina ar trebui să o corecteze. Îi ia un

minut să-şi dea seama că piesa pe care fata o măcelăreşte este *Nocturna nr. 2 în mi bemol major* de Chopin. Cântă prost şi fără inspiraţie, cu multe aproximări şi opriri, iar Richard agonizează la fiecare ezitare care lasă fraza muzicală neterminată şi o imploră nerăbdător, în şoaptă, ca în continuare să apese pe nota corectă. Pentru ca lucrurile să stea şi mai prost, aceasta tot uită de bemol. Este clar că fata nu şi-a studiat piesa acasă, singură, săptămâna trecută. Dacă ar fi el profesorul, ar trimite-o acasă fără să termine lecţia.

Se întoarce la birou, dar este obosit de *Head Mouse.* Schimbă metoda şi foloseşte un pix pentru a apăsa tastele cu gura, dar aşa este şi mai chinuitor şi renunţă definitiv. În schimb, mai ia o gură din *milkshake*-ul rămas de la prânz. Nu prea îi place. Nu are gust şi este prea calcaros, probabil o conservă Ensure. Noul asistent social de la prânz, Kensia, i l-a lăsat pe birou. Mai ia o gură. Categoric este din conservă şi nu unul dintre acele elixire proaspete cu gust minunat preparate de Bill. Dar îi este foame şi are nevoie de calorii, iar Karina este ocupată şi Bill va veni abia de dimineaţă, aşa că se conformează.

Aceasta este noua lui mantră pentru *milkshake*-urile fără gust ale Kensiei şi pentru toate celelalte aspecte ale bolii. Nu mai poate cânta niciodată la pian, dar trebuie să asculte un elev groaznic care măcelăreşte o capodoperă în camera alăturată. Îndură toate astea! Nu este în siguranţă dacă locuieşte singur, aşa că este nevoit să se mute înapoi în vechea lui casă, cu fosta soţie, cu care nu este în cele mai bune relaţii. Îndură toate astea! Nasul îl mănâncă tot mai tare cu fiecare secundă, dar dacă se scarpină frecându-se de marginea biroului, de perete sau de pilotă, riscă să-şi dezlipească *sticker*-ul pentru *Head Mouse* şi să nu mai poată să folosească computerul fără pixul din gură, până când va veni următorul asistent social. Îndură toate astea.

Se întoarce la scaunul lui şi se uită pe fereastră, ascultând vag lecţia de pian prin uşa deschisă. Aşa cum fac de obicei gândurile lui când rămân prea mult neocupate, se aventurează pe tărâmul întrebărilor „de ce?". De ce s-a îmbolnăvit el de SLA? De ce el? Se tot gândeşte la aceste aspecte, deja familiare, cercetând din toate punctele de vedere, nu pentru a-şi plânge de milă, ci pentru a găsi răspunsuri ştiinţifice. Dar rămâne mereu o căutare fără răspuns.

Zece la sută din cazurile de SLA au cauze genetice. Pentru ca boala lui SLA să fie ereditară, ar fi trebuit ca unul dintre părinţii lui să fi suferit de ea. Tatăl lui este în viaţă şi sănătos, din câte ştie el, şi probabil că va ajunge la o sută de ani. Mama lui a murit de cancer cervical la vârsta de patruzeci şi cinci de ani, aşa că presupune că ea ar fi putut avea această mutaţie şi ar fi suferit de SLA, dacă ar mai fi trăit. Dar a eliminat această posibilitate la câteva secunde după ce s-a gândit la ea prima dată, la puţin timp după ce a fost diagnosticat. În primul rând, ar fi fost prea ciudat şi nemilos să fi suferit şi de cancer cervical, *şi* de SLA. În al doilea rând, şi ceva mai realist, părinţii mamei lui, bunica şi bunicul, au murit pe la optzeci de ani. Amândoi de accidente vasculare cerebrale, dacă-şi aminteşte corect. Fără SLA. Deci boala nu a venit de la mama lui.

Cinci până la zece procente din cazurile de SLA provin din familie, provocate de adunarea unor mutaţii genetice. ADN-ul conspiră. Fără screeningul genetic, metoda rapidă şi murdară de a verifica dacă SLA provine din familie este să se testeze două rude de sânge. Nu există SLA în nicio parte a arborelui genealogic al familiei lui Richard. El este singurul măr stricat, putrezind pe o creangă uscată. Deci nu are SLA din familie. Acesta este singurul aspect pozitiv din şirul de întrebări „de ce?", pentru că înseamnă că Grace va fi ferită de acest monstru. Sau cel puţin la fel de ferită ca restul lumii.

Forma lui de SLA este sporadică, provocată de altceva în afară de ADN-ul moştenit sau de ceva în plus la acesta. Trebuie să se fi

expus la ceva sau să fi făcut ceva care să provoace boala. Dar ce? De ce i s-a întâmplat asta lui? Nu este medic veterinar şi nici nu a fumat vreodată. Ambele aspecte, din motive pe care nu le înţelege nimeni, cresc şansele ca o persoană să dezvolte SLA. A fost otrăvit cu plumb, cu mercur sau a fost expus la radiaţii care au dus la asta? A suferit de boala Lyme fără să fi fost diagnosticat? Este posibil ca Lyme să provoace SLA? Nu există probe ştiinţifice care să ateste aceste ipoteze.

A fost prea sedentar? Poate prea multe ore de stat pe scaun la pian provoacă SLA. Îşi imaginează plăcuţele de avertizare din viitor, puse pe pianele Steinway. Avertizarea neurologului: cântatul la pian poate provoca SLA. Evident, nu era asta.

A crescut în anii şaptezeci şi optzeci, când alimentele procesate erau în vogă. Poate SLA a fost provocat de consumul prea mare de conservanţi chimici, aditivi sau zaharină. Poate a fost din cauza unui deficit alimentar, poate i-a lipsit vreo vitamină vitală la o anumită vârstă. În 1977, aproape că a mâncat doar parizer şi Doritos şi a băut doar sucuri Tang. Oare de aceea suferă de SLA? A băut prea multe pahare de suc instant Kool-Aid? A mâncat prea multe sendvişuri precongelate, prăjituri prefabricate şi boluri de cereale colorate Lucky Charms?

Poate SLA este provocat de o boală cu transmitere sexuală, un virus neidentificat încă. Dacă eşti virgin, eşti în siguranţă?

Cine se îmbolnăveşte de SLA? Luând în considerare ce a văzut la clinică, răspunsul este: oricine. A văzut bolnavi un student la medicină de douăzeci şi cinci de ani, un fost agent din forţele navale de şaizeci şi cinci de ani, un lucrător social, un artist, un arhitect, un triatlonist, un antreprenor, bărbaţi şi femei, negri, evrei, japonezi, latino. Această boală nu face deloc discriminare. Nu suferă de bigotism, alergii sau fetişuri. SLA este un ucigaş aleatoriu.

De ce se îmbolnăveşte de SLA un pianist de patruzeci şi cinci de ani? De ce nu? Aude vocea mamei lui în minte: *Nu răspunde la o*

întrebare cu altă întrebare. Dar acesta este singurul răspuns pe care îl găseşte.

Abia când melodia de la pian din camera cealaltă s-a oprit, Richard şi-a dat seama că avea dinţii încleştaţi. Doamne, cum poate Karina să suporte asta? Muzica începe din nou, dar de data asta cântă Karina, arătându-i elevei cum trebuie să sune această capodoperă şi ce este posibil să faci cu aceleaşi note. Aceasta cântă frumos, muzica e ca o pătură moale care-l calmează. Se ridică şi merge la uşă ca să audă mai bine.

De ce a renunţat Karina să cânte la pian? Nu se pune că predă lecţii de jumătate de oră copiilor. De ce a renunţat la cariera de pianistă? Ca de obicei, atunci când se gândeşte la acest „de ce?", se preface că nu ştie deja răspunsul. Spre deosebire de întrebările legate de SLA, aceasta are cel puţin un răspuns valabil, unul pe care el nu l-a acceptat niciodată cu voce tare.

Ca studenţi, ea era incontestabil mai talentată şi mai competentă din punct de vedere tehnic decât el şi ar fi putut rămâne în continuare cea mai bună, ar fi putut avea cariera lui şi chiar mai mult, dar ea a abandonat pianul clasic pentru improvizaţii de jazz. Pentru el, a fost sfâşietor, dezgustător chiar, să vadă cum un asemenea talent dat de Dumnezeu a luat-o în direcţia greşită şi s-a irosit neapreciat. Ce-i drept, este mai mult decât părtinitor, dar, pentru el, Mozart, Bach şi Chopin sunt zei, iar sonatele, fanteziile, studiile şi concertele lor sunt capodopere ce transcend timpul, fiecare notă fiind de o strălucire divină. Pentru a le cânta pe o scenă internaţională ai nevoie de educaţie, talent, pasiune, precizie tehnică şi nenumărate ore de exersare disciplinată. Puţini oameni de pe planetă pot face asta. Karina era unul dintre ei. Pentru el, jazzul este neordonat, de neînţeles, de neascultat, cântat în baruri de amatori needucaţi, şi nu a înţeles niciodată cum de a atras-o pe Karina.

Lăsând la o parte preferinţa lui snoabă pentru muzica clasică, alegerea ei pentru jazz a fost o decizie nefastă şi el i-a spus asta de multe ori, ceea ce probabil a legat-o şi mai mult de acest gen. Dacă o carieră stabilă, bine plătită şi respectabilă în pian clasic reprezintă un efort marginal, atunci o viaţă sustenabilă din jazz este echivalentă cu obţinerea unui job pe lună. Singura şansă pe care o are un interpret de jazz este să cânte alături de cei mai buni, să-şi dezvolte, să-şi cultive şi să-şi eleveze tehnica lângă muzicienii de elită talentaţi pentru aceste lucruri rare. Karina trebuia să fie acolo unde erau aceşti muzicieni – în New Orleans, New York, Paris sau Berlin.

După Curtis, el şi Karina trăiseră la New York. Ea cânta în mod regulat cu un saxofonist şi baterist fenomenali la Village Vanguard, unde primeau extrem de puţini bani, dar ea era fericită. Era începutul a ceva real şi posibil, amândoi simţeau asta. Cine ştie ce ar fi devenit ea, dacă nu s-ar fi mutat?

În schimb, au plecat la Boston, pentru că el a acceptat o ofertă mult râvnită de a preda la Conservatorul New England, un post pe care i l-a prezentat Karinei ca fiind necesar pentru cariera lui şi care s-a dovedit a nu fi chiar esenţial, de vreme ce l-a abandonat doi ani mai târziu pentru o viaţă plină de turnee. Ştia că mutarea la Boston a însemnat o frână în evoluţia Karinei şi că avea să o îndepărteze de visul vieţii ei, dar Richard nu a recunoscut niciodată asta. Şi ştia acest lucru nu doar acum, privind în trecut, ci din momentul în care se aflau în tren, din staţia Penn spre Back Bay din Boston. Dar nu a spus nimic. Acum îşi dă seama că acesta a fost probabil cel mai egoist lucru pe care-l făcuse vreodată.

Până în urmă cu opt zile.

Dar aceea nu a fost singura ei şansă. După ce el a început turneele, cântând mereu cu altă orchestră simfonică, în alt oraş, în fiecare săptămână, în fiecare lună, ani la rând, el şi-a dorit să se mute şi i-a spus Karinei lucrul ăsta. El ar fi putut locui în orice oraş,

New York, New Orleans, Boston, unde ar fi vrut ea. Karina a ales Walnut Street, 450, într-o suburbie la paisprezece kilometri de Boston. Nu o să înţeleagă niciodată de ce şi-a făcut asta. Poate că neînfricatei Karina i se făcuse frică. Poate că atunci lui Richard a început să nu-i mai placă de ea.

Karina schimbă melodia şi cântă *Rondo alla Turca,* de Mozart. El o ascultă cântând, amintindu-şi cât de remarcabilă este ea, şi alegerile pe care le-au făcut şi cele pe care nu le-au făcut şi unde i-au adus – Richard în camera lui cu SLA şi Karina în sufragerie dând lecţii unei prostănace –, şi notele vesele ale lui Mozart devin brusc întunecate şi sinistre. Este cuprins de furie, nu una logică sau trecătoare, ci una adânc înrădăcinată şi otrăvitoare.

De ce le predă acestor amărâţi elevi de liceu, când ar trebui să fie o muziciană venerată, de clasă mondială? Cât câştigă – 50, 100 de dolari pe oră? Are patru lecţii de jumătate de oră pe zi? Cum o să trăiască aşa?

Slavă Domnului că banii pentru studiile lui Grace sunt deja în bancă, dar micile economii pe care le mai are se duc repede. Se urăşte pentru că nu are asigurare pentru dizabilitate pe termen lung sau pe viaţă. Dar nu a lucrat pentru o companie care să ofere asemenea beneficii. Compania era el, iar el era relativ tânăr şi sănătos şi avea o eternitate la dispoziţie pentru a câştiga destui bani pentru stilul lui de viaţă. Cel mai întunecat scenariu pe care şi l-ar fi putut imagina era să se rănească la mâini şi să nu mai poată cânta. Dar în cazul acesta destul de improbabil, ar fi predat, ar fi mers în turnee pentru a ţine prelegeri, ar fi acceptat un post la o şcoală. Ar fi avut destule opţiuni. Dar nu s-a gândit niciodată la posibilitatea de a avea nevoie de asigurare. A presupus că nu o să i se întâmple nimic rău. Cu siguranţă, nu ceva catastrofal. Şi acum uită-te la ei. Două catastrofe în viaţă.

Chiar şi după atâtea minciuni şi trădări, el tot este devastat că ea a renunţat la un talent atât de rar, venit de la Dumnezeu, pentru

pianul clasic, în favoarea jazzului, şi nici măcar în acest domeniu nu reuşise. Mintea îi trimite semnale să-şi încleşteze pumnii. Furia i se amestecă cu neputinţa.

Nu este doar vina lui.

Ea îl învinovăţeşte pentru tot.

Dar ea a minţit.

Ea ar spune că el o trădase primul.

Deşi în ultimele ore i-a fost frig şi ar fi vrut o pătură, acum s-a înfierbântat. Transpiraţia îi udă cămaşa la subsuorile paralizate. Se simte zdruncinat, deranjat, de parcă trebuie să se aşeze sau să iasă din casă, dar în loc de asta stă înţepenit în uşa deschisă.

Karina se opreşte din cântat şi acum este rândul elevei să cânte *Rondo alla Turca.* Interpretarea acesteia nu este nici frumoasă, nici senină. Îi aminteşte de Grace când avea cinci sau şase ani şi citea pe silabe din povestea *Frog and Toad,* agonizând de câteva ori pe aceeaşi pagină, pierzând orice speranţă de a înţelege textul, deoarece fiecare grăunte de atenţie era îndreptat înspre efortul de a pronunţa fiecare literă în parte. O experienţă lipsită de orice bucurie. Dar pe Grace o iubeşte. În schimb, pe elevă o urăşte.

Nu ar trebui. Nu ar trebui s-o urască pe biata elevă. Dar este măcinat de o ură neagră şi trebuie să o îndrepte către cineva. Alegerea uşoară ar fi SLA, dar boala nu are chip, voce sau inimă. Este greu să urăşti ceva ce nu este uman.

O urăşte pe Karina. Scuzele ei. Minciunile ei.

Se urăşte pe el însuşi. Egoismul său. Infidelităţile sale.

De ce se îmbolnăveşte de SLA un pianist de patruzeci şi cinci de ani? Poate are ceva de a face cu karma. Poate că SLA este răsplata pentru ceva ce a făcut, la fel de grav precum boala. Sau poate că e pentru ceva ce a făcut ea. Poate că SLA este pedeapsa pentru păcatele amândurora.

Sau, într-un mod ciudat, SLA este şansa lor de a-şi repara greşelile. Dacă recunosc că au greşit şi îşi cer iertare pentru durerea

provocată unul altuia şi sunt iertaţi, dacă vor îndrepta astfel răul karmic, poate va fi vindecat. Sau, dacă nu vindecat, poate se va însănătoşi cumva. Pentru amândoi. Îşi dă seama că acest tip de curiozitate mistică este echivalentă cu dorinţele puse pentru stelele căzătoare, cu ruga către Dumnezeu sau cu credinţa în profeţiile Bilei magice 8.

Dar de ce să nu încerce?

Închide uşa cu piciorul. Nu mai suportă să asculte nicio secundă această lecţie de pian jalnică. Şi preferă să o urască în continuare pe Karina şi să se urască pe el decât să răspundă la acel „de ce?”.

Capitolul 15

Din scaunul lui rabatabil din cameră, Richard o aude pe Karina cântând „Baby, It's Cold Outside". A stat toată ziua în bucătărie pregătindu-se pentru Wigilia, cina tradiţională polonă cu douăsprezece feluri de mâncare, servită în Ajunul Crăciunului, ziua ei preferată din an. A cântat şi a gătit de dimineaţă întruna, hotărâtă să se bucure de această zi, chiar dacă nu i se alătură nimeni de pe Walnut Street, 450. Sau poate speră că veselia ei stăruitoare o să se împrăştie odată cu mirosurile aromate de ceapă, usturoi, ghimbir şi aluat gătit, şi o să-i contamineze şi pe fiica ei şi fostul soţ.

Din câte ştie el, Grace a ajutat-o mereu pe mama ei să gătească pentru Wigilia. Obişnuiau să poarte şorţuri roşii asortate. Grace era specialistă în *makowiec,* o somptuoasă ruladă cu seminţe de mac. Erau o echipă adorabilă, cântând şi vorbind în timp ce pregăteau acest festin special de la zero.

Dar nu şi anul acesta.

Grace stă închisă în camera ei de când a intrat pe uşă în urmă cu două zile. A mormăit nişte scuze care includeau oboseala, durerea de cap şi nevoia de a citi. Din când în când, Richard aude apa curgând prin ţevile de sus şi astfel ştie că Grace este în baia de deasupra lui. A coborât acum câteva ore în bucătărie, fără să scoată un cuvânt, probabil a luat ceva de mâncat, apoi a fugit înapoi în peştera ei. Acum e şase seara şi ea tot acolo este.

El şi Karina s-au tot gândit la câte detalii să-i dea înainte să ajungă acasă în vacanţa de Crăciun. Karina nu a vrut să-i afecteze studiile şi să pice examenele finale, dar Richard nu a fost de acord să o cheme acasă fără să o avertizeze în niciun fel. Nu exista o alegere bună în cazul acesta. Aşa că au făcut un compromis. Pentru că vocea Karinei nu sună ca o aplicaţie Siri turmentată, a sunat-o ea pe Grace şi i-a dat o idee despre ce o aşteaptă acasă.

Am vrut să-ţi spun că tatăl tău locuieşte din nou aici, acasă... Nu, nu suntem împreună. Avea nevoie de ajutor aşa că stă aici pentru un timp... Nu sunt nebună... E bine. Vorbim despre asta când vii acasă.

Richard se tot gândeşte la şocul de pe chipul lui Grace când l-a văzut prima dată. A fost mai mult decât simplul disconfort de a-şi vedea înapoi acasă tatăl divorţat şi înstrăinat. Fie doar şi atât, şi ar fi fost suficient de şocant pentru Grace. Dar s-a adăugat şi boala SLA – braţele căzute, atârnate şi lipsite de viaţă; vocea tulbure şi monotonă; trupul slab. El avusese la dispoziţie un an pentru a se obişnui cu această transformare îngrozitoare. Se adaptează treptat la fiecare pierdere şi la fiecare deformare, astfel că, atunci când se uită în oglindă sau îşi aude vocea, observă de obicei doar cea mai recentă schimbare. Procesează diferenţa de la nouăzeci şi nouă la o sută şi se adaptează. Nu este nevoit să o ia de la zero cu fiecare simptom nou, cu fiecare kilogram sau cu fiecare consoană pierdută. În mare, se vede şi se aude tot pe el. Fiecare săptămână, o nouă normalitate.

Dar Grace nu l-a mai văzut dinainte să fie diagnosticat. A privit-o în timp ce aceasta procesa întreaga transformare, de la zero la o sută, în mai puţin de o secundă, iar impactul copleşitor de pe faţa ei l-a făcut să rămână fără suflu, îngrozit că el este sursa acestuia. Şi-a întors privirea şi a salutat forţat. Blocată şi amuţită, le-a ascultat introducerea bine pusă la punct despre SLA. Apoi, fără să spună un cuvânt, s-a retras în camera ei.

Karina anunţă că cina este gata. Richard iese din camera lui şi apare şi Grace în capătul sufrageriei, ca un iepure agitat, gata să o ia la fugă. Karina o cheamă în bucătărie. Rămas singur în sufragerie, Richard se aşază în capul mesei, unde a stat de sărbători şi cu ocazia petrecerilor timp de treisprezece ani, dar în loc să se simtă normal, i se pare ciudat, tulburător, greşit. Sufrageria este exact cum şi-o aminteşte – aceeaşi masă de arţar şi scaune cu huse ivorii, acelaşi

candelabru de cristal, aceleaşi tacâmuri şi veselă, acelaşi tablou pe perete, abstract, colorat verde şi culoarea cuprului. Totul este la fel. Dar el este cât se poate de diferit. Este fost soţ, bolnav de SLA, fost cântăreţ la pian. În acest scaun este un clandestin, un musafir nepoftit, un figurant care şi-a asumat rolul principal. Conform tradiţiei polone, Karina a pregătit un loc în plus la masă pentru un eventual musafir neaşteptat, cineva care s-ar fi pierdut în noapte şi ar fi avut nevoie de hrană. Richard se ridică şi-şi schimbă locul. Gata. Mult mai potrivit.

Karina şi Grace intră şi ies din sufragerie de câteva ori, aducând farfurii, platouri, boluri şi linguri, în timp ce Richard le priveşte ca un rege neputincios. Masa se umple cu mirosuri, culori şi amintiri. *Barszez* – o supă de sfeclă astringentă, de un roşu-deschis. *LJszka* – paste mici în formă de ureche umplute cu ciuperci sotate. Piroşti, varză călită, hering în smântână. În total, douăsprezece feluri. Un festin minunat dinaintea lui.

După ce se întoarce ultima oară din bucătărie, Karina se opreşte, observând că Richard şi-a schimbat locul. Nu obiectează şi îi pune în mijlocul farfuriei un *milkshake* cu îngheţată de vanilie. Se aşază, spune o rugăciune, binecuvântându-i pentru anul viitor, rupe o bucată de pâine cu mâna, în loc să folosească un cuţit, apoi îi dă pâinea lui Grace. Aceasta nu o dă mai departe lui Richard. Karina şi Grace încep să mănânce din această masă decadentă, iar Richard bea *shake*-ul cu paiul.

Deşi încă mai poate mânca anumite preparate moi precum piure de cartofi şi macaroane cu brânză, şi cu siguranţă ar fi capabil să mănânce din supa şi pastele din această seară, Richard refuză să facă asta, pentru că nu suportă să fie hrănit. A încercat cu diferiţi asistenţi sociali. A purtat bavetă şi a deschis gura mare. Asta l-a făcut să se simtă neajutorat, slăbit, infantil. A renunţat rapid şi a schimbat aromele şi texturile adorate, precum şi preparatele preferate pentru care avea nevoie de furculiţe şi linguri, cu meniul

limitat de supe de băut, *smoothie*-uri şi *shake*-uri. Pierde controlul muşchilor, independenţei, vieţii lui. Atât cât mai poate, o să se hrănească singur.

Aşa că bea *shake*-ul de vanilie cu paiul în timp ce le priveşte pe Grace şi Karina cum iau cina de Wigilia în faţa lui, enervat pe Karina că nu s-a gândit să-i pună supa de sfeclă într-un pahar cu un pai. Dar este prea încăpăţânat şi prea ofensat, în mod stupid, pentru a-i cere asta. În schimb, se resemnează cu priveliştea şi sunetele pe care le scot ele în timp ce mănâncă – zgomotul produs de tacâmurile care se lovesc de veselă, Karina care soarbe supa din lingură, boluri aburinde date de la una la alta, Grace care mestecă cu gura deschisă. Întreaga experienţă senzorială – fiecare moleculă festivă şi interzisă a acesteia – îl dezgustă. Până şi Bing Crosby cântând „White Christmas" i se pare un afront personal.

Nu vorbeşte nimeni. În mod normal vorbăreaţă, Grace nu a scos un cuvânt. Întotdeauna şi-a ascuns furia sau frica în tăcere. Mănâncă foarte repede, golindu-şi farfuria de parcă ar participa la o cursă şi ar vrea să câştige locul întâi. Termină de mâncat înainte ca Bing Crosby să termine melodia. Dă scaunul în spate, pune bolul de supă peste farfurie şi se ridică, mergând spre bucătărie.

— Stai puţin, zice Karina. Nu-ţi este permis să pleci de la masă.

— De ce nu? Am terminat.

— Nu ai mâncat *piernik,* şi nici *makowiec.*

— Nu vreau *piernik,* şi nici *makowiec.*

Lui Grace îi plac *piernik* şi *makowiec.* Şi lui Richard.

— Bine, atunci stai şi ţine-ne companie. Wigilia nu s-a terminat.

Grace se conformează şi se aşază, dar nu-şi pune desert. Richard observă că s-a uitat la el repede, pe fugă, de parcă o privire mai lungă de un moment ar fi periculoasă. Una e să citeşti despre SLA pe internet, cum presupune că a făcut în ultimele două zile de când a stat în camera ei, şi alta e să stai la masă cu această boală,

despărţită de ea doar de o farfurie de *piernik* şi două lumânări, să o vezi în realitate, în carne şi oase, la tatăl tău.

— Ce ai făcut la examenele finale? întreabă Karina.

— Groaznic.

— O, nu, de ce?

— Nu am învăţat pentru că am fost prea ocupată să citesc despre SLA.

Richard şi Karina se uită unul la altul, uimiţi.

— Dar cum...?

— Îmi spui că tata s-a mutat înapoi cu tine şi nu-mi spui de ce? I-am trimis un mesaj lui Hannah Chu şi i-am spus cât de ciudată e treaba asta şi ea mi-a zis tot.

— Îmi pare rău, dragă...

— Deci Hannah Chu şi cine mai ştie cine aflaseră deja că tata suferă de SLA, şi eu nu. Mă bucur că fac parte din această familie sau cum vrei să-i zici.

— Tocmai de aceea nu am vrut să-ţi spunem înainte de examene.

— Dar asta nu s-a întâmplat peste noapte. De ce nu mi-aţi spus mai devreme?

— N-am ştiut nici eu până de curând, zice Karina.

Ştia din iulie, dacă nu chiar mai devreme. Mereu se dezvinovăţeşte, mereu are dreptate, mereu este cea inocentă. Richard vrea să intervină la această minciună, să spună adevărul şi să o expună de data aceasta pe Karina în faţa lui Grace, dar vocea lui este prea înceată pentru a interveni, aşa că renunţă.

— Dar tu? întreabă Grace, adresându-se tatălui ei pentru prima dată. De ce nu mi-ai spus nimic?

A fost diagnosticat chiar înainte de Crăciun, anul trecut. Nu a vrut să-i strice sărbătorile cu vestea lui proastă. Apoi a intervenit negarea totală. Nu putea nici să şoptească acest adevăr, singur în apartamentul lui, unde nu-l auzea nimeni, dar să-i mai zică asta şi unicului său copil. A continuat turneele, prefăcându-se că totul este

în ordine, şi i-a spus lui Trevor abia după trei luni. La puţin timp după aceea, a început să nu mai aibă putere în mâna dreaptă – fapt care i-a ameninţat capacitatea de a cânta la pian, reputaţia şi viaţa – iar concertele s-au încheiat. Totuşi, nu şi-a făcut publică boala. Trevor a ascuns-o pentru o vreme, sub pretextul unei tendinite. Aşa că la început nu i-a ascuns vestea lui Grace în mod personal.

Asta a fost mai târziu. I-a fost frică să-i mai dea încă un motiv pentru care ea să-l respingă atât de categoric, încât nu să nu mai aibă niciodată şansa să se împace. Înainte de SLA, nu avea nici cea mai mică idee cum să repare relaţia dintre ei şi nici nu ştia dacă e posibil. Recunoaşte, îi era lene şi credea că au destul timp. Iar acum suferă de SLA şi nu au la dispoziţie douăzeci de ani de terapie sau de viaţă ca să se împace, şi tot nu ştie cum să îndrepte situaţia. Nu a început bine.

— Am încercat de multe ori. Este greu. Aveai examene, apoi a urmat al doilea semestru din primul an de facultate. Nu am vrut să-ţi stric această perioadă interesantă a vieţii.

— Nu-ţi face griji, nu o s-o strici.

Extrem de loială mamei sale, Grace l-a învinuit mereu pe Richard pentru nefericirea Karinei şi pentru divorţ. În timp ce stă în faţa lui cu braţele încrucişate şi ochii mari, Richard vede la Grace o furie în plus, pe care o avea, probabil, de ani de zile, dar pe care el nu a observat-o până acum. Trădare.

De câte ori o înşela pe Karina, o înşela şi pe Grace. Îşi repetă această teorie în minte, mestecând-o ca pe o bucată proaspătă de gumă. Una este să fi ratat un meci de sâmbătă de al ei sau o cină de duminică sau seara decernării premiilor la şcoală pentru că avea un concert în Miami. Şi alta este că a ratat aceste lucruri pentru că a ales să-şi petreacă timpul în Miami cu o femeie al cărei nume nu şi-l mai aminteşte. Lui Grace i-a lipsit prea mult tatăl în copilărie, iar în unele dintre acele zile sau nopţi Richard era ocupat cu infidelităţile lui. Aşa că din punctul acesta de vedere, a înşelat-o şi pe Grace.

Se uită la fiica lui, care a semănat mereu foarte mult cu mama ei, cu ochii mari şi verzi şi părul de culoarea espresso-ului maroniu, şi-i vede mânia în ochi, sfidarea în mandibula puternică şi gura ca o armă. Se vede pe el pe chipul fiicei lui şi îl doare inima. Niciunul dintre ei nu a avut tatăl pe care şi l-a dorit.

— Şi ce se va întâmpla în continuare? întreabă Grace.

Exceptând eventualele excursii în weekend şi zilele libere, Grace nu va mai veni acasă până la sfârşitul lunii martie, asta dacă nu va merge la Daytona Beach, Key West sau oriunde s-or duce studenţii în zilele astea pentru vacanţa de primăvară. Mai sunt trei luni până atunci. Nenumărate schimbări depresive s-ar putea întâmpla în acest timp – ar putea avea nevoie de un tub de hrănire, de BiPAP, de un scaun cu rotile, de un tub trahial şi ventilaţie invazivă, ar putea comunica prin priviri. Să sperăm că nu va muri.

— Nu ştiu.

Certitudinea finală şi incertitudinea imediată a viitorului lui Richard, imaginabilul şi inimaginabilul, stau toate în aer deasupra cinei de Wigilia. Nimeni nu zice nimic şi nimeni nu mănâncă. Se termină şi ultima melodie de pe albumul de Crăciun al lui Bing Crosby. În cameră este linişte. Richard examinează preparatele nemâncate de pe masă, mâncarea de alinare pe care Grace a refuzat-o, nevrând să fie alinată, cele douăsprezece feluri gătite de la zero de Karina singură, reţete moştenite de la părinţi şi bunici. Se concentrează pe *makowiec* rămasă neatinsă – o ruladă dulce cu seminţe de mac, preferata lui – şi decide să o încerce.

— Karina, îmi dai o gură sau două de *makowiec?*

La început, aceasta nu reacţionează deloc, faţa ei inexpresivă transmiţând că nu a înţeles cererea lui. Richard nu-i mai ceruse niciodată să-l hrănească. După ce-i procesează întrebarea, ochii i se umplu de teamă.

— Nu ştiu. Ai voie?

— Doar câteva bucăţele mici. O să beau *milkshake* după ele. Nu este Wigilia fără *makowiec.*

Replica asta a convins-o. Karina are o slăbiciune pentru tradiţie. Încă nesigură, taie o felie subţire de ruladă şi o pune pe farfuria lui Richard. Apoi se aşază pe scaunul gol de lângă el şi stă cu faţa la el. Ia o bucăţică mică cu degetele arătător şi mare, abia de mărimea unei boabe de porumb, şi o ridică.

— Nu sunt o pasăre. O bucată adevărată, te rog.

Fiind tot neconvinsă, ia o furculiţă nefolosită de la locul musafirului neaşteptat şi taie o bucată mică de ruladă. Îl priveşte pe Richard în ochi şi îi pune uşor bucata de *makowiec* în gură.

Richard îşi lipeşte buzele şi lasă rulada să stea pe limbă. Dacă papilele lui gustative ar putea plânge de fericire, ar face-o. Îi salivează gura, deci probabil că acestea chiar plâng. Rulada umedă, smântână şi untul, mierea dulce, aroma de lămâie, seminţele crocante de mac. Mestecă. Mestecă! Nu-şi aminteşte când a mestecat ultima dată. Probabil că a fost un covrig. Orice ar fi fost, nu a fost grozav. Această ruladă este divină, fiecare aromă şi fiecare textură amestecându-se în gură ca într-o sărbătoare delicioasă.

Odată ce a transformat această bucată de rai într-o pastă lichidă care poate fi suptă printr-un pai ca un *smoothie,* începe să înghită cu grijă. Nicio problemă. Scoate limba ca un copil, pentru a arăta că a înghiţit.

Ridică din sprâncene şi arată cu capul înspre platou. Karina mai ia o bucată cu furculiţa. Richard deschide gura şi ea îl hrăneşte. Se privesc în ochi în timp ce mestecă, Karina vrând să detecteze dacă e vreo problemă, iar Richard asigurând-o tăcut că este bine.

Înghite şi acea bucată şi cere alta. În timp ce mestecă, se uită în ochii verzi şi stăruitori ai Karinei, şi nu vede jena şi mila crunte de care se temea atunci când se gândea să fie hrănit de ea. În schimb, între ei au loc o intimitate blândă şi un moment liniştit de tandreţe la care nu se aştepta. După ultima bucată, ea îl şterge la gură cu un

șervețel și el se simte recunoscător, nu rușinat. Karina zâmbește. Richard își dorește să nu fi refuzat să fie hrănit în urmă cu multe luni și își imaginează toate preparatele delicioase masticabile și momentele minunate la care a renunțat, când se îneacă.

Poate a devenit prea încrezător. Poate a fost distras de legătura neașteptată pe care a avut-o cu Karina. A transferat neatent bucata de ruladă în spatele gurii înainte să fie complet mestecată și a declanșat reflexul de înghițire înainte să fie pregătit. Nu știe dacă înainte s-a panicat și asta a provocat problema sau dacă întâi rulada a alunecat pe calea greșită și apoi el s-a panicat, dar are o bucată lipicioasă de *makowiec* blocată pe căile aeriene și nu poate respira.

Mai rău, pentru că mușchii lui abdominali și diafragma sunt slăbite, nu poate tuși ca un om normal pentru a elimina mâncarea de acolo. Are ochii bulbucați și nu clipește, iar Karina se holbează la rândul ei, îngrozită, nemișcată, paralizată. Richard își încordează toți mușchii și toate venele de la gât, încercând disperat să tușească, să respire, să strige după ajutor, dar se sufocă în tăcere.

— Mamă! strigă Grace, făcând-o pe aceasta să reacționeze.

Karina începe să-l bată pe spate cu podul palmei, de parcă Richard ar fi o tobă. Nu funcționează. Richard vede bucata de ruladă pe jumătate mestecată ca un dop de beton în traheea lui. Se uită peste masă la Grace care pare confuză și speriată, cu ochii în lacrimi.

Karina schimbă tactica. Stă în picioare în spatele scaunului, își pune brațele în jurul lui și îl strânge cu mișcări rapide de partea moale de sub stern, între oasele cutiei toracice. Își înfige pumnii în abdomenul lui în mod repetat. Bucata de makowiec nu vrea să se miște. Richard se străduiește și se străduiește să o ajute, dar nu poate tuși cu o forță reală. I se învârte capul. Imaginea lui Grace și întreaga încăpere se încețoșează. Karina îl strigă pe nume, iar el știe că ea este acolo, strângându-l din ce în ce mai tare din spatele scaunului, dar parcă o aude din depărtare.

Poate aşa se va termina totul. Poate asta se va întâmpla în continuare.

Capitolul 16

Karina desface dopul de plastic MIC-KEY care se află pe pielea lui Richard, la aproximativ cinci centimetri deasupra buricului, ataşează un tub scurt şi începe să apese pe pistonul unei seringi de cincizeci de mililitri, administrându-i astfel 500 de mililitri de Liquid Gold în următoarea jumătate de oră, direct în stomac, aceasta fiind a cincea şi ultima lui „masă" pe ziua de astăzi. În timp ce aşteaptă să se golească seringa, se uită la o redifuzare a serialului *Friends,* la televizor.

Ultimele trei săptămâni au fost pline de tuburi. După episodul aproape fatal din Ajunul Crăciunului, când a fost cât pe ce să moară înecat, Karina l-a dus la clinica de SLA. Neurologul, pneumologul, radiologul, patologul de vorbire şi gastroenterologul au ascultat ce s-a întâmplat şi i-au evaluat respiraţia şi capacitatea de înghiţire. Au fost descoperite două aspecte majore. Au fost luate două decizii monumentale, ambele implicând tuburi. Mama deciziilor, implicând mama tuburilor, încă aşteaptă un verdict.

Prima dată, a făcut un test de înghiţire. A băut bariu dizolvat într-un lichid subţire şi a salivat în timp ce înghiţea. Apoi a băut bariu amestecat cu sos de mere şi a fost nevoit să înghită de mai multe ori pentru a curăţa piureul lipit de gât. În continuare, a tuşit violent încercând să mănânce cea mai mică bucată de prăjitură de bariu presărată cu bomboane. Un radiolog şi un patolog de vorbire au analizat un clip video făcut cu raze X şi au concluzionat că abilitatea lui de a înghiţi fiabil şi în siguranţă s-a compromis serios în ultimele trei luni. Ce glumă bună!

Muşchii limbii şi cei din cerul gurii s-au atrofiat mai mult şi le-au determinat să fie mai slabe şi mai leneşe. Şi mai periculos, epiglota închide încet laringele în timpul înghiţirii, ceea ce înseamnă că alimentele pot fi aspirate în trahee şi plămâni. Probabil că asta s-a

întâmplat cu bucata de *makowiec* din Ajunul Crăciunului. Deşi *milkshake*-urile lichide nu se vor bloca în căile lui aeriene precum rulada cu mac, acestea se pot scurge pe calea greşită şi pot ajunge în plămâni, provocând pneumonie de aspiraţie. Acum orice îi ajunge în gură îl poate omorî.

Pentru că nu este pregătit să moară, a acceptat un tub de hrănire. A fost operat a doua zi după ce Grace s-a întors la şcoală. Pentru chirurg, procedura de douăzeci de minute a fost una simplă şi de rutină. Doctorul Fletcher i-a introdus un endoscop prin gură şi esofag, până în stomac. Apoi a introdus un tub subţire de plastic prin aparatul optic şi printr-o incizie mică în peretele abdominal al lui Richard.

Karina aşteaptă zece minute lungi după administrarea primilor 250 de mililitri pentru ca stomacul lui să le digere, înainte să continue cu restul. Când este hrănit prea repede, se umple prea mult într-un timp scurt, i se face greaţă şi vomită. Liquid Gold are o aromă respingătoare, cumva acidă, de nuci atunci când urcă în stomac, iar asta îl face să reculeze numai când se gândeşte la ea. Această substanţă nu a fost menită să fie gustată. Din fericire, Karina nu se grăbeşte.

Când *Friends* se termină şi este golită şi ultima seringă de hrănire, Karina îi dizolvă medicamentele de seară în apă şi i le administrează tot prin acea seringă. Apa este rece şi revigorantă şi, în mod ciudat, îi potoleşte setea fără să-i atingă buzele. În cele din urmă, Karina mai umple seringa cu apă de două ori, pune dopul la MIC-KEY şi îi trage înapoi cămaşa. Gata. A terminat cu cina, cu băutul, cu hrănitul sau cu oricum se poate numi asta. Acum, stomacul lui este plin cu cinci sute de calorii într-o jumătate de litru de lichid. Nu poate spune că-i este foame, dar nici sătul nu este. Deşi servirea a fost impecabilă, preparatului în sine i-ar acorda doar o stea.

Îşi aminteşte că prima dată când a început să meargă în turnee, chema room-service-ul şi comanda friptură în fiecare seară. După a opta sau a noua seară, nu mai suporta nici măcar gândul la friptură. Îşi făcuse plinul. A comandat pizza şi nu s-a mai atins de friptură luni de zile. Singurul preparat din meniul de room-service de acum este Liquid Gold, la fiecare masă, pentru douăzeci şi trei de zile şi în continuare. Ce nu ar da pentru o vrăbioară de vită New York, maturată, mediu făcută?

Încearcă să nu se gândească la mâncare. În primul rând, este o tortură să-şi imagineze ce nu poate să mai mănânce niciodată. În al doilea rând, aşa cum i se întâmplă câinelui lui Pavlov când anticipează că stăpânul său o să-i aducă o friptură după ce sună clopoţelul, Richard salivează. În timp ce tubul PEG elimină potenţialele riscuri reprezentate de mâncare şi băutură, trebuie să se descurce singur cu propria salivă care, ca orice lichid, se poate duce pe calea greşită când este înghiţită.

Chiar şi cu ajutorul glicopirolatului, saliva lui, care dintr-un anumit motiv a căpătat consistenţa lipiciului Elmer, se acumulează constant şi fie i se revarsă peste buza de jos atârnând de bărbie în şiraguri strălucitoare şi aţoase, fie gâlgâie în spatele gurii. Gândul la friptură l-a făcut să saliveze. Gâlgâie.

Karina porneşte aparatul de aspiraţie, îi pune tubul în gură şi îl învârte înăuntru, aspirând între dinţi, gingii şi sub limbă, eliminând excesul de salivă şi uscându-i gura inundată. Richard se simte de parcă ar fi la dentist de fiecare dată când ea face asta.

A doua mare descoperire de la clinică a fost starea critică a abilităţii lui de respirare. Capacitatea vitală forţată, cantitatea de aer pe care este capabil să o expire forţat, a scăzut la 42 de procente. În ultimele trei luni, a observat că rămâne fără suflu când merge dintr-o cameră în alta, că este nevoit să facă o pauză la fiecare patru sau cinci cuvinte rostite şi că vorbeşte doar când expiră.

— Te trezeşti noaptea? întreabă doctorul.

— Da.

— Eşti deja obosit dimineaţa?

— Da.

— Te doare capul când te trezeşti?

Îl durea aproape în fiecare dimineaţă, de săptămâni întregi.

— Eşti hipoventilat în timpul nopţii. Nu primeşti destul oxigen şi reţii prea mult dioxid de carbon. Vreau să foloseşti un BiPAP.

Richard habar nu avea că insomnia şi durerile de cap de dimineaţă sunt cauzate de continua lipsă de aer din timpul nopţii. Aşa că acum doarme cu o mască ataşată la o maşinărie cu un tub lung. Este ora zece, iar singurul lucru rămas pe lista de activităţi interesante ale zilei este să fie conectat la BiPAP.

Karina umple umidificatorul şi îl bagă în priză. Richard îi priveşte ochii obosiţi, dar concentraţi în timp ce aceasta lucrează. Îi aplică vaselină cu degetul mic pe rănile de pe faţă. Aerul umed şi contactul prelungit cu masca în fiecare noapte i-a iritat pielea, provocându-i erupţii dureroase. A încercat să folosească pastile nazale în locul măştii, dar nu putea să ţină gura închisă în timp ce dormea, iar chinga pentru bărbie i s-a părut prea exagerată. Aşa că poartă masca şi suportă durerile. Karina se şterge pe mâini pe un prosop, porneşte BiPAP-ul, apoi îi pune masca pe nas şi gură.

Senzaţia de uşurare este imediată. Iniţiat de propria inspirare, aerul este forţat în plămâni. Aceştia se umplu în totalitate şi cutia toracică se măreşte. Când expiră, dispozitivul inversează presiunea şi aerul este forţat în exterior, de parcă plămânii lui ar fi două burdufuri şi dispozitivul apasă pe mânere. În fiecare noapte, în momentul în care Karina îi pune masca pe faţă, îşi dă seama cât de chinuită şi artificială i-a fost respiraţia toată ziua, ca şi cum ar fi purtat un corset strâns în jurul plămânilor şi Karina l-a eliberat în sfârşit. Cu masca pe faţă, inspiră din abundenţă oxigen şi expiră dioxid de carbon, şi o tensiune adâncă se ridică de pe corpul lui

precum aburul care iese dintr-o prăjitură fierbinte. Nu se va sufoca noaptea.

Capacitatea lui vitală forţată se reduce cu 3 procente în fiecare lună, spune pneumologul. BiPAP-ul poate doar produce presiune pentru a-l ajuta să respire. Dar nu respiră pentru el. Respiră cu el. La un moment dat, BiPAP-ul nu-l va mai ajuta. Atunci, singurele opţiuni vor fi moartea sau un tub de traheostomie conectat la o maşină de ventilaţie 24/7. Ca şi în cazul vrăbioarei de vită New York, maturată, mediu făcută, încearcă să nu se gândească la asta.

Dacă pentru Richard, masca BiPAP a însemnat un somn mai bun, pentru Karina a fost opusul. Ea reglează masca, asigurându-se că este fixată etanş, ştiind că, fără îndoială, precum toate lucrurile, şi această reglare este temporară. Când Richard cască, când se scarpină pe nas pentru că-l mănâncă sau când îşi întoarce capul, masca se poate desprinde. Dacă se întâmplă asta, masca va declanşa o alarmă, iar Karina va trebui să se trezească şi să o fixeze din nou. De câteva ori pe noapte. Acum doarme pe canapeaua din sufragerie, pentru ca drumul până la Richard să fie mai scurt.

El este precum un nou-născut şi Karina este mama privată de somn, un zombi somnambul. Dar în cazul nou-născuţilor, există speranţă. Bebeluşul începe să mănânce preparate solide, se îngraşă şi face un an – începe o nouă etapă în dezvoltarea acestuia şi bebeluşul doarme neîntors toată noaptea. Însă în cazul lui Richard nu mai există nicio speranţă, nu va trece la nicio etapă superioară în care să nu mai aibă nevoie de asistenţă noaptea. Doar în cazul în care consideră moartea lui o nouă etapă. Poate Karina aşa gândeşte.

Priveşte chipul Karinei, ochii verzi, frumoşi. Ea analizează marginile măştii, dar pentru că masca trece de linia mediană a feţei, pare că-l analizează pe el. Ochii Karinei par mohorâţi, deconectaţi de la orice sursă de strălucire interioară. Părul lung îi este strâns într-o coadă joasă, dar o şuviţă s-a desprins şi îi cade pe sprânceana dreaptă. El ar vrea să ridice mâna şi să i-o dea după ureche.

Karina îl priveşte în ochi şi oftează. El vrea să-i spună că-i pare rău că este aşa obosită. Îi pare rău că este bolnav şi că nu are unde altundeva să se ducă. Îi pare rău că a devenit o povară aşa mare pentru ea. Şi apoi, dintr-odată, în mod ciudat, vrea să-i spună că îi pare rău pentru tot.

Şi îi pare rău fără comentariile uzuale, scuzele care să-l absolve de orice vină sau lista cu greşelile ei echivalente care înclină balanţa în partea cealaltă, acuzând-o, ca la final să fie chit. Acum este doar exprimarea părerii lui de rău. Îi pare rău că a fost aşa de neatent cu ea, cu familia lor, cu viaţa lor. Îi pare rău că a înşelat-o, că nu a ştiut cum să se folosească de singurătatea lui, că s-a simţit neapreciat, nevăzut, neiubit de ea şi nu a ştiut cum să vorbească despre asta. Când era în pat cu Karina, se simţea mai singur decât oriunde pe planeta asta. Nu i-a spus niciodată. Îşi aminteşte acei ochi verzi uitându-se la el, mocnind de mânie, pedepsindu-l, uitându-se prin el cu indiferenţă, evitându-l. Îi era prea frică să o întrebe ce este în neregulă, prea frică să audă răspunsul. Nu au vorbit niciodată despre nimic. Erau complici la tăcerea lor mutuală.

Ochii ei obosiţi, care par că se roagă ca masca să stea fixată măcar două ore, se întâlnesc cu ai lui. El vrea să-i spună că-i pare rău, înainte ca ea să iasă din cameră, înainte ca această revelaţie şi poftă de a-i mărturisi să se evapore, înainte ca el să adoarmă şi, de parcă totul ar fi fost un vis, să se trezească dimineaţă doar cu sentimentul vag că a ştiut ceva. Ţine de dorinţa de a-şi cere iertare ca de un balon cu heliu al cărui şnur i s-a desprins de mână şi în curând acesta va deveni doar un punct în stratosferă. Trebuie să spună acum sau poate niciodată.

— Îmi pare rău.

Dar vocea lui, deja subţire şi slabă, la fel ca restul corpului, nu poate fi auzită prin mască, prin sunetul ca de aspirator al BiPAP-ului.

— Noapte bună, spune ea.

Karina opreşte televizorul şi stinge lumina, lăsând uşa întredeschisă, apoi iese din cameră fără să-l audă, fără să ştie.

Capitolul 17

După ce şi-a terminat tura de dimineaţă, Bill intră în sufrageria luminată, dar friguroasă, lăsând uşa de la cameră larg deschisă. Ghemuită sub o pătură şi bând ultima picătura încă fierbinte din a doua ei ceaşcă de cafea, Karina este distrasă de lucrul ăsta, deranjată chiar, de parcă tocmai a văzut pe cineva lăsând patul nefăcut sau tubul de pastă de dinţi fără capac, şi se simte de parcă are o mâncărime agresivă şi nu se poate scărpina. Ea nu lasă uşa de la cameră larg deschisă. Nu poate nici să o închidă de tot, cum ar prefera, pentru că Richard ar rămâne blocat dincolo, dar trebuie să existe o barieră fizică şi vizibilă între ei. Ţine această uşă întredeschisă pentru a crea măcar ideea de separare şi intimitate. Se simte mai în siguranţă aşa. Nevrând să-i dezvăluie lui Bill această constrângere probabil patogenă, va închide ea uşa aproape de tot după plecarea lui. Atunci va putea şi să facă un duş, în sfârşit.

Karina anticipează zilnicul rămas-bun de la Bill în timp ce acesta verifică un mesaj pe telefon. După ce a terminat, se uită la ea, dar, în loc să o îmbrăţişeze voios şi să o sărute pe obraz, stă cu mâinile încrucişate şi o analizează de parcă ar fi o problemă de matematică pe care nu poate să o rezolve sau o operă de artă care îl deranjează fără să ştie de ce.

— În regulă, dragă prietenă, pacientul de la unu şi jumătate a anulat programarea. Kensia va fi aici să stea cu Richard atunci. Iar tu mergi cu mine la cafea.

— Pot face aici cafea, dacă vrei.

— Nu. O să ieşi din casă, trebuie să vorbim.

— Despre ce?

— Despre tine, zice el, hotărât şi îngrijorat.

— Despre mine?

Brusc, devine conştientă de înfăţişarea ei – bonetă, pantaloni de trening, nu poartă sutien pe sub tricou şi nici nu e machiată, plus că nu miroase prea bine.

— Sunt bine.

— Nu eşti bine. Ryan Gosling din *The Notebook* este bine. Tu eşti Mickey Rourke din *The Wrestler.*

Îngrozită, vrea să ia pătura cu care este înfăşurată şi să o tragă peste cap.

— Spun doar ce văd.

— Încă nu am făcut duş, spune ea, de parcă asta nu ar fi fost evident. Şi deja am băut două ceşti de cafea, nu pot bea mai multă pentru că nu o să mai dorm toată noaptea.

— Poţi să comanzi fără cofeină.

— Serios, Bill, sunt bine.

— Cafea fără cofeină la unu şi jumătate sau mergem să bem Martini după ce termin munca, la şase jumătate. Şi nu încerca să-mi mai arunci vreo scuză, pentru că am o bâtă foarte mare şi o să ţi-o trimit înapoi.

— Sunt bine.

— Eşti praf.

— Nu pot să plec la şase şi jumătate. Kevin stă doar până la şase.

Bill mijeşte ochii prin ochelarii lui cu ramă neagră, parcă îşi calculează următoarea mutare într-un joc de şah.

— Mă enervezi.

Îşi verifică din nou telefonul.

— Bine, următorul pacient stă aproape, aşa că facem asta acum. Vino!

Bill merge hotărât în bucătărie, ca într-o misiune, şi fără să ştie ce altceva să facă, Karina îl urmează. Stau unul în faţa celuilalt la masa pătrată pentru micul dejun. Se uită în ochii ei şi nu zice nimic, procesează imaginea din faţa lui, iar ea se simte extrem de expusă şi totuşi în siguranţă în privirea lui, şi abia se abţine să nu plângă.

— Bine, dragă, spune-mi ce se întâmplă. Trebuie să ştiu mai multe despre această situaţie.

— Cum adică?

— Adică despre voi doi. Nu vreau să mă bag, dar tensiunea din casa asta mă înnebuneşte.

Karina se reazemă de scaun, clipind uimită. Credea că a fost perfect civilizată, politicoasă şi respectuoasă cu Richard, mai ales în prezenţa lui Bill, pe care îl adoră şi îl admiră, şi vrea să-l impresioneze. Simte suprafaţa ascuţită precum o lamă de ras a fiecărei margini dintre Richard şi ea, dar a crezut că această animozitate a rămas într-o zonă intimă, restrânsă. Nu a crezut că Bill sau oricine altcineva ar veni în vizită sau pentru a avea grijă de Richard o să-şi dea seama de asta.

— Pe bune?

— Amândoi aţi face orice numai ca să evitaţi să vă priviţi în ochi. Serios, când sunteţi în aceeaşi cameră, ochii tăi se învârt atât de mult, încât trebuie să stau jos de ameţit ce sunt.

— Ei bine, ştii că suntem divorţaţi, zice ea în şoaptă, nevrând ca Richard să o audă prin uşa larg deschisă, şi neştiind ce detalii i-a spus deja acesta lui Bill.

— O să vorbeşti vreodată despre toată povestea asta?

— Cu tine?

— Cu Richard.

Karina tace. Nu se aştepta la asta. Trage de o bucată de piele exfoliată de pe buza de jos în timp ce-şi miroase pe mână respiraţia cu aromă de cafea. Pielea se desprinde prea mult, fără să cadă, şi o durere rapidă o face să se oprească, îşi linge buza, simţind gustul de sânge.

Bill aşteaptă, privind-o.

— Unul dintre motivele pentru care suntem divorţaţi este că nu ştim cum să vorbim unul cu altul.

— Uite, nu vreau să mă pun în locul tău, dar ştiu ce văd şi am trecut prin multe. Am pierdut persoane dragi, iar la final totul depinde de liniştea sufletească şi de împăcare. Trebuie să ajungi la iertare.

L-a primit pe Richard în casă. Îi dă pantalonii jos ca să poată urina, îi şterge urina de pe scaunul de la toaletă şi de pe podea când termină, îi aspiră mucusul din gură în fiecare zi, îi fixează masca aia nenorocită pe faţă toată noaptea, îi administrează mâncare lichidă şi apă printr-o seringă în stomac, se asigură că uşa este întredeschisă pentru a putea ieşi şi intra în cameră. Şi alte o mie de lucruri. Acum trebuie să-l şi ierte? Vrea să facă ce trebuie şi să-l mulţumească pe Bill, dar este epuizată. Terminată.

— Nu pot să fac mai mult de-atât pentru Richard.

Ea îşi încrucişează mâinile.

— Dragă, trebuie să-l ierţi pe Richard pentru tine, nu pentru el.

Îşi schimbă atitudinea, surprinsă de această perspectivă. Să îl iert pe Richard pentru mine. Ar fi asta posibil? Încearcă să se gândească la asta, dar nu se simte adevărat ca atunci când cerul este albastru, ci mai degrabă ca atunci când cerul este un spaţiu infinit care se întinde pe mai mult de o sută de miliarde de galaxii. Ar putea fi o teorie validă, dar nu o poate înţelege.

— Nu ştiu dacă ai procesat complet asta, dar nu o să trăiască până la nouăzeci de ani.

— Ştiu.

— Atunci, eu nu aş aştepta prea mult. S-ar putea să ratezi şansa.

Bill o priveşte în ochi pentru a se asigura că s-a făcut înţeles, iar inima Karinei bate mai repede, de parcă a fost avertizată, provocată sau ameninţată. Karina dă din cap, dar încă nu ştie cu ce este de acord.

— Trebuie să plec. Şi, dragă, te rog. Trebuie să ai grijă de tine. Am văzut prea mulţi îngrijitori epuizaţi. Trebuie să ieşi din casă şi să-ţi dedici ceva timp doar ţie.

— Ies cu Elise în fiecare săptămână.

— Nu este de ajuns. Te vezi cu cineva?

— Cu un bărbat adică?

— Da, un bărbat. Sau o femeie, dacă-ţi plac femeile. Oricare variantă. O întâlnire.

— Nu.

Karina clatină din cap pentru a-şi sublinia răspunsul şi a respinge ideea.

— Uită-te la tine! Eşti frumoasă. Sau, mă rog, vei fi după un duş lung, ceva machiaj şi poate o plimbare pe la mall.

— Nu, mulţumesc, ultimul lucru de care am nevoie este să mai am grijă de încă un bărbat.

— Dar nu am zis să te măriţi, Doamne fereşte! Mă refer la cineva cu care să bei vin şi să cinezi. Iar o partidă de sex nu ţi-ar dăuna, fată. Spun şi eu. Ştii că te iubesc.

— Mulţumesc. Eu... Sunt bine.

— Bine.

Bill se ridică fără să o creadă, dar este mulţumit pentru moment şi trebuie să plece.

— Dar găseşte-ţi o ocupaţie doar pentru tine. SLA o să-l doboare pe Richard. Nu lăsa boala lui să te distrugă şi pe tine.

O sărută pe creştet şi iese din bucătărie. Karina rămâne pe scaun, ascultând scârţâitul încălţărilor lui de cauciuc pe parchetul din sufragerie şi apoi pe cel din holul de la intrare, apoi sunetul fermoarului încheiat, al uşii de la intrare în timp ce se deschide întrebător şi, la final, zgomotul mulţumitor al uşii închise.

Capitolul 18

Karina şi Elise se plimbă împreună în fiecare săptămână, indiferent de vreme. Nimic nu le împiedică să parcurgă cei cinci kilometri – nici zăpada, nici ploaia, nici căldura sau întunericul dimineţilor devreme. În teorie, este o acţiune admirabilă, dar practic, este discutabilă în dimineţile ca aceasta, când temperatura este sub zero grade, la care se adaugă şi vântul. Trec de trotuarul asfaltat din cartier şi ajung pe cărarea noroioasă care încercuieşte lacul, mergând mult mai repede decât în mod normal. Aerul ascuţit şi rece îi înţeapă obrajii Karinei şi femeii i se pare că îi ajunge şi la creier prin ochi, fiecare clipire fiind un scut temporar, un moment de uşurare. Îşi doreşte să nu-şi fi uitat ochelarii de soare. Cărarea care în mod normal era moale, acoperită cu ace de pini, se simte acum pietrificată sub tălpile ei, pământul fiind îngheţat complet. Rafale frecvente de vânt îi lovesc corpul şi îi taie respiraţia. Este prea frig ca să stea afară. Aproape că este prea frig ca să vorbească.

— Categoric are nevoie de ajutor, spune Grace, mergând repede în urma lui Elise, parcă urmărind-o.

Grace a venit acasă ieri, pentru un weekend prelungit. Aseară, înainte de culcare, Karina a invitat-o pe Grace la plimbarea ei cu Elise de dimineaţă, dar nu-şi făcuse nicio speranţă că va veni. Pasăre de noapte care nu a mai prins ora 6 dimineaţa din şcoala primară, Grace nu şi-a exprimat interesul, iar Karina a interpretat tăcerea ei ca pe un *Mulţumesc, dar mai bine nu.* Prin urmare, când Karina a fost gata de plecare, a fost foarte surprinsă şi fericită când şi-a văzut fiica îmbrăcată şi aşteptând la uşă.

A trecut o lună de când Grace nu a mai fost acasă. Parcă a trecut un an. În decembrie, Karina venea şi pleca fără să se îngrijoreze prea mult de siguranţa lui Richard. El putea să o sune pe mobil. Dar de la Crăciun, lui Richard vocea i-a slăbit considerabil şi aplicaţia de

comandă vocală de pe telefon nu mai poate interpreta în mod corect bâlbâială lui. Viaţa lui Richard s-a schimbat complet într-o lună. Are nevoie de ajutorul Karinei în mod regulat, zi şi noapte, aşa că şi viaţa ei s-a schimbat. Îşi face griji când îl lasă singur acasă, dar nu renunţă la plimbarea ei săptămânală. O să fie bine.

— Dar tatăl şi fraţii lui? întreabă Elise.

— Nu o să-l accepte, spune Karina.

— Cum ştii dacă nu-i întrebi?

— Crede-mă, ştiu.

— Ar putea măcar să-ţi dea bani ca să plăteşti pe cineva să te ajute.

— Mă descurc.

Richard beneficiază de treizeci de ore de asistenţă socială, neplătite de asigurare. În restul timpului, se ocupă Karina de el.

— Dar de ce vrei să faci asta?

— Chiar aşa, mamă, ce vrei să demonstrezi?

Karina nu ştie nici ea. Poate că, avându-l pe Richard în casă, are ceva util de făcut, ceva care să-i umple multele ore rămase libere, când nu predă lecţii de pian. După ce Grace s-a mutat la Chicago, în casa şi în inima Karinei s-a instalat un gol enorm, al singurătăţii. Şi nicio cantitate de terapie, ciocolată, vin, somn sau Netflix nu ar putea să-l umple. Richard bolnav de SLA în camera lui a mai umplut puţin golul, ceea ce este ciudat, pentru că prezenţa lui nu a fost niciodată un antidot împotriva singurătăţii. Chiar sunt acestea singurele ei opţiuni – să trăiască cu Richard sau cu acest gol?

Trebuie să fie o sfântă. Sau un martir. Sau o nebună.

— N-o să dureze pentru totdeauna.

— Aşa credea şi Jane Wilde.

— Cine? întreabă Grace.

— Prima soţie a lui Stephen Hawking, zice Elise. Aveau douăzeci de ani când a fost diagnosticat şi s-a măritat cu el oricum, crezând

că mai au la dispoziţie doar câţiva ani. Şi acum el a trecut de şaptezeci.

— Ar putea şi tata să trăiască atât?

— Dacă dintr-un motiv oarecare boala nu ar mai progresa, zice Karina, crezând că nu este posibil în cazul lui Richard, luând în considerare regresul din ultima lună. Sau dacă îi pune un tub traheal şi un ventilator.

— Nu poţi face asta la nesfârşit, Karina.

— Ştiu. Dacă îl conectează la ventilator, trebuie să se mute la o clinică.

Ea nu este asistentă. Şi nici soţia lui.

— Probabil că acum se încadrează la un fel de viaţă asistată, zice Elise.

— Sunt bine deocamdată.

— Eu nu înţeleg, zice Grace. Nu suportai să trăieşti cu el. Ai spus că ziua în care s-a mutat din casă a fost cea mai fericită zi din viaţa ta.

Karina tresare. Nu ar fi trebuit să zică aşa ceva în apropierea lui Grace. De fapt, speră că a fost destul de raţională cât să nu-i zică asta direct lui Grace. Se poate s-o fi făcut. Nu întreabă.

— Lasă-mă să am şi eu grijă de el câteva ore. Ce zici de marţi şi miercuri seară? întreabă Elise.

— Nu. Nu aş putea să-ţi cer asta.

— Dar nu tu îmi ceri mie, ci eu ţie.

— Nu, serios, sunt bine.

— Aş putea măcar să vin să-ţi ţin de urât.

Karina acceptă cu reţinere.

— Bine.

Elise îşi pune un braţ în jurul Karinei şi o îmbrăţişează în timp ce merg.

— Sunt îngrijorată că te las singură cu tata.

— Nu sunt singură. Elise vine marţi şi miercuri seara. Nu-ţi face griji, dragă. Am destule ajutoare.

— Ba nu. Şi o să-ţi fie tot mai greu. Îţi dai seama de asta, nu?

Karina îşi dă seama, dar nu-i răspunde lui Grace şi nici nu confirmă dând din cap. Karina continuă să meargă, cu ochii îngheţaţi, în pământ. Fiecare lucru la timpul lui.

— Poate ar trebui să stau acasă şi să amân acest semestru.

— Nu, nu o să faci asta, zice Karina.

— Dacă aş găsi o cale să fac semestrul următor la BU sau Northeastern?

— Nu. Nici nu discutăm despre asta. Tatăl tău nu ar vrea niciodată să faci asta pentru el.

— Aş face-o pentru tine, nu pentru el.

Oricât de mult ar vrea ca Grace să stea să o ajute cu Richard şi să umple golul, nu o să-i rişte viitorul. Karina ştie foarte bine că o viaţă deraiată, chiar şi pentru un timp scurt, nu-şi mai regăseşte întotdeauna calea iniţială. Ea nu a mai ajuns niciodată în staţie. Nu, nu o va lăsa pe Grace să-şi întrerupă studiile, relaţia cu Matt şi să nu-şi mai caute fericirea, timp de un semestru. Nici măcar o secundă. Mai ales pentru Richard. Nu o va lăsa pe Grace să facă aceeaşi greşeală pe care o făcuse ea. Tiparul ăsta n-o să se mai repete.

Fantomele neobosite ale furiei neîmpăcate ţâşnesc la suprafaţă, la fel de puternice şi de actuale ca în urmă cu douăzeci de ani, zece ani, o săptămână. Karina se lasă copleşită de durere, de povestea tragică în care Richard i-a distrus viaţa, pe care o primeşte cu bucurie pentru că o face să simtă că are dreptate.

— Nu-ţi distruge viaţa!

— Dar tu ţi-o distrugi pe a ta, spune Grace.

— Nu-i acelaşi lucru.

— Are dreptate, spune Elise. Nu trăieşti, atâta vreme cât Richard locuieşte cu tine. Ţi-o imaginezi pe mama ta aducând acasă un bărbat? Aici este sufrageria, iar aici, în dormitor, stă fostul meu soţ.

— Richard nu mă împiedică să mă întâlnesc cu alţi bărbaţi. Doar că nu sunt interesată de asta.

— Dar de ce eşti interesată? întreabă Elise.

Să se încălzească. Să încheie această conversaţie.

— Ce zici, vrei să vii cu mine şi cu studenţii mei în excursie la New Orleans?

— Nu pot anul acesta.

— De ce?

Fostul soţ din dormitor.

— Cred că-ţi place să-l foloseşti pe Richard drept scuză. Este ca un obicei confortabil.

Karina urăşte să recunoască, dar acesta este adevărul. Dacă dă vina pe el, nu mai trebuie să se învinuiască pe ea niciodată.

— Poţi angaja pe cineva să te ajute câteva zile, să stea noaptea, spune Elise.

— Nu pot.

— Nu vrei.

— Bine. Nu vreau.

— De ce?

Karina nu răspunde, pentru că nu ştie. Sau poate că începe să-şi dea seama, dar încă nu poate spune exact. Simte ceva ca un program care rulează pe fundal, o conştientizare care iese la suprafaţă din subconştient.

Poate că această situaţie oribilă şi îngrozitoare le dă ei şi lui Richard o şansă la împăcare, la iertare. Ia în calcul această posibilitate, sugerată pentru prima dată de Bill, săptămâna trecută, în timp ce acum merg în tăcere, Elise şi Grace aşteptând un răspuns. Karina ar vrea să-l ierte pe Richard pentru mutarea la Boston; pentru că el pierduse o mare parte din copilăria lui Grace; pentru că

o înşelase, o trădase şi o umilise, furându-i fericirea. Încercase de multe ori de-a lungul anilor. După ce s-a gândit îndelung, i-a dat dreptate lui Bill, ar fi bine pentru ea să-l ierte pe Richard. Cum se zice? A nu ierta pe cineva înseamnă a bea otravă şi a aştepta ca cealaltă persoană să moară. Dar nu a fost destul de matură, de evoluată spiritual sau de curajoasă. Richard este bolnav şi pe moarte, dar ea tot nu-l iartă. Dacă dă vina pe el, ea se poate simţi bine şi acesta este drogul ei.

Şi ea ar vrea să fie iertată. Dar nu reuşeşte să-i ceară iertare lui Richard, să rostească aceste cuvinte. Este încătuşată de ruşine şi de o logică încăpăţânată şi făţarnică, care-i susţine propria versiune de adevăr. Are motivele ei. Poate că acţiunile ei de acum sunt cuvintele pe care îi este prea teamă să le rostească.

— Nu ştiu, zice Karina.

— Aş putea să mă întorc să stau eu cu tata, spune Grace. Du-te la New Orleans!

— Nu, nu este nevoie.

— Câte zile va dura? întreabă Grace.

— Patru, zice Elise. De joi până duminică. În prima săptămână din martie.

— Pot să fac asta.

— E prea mult, zice Karina.

— Sunt doar patru zile, mamă.

— Vreau să zic că e prea mult să ai grijă de el. Eu stau trează toată noaptea.

— Sunt tânără. Stau trează noaptea tot timpul. Mă descurc. Tu mergi la New Orleans.

Elise zâmbeşte, mângâind-o pe Grace pe spate.

— O iubesc pe fata asta.

Ajung înapoi de unde au plecat, la începutul traseului lor. Înainte de a ieşi de pe cărare pe trotuarul asfaltat din cartier, Karina se uită înapoi pentru un moment, către lacul îngheţat, la circuitul pe care

tocmai l-au parcurs. La fel ca plimbarea lor de dimineaţă, gândurile şi emoţiile ei se învârt în cerc. Richard locuieşte din nou cu ea, iar faptul că ea are grijă de el este mai mult decât poate ea să ducă, dar nu-i poate cere să plece, iar viaţa ei se învârte în cerc. Este prinsă într-o capcană, nu ajunge niciodată nicăieri.

— Bine, merg la New Orleans.

Grace şi Elise bat palma, sărbătorind victoria, dar Karina nu li se alătură. Excursia este peste o lună. Conform celor aflate recent, orice se poate întâmpla într-o lună.

Se opresc în stradă, în faţa casei, pentru un scurt rămas-bun. Grace şi Elise se îmbrăţişează şi Elise îi urează succes la şcoală. Karina verifică ora pe telefon. Au fost plecate patruzeci şi cinci de minute. Se grăbeşte spre uşa de la intrare, nerăbdătoare să intre în casă, să se aşeze la masa din bucătăria ei călduroasă, cu o reconfortantă ceaşcă de cafea fierbinte.

Deschide uşa şi deodată simte un gol în stomac. Fără să stea pe gânduri, fuge către camera lui Richard, spre sunetul strident al alarmei BiPAP-ului.

Capitolul 19

Karina dă buzna în cameră, cu respiraţia tăiată. Richard stă rezemat în patul lui de spital, cu masca strâmbă pe faţă, la fel cum era şi la patru dimineaţa. Zâmbeşte somnoros prin ea. Karina evaluează repede situaţia: Richard este bine. Dar în loc să se simtă uşurată, este enervată, de parcă el i-a jucat aceeaşi festă de un milion de ori, iar ea l-a crezut de fiecare dată.

— E bine? întreabă cu voce subţire şi speriată Grace, care fugise după mama ei.

— E bine.

Grace se uită la el, evaluând şi ea starea lui. Faţa lui este vioaie şi calmă. Cu siguranţă, respiră.

— Dumnezeule! În regulă, o să fac un duş, spune Grace, agitată doar pe moment de alarma falsă, revenindu-şi deja la normal.

Dar Karinei încă îi bate inima repede, agitată din cauza adrenalinei, căutând în continuare pericolul. Sunetul ţipător al acelei alarme nenorocite îi provoacă valuri de şocuri prin sistemul nervos, activând instinctul primar automat de criză. Pare că nu-şi poate controla reacţia. Cu toate că BiPAP-ul nu este ceva vital. Richard poate respira şi fără el. Doar respiră pe cont propriu, fără el, toată ziua. Noaptea doar îl *ajută.*

Prin urmare, alarma dispozitivului BiPAP nu ar fi trebuit să o alerteze. În schimb, sunetul lui când se îneacă cu râuri de salivă este ceva letal. Ar putea să o aspire şi să facă pneumonie. Dar, în mod ciudat, Karina ignoră primul minut sau chiar mai mult din această tuse cutremurătoare de rutină, ascultând răbdătoare şi oarecum enervată din cealaltă cameră, sperând că o să se descurce singur. Însă Richard nu reuşeşte aproape niciodată.

Opreşte dispozitivul BiPAP şi umidificatorul, pune stop alarmei, apoi îi scoate masca.

— Tre-bu-ie-să-fac-pi-pi.

Dintre toate treburile lipsite de demnitate pe care le implică SLA, Karina urăşte cel mai mult urinatul de dimineaţă. Jură că Richard cască sau îşi întoarce capul intenţionat, mişcând masca pentru a declanşa alarma şi a o determina să apară în mod magic lângă el. Apoi vrea să-l deconecteze de la dispozitiv ca să se ridice şi să meargă la baie.

Nu ar trebui să-l urască pentru că vrea să urineze dimineaţa, dar o face. Se întâmplă mereu pe la şapte – porneşte alarma şi o trezeşte dintr-un somn adânc. Începe aproape fiecare zi extenuată, stoarsă de energie şi cu greaţă de la lipsa de somn. Astăzi este deja trează, dar, în mod normal, doarme dusă la şapte. Bill vine la nouă. De ce nu poate să stea acolo întins, să-l aştepte pe Bill? Ar trebui să fie recunoscătoare că nu face în pat.

Îşi balansează picioarele la marginea patului şi îşi târăşte şi fundul. Încordându-şi muşchii abdominali slăbiţi, se străduieşte să se ridice în picioare. Karina îl priveşte cum se chinuie, dar nu se oferă să-l ajute. Îl urmează afară din cameră, prin sufragerie, până în baia de la parter.

Richard stă în faţa toaletei, aşteptând-o. Ea îi dă jos boxerii şi îi pune pe chiuvetă, pentru a rămâne uscaţi.

El stă deasupra toaletei, se înclină în faţă şi urinează. Karina îşi încrucişează braţele şi strânge din dinţi, enervată că Richard nu s-a aşezat pe toaletă. Cu toate că nici dacă se aşază nu este garantat că totul va rămâne în vas, şansele sunt mai mari aşa. Dar ce îi pasă lui dacă ratează toaleta? Nu el trebuie să cureţe mizeria apoi.

Karina închide ochii, un cadou absurd şi inutil de intimitate, ascultându-l cum termină. După sunetul de curgere al urinei în apă, apoi o pauză, poate spune că acesta a urinat peste tot pe podea. Exact cum a preconizat. Transpiră, sufocându-se în haina de iarnă şi cu fesul pe care nu a apucat să le dea jos. Se întreabă când va putea să-şi bea cafeaua.

Când Richard termină, se întoarce către ea. Karina se apleacă şi-i ţine boxerii pentru ca el să bage picioarele în ei. Apoi i-i ridică.

— Poţi-să-mi-pui-mouse-ul-pe-cap?

— Stai un minut! Trebuie să curăţ mizeria asta.

O lasă pe fosta lui soţie, infirmiera lui mereu la datorie, neplătită şi căreia nu i-a mulţumit niciodată, să-i şteargă urina. Aceasta îşi dă jos haina şi fesul, pulverizează dezinfectant pe capacul toaletei şi pe podea, apoi şterge totul cu şerveţele de hârtie. Gata. Este curat până data viitoare când el va urina din nou.

În timp ce se spală pe mâini la chiuvetă, mai mult decât ar fi necesar, îşi analizează faţa în oglindă. Colţurile gurii sunt căzute, pentru că stă încruntată. Pielea şi ochii îi sunt palizi. Părul este neted şi gras. Nu s-a deranjat să şi-l spele de zile întregi. Are nevoie de un duş lung şi fierbinte. Are nevoie de un somn bun şi lung. Are nevoie de micul dejun şi de o cafea. În schimb, trebuie să se întoarcă la Richard, să-i lipească un *sticker* argintiu pe nas, pentru *Head Mouse.* Îi ia doar două secunde. Dar îl urăşte pentru că trebuie să se ocupe mai întâi de el.

Întors în cameră, Richard stă la birou, în faţa laptopului, aşteptând-o. Dezlipeşte un *sticker* de pe folie şi îl lipeşte pe nasul lui mare. Acesta începe să scrie şi alege câte o literă pe rând, îndreptându-şi nasul înspre tastatura de pe ecran. Ca de obicei, Bill îl va spăla şi îl va îmbrăca la nouă, când va ajunge. Dacă tot este aici, Karina trage draperiile şi strânge patul. Cu braţul plin de lenjerii, se îndreaptă către spălătorie, când privirea îi este atrasă de cuvintele de pe ecran: *Dragă tată.*

— Îi scrii tatălui tău?

— Nu-tre-bu-ia-să-vezi-as-ta. Nu-ci-ti pe-la-spa-te-le-meu.

— Nu trag cu ochiul. O să-i ceri ajutorul?

— Nu.

— De ce nu?

— De-ce, a-vem-ne-vo-ie-de-a-ju-tor?

Karina se holbează la ceafa lui, indignată. Este sigură că gura ei crispată a rămas căscată. Poate nu l-a auzit bine. Chiar a întrebat: De ce, avem nevoie de ajutor?

— Bill-şi-ce-i-lalţi-a-sis-tenţi-fac-trea-ba-grea. Tu, o-ma-să- pe-zi, în-rest-nu-de-ran-jez.

Karina strânge lenjeriile cu pumnii. Ar vrea să-i rupă fiecare fir de păr din cap, nerecunoscătorul! Cine crede că i-a şters urina adineauri? Cine îşi va întrerupe fiecare lecţie de pian din această după-amiază pentru a-i aspira saliva din gură, pentru ca elevii să nu-l audă gâlgâind, în timp ce ei cântă, şi să creadă că moare în camera alăturată? Cine stă trează ore întregi noaptea fixându-i masca pentru a putea respira? Cine crede că-i spală lenjeria şi hainele şi îl duce la programări? Dar în rest, da, nu prea o deranjează.

— Sunt epuizată.

— Ai-pri-ma-lec-ţie-du-pă-a-mia-ză. De-ce-nu-mergi- în-pat?

— De ce nu te duci tu naibii?

Aruncă lenjeria pe podea, iese din cameră şi închide uşa după ea. Nu mai vrea să-l vadă. Poate să stea acolo până vine Bill.

În sufragerie, tremurând de furie, nu se poate hotărî ce să facă. Este prea furioasă ca să se mai bucure de micul dejun şi de cafea, prea agitată ca să doarmă, iar Grace este încă la duş.

Stă acolo, paralizată de mânie, şi se întreabă ce s-ar întâmpla dacă nu-l mai ajută. Ce s-ar întâmpla dacă data viitoare când se sufocă nu-şi va întrerupe lecţia de pian pentru a-i aspira saliva? La un moment dat, dispozitivul BiPAP nu va fi folosit doar pentru calitatea somnului. O să aibă nevoie de el zi şi noapte pentru a respira. Ce se va întâmpla când va veni acel moment, peste o lună sau două, la vară, şi masca se va desprinde noaptea, iar ea va ignora alarma BiPAP-ului? Dacă se va trezi dimineaţa următoare, revigorată după un somn bun, şi-l va găsi pe Richard cu masca desprinsă, asfixiat?

Stă în sufragerie, epuizată, neapreciată, nespălată şi înfometată, întrebându-se dacă ar fi acuzată de crimă în cazul în care Richard moare când este în grija ei.

Capitolul 20

La fiecare lecţie de pian, o jumătate din timp este dedicată tehnicii – game în patru octave, exerciţii Schmitt, acorduri şi arpegii – antrenarea degetelor şi a urechilor. A doua jumătate se concentrează pe interpretarea piesei date ca temă elevului cu o săptămână în urmă. În mod ideal, elevul a exersat acasă douăzeci de minute pe zi.

Acest elev nu a făcut asta.

Acum, că Dylan a terminat partea dedicată tehnicii, Karina aşteaptă ca el să înceapă să cânte, iar fiecare minut de aşteptare îi măreşte exasperarea. Dylan are treisprezece ani şi a crescut aproape cincisprezece centimetri de anul trecut. Are braţe şi degete lungi, umeri şi genunchi noduroşi, şi pare că nu se simte confortabil în corpul său, de parcă nu s-a acomodat cu tot acest spaţiu nou. Faţa palidă îi este acoperită de o acnee roz, inflamată. Un puf maro i-a apărut deasupra buzei. Poartă pantaloni scurţi galben-auriu lucios şi un hanorac asortat. Mama lui îl va lăsa la antrenamentul de baschet imediat după lecţia de pian. La fiecare câteva secunde, Dylan îşi trage nasul.

— Vrei un şerveţel? îl întreabă Karina.

— Poftim? Nu, sunt bine.

Ba nu, nu eşti bine, ar vrea ea să-i zică.

Se uită la partitura din faţa lui de parcă ar citi greceşte pentru prima dată. Poate că are dificultăţi de învăţare sau o formă de dislexie muzicală sau amnezie şi nu ar trebui să-l critice. Sau poate că pur şi simplu nu vrea să fie aici. Ar avea ceva în comun. A fost trează jumătate de noapte şi acum, stând tăcută pe scaunul de la pian, i se scurge şi ultima picătură din energia şi-aşa compromisă. De câte ori clipeşte, ochii ei rămân închişi pentru o secundă sau două. Îşi doreşte cu disperare să doarmă.

Dylan ridică mâna stângă, apoi şi-o retrage şi o pune din nou pe genunchi. Nu se poate hotărî unde să-şi pună degetele. Nu vrea să atingă nicio clapă fără să fie sigur că este cea corectă. Generaţia mileniului. Tuturor le este frică să nu greşească. Dylan preferă să stea pe scaun, paralizat de frică şi nehotărâre, decât să cânte o notă greşită.

Dacă i-ar spune ea, ar pune capăt acestui impas. Dar nu îl ajută. Nu astăzi. Îl ajută în fiecare săptămână şi el nu învaţă niciodată. Karina dă vina pe mama lui. Probabil că stă lângă el când îşi face temele şi îi verifică răspunsurile, îi calcă hainele şi îl trezeşte dimineaţa. Băiatul este neajutorat. Ei bine, Karina nu-l mai menajează. Stă şi aşteaptă fără să zică nimic, îl lasă să transpire.

Dylan îşi trage nasul din nou şi mijeşte ochii la partitură, aplecându-se în faţă, căutând nota corectă pentru mâna stângă. Karina l-a învăţat câteva trucuri mnemotehnice. Pentru notele de pe spaţiile portativului – *Amalia Caută Elefanţi Galbeni.* Pentru notele de pe linii – *George Bea Doar Fierturi Acre*[2]*.* Dar, indiferent de soluţie, Dylan nu poate reţine nimic şi este mereu confuz când e vorba de dispunerea punctelor negre pe cele cinci linii şi patru spaţii ale portativului în cheia fa.

Karina îşi doreşte ca el să renunţe. S-a săturat de elevi care nu vor să cânte la pian. Îşi doreşte să renunţe toţi. Îngrozită de un asemenea gând nechibzuit, de ghinionul pe care îl invită în viaţa ei, îşi încrucişează degetele în poală. Cum s-ar mai întreţine dacă s-ar întâmpla asta? Trebuie să aibă grijă ce gândeşte.

Dylan îşi trage nasul din nou. Nu ar trebui să vină aici când e răcit. Dacă Richard se molipseşte, ar putea face pneumonie, iar cu SLA, asta ar putea însemna sfârşitul pentru el. Se gândeşte să-i

2 Majusculele frazelor reprezintă note muzicale în notaţia alfabetică, specifică ţărilor anglo-saxone: A, C, E, G = la, do, mi, sol, iar G, B, D, F, A = sol, si, re, fa, la. *(N. red.)*

spună lui Dylan că trebuie să termine lecţia mai devreme, dar el nu are permis de conducere. Vor fi nevoiţi să o aştepte pe mama lui să vină să-l ia şi, până atunci, jumătatea de oră rămasă din lecţie se va termina oricum.

Muzica indescifrabilă din faţa lui este *Preludiul în do major,* de Johann Sebastian Bach. Fără diezi. Fără bemoli. Este un fragment muzical simplu, frumos de cântat şi de ascultat. Prima notă este de central. Este drept, nota este scrisă pentru mâna stângă, deasupra registrului de bas, nu sub registrul înalt, acolo unde era el obişnuit să o vadă. Şi totuşi. Este nenorocitul de do central.

Prezenţa lui stânjenitoare şi apoi tăcerea şi mai stânjenitoare continuă să-i solicite Karinei nervii iritaţi, înnebunind-o. Strânge din dinţi şi respiră nerăbdătoare pe nas, suferind în împotrivirea ei. Nu-i va spune ce să facă. Nu-i va da nici măcar cel mai mic indiciu. Copiii aceştia primesc totul pe tavă, cu o fundă aurie. Toţi sunt câştigători. Toţi primesc un trofeu. Dar nu pe acest scaun. Bine ai venit în viaţa reală, Dylan!

Îşi trage nasul din nou şi Karinei îi vine să urle. *Cântă o notă! Suflă-ţi nasul! Fă CEVA!* În altă zi, ar da vina pe ea. Dacă ar fi fost o profesoară mai bună, mai plină de inspiraţie şi mai încurajatoare, băiatul ar fi ştiut să cânte această piesă. Astăzi îl lasă pe el să-şi asume vina. Vor sta amândoi în tăcere pentru următoarele zece minute, dacă va fi nevoie.

Karina priveşte cu indiferenţă pe fereastra sufrageriei şi vede trei păsări în depărtare, poate porumbei, care stau pe liniile de electricitate, două pe cea de sus şi una pe cea de jos. Aceste păsări rotunde şi negre par note în cheia sol, iar ea le citeşte în gând, disperată şi plictisită. Sol-sol-mi. Sol-sol-mi. Începe să compună o piesă muzicală inspirată de aceste note aviare şi starea ei este îmbunătăţită cumva de melodia dulce, până când este întreruptă de Richard. Categoric, nu sunetul pe care spera să-l audă.

Îi analizează forma şi semnificaţia şi speră ca, la fel ca tânărul Dylan de lângă ea, Richard să se descurce singur. Tusea este umedă şi gâlgâitoare, intransigentă. Muşchii abdominali ai lui Richard au slăbit considerabil în ultima lună şi, adesea, el nu poate tuşi destul de puternic pentru a-şi curăţa gâtul. Pentru Dylan, ar putea părea că cineva se îneacă în propria salivă în camera alăturată, dar Karina a devenit imună la aceste sunete acum familiare.

Brusc, Richard amuţeşte, dar este liniştea de dinaintea crizelor de sufocare cu care ea nu s-a obişnuit niciodată şi care o îngrozesc. Şi-l imaginează încordându-se, tremurând de efort, de parcă ar încerca să tuşească din tot corpul, cu vasele de sânge umflate la gât, cu spume de salivă curgându-i din gură. Aşteaptă ascultând şi îşi aminteşte, cum stătea trează în pat, cu ani în urmă, aşteptând să audă zgomotul uşii de la intrare deschizându-se, după miezul nopţii, paşii apăsaţi ai lui Richard pe hol, roţile trollerului pe podeaua de lemn. Îl ura pentru că era plecat, apoi îl ura pentru că se întorcea acasă. Şi acum este aici, înapoi acasă. Şi ea încă îl urăşte.

Dacă situaţia ar fi fost invers, dacă ea era bolnavă şi Richard era nevoit să aibă grijă de ea, toată lumea l-ar fi canonizat. Dar pe ea nu o priveşte nimeni ca pe o sfântă pentru că face asta. Se simte patetică, nesăbuită, revoltată şi proastă, probabil cum se simte şi Dylan când stă la pian timp de treizeci de minute în fiecare săptămână.

Richard tuşeşte din nou, rupând liniştea. Tuşeşte şi elimină salivă, în mod evident chinuindu-se să respire, iar sunetul care dovedeşte că nu poate să-şi cureţe gâtul i se urcă Karinei pe şira spinării şi îi ţiuie în ureche. Până aici! S-a săturat.

Se ridică brusc, îl lasă pe Dylan să agonizeze la nesfârşit în faţa notelor imposibile scrise de Bach şi intră cu furie în camera lui Richard. Pentru un scurt moment, se gândeşte să folosească dispozitivul pentru tuse. Dar mintea şi inima îi sunt saturate de o supă fierbinte de ură şi nu mai poate suporta nicio secundă această

situaţie. Trage o pernă din cele două de la spatele lui Richard şi înregistrează secunda în care ochii lui larg deschişi îşi dau seama de ce urmează, înainte să-i acopere faţa. Acesta mişcă uşor capul dintr-o parte în alta. Paralizat fiind, mâinile stându-i pe lângă corp, neputând să opună rezistenţă. Karina apasă mai tare.

Durează aproape un minut pentru ca Richard să nu se mai mişte. Karina mai aşteaptă puţin înainte să ridice perna. El are ochii deschişi, pupilele fixe, lipsite de viaţă.

Karina aude sunetul de central.

— E corect? întreabă Dylan.

Karina clipeşte. Porumbeii au zburat de pe firele electrice de-afară. Întoarce capul şi vede partitura cu *Preludiul în do major* de Bach pe pupitrul pianului şi revine cu totul în sufragerie, abandonând acel vis păcătos şi satisfăcător ca o tartă cu ciocolată caldă. Ascultă cum sunetul plăcut al notei de central se estompează, şi Richard începe să tuşească în cameră.

— Da, Dylan. Este corect. Felicitări!

Karina se uită la ceasul de mână: este ora patru. Lecţia s-a terminat.

Capitolul 21

Grace stă la biroul lui Richard, încovoiată şi posomorâtă, aşezată într-o parte pe scaun, cu faţa la uşă, pentru a nu-l vedea direct. În afară de Karina, Bill, ceilalţi asistenţi şi doctorii care sunt obişnuiţi să vadă persoane care suferă de SLA, majoritatea oamenilor aleg să nu-l privească direct. Este sfrijit şi adesea salivează, braţele îi sunt lipsite de viaţă şi vocea-i este distrusă. Străinii pot spune dintr-o privire, pentru că de obicei nu se uită mai mult la el, că se petrece ceva grav cu acel bărbat. Dar Richard înţelege că, şi dacă era sănătos, lui Grace îi era greu să-l privească.

Se uita la *Urzeala tronurilor* stând în scaunul lui ergonomic când ea a bătut la uşa întredeschisă, în urmă cu câteva minute, şi l-a întrebat dacă poate intra, dar de atunci Grace nu a spus nimic. Este clar că a fost trimisă aici împotriva voinţei sale, executând supusă ordinul mamei ei. Se tot uită în jos la telefon, poate ca să verifice ora, întrebându-se cât de mult timp poate sta aşa, să îndure această tăcere. Stă aici deja de trei minute şi parcă mai are o eternitate. Sau poate citeşte mesaje. Richard n-ar putea spune. Grace pleacă la aeroport într-o oră, se întoarce la şcoală. Acesta este momentul de rămas-bun.

— Vreau-să-ştii-că, in-di-fe-rent-cât-de-scum-pe-sunt-toa-te-as-tea, e-du-ca-ţi-a-ta-e-în-si-gu-ran-ţă.

— Bine. Mulţumesc.

Chiar dacă nu i-a oferit multe lui Grace când era mică, măcar îi asigură acest lucru.

— Există vreun medicament nou care să vindece sau cel puţin să încetinească boala asta? întreabă ea, de parcă în sfârşit şi-a adus aminte ceva din ce voia să zică.

— Par-ti-cip-la-un-stu-diu-cli-nic. Poa-te-e-o-bu-lă-ma-gi-că.

— Oh, bine.

Pare mulţumită de răspuns şi nu întreabă mai multe. Ca toţi tinerii de douăzeci de ani, probabil că nici ea nu-şi poate imagina cu adevărat moartea. Aşa că bineînţeles că ceva îl va salva. Şi uite şi soluţia, medicamentul din studiul clinic. Problemă rezolvată. Acum pot reveni la un subiect mai sigur, mai acceptabil. Sau se pot întoarce la tăcerea inconfortabilă a amândurora. În orice caz, nu moare nimeni în camera asta.

În fiecare dimineaţă, Bill dizolvă în apă pastila misterioasă aflată în studiu clinic şi i-o administrează în stomac cu o seringă. Richard şi-ar fi dorit să simtă vreo diferenţă când îi este administrată – să poată respira mai bine, să i se amelioreze articulaţiile, să dispară spasmele limbii, să poată mişca degetul mare stâng în mod miraculos. Dar în afară de apa rece şi revigorantă care îi umple stomacul, nu simte nimic.

Poate face parte din grupul de control. Sau poate, cel mai probabil, nu acesta este tratamentul vindecător. Cu toate astea, continuă să participe la studiu, dar nu pentru că ar crede că această mică pastilă albă îl va salva. Nu se amăgeşte gândindu-se că medicina modernă îl va salva.

Boala este deja prea avansată, iar el ştie asta. Pentru el, este prea târziu să fie salvat. Participă la studiu doar pentru că vrea să aibă o contribuţie la acest pas mic pe lungul drum către descoperirea tratamentului vindecător.

Se gândeşte că fiecare medicament care nu a funcţionat a fost necesar pentru ca oamenii de ştiinţă să ajungă la tratamentul potrivit. De exemplu, aşa s-a întâmplat şi în cazul descoperirii vaccinului pentru poliomielită. Câte greşeli nu a făcut şi el în timp ce învăţa să cânte *Studiul nr. 3,* opus 10, de Chopin, sau orice altă capodoperă, înainte de a o putea cânta perfect? Pe drumul care duce la o descoperire măreaţă se fac o mie de paşi greşiţi şi există încă o mie de cărări înfundate. Succesul nu se poate naşte fără viaţa şi moartea eşecului.

Într-o bună zi, oamenii de ştiinţă vor descoperi un vaccin, ceva profilactic, un medicament, iar oamenii vor vorbi atunci despre SLA cum vorbesc acum despre poliomielită. Părinţii le vor spune copiilor că, înainte, oamenii se îmbolnăveau de ceva numit SLA şi mureau. Era o boală îngrozitoare care îşi paraliza victimele. Copiii îşi vor imagina în treacăt această oroare, apoi vor trece la alte subiecte mai senine, recunoscători o clipă pentru o realitate în care nu există acele trei litere.

Dar încă nu. Astăzi, în loc de tratament există doar o scuză nesatisfăcătoare, iar copiii precum Grace stau în primul rând, în faţa taţilor lor, martori la SLA cu toate detaliile sale groteşti, de nedescris.

Chiar dacă, printr-o minune, pastila albă din studiul clinic ar fi medicamentul magic, aceasta nu ar putea face mai mult decât să împiedice evoluţia bolii SLA, oprind-o în stadiul în care este acum. Din ce înţelege el, acest medicament nu poate reconstrui ceea ce este distrus deja. Deci nu va fi mai rău, dar nici mai bine. Tot va avea două braţe şi mâini paralizate, o voce greu inteligibilă, dificultate la respiraţie, un tub de hrănire şi un picior drept care şchioapătă şi de care se împiedică în mod regulat. Oricât de mult l-ar speria gândul că va muri într-un an, ideea de a mai trăi încă zece în starea asta este şi mai respingătoare. Este chiar terifiantă dacă se gândeşte mai bine.

Are nevoie de o pastilă magică şi de o maşină a timpului. Ar opri boala, apoi s-ar întoarce în timp, înainte ca SLA să-i răpească mâinile. Apoi s-ar duce şi mai înapoi, la momentul în care Grace avea doi ani, când el îşi începuse turneele împreună cu orchestre simfonice din cele mai îndepărtate ţări; sau la momentul în care Grace avea patru ani şi el călătorea pentru a se ascunde de Karina şi de nemulţumirea acesteia; sau când Grace avea şase ani, iar el ar fi învăţat-o să-şi lege şireturile şi să meargă pe bicicletă, ar fi sărbătorit scorul maxim obţinut de ea la testele de dictare, i-ar fi citit poveşti la

culcare şi ar fi sărutat-o de noapte bună; sau când ea avea opt, nouă, zece ani. Pentru a-şi cunoaşte fata.

În schimb, iată-i aici, în cameră, ca doi străini care-şi iau rămas-bun. Nu au o maşină a timpului, şi nici vreun leac pentru SLA ori pentru relaţia lor deteriorată. Nicio cantitate de suplimente nu poate umple golul rămas în urma momentelor pierdute şi niciun fel de medicamente administrate prin tubul PEG nu poate face ca relaţia lor să meargă bine.

Ea se roteşte cu scaunul într-o parte şi-n alta, iar şi iar, apoi se opreşte, îşi propteşte picioarele în podea de parcă a luat o hotărâre. Probabil că a sosit timpul să plece. Îşi ţine braţele împrejurul ei ca şi cum i-ar fi frig, s-ar simţi rău ori s-ar proteja de ceva, şi se uită fix la el.

— Toată copilăria am simţit că ai ales pianul în detrimentul meu.

Una este să-şi păstreze defectele şi eşecurile în intimitatea propriilor gânduri, şi alta este să audă cuvintele rostite cu voce tare, spuse deschis de altcineva – de fiica lui. Se simte zdrobit de un val de ruşine, apoi, spre surprinderea lui, e uşurat. O priveşte în ochi pe Grace, care se uită aprig la el, şi se simte foarte mândru de ea.

— Aşa-am-fă-cut.

E surprinsă şi nu ştie unde să se uite. Nu se aştepta la o confirmare. Este timpul ca el să-şi asume responsabilitatea, să-şi recunoască vinovăţia, să fie adult, să fie tatăl ei, acum sau niciodată. Ea o să plece la şcoală. Poate că Richard nu o să mai aibă a doua şansă.

Vrea să zică mai multe, să-i spună că, deşi a ales pianul, nu l-a iubit mai mult decât pe ea. Doar că era mai uşor pentru el să iubească pianul decât să-şi arate iubirea pentru ea. Era bun la pian. Dacă nu era bun ca tată? Dacă era ca tatăl lui? Pianul îi consuma toată energia, îi pretindea toată atenţia, pasiunea, timpul. Ar fi avut timp pentru Grace mai târziu. Şi mai târziu era mereu mai târziu. Acesta este cel mai mare regret al vieţii lui.

A fost un tată groaznic. Nu a avut un rol principal în creşterea ei, nici măcar unul secundar. În cel mai bun caz, a fost un personaj periodic, auxiliar, iar acum este un intrus care nu ştie ce să spună. Când se gândea la ce lasă el moştenire, aceasta era mereu reprezentată de munca lui, de muzica pe care a cântat-o şi a înregistrat-o, de cariera pianistică. Acum vede adevărata moştenire pe care o lasă – stă în faţa lui, fiica sa, o tânără frumoasă pe care nu o cunoaşte şi pe care nu mai are timp să o cunoască. Probabil că nu-i va vedea iubitul, soţul, copiii. Nu o va vedea terminând facultatea, mutându-se la casa ei, făcând ce-i place. Se uită în ochii ei de un verde-deschis, plini de viaţă ca ai mamei sale, la părul ei lung prins în coadă, şi îşi dă seama că nu a cunoscut-o niciodată şi că de-acum nici nu mai are când s-o cunoască.

Poate dacă ar fi avut mai mulţi copii, aşa cum şi-ar fi dorit, ar fi fost un tată mai bun. Poate ar fi făcut alegeri mai bune, ar fi fost mai implicat. Karina era aşa de pricepută, atât de implicată în creşterea lui Grace, încât el a simţit că nu mai era nevoie şi de el. În timp, a simţit că nu mai era nici dorit. Aşa că s-a îngropat în muncă şi s-a gândit că va mai avea alte şanse, că vor mai face şi alţi copii. Dar nu au mai venit niciodată alţi copii. Îşi încleştează fălcile, înghite şi îşi ţine respiraţia, dar lacrimile tot îi cad.

Grace ia un şerveţel din cutia de pe birou, merge la tatăl ei şi îi şterge lacrimile de pe obraji şi de la ochi. Se întoarce pe scaun şi îşi tamponează colţurile ochilor cu acelaşi şerveţel. Richard zâmbeşte recunoscător. Ar vrea să-i ofere mult mai mult!

— Trebuie să plec.

— Vii-a-ca-să-în-va-can-ţa-de-pri-mă-va-ră?

— Voiam să merg la Lake Tahoe cu Matt şi nişte prieteni. Dar nu ştiu, poate.

— Sună bine. Mergi!

— Probabil că o să vin un weekend în martie. Dar la vară sigur mă întorc.

— Bine.

— Ne vedem atunci.

— Ne vedem atunci.

Se ridică, merge la el, îi pune o mână pe umăr şi îl sărută pe frunte.

— La revedere, tată.

În timp ce ea iese din cameră, Richard ar vrea să se ridice şi să o atingă, să o îmbrăţişeze strâns şi să-i arate astfel ce nu poate să spună în cuvinte, dar mâinile lui sunt chiar mai inutile decât vocea. Este afectat de regretul şi de incapacitatea de a articula scuzele pe care vrea să i le ofere, pentru că sunt atâtea de spus, pentru că vorbeşte atât de lent, pentru că e nevoie de prea multe cuvinte şi totuşi nu vor fi destule, pentru că nu are deloc experienţă în asemenea conversaţii. După ce Grace iese din cameră, Richard se gândeşte la povestea tatălui său – cea pe care a dus-o cu sine toată viaţa lui de adult, grea şi împovărătoare şi dureroasă – şi se întreabă ce poveste duce Grace cu ea, în ceea ce-l priveşte. Ce răspuns are când iubitul ei o întreabă: „Cum este tatăl tău?”. Cât de grea şi împovărătoare şi dureroasă este povestea ei?

Capitolul 22

Richard şi Karina stau unul lângă altul în micul birou al doctorului George, specialist în comunicare augmentativă. De câteva minute, doctorul George le vorbeşte, încântat de sine, despre cine este el şi ce face. Are în jur de treizeci şi cinci de ani, e palid şi slab, poartă ochelari cu ramă metalică, şi este extrem de vesel, la graniţa cu stupizenia, debordând de energie de parcă a băut trei espresso-uri mai mult decât era nevoie, dar Richard crede despre tipul ăsta că pur şi simplu aşa e el. Acest comportament jovial este pe cât de neaşteptat, pe atât de dezarmant, foarte diferit de al celorlalţi specialişti la care merge Richard. Nu că le-ar reproşa ceva celorlalţi. Tratarea cazurilor de SLA nu este chiar un motiv de amuzament.

— Aşa, spune-mi care este problema, zice George.

— Ei bine, zice Karina, este dificil să înţeleg ce zice când...

— Scuze, iartă-mă că te întrerup. Opreşte-te în acest punct. Vreau să aud direct din gura celui în cauză. Este adevărat? Richard?

Doctorul George dă din cap înspre Richard, cu sprâncenele ridicate, zâmbind.

— Te ascultăm.

— Mi-am-pier-dut-vo-cea, vrem-să-ştim-cum-pu-tem-co-mu-ni-ca.

— Bine, super. Îmi pare rău că ai venit la mine abia acum. Ar fi fost mai bine dacă ai fi venit imediat după diagnosticare sau măcar în urmă cu câteva luni.

Neurologul care l-a recomandat pe Richard doctorului George a zis că lui Richard i se spusese despre posibilitatea înregistrării propriei voci încă de când a fost diagnosticat, şi de alte câteva ori ulterior, dar Richard nu-şi aminteşte nimic despre asta. Când aflase diagnosticul, fusese şocat, apoi urmase o perioadă de negare care-l

ţinuse cel puţin un anotimp. Informaţia despre doctorul George a fost îngropată undeva adânc, alături de alte informaţii înspăimântătoare pe care nu voia să le ştie, precum intervenţia pentru tubul PEG, ventilaţia invazivă şi scaunul cu rotile electric. Chiar şi după ce acceptase diagnosticul, nu a vrut să creadă că într-o zi îşi va pierde vocea. Unele persoane care suferă de SLA pot vorbi în continuare. Poate avea să fie şi cazul lui. Înregistrarea vocii părea echivalentul pregătirii camerei bebeluşului sau construirea unui teren de baseball pe un câmp. Dacă îşi înregistra vocea, va ajunge să aibă nevoie de ea.

— Ştiu-că-am-a-juns-târ-ziu-la-pe-tre-ce-re.

— Nu-i nimic. Petrecerea continuă. Chiar dacă vocea şi-a pierdut mult din melodicitatea puternică pe care, sunt sigur, a avut-o cândva, eşti tot tu. Modul în care accentuezi silabele, expresiile deosebite pe care le foloseşti, chiar şi sunetele pe care le scoţi – râsul, de exemplu –, toate îţi sunt specifice. Dacă le înregistrăm, vei putea comunica în continuare într-un stil personal, uman.

Richard se gândeşte la timbrul râsului său. Este la fel ca înainte de SLA? Încearcă să-şi aducă aminte când a râs zgomotos ultima dată, dar nu reuşeşte. Viaţa lui nu a mai fost amuzantă de mult. Aşa cum s-au schimbat toate sunetele pe care le scoate, aşa crede că i s-a schimbat şi râsul. Încearcă să-l audă în minte, dar găseşte doar tăcere. Trebuie neapărat să încerce să râdă când ajunge acasă.

— Chiar dacă vocea ta este acum preponderent monotonă, vei fi surprins. Chiar şi cea mai mică inflexiune poate conţine nuanţa emoţională şi personalitatea pe care nu o poţi obţine dacă optezi pentru o voce sintetizată pe computer.

Doctorul George nu trebuie să-l convingă pe Richard de avantajul utilizării propriei voci faţă de una generată de computer. El poate înţelege amploarea a ceea ce poate fi comunicat prin cel mai subtil sunet. O singură notă cântată la pian poate reda o întreagă diversitate de experienţe umane. Do central poate fi cântat

staccato şi *fortissimo,* un ţipăt puternic şi brusc. Poate însemna furie, pericol, surpriză. Aceeaşi notă cântată în *pianissimo* este o şoaptă, un mers tiptil, un sărut blând. Do central ţinut apăsat, împreună cu pedala de picior, poate reda dorul, mirarea, o viaţă care se scurge.

Aceeaşi notă este complet diferită când este cântată de un novice şi, respectiv, când este cântată de un profesionist. Ce are de spus *Concertul nr. 23 în la major* de Mozart? Cum îl face pe ascultător să se simtă? Depinde în totalitate de cine cântă. Aşa că da, Richard înţelege.

— Îmi place să mă gândesc la înregistrarea vocii ca la o amprentă acustică. Vocile noastre fac parte din personalităţile şi identităţile noastre unice. După cum ştii, SLA ia totul. Înregistrarea vocală este o modalitate de a păstra o parte din tine înainte ca aceasta să dispară.

Înainte ca *el* să dispară.

— Vorbirea sintetică este plată. Este vocea pe care o foloseşte Stephen Hawking, probabil ai auzit-o. Nu are pic de muzicalitate. Iar muzicalitatea este importantă pentru a reda înţelesul, ştii?

Richard ştie mai bine decât doctorul George. Acum, vocea lui este un instrument cu o singură notă, o goarnă enervantă a unui copil de la petrecere. Articularea nu este distinctă, consoanele cândva bine definite s-au redus acum la o bâlbâială înceată. Chiar şi Karina şi Bill, care sunt obişnuiţi cu vorbirea de fiecare zi a lui Richard, se chinuie să înţeleagă ce zice. Vorbeşte dureros de lent, fiecare silabă fiind un adevărat chin, şi rămâne fără aer după fiecare trei sau patru cuvinte. Adesea, îşi pierde răbdarea înainte să se apuce să zică ceea ce vrea şi renunţă.

— Poţi alege ce vrei să înregistrezi. Poate fi un proces obositor şi ia ceva timp. Dar îţi promit că o să merite. Nu înregistra după-amiaza sau seara, atunci vei avea cea mai puţină energie şi vocea ta va fi de cea mai slabă calitate. De aceea, astăzi, programarea ta este

la ora patru. Vreau să-ți aud vocea când ești obosit. Înregistrează dimineața! Este logic?

Richard dă din cap că da.

— Și vrem să-ți economisești energia. Lucruri precum „Mi-e sete" pot fi generate utilizând vocea sintetică a computerului. „Mulțumesc mult" va suna mai bine cu vocea ta. Înțelegi ce spun?

Richard înțelege, dar nu știe ce altceva să înregistreze în afară de „Mulțumesc mult".

— E-xis-tă-o-lis-tă?

— Da! Totul este sub control. Da, avem o listă cu idei pentru început. Dar nu există reguli. Poți înregistra orice vrei. Poate vrei să înregistrezi și ceea ce eu numesc mesaje pe care să le lași moștenire. Acestea sunt mai lungi de o frază sau o propoziție și nu au legătură cu activitățile zilnice. Sunt reflecții cu privire la propria-ți persoană sau mesaje pe care vrei să le lași persoanelor pe care le iubești, de exemplu soției tale.

Doctorul George se uită la Karina și zâmbește larg.

— Sunt fosta soție, spune Karina, corectându-l repede, tonul vocii sale clar și volumul nelăsând loc de interpretări greșite.

— A! Mă bucur pentru voi, zice doctorul George, încă zâmbind, deloc afectat. Unele persoane vor să înregistreze replici din filme, o modalitate amuzantă de a aduce umor zilei. Ceva de genul: „Sincer, dragă, nu-mi pasă". Să fie amuzant!

Mda, Richard poate înregistra replici din filme în timp ce primește cina constând în Liquid Gold. SLA este așa de distractiv! Chiar dacă tehnologia e impresionantă, pare că ia o groază de timp, iar Richard nu este sigur că merită efortul. I-a mai rămas doar puțin timp.

Adesea verifică timpul pe laptop sau pe adaptorul de la televizor, de mai multe ori într-o oră, fiind agresat de o teamă vagă și persistentă, de parcă trebuie să cumpere ceva de la magazin înainte să închidă curând sau parcă a întârziat destul de mult la o

întâlnire sau aşteaptă pe cineva să ajungă şi să sune la uşă. Şi totuşi ştie că nu are nimic de cumpărat, nu are nicio întâlnire şi nici nu aşteaptă pe nimeni în vizită, în afară de Karina, asistenţii sociali şi terapeuţii. Nu contează. Tot verifică ora. Iar şi iar şi iar.

Fiecare minut care trece înseamnă un minut mai puţin. Dar ce face mai exact cu aceste minute? Dacă acum nu ar fi fost în biroul doctorului George, ar fi stat în camera lui, bând un *milkshake* cu cafea, cufundat în următorul sezon al serialului *House of Cards.* Îşi iroseşte minutele, dar ce altceva să facă? Nu poate cânta la pian. Nu poate preda lecţii de pian. Nici măcar nu suportă să asculte muzică clasică, dacă nu este cântată de Karina.

Aşteaptă cu nerăbdare momentele din lecţiile ei când începe ea să cânte. Observă pauza de dinainte şi îşi imaginează cum elevul se dă la o parte, iar Karina se aşază pe scaunul de la pian. Când se întâmplă asta, se opreşte din ce face şi aşteaptă. Karina începe să cânte, demonstrându-i elevului cum trebuie să sune şi să fie simţită piesa, dezvoltându-i urechea muzicală.

El închide ochii şi este acaparat de muzică. Călătoreşte cu notele, simţind ce simte şi Karina în timp ce cântă, şi nu mai este blocat în închisoarea corpului său, acum zboară. Este o experienţă transcendentă când o aude pe Karina cântând, se simte la fel de liber cum se simţea înainte să fie diagnosticat. Îşi doreşte ca ea să cânte mai des, chiar şi când nu are elevi, doar pentru el.

— În afară de înregistrarea vocii, pot să te mai ajut şi cu altceva. Vei vrea asta.

Doctorul George scoate din unul dintre sertarele de la birou un buton roşu de plastic, ceva asemănător cu un obiect scos de un clovn din recuzita lui.

— Este un simplu buton de apel. Deci, de exemplu, să spunem că te sufoci şi nu poţi striga după ajutor, calci pe acest buton şi receptorul va suna tare ca o sonerie de uşă, şi astfel, deşi Karina se află în altă parte a casei, tot va fi anunţată. Este ca un monitor

pentru bebeluşi. Este o opţiune minunată pentru tine, pentru că încă mai poţi să mergi. Deci poţi ajunge la buton şi poţi călca pe el. Eşti norocos că încă îţi mai funcţionează picioarele.

Deşi Richard ştie că este norocos că mai poate merge, că mai poate vorbi şi că mai poate respira, totuşi aceste comentarii i se par ridicole şi jignitoare. Dar încearcă să nu se supere.

Picioarele o să-i cedeze curând. În ultima săptămână a simţit o pauză lungă între decizia de a face un pas şi acţiunea în sine, o distanţă mare între corp şi minte, între muşchi şi os, între intenţie şi acţiune. SLA îşi întinde tentaculele în jos.

Poate că doar e paranoic. Poate-şi imaginează slăbiciunea din piciorul drept, creând o somatizare. Poate este ceva psihosomatic. Mama lui obişnuia să-i zică: *Dacă tot cauţi probleme, s-ar putea să le găseşti.* S-ar putea ca zicala să fie adevărată, dar cu siguranţă nu a căutat niciodată boala SLA. Ştia că Lou Gehrig suferise de asta, că Stephen Hawking este bolnav şi ştia ceva şi despre provocarea găleţii cu gheaţă. Cunoştinţele lui despre acest subiect se limitau la atât, şi nici nu voia să ştie mai mult.

Necazurile au fost cele care l-au căutat pe el. A fost diagnosticat în urmă cu paisprezece luni, şi următoarea etapă este paralizia de la mijloc în jos, câte un picior pe rând, şi asta se va întâmpla indiferent dacă este un ipohondru paranoic care caută necazuri sau nu. Dar, pentru moment, este de acord cu doctorul George. Este norocos că încă mai poate merge.

— Iar-tu-eşti-no-ro-cos-că-mai-ai-ri-nichi.

Doctorul George râde – un hohot ascuţit, gâlgâit, nereţinut. Richard ar trebui să înregistreze acest râs şi să-l folosească pentru el. Îl place pe doctorul George. Se întreabă dacă nu cumva George este de fapt prenumele lui, şi nu numele de familie, şi dacă nu cumva doctorul a vrut ca lumea să i se adreseze cu un titlu mai puţin scorţos şi mai apropiat, cum ar fi doctorul Phil sau cum un prieten

din afara familiei i-ar zice unchiule în loc de domnule. El este unchiul George.

— Vei mai vrea şi acest grup de panouri *low-tech* cu alfabetul şi *flipchart*-uri. Ştiu că nu sunt la fel de atrăgătoare cum este tehnologia de urmărire a privirii şi Tobii – dar vei primi şi chestiile-astea sexy la timpul lor –, însă deocamdată le vei folosi pe acestea, sunt chiar mai uşor şi mai rapid de urmărit. Karina, când nu va mai putea vorbi sau poate seara, când nu mai are energie, le poţi utiliza pe acestea.

Doctorul George îi dă un teanc de tabele. Richard citeşte titlurile: *În pat; Confort; Transfer şi poziţie; Scaun cu rotile; Computer; Baie.* Karina îi arată tabelul intitulat *În pat.* Richard citeşte rapid:

Ridică-mi/lasă-mi mai jos capul
Scoate-mi braţul din husă
Ridică-mi/Coboară-mi patul
Fierbinte/rece
Opreşte BiPAP-ul
Reglează-mi masca
Deschide BiPAP-ul
Usucă-mi/Umezeşte-mi gura
Opreşte televizorul şi stinge luminile
Unguent pentru buze
Urinez
Nas/Soluţie salină
Nas/Şterge
Scarpină-mă-n cap
Şterge-mi ochii

În pat, utilizat pentru a desemna ceva complet diferit. Karina dă pagina înainte ca Richard să poată citi toate opţiunile. Aceasta se uită doar pentru câteva secunde la fiecare tabel înainte să dea pagina, având o privire copleşită şi speriată.

— Ştiu că asta poate să vă facă să vă simţiţi ca la o emisiune TV şi că genu-ăsta de conversaţie poate părea stânjenitor şi frustrant, dar o să vă descurcaţi bine. Pui întrebări cu răspuns „da" sau „nu", sau indici ce vrei să întrebi. Richard, când nu o să mai poţi vorbi, atâta vreme cât poţi să dai din cap ca să confirmi sau să infirmi, e grozav! Dacă nu o să mai poţi mişca nici capul, clipeşti pentru „da" şi nu clipeşti deloc pentru „nu".

Acelaşi mesaj este printat la începutul fiecărui tabel: *Trebuie să te uiţi tot timpul la faţa mea, NU SĂ GHICEŞTI ce vreau să zic, te rog!* Richard se întreabă ce se va întâmpla când nu va mai putea să-şi ridice sprâncenele sau să clipească. Ce se va întâmpla când faţa lui nu va mai putea să dea niciun indiciu? Nu întreabă.

— Bine, ştiu că discuţia a fost copleşitoare. Mai am doar câteva lucruri de zis şi gata, puteţi pleca. O să-ţi placă asta.

Doctorul George scoate ceva dintr-o cutie de sub birou. Un microfon de cap şi un amplificator de voce.

— O să ridicăm volumul vocii lui Richard. Nu atârnă greu şi e uşor de folosit. Poftim, încearcă-l!

Doctorul George agaţă un capăt al dispozitivului de urechea lui Richard şi îndoaie firul astfel încât microfonul să-i vină în dreptul obrazului stâng.

— Încearcă să spui ceva.

Se simte ca un star rock în concert. Îi vine în minte Madonna.

— Pozează.

Doctorul George se ridică şi pozează.

— Nu e minunat? Poate amplifica o şoaptă şi o poate face audibilă. O să te ajute să economiseşti multă energie. Scopul nostru este să fii obosit după ce vorbeşti patru ore, nu două.

Richard oboseşte după cinci minute de vorbit.

— Bine, deci ai butonul de apel şi amplificatorul de voce, alfabetul şi *flipchart*-urile, iar aici este aparatul de înregistrat, pe care poţi să-ncepi să-l foloseşti.

Doctorul George îi dă aparatul Karinei.

— Fiecare fişier pe care îl creezi este salvat în formatul pe care-l folosim noi pentru înregistrări. Trebuie doar să apeşi pe butonul înregistrează. Nu poate fi activat prin comandă vocală. Trebuie să-l porneşti şi să-l opreşti apăsând aici, aşa că ai nevoie de ajutorul Karinei.

Karina ţine aparatul cu ambele mâini de parcă ar fi ceva fragil, periculos sau sacru. Poate aşa şi este.

— Bine, atât pentru astăzi. Vă rog să mă contactaţi dacă aveţi întrebări, şi reveniţi pe măsură ce apar schimbări. Şi aş zice că dacă vrei să-ţi înregistrezi vocea, fă-o acum.

Schimbarea din vocea doctorului George când a rostit ultima frază a fost subtilă, dar categorică. Registrul a fost puţin mai grav, intonaţia fără inflexiuni şi articularea mai clară. Felul în care e rostită o frază poate adăuga înţelesuri dincolo de simpla definiţie a cuvintelor alăturate. Ultima frază a doctorului George era ca un concert complex, iar Richard a înţeles limpede subînţelesul ei.

Nu ţi-a mai rămas mult timp.

Capitolul 23

Dragă tată,

Îţi scriu pentru a-ţi spune că am fost diagnosticat cu SLA (boala Lou Gehrig). Ambele mele braţe sunt paralizate, respir, vorbesc şi înghit cu dificultate. Pentru mine nu mai este sigur să mănânc, aşa că mi-a fost instalat un tub în stomac. Încă mai pot merge, dar şi asta este temporar. În ciuda acestor pierderi, mă simt oarecum bine. Pentru că nu mă mai descurcam să trăiesc singur, m-am mutat înapoi cu Karina, iar ea şi o echipă minunată de asistenţi sociali mă ajută zi şi noapte. Voiam să ştii şi tu.

Fiul tău,

Richard

Aceasta este cea mai simplă scrisoare din cele nouă pe care le-a scris, le-a salvat, dar nu le-a trimis tatălui său. O citeşte din nou. Doar informaţii directe. *Doar fapte, doamnă.* A scris prima variantă a acestei scrisori când încă mai putea să-şi folosească mâna stângă, când locuia singur pe Comm Ave. Şi îşi petrecea zilele şi nopţile cântând obsesiv *Concertul pentru pian pentru mâna stângă* de Ravel. Asta se întâmpla vara trecută. Nu se poate hotărî dacă august a fost în altă viaţă sau ieri.

După ce Bill pleacă şi îl lasă spălat, îmbrăcat şi hrănit, Richard îşi petrece dimineţile la computer. Parcurge rapid ştirile, dar e conştient că nu trebuie să surfeze prea mult pe aceste ape globale păcălitoare. Război, terorism, politici meschine, tensiuni rasiale, crime, ignoranţă, acuzaţii – ştirile îl frustrează, îl înfurie şi îl deprimă. Şi are el deja destule lucruri care să-l frustreze, înfurie şi deprime.

Inevitabil, în această perioadă a zilei, scrie şi reciteşte scrisorile către tatăl său. Periodic, editează scrisoarea prin care face anunţul, actualizând lista problemelor pentru a fi la zi, în caz că decide

vreodată să trimită scrisoarea. A adăugat partea cu tubul de hrănire imediat după Crăciun.

Citeşte scrisoarea din nou. Îndreaptă vârful nasului către fişier, deschide meniul, alege print şi ţine cursorul pe el, timid, un timp suficient de lung cât să dea clic, după care întoarce capul la dreapta, către fereastră, deconectând cursorul de la *mouse.* Un joc de copii.

Nu ştie dacă tatăl lui de optzeci şi doi de ani are o adresă de e-mail, aşa că, pentru a-i trimite ceva, are nevoie de hârtie, plic şi timbru. Dacă Richard ar printa vreodată una dintre scrisori, pe asta ar alege-o. Spre deosebire de celelalte opt scrisori, încheierea acesteia nu conţine învinuiri sau vorbe revoltătoare. De multe ori a fost cât pe ce s-o printeze, a flirtat cu fantezia în care tatăl său ţine în mână plicul înainte să-l deschidă, dar pe Richard îl doare inima când pune cursorul pe print, aşa că renunţă.

O parte din el nu vrea ca tatăl lui să ştie. Păstrarea acestui secret îl face pe Richard să se simtă ca un învingător. De când s-a născut a făcut parte dintr-un joc tată-fiu în care nu a vrut să fie implicat, dar, la naiba, acum o să câştige. Trăieşte cu o boală care, în fiecare zi, îi mai răpeşte ceva din controlul asupra lui însuşi. Prin urmare, controlul de a decide dacă tatăl lui va şti sau nu îl face pe Richard să simtă că are în mână o sabie, o putere seducătoare căreia nu-i poate rezista. O să dovedească, printr-un test fundamental şi final, că nu vrea şi nici nu are nevoie de ajutorul tatălui său pentru nimic şi că nu va apela la el sau la dragostea lui nici în cele mai cumplite circumstanţe. Nu-i va da tatălui său satisfacţia de a şti că în curând va scăpa de fiul pe care nu l-a dorit niciodată.

Dar când Richard oboseşte să atace şi să-şi ascută sabia, se retrage din ofensiva bombastică şi, dintr-un colţ, apare defensiva cea laşă. Mai mult decât orice, se teme de indiferenţa tatălui său. Se întreabă dacă acesta ştie deja, dacă bârfa a ajuns până în nord, în ţara vacilor, şi Walt Evans este cel care o face pe durul.

Sau poate tatăl său nu ştie şi nu va răspunde nici dacă ar afla. Richard şi-l imaginează deschizând plicul, citind scrisoarea o dată, mototolind hârtia şi aruncând-o la coş.

Sau o citeşte, o împătureşte la loc şi o pune în buzunar, unde va rămâne uitată alături de câteva boabe de linte şi un bon de la benzinărie. În niciun scenariu făcut de Richard în legătură cu reacţia tatălui său la scrisoare, mintea acestuia nu permite posibilitatea ca tatăl lui să-l sune sau să apară la uşă. Tatăl pe care Richard îl ştie nu-şi exprimă şocul, groaza, empatia, simpatia sau iubirea pentru fiul lui cel mai mic.

Din acest motiv, Richard nu printează scrisoarea.

Ştie că nu o să le trimită niciodată nici pe celelalte. Nu o să obţină niciodată ce vrea de la tatăl lui. Ce anume vrea? Vrea ca tatăl lui să admită că a greşit făcându-l pe Richard să simtă că nu era destul de bun pentru familia lui. Vrea ca tatăl lui să-i spună că este bun aşa cum este el. Vrea ca tatăl lui să-i spună că este mândru de el. Vrea ca tatăl lui să-i spună că îi pare rău că nu a fost interesat de cariera lui de pianist, de soţia lui, de fiica lui. De el. Vrea ca tatăl lui să-şi ceară iertare din tot sufletul.

Dar Walt Evans este un vulpoi bătrân şi nu se va schimba şi cu siguranţă nu-şi va cere iertare niciodată. Şi nu mai contează acum. Scuzele nu-l vor ajuta pe Richard cu nimic. Trecutul nu poate fi schimbat.

Şi totuşi, continuă să-i scrie. Îi face bine să se exprime – să-şi exprime sentimentele pe care le avea încă de la şase ani, dar nu ştia cum să le pună în cuvinte, sentimente pe care voia să le strige în gura mare la şaisprezece ani, dar nu a avut curajul, reproşuri pe care voia să i le adreseze la douăzeci şi şase de ani, dar nu avea stăpânirea de sine necesară, regrete pe care voia să i le spună la patruzeci şi şase de ani, dar nu mai avea voce la propriu. Scrisorile pe care le scrie transmit lucrurile pe care nu ar putea să le spună niciodată, fiecare cuvânt tastat reprezentând o veche cicatrice,

fiecare frază fiind un stol de răni tăcute păstrate în cel mai adânc şi întunecat colţ al lui şi eliberând o viaţă întreagă de furie şi resentimente. Dar se pare că indiferent de cât de multe fraze scrie, nedreptăţile îngropate adânc nu ies niciodată în totalitate la suprafaţă.

Se gândeşte să scrie altă scrisoare, dar nu mai are energie. Muşchii gâtului îi obosesc mai repede când stă drept la birou, decât atunci când stă rezemat în scaun sau în pat. A devenit o adevărată corvoadă să-şi ţină ridicat capul de patru kilograme şi jumătate. Corectitudinea tastării scade după câteva minute şi cursorul se duce în jos pe ecran când îi cade capul înainte. Probabil că este pregătit pentru o proteză de gât, acele gulere standard, albe şi pufoase, pe care le poartă oamenii când au suferit un accident.

Deschide a doua scrisoare. Aceasta începe ca un CV, cu o listă a reuşitelor lui Richard, apariţiile în ziare şi evaluările pozitive. Dacă nu o va trimite niciodată tatălui său, poate Trevor o va folosi drept necrolog.

A absolvit cu onoruri la Curtis. A fost profesor asociat la Conservatorul New England. A cântat cu Orchestrele Simfonice din Chicago şi Boston; cu Orchestrele Filarmonice din New York, Cleveland, Berlin şi Viena. A cântat la Boston Symphony Hall, Carnegie Hall, Lincoln Center, London's Royal Albert Hall, Tanglewood, Aspen şi multe altele. Interpretările lui au fost aclamate ca fiind „inspiraţionale", „fermecătoare" şi „demonstrând o mare virtuozitate".

Am fost un pianist minunat. Am fost aplaudat în toată lumea. Publicul se ridica în picioare. M-a iubit. Tu de ce nu m-ai aplaudat, tată? De ce nu m-ai iubit? Richard nu a găsit niciodată un răspuns mulţumitor la aceste întrebări, dar, holbându-se la ecranul computerului, este sigur că şi-a demonstrat cel puţin lui că merită iubirea tatălui său. *Este ceva în neregulă cu el, nu cu mine.* I-a luat patruzeci şi şase de ani şi a fost nevoie de boala SLA pentru a ajunge la concluzia asta, ceea

ce pare un progres, dar probabil că este doar un transfer de vină, bobul de mazăre mutat în altă teacă la adăpostul mâinilor, adevărul ascuns de toată lumea.

Poate dacă i-ar fi plăcut să cânte ceva mai accesibil pentru tatăl lui, cum ar fi cântecele lui Billy Joel sau Beatles, dacă şi-ar fi dorit să cânte rock într-o cârciumă în loc de pian clasic într-o sală de recitaluri, dacă ar fi jucat fotbal sau baseball ca Mikey şi Tommy, poate că atunci tatăl lui l-ar fi acceptat. Walt ura muzica clasică. Locuiau într-o casă de fermă cu covoare subţiri şi pereţi şi mai subţiri. Când Richard exersa, adică tot timpul, umplea toată casa cu muzica lui. Dacă Richard cânta Bach, toată casa asculta Bach.

Walt Evans ura muzica lui Bach. Suporta doar zece minute, apoi ieşea din casă să lucreze în curte sau se urca în furgoneta lui şi mergea la Moe, barul local. Dacă dintr-un anumit motiv nu putea să iasă din casă, de exemplu, dacă mama lui Richard zicea că cina va fi gata în câteva minute, Walt exploda pentru că era forţat să suporte muzica lui Richard. *„Termini* odată cu zgomotul ăla idiot?!"

Richard deschide altă scrisoare şi fiecare frază familiară, fiecare veche acuzaţie este o rechemare a suferinţelor lui cele mai vechi şi mai întunecate, provocând o armată de resentimente şi ură să ţâşnească din el. *Ai zis că sunt un papă-lapte pentru că am ales pianul în locul fotbalului... Ai zis că simt homosexual pentru că-mi place Mozart... M-ai ameninţat că-mi faci pianul bucăţi cu un topor şi pui lemnele pe foc... Nu ai venit niciodată la recitalurile mele... Nu m-ai acceptat niciodată... Nici măcar nu m-ai cunoscut vreodată... Nu m-ai iubit niciodată nici pe mine, nici pe Karina, nici pe Grace.*

Grace. Este străbătut de o undă electrică, care decimează lupta interioară ce-l torturează, lăsându-l gol, holbându-se neputincios şi speriat la ecranul computerului, văzând cum se repetă istoria. Literele de pe ecran se pierd în ceaţă, în timp ce-şi imaginează o scrisoare asemănătoare adresată lui de Grace.

Ai ales pianul în locul meu. Nu ai venit niciodată la meciurile mele. Şi acum ai SLA şi nu o să mă cunoşti niciodată. Nu ai iubit-o niciodată pe mama, nici pe mine.

Lacrimile îi curg pe obraji. *Te rog să nu gândeşti aşa.* Nu poate suporta gândul unei asemenea scrisori, scrisă de mâna ei, venită din moştenirea dureroasă pe care i-o lasă. Poate că totuşi ce s-a făcut poate fi schimbat. Poate că asta se întâmplă când îţi ceri iertare.

Karina intră în cameră după ce bate scurt, fără să aştepte. Îl enervează că nu-i dă posibilitatea să răspundă, poate că nu vrea ca ea să intre. Încă este supărat, are lacrimi pe faţă. Nu poate să şi le şteargă.

— Este Tommy.

Karina îi ţine telefonul cu faţa în sus.

— Cine?

— Fratele tău, zice o voce din telefonul pus pe difuzor. Salut, Ricky, îmi pare rău că nu sun cu veşti mai bune. Dar, ei bine...

Vocea lui Tommy se aude tot mai încet. Acesta oftează şi tuşeşte.

— Tata a murit aseară.

Richard se holbează la Karina. Lacul de agonie în care era băgat până la genunchi din cauza scrisorii imaginate a lui Grace s-a evaporat. Richard aşteaptă să fie înlocuit cu altceva. Dar nu simte nimic.

— Mikey l-a găsit de dimineaţă. Era pe scaunul lui, cu televizorul pornit. Credem că a murit în somn. Probabil din cauza unui infarct... Eşti acolo?

— Mda.

— Îmi pare rău, spune Karina.

— Mulţumesc. Priveghiul este joi, la Casa funerară Knight, iar înmormântarea vineri, la St. Jude.

— Bi-ne, zice Richard.

— Ştiu. Şi mie îmi este greu să vorbesc. A avut o viaţă bună. Aproape optzeci şi trei de ani. Şi să mori în propria ta casă, în somn,

fără să stai prin spitale sau să suferi de vreo boală lungă este mai mult decât ar putea cineva să ceară, nu?

Richard şi Karina comunică din priviri despre SLA şi moarte, iar Richard îşi dă seama că Tommy aşteaptă un răspuns.

— Da.

— Hei, ştiu că nu ne-am mai văzut de mult, dar poţi sta la Mikey sau acasă la tata. Te-aş primi la mine, dar avem copii care dorm în dulapuri la propriu şi nu mai avem loc.

Richard se uită la Karina. Ea dă din cap că da. Va merge cu el la New Hampshire.

— Mul-ţu-mesc, Tommy. Vom-fi-a-co-lo.

— Eşti bine, omule?

— Da.

— Bine. Atunci, ne vedem joi.

Tommy nu ştie că Richard suferă de SLA. Nici Mikey. Nu ştie nimeni. Dar o să afle.

Karina închide telefonul şi ochii impasibili ai lui Richard sunt deja plini de lacrimi care-i cad pe faţă.

— Îmi pare rău. Sigur eşti bine?

— Da.

Îşi întoarce scaunul înspre computer şi se îndepărtează de ea, arătându-i spatele.

O aude cum iese din cameră fără să zică nimic. Întoarce scaunul pentru a se asigura că a plecat, apoi revine la computer. Respiră adânc, dar de fapt nu reuşeşte decât să respire superficial. Îşi îndreaptă nasul către ecran, ţinându-şi drept capul greu, concentrat la fişierul numit *Scrisori către tatăl meu.* Deschide fişierul. Ia scrisorile una câte una şi le trage în coşul de gunoi. Analizează ecranul. Fişierul rămâne. Cursorul sare şi se mişcă, iar lui Richard inima îi bate tare în timp ce el se chinuie să selecteze şi să ducă fişierul spre coşul de gunoi.

Gata.

Într-o secundă, tatăl lui şi toate posibilităţile de a-i cere iertare lui Richard au murit.

Capitolul 24

După înmormântare, sunt ultimii care ajung acasă la Walt. Karina şi Grace stau stânjenite în spatele lui Richard în sufragerie, aşteptând ca acesta să continue să meargă sau să se aşeze sau să facă orice altceva. Dar el stă pur şi simplu acolo, paralizat, analizând spaţiul gol. Pianul lui, o amintire din copilărie la fel de permanentă precum o fundaţie, nu mai este acolo. Nu este nimic pus în locul lui. Richard stă neclintit, încercând să-i înţeleagă absenţa de neînţeles, simţindu-se de parcă singura dovadă a copilăriei lui a fost eliminată. Şi-l imaginează pe tatăl lui ştergându-i trecutul şi boala, ştergându-i viitorul, şi-şi dă seama că a rămas prea puţin din el. Simte că timpul se prăbuşeşte peste el, că oasele îi sunt brusc prea fragile, pielea prea transparentă, prezenţa lui prea diminuată şi se întreabă dacă ar fi posibil să înceteze să existe chiar atunci şi chiar acolo.

— De-ce-l-a-a-run-cat? întreabă el, şi vocea abia i se aude, chiar şi cu amplificatorul de voce.

Karina trece în dreapta lui, îi pune braţul în jurul taliei şi îl ţine de şold, ca să-i asigure mai multă stabilitate.

Fratele lui, Tommy, vine din bucătărie.

— Ce se întâmplă?

— Unde este pianul? întreabă Karina.

— Este la mine. Lucy şi Jessie iau lecţii de pian. Sper că e-n regulă.

Richard este uşurat. Respiră şi se întoarce în corpul lui. Lucy şi Jessie sunt nepoatele lui, au nouă şi doisprezece ani. Richard dă din cap.

— Da. E-per-fect.

— Chiar se pricep. Le spun că seamănă cu unchiul lor.

Richard zâmbeşte cu ochii şi se uită în jos, neştiind cum să reacţioneze la acest compliment.

— Vă este foame? Avem mâncare în bucătărie. Grace?

— Sigur.

Grace îşi urmează unchiul în încăperea alăturată.

Richard se aşază în balansoar şi se uită prin sufragerie de parcă e acolo pentru prima dată. S-ar putea să fie ultima dată. La fel ca fostul ei locuitor, casa este veche şi demodată. Pardoseala este uzată şi scârţâie, vopseaua de pe pereţii crăpaţi este sărită şi tavanul este marmorat cu pete de apă. Cu excepţia pianului care lipseşte şi adăugarea unui televizor enorm şi a unui fotoliu rabatabil, sufrageria este mobilată exact cum îşi aminteşte Richard.

Tot nu sunt perdele la ferestre. Mama lui credea în lumina soarelui şi în faptul că nu avea nimic de ascuns. Adesea zicea că nu ar face nimic din ce nu ar deranja-o să vadă vecinii. La această proprietate de patru acri, împădurită dumnezeieşte, cel mai apropiat vecin ar fi avut nevoie de telescopul Hubble pentru a o vedea pe Sandy Evans fumând o ţigară în cămaşa de noapte şi cu bigudiurile pe cap.

Chiar dacă mama lui a murit de douăzeci şi opt de ani, Richard resimte mult mai acut absenţa ei decât pe-a tatălui său. Ea era singurul lui aliat din familie, singura care l-a văzut cu adevărat şi l-a acceptat. Fără mama lui, nu ar fi cântat la pian. Ea îi plănuia lecţiile, insista ca Walt să le plătească, îl ducea cu maşina la ore, la recitaluri şi la concursuri, şi îi lua apărarea ca să exerseze acasă.

Îşi aminteşte momentul când ea s-a pus între pianul lui şi drujba lui Walt. Richard nu-şi aminteşte ce-l enervase atunci pe tatăl lui. Poate că băuse o jumătate de duzină de bere sau pierduse echipa Patriots. Dar îşi aminteşte cum îşi auzea bătăile inimii în urechi percutând la bâzâitul distant al drujbei tatălui său care tăia crengile unui arţar din curte, după ce Walt a ieşit hotărât să distrugă ceva. Îşi aminteşte că stătea la masa de la bucătărie ascultând, iar mâinile

mamei lui tremurau în timp ce măsura făină şi sare pentru aluatul plăcintei cu mere. Îşi aminteşte că a întrebat prosteşte: „Pot să cânt acum?" şi mama lui a răspuns: „Nu acum, dragul meu". Îşi aminteşte că avea zece ani. Era atât de mândră de el că fusese acceptat la Curtis cu bursă! A murit chiar înainte ca el să împlinească nouăsprezece ani. Nu a cunoscut-o niciodată pe Karina, nu l-a văzut absolvind facultatea sau cântând profesional, nu şi-a ţinut niciodată nepoata în braţe. Nu a ştiut niciodată că fiul ei va avea într-o zi SLA.

Crede că mamei lui i-ar fi plăcut de Karina. Chiar dacă o cunoscuse prea puţin, tatăl lui nu fusese încântat de ea. Walt nu avea încredere în nimeni din afara oraşului, ce să mai zicem din afara statelor, cu atât mai puţin din Polonia. Lumea lui era mărginită de codul poştal, viaţa lui se învârtea în jurul muncii şi carierei locale, a bisericii din oraş, băncii, şcolii şi cârciumii lui Moe. Nu-i convenea că nu-i cunoaşte pe părinţii Karinei, că nu poate evalua tipul de familie din care vine. Când o întrebase de credinţa ei religioasă, aceasta îi răspunsese că este catolică nepracticantă. Singura persoană în care Walt, un protestant credincios care mergea în fiecare duminică la biserică, avea mai puţină încredere decât într-un catolic era o femeie fără Dumnezeu. Accentul ei nu i se părea fermecător şi nu-i aprecia vocabularul sofisticat, care, chiar dacă într-o engleză stricată, era cu mult superior celui al lui Walt. A dat vina pe ea pentru că fiul lui prefera să i se spună Richard în loc de Ricky, când de fapt asta nu avea nimic de-a face cu alegerea lui. Walt credea că este arogantă, snoabă, păgână, probabil comunistă, o imigrantă leneşă interesată de Richard doar pentru viză.

Adulţii vin în cameră aducând mâncare şi băuturi, şi se aşază. Nu alege nimeni fotoliul rabatabil. Probabil că acela a fost „scaunul". Richard nu ştie dacă lumea îl evită din respect pentru Walt sau dacă îl consideră prea înfiorător, ştiind că acolo a murit cu

câteva zile în urmă. Luni, tatăl lui stătea în acel scaun, uitându-se la televizor. Astăzi este într-o cutie, în pământ.

Grace zice că de fapt nu-i este foame şi iese afară cu şapte dintre cei opt veri ai ei, mergând pe deal. Au de la trei până la douăzeci şi doi de ani, nepoate şi nepoţi pe care Richard nu-i cunoaşte. Toţi aveau o figură fixă, fără lacrimi, la înmormântare, categoric mai impresionaţi de unchiul lor necunoscut care saliva, decât de bunicul lor mort. Probabil că este mai uşor să fie martori la înmormântarea elegantă a unui bătrân decât să privească un paralitic, olog, care se mişcă în reluare şi se târăşte spre moarte cu SLA, când ar fi trebuit să fie în floarea vieţii. Copiii mai mari se uită din când în când la el, parcă îl provoacă, iar când sunt prinşi că se holbează, îşi îndreaptă privirea către altceva mai puţin înspăimântător, cel mai adesea sicriul.

Brendan, de opt ani, cu părul sârmos tăiat scurt, cu nasul ascuţit şi ochii curioşi, nu vrea să se ude sau să-i fie frig şi stă între părinţii lui, Mikey şi Emily, pe canapeaua mică. Tommy şi Karina stau pe canapeaua de două locuri. Soţia lui Tommy, Rachael, este afară, ajutându-i pe cei doi copii mici ai ei să urce şi să coboare dealul abrupt. Toată lumea mănâncă sendvişuri cu carne şi aripi de pui Buffalo, pe farfurii de carton. Bărbaţii beau Budweiser din doze, iar femeile beau vin alb.

Richard îşi priveşte fraţii cum mănâncă bucăţi masive de pâine, şuncă şi brânză, mestecându-le în timp ce vorbesc, precum hainele într-un uscător, şi este din nou copilul la masa de seară. Era slab, mânca puţin, mereu doar un fel de mâncare, şi termina repede. Niciodată nu i se permitea să se ridice de la masă mai devreme, i se părea că stă ore întregi la masă în fiecare seară, aşteptând în linişte ca fraţii lui să înghită câteva farfurii pline de carne şi cartofi. Spre deosebire de Richard, aceştia erau masivi şi aveau de hrănit muşchi mari. Când erau tineri, atleţi, alergau în fiecare zi pe teren sau se antrenau la sală şi erau într-o formă bună, dar acum sunt amândoi

supraponderali. Au burţi de bere, feţe rotunde, braţe robuste şi picioare care par ţepene când merg, arătând ca doi copii îmbrăcaţi în costumele de iarnă de anul trecut.

— Vrei să-ţi dau o farfurie? întreabă Mikey, observând că Richard nu mănâncă.

— Nu-pot-mân-ca.

— Vrei să-ţi ţinem sendvişul?

— Nu asta este problema. Nu poate înghiţi fără să se înece, zice Karina.

— Mă-hră-nesc-prin-tr-un-tub.

— Are un tub de hrănire în stomac, îi spune Karina lui Brendan, care a făcut ochii mari.

— Pot să-l văd? întreabă Brendan.

— Sigur, zice Richard.

Stau toţi jos şi se uită la el, de parcă sunt în sală şi aşteaptă să înceapă spectacolul.

— Ri-di-ca-ţi-mi-că-ma-şa. Eu-nu-pot.

Richard se uită la Brendan şi ridică din sprâncene de două ori. Brendan se ridică, merge la unchiul lui şi se opreşte. Se uită înapoi la părinţii lui.

— Haide!

Îi ridică uşor cămaşa unchiului său şi scoate la vedere un disc alb din plastic şi partea de sus a stomacului păros al lui Richard.

— Bleah, face Brendan, lăsând cămaşa în jos.

— Brendan! strigă Emily. Nu este frumos!

Brendan merge repede la loc între părinţii lui. Mikey îl loveşte peste cap cu pliantul cu rugăciuni primit la înmormântare, făcut sul. Cămaşa lui Richard a căzut la loc, peste stomac, dar toată lumea analizează locul în care era tubul, imaginându-şi ce au văzut adineauri.

— Şi ce intră în tub? întreabă Mikey.

— Se numeşte Liquid Gold, spune Karina. Este ca un amestec pentru bebeluşi.

— Cu-gust-de-pui.

— Serios? întreabă Tommy.

— Nu, zâmbeşte Richard. Glu-mesc!

— Cum te tratezi? întreabă Mikey.

— Cum-a-di-că?

— Apropo de tipul care a iniţiat provocarea găleţii cu gheaţă. Şi apropo de filmul *Gleason.* L-ai văzut? Defensiva din spatele New Orleans Saints. Avea SLA şi a întemeiat o organizaţie non-profit. Sloganul lor este „Fără steaguri albe". Tipul este o inspiraţie. Un adevărat erou. Nu poţi să te resemnezi, Ricky. Trebuie să lupţi.

Fost căpitan al echipelor de fotbal şi baseball din liceu, şi jucător în defensivă la Universitatea New Hampshire, Mikey vede toate obstacolele ca pe un adversar care poate fi învins, un joc care poate fi câştigat.

— Cum-să-lupt?

— Nu ştiu, uită-te la tipii ăştia.

— Vrei-să-mi-pun-gă-lea-ta-cu-ghea-ţă-n-cap?

Sau să blocheze un atac? Să îşi pună un tub traheal şi să se conecteze la aparate când nu mai poate respira? Se consideră că ai câştigat dacă trăieşti cu orice cost? SLA nu este un joc de fotbal. Boala asta nu poartă un tricou cu număr, nu pierde un jucător bun care s-a accidentat şi nu are niciun sezon prost. Este un inamic fără chip, un oponent fără călcâiul lui Achile, cu o reputaţie impecabilă.

— Nu ştiu, eu aş face ceva totuşi. Lansează o nouă provocare sau fă un documentar sau ceva de genul ăsta. Ceva care să ajute la găsirea unui leac. Ideea este să lupţi şi să nu renunţi.

— Bi-ne.

— Este bine că încă mai poţi merge. Tipii ăştia sunt în scaune cu rotile.

— Şi-eu, cu-rând.

— Poate că nu. Nu poţi şti. Trebuie să gândeşti pozitiv. Ar trebui să mergi la sală, să ridici greutăţi şi să-ţi întăreşti muşchii picioarelor. Dacă boala asta îţi răpeşte masa musculară, ia-o înainte şi construieşte-ţi mai multă. Învinge-o!

Richard zâmbeşte. Apreciază încurajarea, dar nu aşa funcţionează atrofia musculară în SLA. Boala nu face diferenţa între muşchi slabi sau puternici, vechi sau noi. Îi acaparează pe toţi. Richard nu va câştiga timp dacă va merge la sală. Mareea se apropie. Înălţimea şi grandoarea castelului de nisip nu vor conta. Marea îl va mătura şi îi va lua fiecare grăunte de nisip.

— Bu-nă-i-de-e.

— Nu ştiu cum reuşeşti, zice Tommy. Nu cred că aş putea rezista fără mâncare.

— A-tunci-ai-fi-în-vins. Cu-tu-bul, lupţi-cu-SLA.

Nu este sexy. Tubul PEG şi dispozitivul BiPAP nu sunt destul de interesante pentru un film sau pentru un fenomen global pe internet. Lupta lui este un chin zilnic, tăcut şi personal, de a respira şi de a consuma suficiente calorii pentru a supravieţui.

— Este plăcut să ştim că sunteţi din nou împreună, zice Emily.

— Nu suntem împreună din nou, zice Karina.

— Mda... zâmbeşte Richard. Tră-im-în-pă-cat.

— Nu, zice Karina. Nu se întâmplă niciun păcat.

— Păcat, zice Mikey.

Emily râde.

— Atunci este minunat ceea ce faci pentru el.

Karina nu zice nimic. Richard nu zice nimic şi nu se uită la Karina, jenat că Emily a spus cu atâta uşurinţă ceea ce Richard nu a spus niciodată. Şi deşi i-ar plăcea, nu poate da vina pe SLA pentru tăcerea sa.

— Aşadar, Ricky, zice Mikey. Vrem să vorbim cu tine despre testamentul tatei. Ştiam de asta înainte să moară, dar ne-a lăsat casa mie şi lui Tommy.

Bineînţeles că aşa a făcut.

— Dar noi am vorbit despre asta şi am hotărât să o vindem şi să împărţim banii la trei.

Toată lumea aşteaptă.

Richard repetă în minte ce tocmai a auzit şi întreabă:

— Se-ri-os?

— Da. A avut trei fii, nu doi. Decizia lui nu este corectă, iar noi vrem să o îndreptăm.

— Exact, zice Tommy. Îmi pare rău că nu ţi-am luat apărarea când eram copii. Tata a fost prea dur cu tine.

— Putea să fie un nemernic câteodată, zice Mikey.

Tommy dă din cap:

— Aşa că îţi luăm apărarea acum.

Richard nu s-a gândit niciodată că şi fraţii lui mari, curajoşi şi duri, erau speriaţi de tatăl lor. Dacă ar fi demonstrat orice alianţă cu fratele lor mai mic, ar fi riscat să fie şi ei oropsiţi, ostracizaţi, dezonoraţi. Precum Richard. Fraţii lui nu erau atât de macho cum păreau. Dar nu îi învinuieşte.

— A fost şi un tată bun, zice Mikey cu vocea tremurândă şi dinţii încleştaţi, ştergându-şi ochii cu degetele. Îmi pare rău că nu i-ai cunoscut această latură, Ricky.

— Ştii, ai fost mai bun la pian decât am fost noi, clovnii, mai buni la orice altceva vreodată, zice Tommy. Ar fi trebuit să fie mândru de tine. Jessie te-a căutat pe Google şi ne-am uitat toţi la concertul tău de la Lincoln Center.

— Doamne sfinte, omule, zice Mikey.

— Da, eşti fenomenal, zice Emily.

— Mi-aş fi dorit ca mama să te poată vedea cântând acolo, zice Tommy.

— În-seam-nă-mult-pen-tru-mi-ne.

Lui Richard îi curg lacrimile.

Nu s-a aşteptat niciodată la asta. Odată cu moartea dictatorului autocratic, s-a prăbuşit şi zidul Berlinului lor şi fraţii lui erau chiar pe partea cealaltă, aşteptându-l. Karina scoate un şerveţel din poşetă, merge la Richard şi îi şterge faţa.

— Trei părţi, zice Mikey. Aşa este drept. Tata nu s-a comportat corect cu tine. Fiul nostru, Alex, este la liceu acum şi nu a pus mâna pe o minge de bunăvoie de când avea şase ani. Îi plac musicalurile. Adoră să cânte şi să danseze.

— E foarte bun, zice Emily.

— Da. Şi este un copil minunat. Nu-mi imaginez că aş putea să-l tratez cum te-a tratat pe tine tata, oftează Mikey. Şi nu aş fi bărbatul care sunt azi, dacă n-ar fi el.

Tommy aprobă din cap. Mikey bea toată berea. Richard procesează acceptarea şi scuzele oferite de fraţii lui şi parcă în interior i se deschide un spaţiu nou, un câmp întins până la orizont, un cer în zori de zi, un univers de stele. Fiind copleşit şi neputând încă să vorbească, le mulţumeşte în tăcere fraţilor săi, o generaţie care vindecă rănile provocate de altă generaţie.

— Îmi pare rău să vă întrerup, dar trebuie să plecăm, zice Karina.

— Nu mai puteţi rămâne încă o noapte? întreabă Emily.

— Nu, trebuie să o ducem pe Grace la aeroport. Se întoarce la şcoală.

— Înainte să plecaţi, să ţinem un toast pentru tata, zice Mikey, deschizând altă doză. Poţi turna bere în chestia aia? arată el cu degetul înspre stomacul lui Richard.

Karina se uită la Richard şi el aprobă din cap. Din când în când, Richard îi cere să-i administreze o seringă plină cu vin prin tubul PEG sau să-i umezească buzele doar ca să simtă gustul, una dintre puţinele plăceri pe care le mai are. Nu este la fel ca atunci când bei vin din pahar. Nu o să mai fie niciodată la fel. Dar măcar mai poate simţi pe limbă aroma unui vin Château Haut-Brion. Încă îi mai poate simţi infuzia caldă în stomac.

Karina ataşează tubul şi îl clăteşte cu apă. Are o seringă de cincizeci de mililitri plină cu bere şi apasă uşor în timp ce toţi privesc. Richard râgâie. Brendan râde. Are gustul unei amintiri din adolescenţă, oribilă, dar minunată.

— Bine, mai păstrează un pic pentru toast. Karina, tu ai vin?

Aceasta ridică paharul de vin cu mâna dreaptă şi cu stânga ţine seringa cu bere, ataşată la stomacul lui Richard.

— Sunt pregătită.

Tommy şi Mikey ridică dozele de bere. Emily şi Karina ridică paharele cu vin. Brendan ridică o Coca-Cola.

— Pentru Walt Evans, zice Mikey. Să se odihnească-n pace!

Odihneşte-te în pace, tată!

Capitolul 25

Este 20:28, cu patru minute mai mult decât atunci când s-a uitat ultima dată. În ultimele trei zile, timpul a fost un leneş gras ce doarme pe o stâncă, la umbră. Karina este în New Orleans cu Elise şi studenţii ei, în pelerinajul anual către pământul sfânt al jazzului. Richard stă în faţa computerului şi îşi ţine nasul cum îşi ţine un dirijor bagheta, conducând cursorul pe literele tastaturii, scriind numele diferiţilor artişti de jazz în iTunes. Redă câteva secunde o melodie de Herbie Hancock. Apoi una de Oscar Peterson. Câteva secunde de John Coltrane. Pe Miles Davis îl poate tolera puţin peste un minut. Notele zboară fără nicio destinaţie aparentă, ca un câine pierdut pe câmp care adulmecă şi dă din coadă, alergând de colo-colo, fără să-l cheme nimeni acasă. Compoziţiile sunt nişte mâzgăleli, propoziţii înşirate fără reguli gramaticale şi fără punctuaţie, explorări indulgente de sunete disonante.

Dă clic pe Thelonious Monk şi strânge din dinţi de parcă a gustat ceva otrăvitor, prea acru sau amar sau mucegăit, şi ar vrea să scuipe sunetul. Saxofonul şi trompeta sună ca o ceartă care se agravează, ambele stridente şi iraţionale.

Se grăbeşte să indice pauză cu nasul. Nu mai poate suporta nicio secundă acest asalt, nebunie, zgomot.

Pentru el, muzica este ca limbile vorbite. Deşi nu vorbeşte italiană sau chineză, i se pare chiar melodios şi plăcut să asculte doi italieni vorbind la o ceaşcă de espresso. Pe de altă parte, chineza sună ca o mitralieră cacofonică, fiecare cuvânt fiind un ac înfipt în coloană, ceva la fel de rău ca sunetul unui balon care scârţâie. Pentru Richard, jazzul este ca limba chineză.

Sau ca expresionismul abstract. Richard nu poate să vadă în tabloul *Numărul 5* de Jackson Pollock – o capodoperă lăudată pentru caracterul ei artistic şi care valorează milioane – decât un

rahat împroşcat, respingător, lipsindu-i cu desăvârşire structura şi talentul. Jazzul este Pollock. Mozart, spre deosebire, este Michelangelo, Rembrandt, Picasso, pictori care au stăpânit arta vizuală. Când îţi înalţi ochii spre tavanul Capelei Sixtine, eşti cu Dumnezeu.

Bach, Chopin, Schumann, aceşti compozitori au stăpânit arta sunetului. Richard ascultă *Clair de lune* de Debussy şi fiecare celulă din corpul său are inima frântă şi dansează desculţă în lumina lunii. Să cânţi Brahms înseamnă să comunici cu Dumnezeu.

Richard nu simte jazzul. Nu-i ajunge la inimă, la suflet. Nu-l înţelege. Pentru el, întotdeauna a fost imposibil să înţeleagă ceva ce nu simte.

Cât este Karina plecată, Grace are grijă de el. Au trecut trei zile de când sunt sub acelaşi acoperiş, dar de-abia dacă au schimbat două cuvinte, sunt singuri împreună. Majoritatea timpului, Grace stă în camera ei. Zice că are multe teme, dar o poate chema sau poate veni la ea sau poate apăsa butonul dacă are nevoie de ceva. Până acum, nu a avut nevoie de ea decât pentru cină şi pentru a-l conecta la dispozitivul BiPAP seara. Aşa că nu a chemat-o.

De când este ea aici, Richard a aşteptat să vină Bill la nouă pentru a urina, scutind-o pe Grace, dar şi pe el, de umilinţa ca fiica să-i dea jos tatălui pantalonii pentru ca acesta să urineze. În urmă cu două zile, a întrebat-o dacă vrea să se uite la un film cu el. Orice film. Grace avea teme la statistică, economie şi fizică, deci nu avea timp de filme. Ieri, a întrebat-o dacă vrea să meargă la o scurtă plimbare. Piciorul lui drept este prea slab şi prea bleg pentru a risca să iasă singur afară. Grace a spus că era prea frig. Astăzi nu o să-i mai propună nimic.

Acum este 20:40. Se tot uită spre uşă, aşteptând să o vadă. Aceasta bagă capul pe uşă la fiecare două ore pentru a verifica dacă Richard este bine. Nu a mai văzut-o de la cinci. *Ai nevoie de ceva?... Nu.*

Dar de fapt are nevoie de ceva. Vrea ca lucrurile să meargă bine între ei înainte ca... Vrea ca lucrurile să meargă bine între ei înainte ca situaţia lui să-l forţeze să termine această frază. Pentru moment, singura lui modalitate de a se apăra împotriva acestei boli este să nu termine această frază, să nu se uite spre ce-l aşteaptă în viitor şi să ignore ceea ce se află la şaizeci de centimetri în faţa lui. Singura armă pe care o are este negarea, tocită şi monotonă, mai degrabă în formă de lingură, decât de cuţit.

Nu prea ştie cum să repare lucrurile cu Grace, dar se gândeşte că ar trebui măcar să stea în aceeaşi cameră. Poate că atunci când a recunoscut că a ales pianul în defavoarea ei a mai spart câteva cărămizi din zidul dintre ei, dar acesta încă este puternic, înalt şi impunător, o fortăreaţă veche. Karina vine mâine şi Grace se întoarce la şcoală până la vară. S-ar putea să nu mai vină acasă înainte de...

Este 20:43 şi nu prea mai are timp.

Se gândeşte să o roage pe Grace să-l ajute cu înregistrarea vocii pe dispozitivul primit de la doctorul George. Nu a lucrat mult la asta până acum. Ajutat de Karina a înregistrat câteva fraze simple: *Scarpină-mă aici, că mă mănâncă. Trebuie să merg la toaletă. Îmi ştergi nasul? Îmi ştergi ochii? Mi-e frig. Mi-e cald.* Karina a redat aceste fraze pentru a se asigura că dispozitivul funcţionează şi Richard şi-a pierdut motivaţia după ce a auzit cum sună vocea lui. Îşi doreşte să fi mers mai devreme la doctorul George, când vocea încă îi era robustă, melodioasă, cu inflexiuni şi cu personalitate, când încă era vocea lui şi nu acest zgomot impersonal, aerat, fără suflet, robotic şi monoton. Mai degrabă ar asculta jazz decât vocea lui. Ar putea la fel de bine să folosească vocea generată de computer când va fi nevoie.

Este 20:51. Se apropie timpul.

Proiectul cu înregistrarea i-ar da un motiv destul de bun să o cheme pe Grace. Se uită spre uşă, la butonul roşu de pe podea. Nu o cheamă. Este prea obosit. Nu a făcut nimic toată ziua şi este epuizat.

I se pare că este mai târziu decât arată ceasul. În afară de lumina laptopului şi de o rază care vine din hol pe uşa întredeschisă, în camera lui este întuneric. Se ridică, stă în capătul camerei şi ascultă posibile zgomote care să vină de la Grace. Nu aude nimic. Nu are linişte, aşa că iese din cameră şi se plimbă prin sufragerie, analizând mobila şi decorul ca un director curios de muzeu, în afara orelor de program. Sau ca un hoţ ciudat. Sufrageria este slab luminată de becurile pe care Grace probabil că le-a lăsat aprinse în bucătărie. Noaptea întunecată şi friguroasă a rămas la fiecare fereastră. Dacă era acasă Karina, ar fi tras draperiile.

În sufragerie este curat şi ordine, totul este la locul lui. Este prea curat. Steril. Înainte să se mute el şi înainte ca Grace să plece la facultate, toată casa era a fetei. Ghiozdanul, hainele, cărţile şi caietele îi erau împrăştiate peste tot. Îi putea auzi muzica şi conversaţiile prin casă, indiferent în ce cameră se afla. Personalitatea şi prezenţa ei umpleau locuinţa. Dar Grace nu mai locuieşte aici. Doar Karina. În afara faptului că poate spune că persoana care locuieşte aici cântă la pian, casa nu trădează nimic din personalitatea ei.

Dar este casa ei, viaţa ei. Nu a lui. El nu ar mai trebui să locuiască aici.

Se uită la pian, acelaşi Baldwin pe care l-au cumpărat când s-au mutat la Boston. Ochii lui traversează claviatura de la un capăt la altul. Pentru că în ultimele câteva luni i-a urmărit şi i-a ascultat pe Karina şi pe elevii ei cântând, ştie că acest pian reacţionează mai greu decât al lui şi îşi imaginează ce frustrant ar fi să cânte la el. Ani de zile a încercat să o convingă pe Karina să cumpere altul mai performant, dat ea a refuzat mereu.

Partitura de pe suport este „Für Elise” de Beethoven. Unul dintre elevii Karinei a mutilat această compoziţie la lecţia de săptămâna trecută. Când avea unsprezece ani, „Für Elise” era piesa lui preferată. Ezită, apoi se aşază pe scaun. În timp ce priveşte notele, aude muzica în minte şi are din nou unsprezece ani. Cântă pentru mama lui şi, când termină, ea îl sărută pe creştet şi îi spune că este cea mai frumoasă melodie pe care a ascultat-o vreodată.

Citeşte notele acestei piese simple, cântată la nesfârşit şi totuşi adorabilă, şi, fără să se străduiască, o simte cu tot corpul – în bătăile inimii, în degetele care nu se mai mişcă, dar care-şi amintesc melodia, în piciorul care bate ritmul. Asta înseamnă muzica.

Vrea cu ardoare să atingă clapele. În timp ce poate simţi muzica imaginată în interiorul lui, experienţa participării la crearea acesteia şi ascultarea ei live îi rezonează în suflet. Încearcă să-şi aducă aminte când a cântat ultima dată, fiind străbătut de fiorul notelor din *Concertul pentru pian pentru mâna stângă* de Ravel, dar senzaţia trece repede. Nu o poate reţine. Amintirea e doar o fantomă trecătoare. Lacrimile i se adună în ochi şi Richard pleacă de lângă pian înainte să înceapă să bocească.

Vede lumină în bucătărie şi se îndreaptă într-acolo. În mijlocul mesei se află un bol cu lămâi. Una dintre ele este mucegăită. Vrea s-o ia şi s-o arunce la gunoi. Se gândeşte să o cheme pe Grace din dormitorul ei şi să o roage să arunce ea lămâia, dar presupunând că vocea lui slăbită nu ar ajunge până la ea, decide nici să nu încerce.

Merge către cutia de pizza de pe blat, capacul este un pic săltat. Se uită în interior. Au mai rămas trei felii. Inhalează mirosul ardeilor, al cepei şi al aluatului şi îşi aminteşte plăcerea senzorială de a mânca aşa ceva, cu o tristeţe torturată, ca o iubită pe care nu o va mai săruta niciodată, un pian la care nu va mai cânta niciodată. Îşi imaginează cât de moi sunt brânza şi toppingurile, cât de crocantă este crusta, cât de iute este sosul picant şi cât de sărată este

brânza dacă le-ar mânca, răspunsul rapid al pianului său, mâinile lui în părul gros şi negru al lui Maxine, buzele lui pe ale ei.

Aproape ameţit de dorinţă, observă că nu-şi imaginează părul sau buzele Karinei. Încearcă să-şi aducă aminte când a fost ultima dată când s-au sărutat, ultima dată când a ţinut-o în braţe, ultima dată când s-a excitat gândindu-se la ea. Dar nu poate să-şi aducă aminte. Amintirile în care o atingea, o dorea şi o iubea parcă sunt acum nişte fotografii îngălbenite din albumul altcuiva. A trecut prea mult timp.

Este 21:03.

Se îndepărtează de cutia de pizza şi se apropie de cana de cafea a lui Grace de azi-dimineaţă, de lângă chiuvetă. Se apleacă, îşi apropie faţa de cană şi inhalează aroma, atâta cât a mai rămas în restul de cafea lipicioasă, dulce-amăruie. Expiră. Nirvana. Şi iadul pur. Disperat, îşi întinde limba în cană, sperând să poată linge spuma uscată, dar limba nu este destul de lungă şi cana este prea adâncă. Renunţă.

Numerele de telefon de la Caring Health, al neurologului şi al lui Bill sunt notate pe o bucată de hârtie lipită pe frigider cu un magnet. Lângă ea este o fotografie cu Grace şi Karina la absolvirea liceului. Amândouă poartă negru şi radiază de fericire. Grace are zâmbetul mamei sale.

Nu mai sunt alte fotografii. Nici un alt copil care zâmbeşte nu mai este pe frigiderul lui de altădată. Fiul pe care l-a dorit mereu. O soră pentru Grace. Toţi acei ani în care a încercat să o lase pe Karina însărcinată, crezând în programările la doctor, masturbându-se în recipiente de plastic, sperând. Nimic din toate astea nu a fost real. Poate de aceea nu-şi poate aminti că a iubit-o.

Atâta timp irosit!

Este 21:06.

Pentru că nu mai are nimic de explorat, se întoarce în camera lui şi este lovit brusc de senzaţia – externă corpului său şi simţită cu

încetinitorul – că este în cădere. A vrut să păşească la dreapta, dar piciorul nu a reacţionat. Legătura dintre neuroni şi muşchi a fost întreruptă de ceva. Ceva nu s-a declanşat sau nu a executat sau nu a primit mesajul. Ceva a renunţat, s-a deconectat, iar comanda de a merge nu a fost procesată, conexiunea s-a întrerupt. Cu o secundă înainte de a lovi podeaua, este conştient că nu poate amortiza căzătura şi se gândeşte să întoarcă capul, dar este prea târziu. Impactul este luat din plin de bărbie şi nas.

Nara dreaptă este inundată de sânge cald. Îi poate simţi gustul sărat şi metalic în gură. Procesează durerea, puternică şi ascuţită, concentrată în zona dintre ochi, la baza nasului. Încearcă să-şi vadă membrele, să verifice dacă are ceva rupt. Pare că nu-şi simte piciorul drept. Îşi dă seama că are corpul ca o stâncă imobilă, plin cu ciment lichid. Nu are nimic rupt, dar nici nu o să se ridice. Piciorul drept este compromis, preluat de SLA. Stând cu faţa în jos pe podeaua din bucătărie, ştie că nu o să mai meargă niciodată.

Încearcă să strige după Grace, dar din poziţia asta de-abia poate respira, nicidecum să mai scoată şi un sunet puternic. Îşi saltă capul şi mai încearcă o dată.

— Graaa...

Coboară capul, odihnindu-şi obrazul drept pe gresia rece. Sub bărbie se adună o băltoacă de salivă amestecată cu sânge. Nu este sigur că mai are putere să-şi ridice din nou capul. Găseşte singura parte a corpului încă în funcţiune. Piciorul stâng. Îl ridică şi îl scapă iar şi iar, bătând în podea ca un ritm de tobe.

Trec câteva minute. Oboseşte şi renunţă. Îl cuprinde panica. I se strânge stomacul şi urmează şi gâtul. Dacă va fi cuprins de panică, nu va putea respira. Grace. Ea coboară în fiecare seară la zece pentru ultima lui masă şi pentru a-l conecta la dispozitivul BiPAP. Cât este ceasul? Va dura prea mult. Trebuie să lupte cu panica şi să respire în continuare.

S-a pierdut în ritmul slab, dar totuşi stabil al respiraţiilor sale şi nu mai ştie cât timp a trecut de când stă aşa, când aude paşii lui Grace.

— Oh, Dumnezeule!

Deschide ochii şi o vede pe Grace deasupra lui ca pe un înger.

— Ce s-a întâmplat?

Richard nu-şi iroseşte energia limitată pentru a explica ceea ce e evident deja.

— Bine, sun la 911.

— Nu, şopteşte el. Te-rog, nu.

— De ce? O să-l sun pe Bill sau pe cineva de la Caring Health.

Se uită către frigider, la numerele de pe uşa acestuia.

— Nu. Es-te-târ-ziu.

— Dacă ai ceva rupt?

— Nu.

— Ai faţa plină de sânge. Cred că ţi-ai spart nasul.

— S-a-dus-ca-ri-e-ra-de-mo-del.

— Trebuie să te întorc.

Richard are capul întors spre stânga. Grace îi pune o mână pe umărul stâng şi una pe şold, şi îl trage cu atenţie, dar cu mare efort. Richard o ajută cât poate de mult cu piciorul stâng şi tânăra reuşeşte în cele din urmă să-l întoarcă pe spate. Ia un prosop de pe blat, îl udă, se aşază lângă Richard şi îi şterge gura, obrajii şi gâtul. În timp ce-l freacă prea tare cu prosopul, străduindu-se să-i şteargă sângele uscat de pe faţă, spatele lui este udat de apa rece care se scurge de pe gât. În jurul nasului, ea îl şterge mai uşor.

Acum se ridică şi-l analizează. O analizează şi el pe ea, neputând să zică dacă este îngrijorată, dezgustată sau speriată. Probabil că toate trei sunt valabile.

— Nu sunt destul de puternică să te duc în pat.

— Bine. Dorm aici.

Grace îşi încrucişează mâinile.

— Mă întorc.

Richard vede că se aprinde lumina în camera lui, apoi, după câteva momente, aude roţile dispozitivului BiPAP venind către el. Grace îi pune trei perne sub cap, îi aranjează braţele pe lângă corp şi îl acoperă cu pilota. Apoi pleacă din nou. De data asta, o aude ducându-se sus. Se întoarce cu perna ei, o pătură şi pilota în pătrăţele albastru cu alb.

— O să dorm lângă tine. În caz că ai nevoie de ceva.

Bagă în priză umidificatorul şi BiPAP-ul, le porneşte şi verifică setările. Richard nu-i mai spune că a uitat să-l hrănească. Nu-i este foame. Grace ţine masca în mână, iar lui îi este frică de cât de tare o să-l doară când o să i-o pună peste rană.

— Îmi pare rău că nu te-am auzit mai devreme.

— Nu-ţi-ce-re-scu-ze. Mi-e-îmi-pa-re-rău.

— Pentru ce?

Îi pare rău că nu i-a dedicat mai mult timp. Îi pare rău că acum nu mai are timp. Se teme că nu va mai trăi mult. Îi pare rău că nu a fost un tată mai bun. Îi pare rău că nu s-a simţit iubită de el.

Este acum sau niciodată.

— Pen-tru-tot. Te-iu-besc, Grace. Îmi-pa-re-rău.

Grace închide ochii şi zâmbeşte cu gura închisă. Îi deschide şi îi dau lacrimile. Nu le şterge.

— Şi eu te iubesc, tată.

Îi fixează masca BiPAP pe faţă şi el îndură durerea îngrozitoare dintre ochi în timp ce aerul îi intră şi îi iese din plămâni. Pentru prima dată după mult timp, se simte împăcat când respiră.

Capitolul 26

Karina, Elise şi elevii ei au ajuns devreme şi s-au aşezat la patru mese rotunde, fiecare cu câte trei scaune aranjate în semicerc, cu faţa spre scenă. Sunt la Snug Harbor Jazz Bistro, pe Frenchmen Street, la ieşire din cartierul francez, amenajat într-o încăpere intimă, fără ferestre, luminată de lumânări, în spatele barului local, aşteptând să înceapă show-ul. În această seară cântă jazz la pian Alexander Lynch, acompaniat de tobe şi bas, un trio simplu. Alexander este nou în domeniul jazzului, venind din zona pianului clasic şi apoi Broadway. Elise l-a văzut la New York, la Blue Note, în octombrie, şi de atunci vorbeşte întruna despre el, spune că-i aminteşte de Oscar Peterson.

Încăperea încă nu s-a umplut. Karina numără cincisprezece mese, plus un balcon deasupra lor. Locurile lor sunt chiar în faţă, la câţiva centimetri de scenă, iar asta pare intimidant, ameninţător chiar, parcă ar sta prea aproape de nişte flăcări, parcă este periculos să se afle aici.

Ia eşarfa mov de mătase şi o aranjează pe piept ca pe o bavetă, acoperindu-şi cât mai mult decolteul. După o lungă ezitare, a decis să se îmbrace cu cea mai bună rochie neagră a ei, cu bretele subţiri şi strânsă la mijloc, apoi evazată şi vaporoasă până la genunchi, probabil prea scurtă şi prea indecentă pentru vârsta ei. A cumpărat-o de mai mult de zece ani. Îi stătea mai bine atunci. Se teme că arată ca cinci kilograme de cartofi într-o pungă de două kilograme şi jumătate. Elise este în blugi, botine până la gleznă, din piele neagră, un sacou negru de catifea şi un tricou cu un desen. Râde şi vorbeşte cu studenţii ei, relaxată, de parcă ar fi venit aici dintotdeauna, parcă acesta ar fi locul ei şi cei de la club o aşteptau. Ea se potriveşte în orice decor.

Studenţii poartă tot blugi şi haine negre, moderne, casual şi cool. Şi ei se potrivesc aici. Toţi au douăzeci şi ceva de ani, vârsta la care Karina a pornit la drum, când încă nu se predase, când încă mai credea că totul este posibil.

Karina ia măslina din scobitoarea de plastic aflată în paharul cu martini şi o mestecă în timp ce Elise se întoarce către masa din dreapta lor. Cum Elise stă acum cu spatele la ea, Karina nu mai poate auzi conversaţia şi se simte exclusă, străină, parcă bate la ochi. Nu merită să fie în această excursie. Nu este profesoară la Berklee. Nu este studentă. Nu este nici măcar un muzician adevărat.

Este doar vecina tristă şi patetică a lui Elise. Este o profesoară de pian bătrână, din suburbii, este o fostă ceva, este ceva ce nu a fost niciodată. A fost odată ca niciodată, aproape că a fost.

Ar vrea să fie acasă, în pijamalele ei groase, şi să citească o carte în sufragerie. Dar imediat ce-şi imaginează că este pe canapeaua ei, îl aude pe Richard din camera lui, chemând-o. Ia o înghiţitură mare de martini şi încă o măslină. Se simte extrem de uşurată să fie departe de el, să nu-i mai audă sunetele enervante când se chinuie să tuşească, şi să nu mai fie nevoită să-l îngrijească zi şi noapte. De dimineaţă când a deschis ochii în patul de la hotel, aproape că era ameţită dându-şi seama că tocmai a dormit toată noaptea fără să fie deranjată.

Apoi a fost acaparată de Vina care a invadat-o cu picioarele ei monstruoase, mergând în marş şi bătând toba, speriind orice sentiment de uşurare şi seninătate, forţându-le să se ascundă din nou în vizuinile lor. Nu ar fi trebuit să-l lase cu Grace timp de patru zile. Grace nu ar trebui să fie nevoită să cureţe urina tatălui ei şi să stea trează toată noaptea, în timp ce Karina este odihnită şi poartă o rochie neagră care nu prea îi stă bine, bea martini şi ascultă jazz cu o gaşcă de copii. Dacă o să se întâmple ceva?

— Abia aştept să-l auzi pe tipul ăsta, spune Elise, aplecându-se către Karina. Abby tocmai l-a numit Mozart-ul jazzului.

Karina dă din cap, confirmând. A trecut atât de mult de când n-a mai fost la un concert live, ani de zile de când nu a mai fost la Symphony Hall, Hatch Shell, Jordan Hall! Probabil că ultima dată a mers să-l vadă pe Richard la Tanglewood. A cântat uvertura la *Nunta lui Figaro.* Să fi fost acum opt ani? Chiar atât de demult?

Nu s-ar simţi aşa de inconfortabil dacă ar fi fost într-o sală de concerte, dacă ar fi stat undeva ascunsă şi în siguranţă în zona orchestrei sau la mezanin, aşteptând să asculte un recital sau un concert de muzică clasică. Acest tip de muzică a fost mereu casa ei, mâncarea de alinare, pătura de siguranţă. La Curtis, a debutat ca pianist clasic, iar în al treilea an, cariera ei era chiar mai promiţătoare decât a lui Richard. Niciunul dintre ei nu a spus asta cu voce tare, dar amândoi ştiau adevărul. Profesorii o lăudau şi îi ofereau oportunităţi rezervate în mod normal elevilor din ultimul an sau celor care absolviseră deja. Lui Richard nu i-au oferit aceste oportunităţi.

Acesta o felicita de fiecare dată, dar cuvintele lui erau aspre şi reci, spuse printre dinţi, şi o făceau să se simtă jignită, nu susţinută. De câte ori cânta mai bine ca el, în privat sau în public, acesta se distanţa de ea şi o critica pe alte planuri. Nu-i plăcea părul ei. Râdea de gramatica ei. Nu-i oferea afecţiune, refuza să facă sex şi se bosumfla. În schimb, când el se simţea încrezător şi era admirat pe scenă, ea nu-şi dorea altceva decât să o iubească. În mod ironic, cel mai mare obstacol care stătea între el şi bravada lui de pe scenă era ea.

Când erau studenţi, tehnica lor era la fel de bună, dar ea transmitea mult mai multe emoţii când cânta şi era mult mai matură ca pianistă. Deşi Richard putea stăpâni complexitatea tehnică a oricărei piese, atunci când îl asculta, Karina vedea notele pe partitură, acordurile şi claviatura, apreciindu-i atletismul din punct de vedere intelectual, ascultând muzica doar ca elemente separate, nu ca un întreg. De-abia după absolvire, când locuiau în

New York, ceva s-a întâmplat cu el şi a început să cânte emoţionant, nu doar note.

Îşi aminteşte de profesorul Cohen şi de testul lui. Fiecare elev era rugat să cânte o melodie, dar doar după ce profesorul Cohen ieşea din clasă. Testul era simplu. Putea elevul să-l facă pe profesor să plângă pe hol?

Prima dată când Karina a dat testul, a cântat *Fantasiestucke,* opus 12, nr. 1, de Schumann. A cântat partea de închidere, tandru şi lin, şi a aşteptat cu respiraţia tăiată să se întoarcă profesorul Cohen. Uşa s-a deschis şi profesorul Cohen zâmbea cu mâinile strânse şi ochii umezi. În acel semestru l-a făcut să plângă de mai multe ori. Richard nu a reuşit asta niciodată.

Karina a descoperit jazzul în primul semestru din ultimul an de facultate. Intrase în cafeneaua din campus pentru a bea repede un espresso, având altele de făcut apoi, şi a rămas acolo două ore, fermecată de trei colegi de-ai ei care cântau melodii de Miles Davis în trio, la pian, tobe şi trompetă. Muzica lor era atât de diferită de exactitatea sacră şi rigidă a lui Mozart sau Chopin! Transmitea o libertate însufleţitoare, o explorare ludică în afara structurii melodiei. I-a privit pe cei trei improvizând, ocolind regulile, colaborând, creând ceva original, descoperind muzica pe măsură ce cântau, urmată de asocierea liberă, armonie şi frumuseţe oriunde îi ducea. Au generat un moment, o chimie magică, un râu care curgea prin toţi cei prezenţi. Inima i-a fost captivată, ameţită, vrăjită.

Nu crede că relaţia ei cu Richard ar fi rezistat după absolvire, dacă nu descoperea jazzul. Pentru că a abandonat pianul clasic pentru jazz, l-a asigurat că nu o să fie rivali niciodată, că toată atenţia din muzica clasică va fi îndreptată către el. Dar această trecere nu a fost una uşoară. Jazzul este complex şi mult mai dificil din punct de vedere tehnic decât pianul clasic. Iar decizia ei a fost primită cel mai blând cu încruntări şi cel mai adesea cu mustrări şi ridiculizări. Deşi niciunul dintre genuri nu face parte din curentele

principale de muzică, lumea pianului clasic este privilegiată şi albă, muzica e cântată în săli mari simfonice pentru un public care bea şampanie. Lumea jazzului este consacrată istoric a fi săracă şi neagră, cântată în cluburi cu găuri în pereţi, pentru clienţi ameţiţi de bourbon.

Alexander, bateristul, şi basistul apar pe scenă şi lumea aplaudă în timp ce aceştia îşi pregătesc instrumentele. Alexander este slab, de vârsta Karinei, cu un ciuf de păr negru lucios şi degete lungi de kilometri, poziţionate pe clape precum un alergător la blocul de plecare, gata să ţâşnească, aşteptând focul de start. Alexander dă din cap şi cei trei încep.

Melodia este o repetiţie simplă, un cântec molipsitor şi uşor care în curând se transformă în solouri improvizate. În timp ce Alexander cântă, Karina închide ochii, iar notele devin o plimbare într-o seară de vară pe un drum de ţară scăldat în lumina lunii, mai mult o stare decât o melodie, atrăgătoare şi domoală, fără niciun pic de grabă. Moleşită de vodcă, Karina se lasă dusă de note şi sângele i se înfierbântă. Este surescitată.

Îşi aminteşte de când trăia pe East Sixth Street, în New York City, şi îşi petrecea timpul la Village Vanguard, ascultând Branford Marsalis, Herbie Hancock, Sonny Rollins, şi Brad Mehidau, învăţând din muzică, privind, punând întrebări, cântând şi improvizând. Să înveţe jazz a fost o experienţă tridimensională dintr-o descoperire unică şi semnificativă, trăită şi respirată pe fugă, în sesiuni spontane de muzică. Studierea pianului clasic fusese un exerciţiu academic format din tehnici exersate, reguli strict respectate, partituri memorate şi studiu individual. Niciodată nu s-a simţit mai provocată şi mai vie decât atunci când cânta jazz.

Următoarele două melodii sunt energizante, un îndemn la acţiune şi sărbătorire. Degetele lui Alexander sunt un crab-lăutar care fuge de umbra unui pescăruş care-l urmăreşte; o pasăre colibri care bea nectar din clape, cântând triluri dumnezeieşti.

Acesta trece de la note joase la note înalte, ieşind din tipare, cântând undeva aproape de neplăcut. Aceasta este muzică renegată, excitantă, provocatoare.

— La naiba, nu? zice Elise.

Karina dă din cap, confirmând. În timpul celei de-a patra piese, închide din nou ochii, hipnotizată de riffurile lui Alexander, de felul în care extensiile coardelor lui deviază din cap. Acum cântă în exterior, şi melodia este despre călătorie, nu despre destinaţie, despre ce ar putea să descopere dacă se pierde pe drum, o notă graţioasă înfrumuseţată, o progresie armonică ascendentă, o plimbare de duminică, cu maşina, pe un drum şerpuit. Acesta variază frazarea, schimbând forma şi textura, adăugând note joase şi triluri care seamănă cu râsetele copiilor. Dansează pe clape, curtând notele, iubindu-le, iar muzica lui este o ploaie uşoară de dimineaţă care se aude pe geam delicată şi singură, căutând o iubită, o prietenă din copilărie, o mamă.

Melodia se termină şi publicul aplaudă. Karina deschide ochii şi lacrimile îi curg pe obraji. Este fermecată, schimbată, îşi aminteşte ce este.

Este o pianistă de jazz.

Cu o claritate uimitoare, vede dintr-odată rolul pe care l-a jucat, costumul şi masca pe care le-a ales şi le-a purtat timp de douăzeci de ani. S-a ascuns ca o impostoare şi nu şi-a permis să facă asta, să cânte jazz, să fie cine este, prinsă într-o închisoare de vină şi scuze.

La început a fost vina lui Richard pentru că se mutaseră la Boston. Pianiştii de jazz locuiesc la New York, nu la Boston. Apoi, Richard a început să călătorească. Abia mai stătea pe acasă. Făceau sex extrem de rar. Trebuia să îşi cumpere o nouă cutie de anticoncepţionale, dar era februarie şi era frig afară, nu avea chef să meargă la farmacie.

Era leneşă. Era proastă. Era însărcinată.

Apoi scuzele s-au transferat către Grace şi perioada de maternitate. Acum nu mai putea să fie pianistă de jazz pentru că bebeluşul ei avea nevoie de ea. Richard încă mai stătea plecat în turnee. Practic, era o mamă singură. Era devastator de singură şi consumată de necesităţile perioadei de maternitate din tinereţea ei. Abia avea timp să facă un duş, darămite să mai cânte jazz. Aşa că i s-a dedicat lui Grace full-time, creând o plasă de siguranţă unde Karina se putea ascunde. Şi-a promis că aceasta o să fie un refugiu temporar.

Karina îşi aminteşte de mama ei, născută într-o ţară asuprită, blocată într-un oraş mort din punct de vedere economic, cu salariile amărâte de miner ale soţului ei, prinsă de religie într-o căsnicie nefericită, închisă între pereţii bej şi murdari ai casei mici, crescând cinci copii. În fiecare zi, purta un şort alb murdar, cu părul încărunţit înainte de vreme prins într-un coc, cu ochii plini de resemnare, folosindu-şi mâinile bolnave de artrită ca să gătească şi să facă curat, îndeplinindu-le nevoile copiilor ei, ale căror ambiţii unice erau să plece din acea casă, din acel oraş şi din acea ţară, cum au şi făcut, de altfel. Au părăsit-o toţi.

Karina a jurat că nu va avea viaţa mamei sale. Oricât de mult i-a plăcut să fie mama lui Grace, nu ar fi suportat să aibă un copil după altul, punând cărămidă după cărămidă la zidul de la închisoarea maternităţii. Grace avea să fie singurul ei copil. Unul şi gata. Dar Richard voia mai mulţi, o familie mare.

Decepţia îngropată cu grijă iese acum din ascunzătoare pentru un moment foarte scurt, dar destul pentru ca ruşinea să-şi croiască drum către stomacul ei, făcând-o să se simtă rău. Bea tot paharul de martini, distrăgând atenţia minţii ei torturate şi vinovate cu căldura plăcută a băuturii.

Karina urma să aibă timpul necesar pentru jazz, după ce Grace împlinea cinci ani şi mergea la grădiniţă. Acesta era planul. Dar când Grace a plecat la şcoală, scuza Karinei s-a îndreptat către

Richard. A descoperit cheltuieli pentru o cină scumpă de două persoane pe cârdul lui; a găsit mesaje senzuale de la o femeie numită Rosa în telefonul lui; o pereche de chiloţi negri de dantelă în valiză, clar nu un cadou pentru ea. La început, aceste trădări i-au frânt inima. Se simţea uimită, devastată, umilită, dezonorată. A plâns, a ţipat şi a ameninţat cu divorţul. Apoi, după câteva zile de emoţii puternice, se simţea epuizată, calmă şi satisfăcută într-un mod ciudat. În timp, a devenit imună. Aproape că îi era dor de munca de detectiv, fiorul de a găsi următorul mesaj afurisit, drama de moment pe care o trezea în ea şi, în ultimul rând, povestea pe care o crea.

Grace era în clasa întâi, clasa a opta, la liceu, iar Karina juca rolul de victimă, prinsă într-o căsnicie proastă după regulile unei religii în care nu mai credea, dar pe care încă o mai respecta, şi conform motivelor spinoase inventate chiar de ea. Şi-a aranjat cu grijă viaţa, construindu-şi o carieră stabilă ca profesoară, învăţând elevii să cânte la pian în limitele confortabile ale sufrageriei ei suburbane, unde elevii au fost mereu prea tineri, neformaţi şi naivi din punct de vedere muzical pentru a o pune la îndoială, pentru a o provoca sau pentru a o scoate din zona de confort.

Şi putea să dea vina pe Richard şi pe aventurile lui pentru viaţa resemnată. El greşea şi era rău, ea făcea ce era corect şi era bună şi putea să-l urască pentru visurile ei neîmplinite de a cânta jazz, iar asta era scuza perfectă, camuflarea genială care păcălea pe oricine ar fi vrut să afle adevărul. Şi adevărul este că îi era teribil de frică să eşueze, să nu reuşească, să nu fie niciodată recunoscută şi iubită ca artist aşa cum este Richard.

Dar apoi a divorţat şi Grace a plecat la facultate, scuzele ei au dispărut la propriu. Pentru că nu mai avea pe cine să dea vina, a început să spună că timpul este responsabilul. Trecuse prea mult. Şansa ei s-a dus. Era prea târziu.

Îl priveşte pe Alexander pe scenă, nou în domeniul jazzului, cam de vârsta ei, şi cade şi ultima cortină. Acum îşi dă seama că toate scuzele desfiinţate pe care le-a respectat pentru a se supune poruncilor lui Dumnezeu au existat doar în mintea ei. Viaţa ei neîmplinită a fost mereu doar o închisoare construită de ea însăşi, de gândurile pe care a ales să le aibă, de frică şi de vină, toate acestea paralizând-o în nefericire, spunându-i că visurile ei sunt prea mari, prea nepractice şi prea improbabil şi greu de atins, că nu le merită, că nu ar trebui să le aibă şi că nu are nevoie de ele. Aceste visuri de a cânta jazz la pian erau pentru altcineva, cineva ca Alexander Lynch. Nu pentru ea.

În timp ce îl ascultă pe Alexander cântând, iese din cuşca atent construită, acum deschisă, din mintea ei. Îl aude jucându-se cu melodia, accentuând acordurile înalte şi variind frazarea, şi simte în improvizaţia lui curiozitatea exuberantă, căutarea a ceva nou şi curajul, iar libertatea lui devine a ei. Vede ce este posibil să aibă dacă îndrăzneşte să ceară.

Trioul a terminat şi ultima piesă din acea seară, s-a ridicat şi s-a înclinat. Publicul este în picioare, aplaudând, cerând mai mult, în timp ce muzicienii ies modeşti de pe scenă. Între aplauze, Karina îşi şterge lacrimile, rămânând fără aer, simţindu-se expusă, pulsând de dorinţă şi, chiar dacă nu ştie sigur cum, pregătită să trăiască.

Capitolul 27

Richard se trezeşte din somn în faţa televizorului, în scaunul cu rotile, în poziţie verticală, şi ar dori să fie înclinat pe spate. Deşi televizorul merge de azi-dimineaţă, de când Bill l-a instalat aici, acesta nu s-a mai uitat cel puţin de două ore. Capul greu i-a căzut într-o parte, spre dreapta, cu bărbia sprijinită în piept, iar Richard nu are destulă forţă în muşchii de la gât pentru a şi-l îndrepta. Prosopul pe post de bavetă i-a căzut, iar acum cămaşa îi este îmbibată cu salivă. Ochii i-au obosit deja chinuindu-se să se uite în sus şi la stânga, spre televizor. Aşa că se holbează la podea, în direcţia în care îi sunt îndreptaţi ochii, şi ascultă *Judecătoarea Judy,* mulţumindu-se şi cu atât.

Este într-un Maserati al scaunelor cu rotile electrice. Tracţiune frontală cu două motoare, cu jante din magneziu, cu role de douăzeci de centimetri, cu funcţie de rabatare şi înclinare, şi un joystick de mână inclus în acest model standard. Dar pentru că nu are mâini, nu poate să-l controleze. L-a comandat cu mult timp în urmă, când încă mai putea să folosească mâna stângă, când încă mai putea cânta la pian şi când încă mai putea spera că nu o să aibă niciodată nevoie de acest scaun. Stă pe locul şoferului într-o maşină sport şi sexy, dar nu poate pune mâinile pe volan şi nici nu poate apăsa acceleraţia, aşa că rămâne pentru totdeauna parcat în garaj.

Există dispozitive tehnologice care îi permit să controleze scaunul cu bărbia, cu limba sau chiar cu respiraţia, dar ei nu au comandat aşa ceva. Efortul de a obţine astfel de dotări este echivalentul escaladării unui munte abrupt – prea multe formulare de asigurare, costurile astronomice în ciuda decontărilor şi aşteptarea destul de lungă pentru a le primi. Probabil că este dificil pentru oricare cunoscut de-ai lui Richard să investească timp şi bani pentru ca el să-şi mişte bărbia sau limba. Pentru cât timp va mai

respira? A comanda un scaun cu rotile controlat de respiraţie presupune să răspundă la această întrebare, iar Richard ar prefera să nu se gândească la asta. Este blocat oriunde îi parchează cineva scaunul, cel mai adesea aici, în faţa televizorului, sau în sufragerie. Nu poate ieşi din casă până nu va fi terminată rampa, pentru că scaunul nu are loc pe uşa de la garaj.

Dintr-un motiv stupid, pierderea picioarelor i-a luat pe el şi pe Karina prin surprindere. Nu ar fi trebuit. Bill şi ceilalţi asistenţi de la Caring Health, terapeutul fizic, Kathy DeVillo şi neurologul le-au tot spus, i-au avertizat, practic i-au implorat să construiască rampa mai devreme, decât mai târziu. Nu aşteptaţi! Amândoi au amânat. Richard chiar credea că nu o să aibă niciodată nevoie de blestematul de scaun. A purtat orteza de gleznă la piciorul drept pentru un timp îndelungat şi era chiar confortabilă, iar piciorul stâng părea că este într-o formă bună. A formulat propria lui teorie, departe de a fi ştiinţifică şi nedovedită clinic, conform căreia boala s-a oprit şi că nu va mai avansa la picioare, şi a crezut în ea ca un fanatic religios. Nu avea să-şi piardă niciodată picioarele. Amin şi aleluia.

La scurt timp după ce SLA i-a luat piciorul drept, a capitulat şi cel stâng. Paralizia s-a instalat repede, de parcă cineva a scos dopul din dreptul gleznei şi nisipul a început să curgă. Acum că stă în scaunul cu rotile, se holbează la podea şi nu poate ieşi din casă, totul este clar. Nicio parte din el nu este ferită de această boală.

A sperat că nu vor fi nevoiţi să cheltuie bani pe un proiect de construcţie nedorit, pe o rampă urâtă, utilitară, de la uşa din faţă până în stradă, anunţând lumii întregi handicapul lui. Din fericire, apartamentul lui s-a vândut săptămâna trecută şi îşi poate permite rampa. Ar fi preferat să-i lase banii lui Grace.

Acum stă aici, domnul Cap-de-cartof fără braţe şi fără picioare, un cap mare pe un trunchi care respiră. Gâtul este prea slab pentru a-i susţine permanent capul, mai ales după-amiezile, ceea ce face ca utilizarea *Head Mouse*-ului să fie un exerciţiu de nebunie frustrantă,

chiar dacă poartă suportul pentru gât, aşa că este deconectat de la computer până vor primi dispozitivul Tobii cu tehnologia de urmărire a privirii. L-au comandat. De la 77 de kilograme, a ajuns la 54, dispare fizic, şi totuşi ocupă din ce în ce mai mult spaţiu – scaunul cu rotile, patul de spital, dispozitivul BiPAP, scaunul de duş, liftul Hoyer care urmează să ajungă cât de curând.

Este nevoie de o forţă extraordinară şi de o tehnică bine stăpânită pentru a fi transferat din pat în scaun dimineaţa şi din scaun în pat seara, un adevărat chin. Deşi este slab şi fragil, este greu pentru că atârnă ca un copil care doarme. Karina nu se descurcă. De când Richard şi-a pierdut picioarele, Bill vine în două schimburi, dimineaţa şi seara, şi îşi foloseşte toţi muşchii, statura şi o centură pentru a-l ridica în siguranţă din punctul A în punctul B. Liftul Hoyer, care arată ca o combinaţie de aparat de exerciţii şi un hamac, le va putea permite tuturor să-l mute din şi în pat.

Aude soneria de la uşă. În urmă cu doar câteva săptămâni, ar fi putut fi sunetul butonului de pe podea, apăsat de el, dar acum poate fi doar soneria de la uşă. Aude voci de bărbaţi şi sunetul unui obiect rulat în sufragerie. Trebuie să fie liftul.

Câteva minute mai târziu, picioarele lui Bill apar înaintea lui Richard.

— Hei, Ricardo, hai să te aducem aici. Karina are ceva pentru tine.

Bill spune asta cu o exuberanţă scăpată de sub control, ca un părinte care urmează să-i dea copilului un cadou special.

O, Doamne. Un lift Hoyer! Exact ce mi-am dorit dintotdeauna!

Bill îi îndreaptă capul lui Richard pe suportul scaunului, iar acesta este acaparat de un sentiment uriaş de uşurare pe care-l simte ca pe o baie caldă. Bill îl duce în sufragerie. Richard se holbează la pianul din faţa bovindoului, pus cu faţa spre stradă, pe locul canapelei. Karina radiază de fericire.

— Ce?

— L-am salvat, spune Karina.

— Es-te-al-meu?

— Nu puteam să-l las pe mâna altcuiva.

Richard nu poate crede că a făcut ea aşa ceva. Este un gest incredibil de grijuliu, dulce şi bine intenţionat, dar acum că îşi vede din nou pianul de la care şi-a luat deja rămas-bun şi s-a împăcat cu gândul că nu-l va mai vedea sau atinge niciodată, se simte răscolit, ca şi cum s-ar fi întâlnit cu o fostă iubită pentru care mai are sentimente. Este copleşit de emoţii şi nu are cuvinte, este sufocat.

Karina şi Bill se uită la el aşteptând, sperând să-l vadă fericit. Richard vrea să le îndeplinească aşteptările, căutând o modalitate de a se exprima. Se uită din capătul celălalt al camerei la pian, iubirea lui. Nu suportă să-i vadă pe cei doi paralizaţi, nemişcaţi, tăcuţi.

— Cânţi-pen-tru-mi-ne?

— Trebuie să fie acordat.

— E-ok.

Karina ezită. Nu a cântat niciodată la acest pian. Era al lui. Richard zâmbeşte şi clipeşte lung, codul pentru permisiune şi rugăminte. Karina acceptă, se aşază pe scaun, pune degetele pe claviatură şi se opreşte.

Se întoarce către Richard.

— Ce vrei să cânt?

Se gândeşte, preferaţii lui ridică mâinile empatici precum elevii care ştiu răspunsul şi sunt nerăbdători să-l spună. Mozart, Beethoven, Chopin, Debussy, Liszt. Alege-mă pe mine! Alege-mă pe mine! Prea multe alegeri. Karina stă la pian şi aşteaptă un răspuns. Vrea să cânte. Aşteaptă asta de douăzeci de ani.

— Cân-tă-mi-jazz!

De data asta Karina este cea care zâmbeşte şi clipeşte încet, versiunea ei de confirmare şi de mulţumire, iar energia din gestul ei se transferă între ei, creând un moment de conexiune invizibilă,

totuşi palpabilă. Aceasta este întreruptă de Karina care acum se gândeşte ce să cânte, uitându-se în sus, de parcă îşi citeşte propriile gânduri.

Zâmbeşte.

— O să cânt „Somewhere over the Rainbow”. Bill, vrei să cânţi şi tu?

— Păsările fericite şi mici zboară? La naiba, sigur că vreau.

Bill îşi face loc lângă Karina, pe banchetă. Karina începe să cânte, imprimând starea cu un preludiu după care încep versurile. Richard se aştepta ca interpretarea să fie neconformistă, un jazz predictiv, vioi şi ritmat, dar aceasta cântă lent, stăruind pe fiecare notă, adăugând acorduri şi ornamente interesante, iar el este surprins. Impresionat chiar. Îi place. A început melodia şi Bill cântă. Interpretarea lor este temperată şi romantică. Evocă o tristeţe blândă, o amintire a unei iubiri pierdute. Este un cântec de leagăn visător, de departe cea mai frumoasă melodie pe care a cântat-o Bill vreodată.

Richard îi ascultă pe amândoi şi în loc să se simtă mâhnit sau gelos că nu o să mai cânte niciodată la pianul lui, este fericit, în mod ciudat. Renunţă la pian, îl lasă să plece mai departe, să meargă în următoarea aventură fără el. Apoi, în timp ce Karina cântă ultimele note şi inima lui se topeşte, Richard îşi dă seama că nu la pian renunţă.

Ci la Karina.

Capitolul 28

Liftul Hoyer tot nu a fost livrat şi, până va ajunge, Bill rămâne liftul. Acesta cântă melodia Madonnei, „Like a Prayer”, în timp ce fixează cureaua în jurul picioarelor lui Richard, chiar deasupra gleznei. Este seară şi Bill deja l-a spălat pe dinţi şi pe faţă. Chiar dacă Richard nu va adormi decât peste cinci ore, este timpul să fie transferat din scaunul cu rotile, în pat. Richard este ultimul pacient al lui Bill din acest schimb, iar Bill este ultimul asistent al lui Richard din această zi şi Karina nu-l poate da jos din scaun. Aşa că în pat cu el.

Bill mai fixează o curea în jurul trunchiului lui Richard şi o strânge bine în timp ce Karina îl priveşte. Bill ia tubul din dispozitivul de aspirare de lângă el, porneşte aparatul şi îi aspiră saliva lui Richard din gură. Bill a învăţat din experienţă că trebuie să facă asta înainte să-l mute pe Richard, altfel, băltoaca de salivă din gura lui Richard se varsă când este ridicat şi cade pe el. Jobul lui nu este pentru mofturoşi. Apoi ridică un suport cervical moale în jurul gâtului lui Richard pentru a nu-i cădea capul. Îi aranjează picioarele fixate şi legate paralel faţă de discul-pivot, o masă rotativă de mărime umană pusă la baza scaunului, adiacentă destinaţiei lui, adică patului. Este necesar un bărbat dezvoltat, mult timp şi mult echipament pentru a-l mişca chiar şi câţiva centimetri. Bill se apleacă în faţa lui Richard ca un schior olimpic.

— Unu, doi, trei.

Bill trage de cureaua din jurul pieptului lui Richard cu mâna dreaptă în timp ce îl ridică de sub umăr cu stânga şi, cu o smucitură puternică, Richard este pus să stea pe picioarele lui paralizate.

Muşchii extensori din picioare sunt spastici şi rigizi şi îi pot susţine propria greutate. Deşi nu răspunde deloc la comenzile voluntare, precum figurina erou a unui copil, poate să stea în

picioare dacă este echilibrat bine. Bill îi ridică braţele lui Richard peste umerii lui, pentru a nu i le lăsa să atârne şi să-i provoace dureri. Bicepşii lui Bill sunt la subraţele lui Richard, iar mâinile în jurul spatelui. Richard este puţin mai înalt, dar ochii lor sunt cam la acelaşi nivel.

— Prietenul meu David ar fi atât de gelos dacă ar şti că dansez cu tine aşa în fiecare seară! Îi place foarte mult de tine.

Richard ridică sprâncenele, cerând mai multe informaţii.

— Te-a văzut cântând la BSO acum trei ani. A fost cât pe ce să merg şi eu cu el. Nu e amuzant? Mai aveam puţin şi te cunoşteam înainte să te cunosc.

Cureaua de deasupra picioarelor previne gleznele să alunece într-o parte. Fără ea, Richard ar fi stat pe oasele gleznelor, şi nu pe tălpi. Bill îl ţine echilibrat în picioare cel puţin un minut înainte să-l mute, intuind cumva cât de bine îi este să fie întins în poziţie verticală, cu oasele stivuite susţinând greutatea, de parcă s-ar ridica în sfârşit după un zbor transatlantic într-un scaun mic de avion. Richard a stat în acest scaun, în aceeaşi poziţie, timp de opt ore. Acesta oftează, bucurându-se de uşurarea de a fi din nou o structură înaltă, amintindu-şi cum e să fii un om vertical.

Dansul lor se termină când Bill îl întoarce pe Richard nouăzeci de grade pe discul-pivot, astfel încât fundul lui este acum pe pat. Folosind cureaua din jurul mijlocului lui Richard, Bill îl aşază uşor pe saltea. Ca de obicei, Bill reuşeşte din plin aterizarea.

— Tot cred că pot şi eu face asta, zice Karina.

— Fac asta de mult timp, dragă. De aceea pare mult mai uşor decât este. Crede-mă! Nu vrei să-l scapi. V-aţi putea răni amândoi. Aşteaptă să ajungă liftul Hoyer. Ar trebui să fie aici zilele astea.

Bill trage de fiecare parte a cearşafului, fixându-l pe Richard în mijlocul patului şi aranjându-i braţele şi picioarele ca pe nişte flori în vază. Apoi, Bill se întinde peste partea cealaltă a patului şi ia ceva ce pare a fi o sticlă de plastic de apă de un litru. Bagă mâna sub

boxerii lui Richard, îi scoate penisul, îl bagă în sticlă şi aşteaptă câteva secunde. Ca de obicei, nu se întâmplă nimic. Dar aşteptarea a fost doar o curtoazie. Bill apasă ferm pe abdomenul lui Richard cu podul palmei, în dreptul vezicii, în mod repetat, ca şi cum ar pompa apă dintr-o fântână. Funcţionează, sticla se umple uşor cu urină.

Karina se uită în altă parte, pentru a-i oferi o senzaţie de intimitate, un gest ciudat şi inutil. Părţile corporale ale lui Richard sunt în stadii diferite de nuditate şi sunt manevrate toată ziua de alte persoane. Este îmbăiat, asistat la toaletă, şters, spălat, îmbrăcat şi dezbrăcat. Corpul lui este doar o altă treabă care trebuie îndeplinită, o atribuţie care trebuie dusă la bun sfârşit. Corpul lui dezbrăcat este tratat în mod neutru de toţi asistenţii sociali, de toate infirmierele şi de terapeutul fizic, nişte mănuşi subţiri de latex fiind singura barieră în calea contactului pielii lui cu altă fiinţă umană. Pentru ei este doar un alt penis, un alt fund lăsat şi un alt pacient cu un corp ramolit. Prin urmare, Karina nu ar trebui să evite să se uite. Richard este doar un fost soţ bolnav de SLA.

După ce i se goleşte vezica, Bill pune penisul lui Richard înapoi în boxeri şi iese din cameră pentru a spăla sticla la baie. Acum îl preia Karina. Îi saltă cămaşa, ataşează o seringă cu apă la butonul MIC-KEY şi o goleşte. Deşi în mod normal revigorantă, de data aceasta apa este alarmant de rece în stomacul lui. Apoi, Karina ataşează o porţie de Liquid Gold.

— În regulă, copii.

Bill şi-a pus haina şi pălăria.

— Plec, sunt rupt de oboseală.

O îmbrăţişează pe Karina cu un braţ şi o sărută pe obraz.

— Să fii cuminte, îi spune lui Richard. Ne vedem mâine.

— Mulţumesc, Bill, spune Karina.

Richard clipeşte uşor. Este sfârşitul zilei. Este prea obosit pentru a rosti cuvinte.

Karina apasă uşor, dar ferm, pe seringă, administrându-i lui Richard în stomac lichidul pentru cină. Masa durează cam jumătate de oră şi, de obicei, se uită amândoi la televizor în tot acest timp, pentru a fi ocupaţi şi pentru a le fi distrasă atenţia, dar astăzi televizorul este oprit. Probabil că interpretarea lui Bill a declanşat ceva în Karina. Aceasta fredonează melodia „Like a Prayer" în timp ce se uită pe perete şi zâmbeşte timid. Richard se întreabă oare la ce se gândeşte.

De când s-a întors din New Orleans este mai senină. O aude cântând melodii pop când găteşte în bucătărie şi improvizând ritmuri de jazz la pian dimineaţa. Câteodată o prinde visând cu ochii deschişi. Are altă energie. Prezenţa ei pare mai puţin apăsătoare, mai puţin opresivă, Karina este mai fericită, mai optimistă chiar, şi deşi Richard nu poate arăta cu degetul lui paralizat înspre motivul acestei schimbări inexplicabile, este influenţat şi el. O priveşte şi o recunoaşte din nou, femeia de care s-a îndrăgostit cu mult timp în urmă. Îl hrăneşte, are grijă de el şi până acum vedea asta ca pe un act de martirizare sau datorie, dar acum pare că o face din dragoste.

Îi creşte inima, este copleşit şi, în timp ce ea fredonează Madonna, el îşi aminteşte când a auzit prima dată vocea Karinei, accentul ei polon, cât de disperat era să o asculte vorbindu-i şi ce încântat a fost când s-a întâmplat asta. Se holbează la ochii ei verzi, la gura ei zâmbitoare şi speră că ea va observa că o analizează.

Exact ca în trecut, abia aşteaptă să vorbească cu el. Nu i-a spus niciodată că-i pare rău că a înşelat-o, că a rănit-o, că i-a răpit zâmbetul de pe buze pentru atât de mult timp. Dar îi pare rău şi speră că ea ştie asta cumva, că-i poate simţi regretul şi dorinţa de a-şi cere iertare aşa cum simte şi el bucuria ei. Vrea să o audă spunând că este bine. Vrea să fie iertat. Vrea.

Seringa este goală. Karina o reumple cu a doua porţie. În timp ce o reataşează, mâinile ei calde şi fără mănuşi îi ating stomacul gol şi

concav, şi deşi din perspectiva ei mâinile îşi fac doar datoria de a-şi hrăni fostul soţ prin tubul PEG, pentru Richard atingerea pare intimă, personală, umană.

La început, ruşinat, speră ca ea să nu observe că s-a excitat, dar apoi ar vrea să vadă. În fiecare zi se trezeşte tare şi nu poate face nimic, decât să aştepte. Nu s-a masturbat de când mâna stângă i-a cedat în octombrie. Intenţionat nu-şi mai imaginează nimic atrăgător din punct de vedere sexual în timpul acestei ridicări şi căderi zilnice. Dar acum, este excitat în mod neaşteptat şi îşi imaginează că este atins de Karina, iar dorinţa este sfâşietor de urgentă, acumulându-se în penis, în inimă şi în minte, implorând-o în tăcere să observe. Vrea ca aceasta să se aşeze lângă el şi să-l sărute în timp ce-l mângâie. Vrea să fie un bărbat şi nu un corp eşuat în pat. Vrea să fie atins, iubit, satisfăcut. A trecut atât de mult timp! Vrea.

Karina termină seringa, spală tubul cu apă şi pune capacul la MIC-KEY. Îi trage cămaşa la loc, îl acoperă cu pilota şi se ridică.

— Bine, eşti gata. Vrei să pornesc televizorul?

Richard se holbează la ea fără să clipească.

— Ai nevoie de ceva?

Zâmbeşte. Dacă ar avea puterea să-i spună!

Karina ezită şi îl priveşte întrebătoare.

— Bine, revin puţin mai târziu.

Lasă uşa camerei întredeschisă. Richard stă în pat şi se holbează la uşă, ascultând sunetele care vin din bucătărie în timp ce Karina îşi pregăteşte cina, dorind-o.

Capitolul 29

Richard stă în scaunul cu rotile, în sufragerie, unde l-a lăsat Karina în urmă cu jumătate de oră, şi unde o să stea în continuare până când Karina sau următorul asistent social o să-l mute. Aceasta a parcat scaunul în lumina soarelui, cu faţa spre fereastră, de parcă priveliştea caldă şi însorită de pe Walnut Street ar trebui să-l facă mai optimist şi să se simtă mai puţin blocat acolo. Ştie că ea a avut intenţii bune. Priveşte mişcările vioaie ale veveriţelor şi păsărilor. Tot ce este viu mişcă.

O aude pe Karina strănutând de trei ori. În ultima săptămână s-a confruntat cu o răceală şi a stat departe de el pe cât posibil, pentru a nu-l infecta. Acum este în bucătărie, prepară micul dejun. Mirosul delicios de cafea şi bacon îl torturează şi îl face să saliveze. Gâlgâie şi înghite întruna, încercând să înghită lichidul lipicios şi chinuindu-se să nu se înece. O dâră de salivă coboară de pe buza de jos şi ajunge pe prosopul de bumbac prins la gât ca o bavetă, tocmai din acest motiv. Întoarce capul la stânga şi la dreapta, dar saliva nu cade. Renunţă.

Îşi mută privirea de la soare şi de la vietăţile animate şi se uită la pianul Steinway. Optzeci şi opt de clape lucioase, negre şi albe. Doamne, ce n-ar da să le atingă!

Sunt la trei metri în faţa lui.

Un milion de kilometri.

Se uită la ele cu o dorinţă agonizantă şi cu părere de rău, de parcă a încălcat o promisiune sacră, un jurământ de căsătorie. Îşi imaginează acţiunea fiecărei clape, amestecul de culori ale sunetului, muzica ce prinde viaţă prin corpul lui. Îşi imaginează o serie de arpegii ascendente ce devin sunetul râsului Karinei.

Pianul lui. Relaţia s-a încheiat. Încă se mai chinuie să renunţe la el. *Nu e vina ta, este a mea.* Dar asumarea vinei nu schimbă nimic.

Sunt divorţaţi, respinşi şi abandonaţi, reduşi la statui demne de milă, peste care se adună praful în sufragerie.

Având grijă să nu încline capul absolut deloc, altfel o să-i cadă cu totul, cu bărbia în piept, şi nu va mai putea să şi-l ridice, se uită la picioare, îndreptate unul spre altul, cu degetele mari atingându-se, şi dintr-odată îl urăşte pe Bill pentru că le-a aranjat atât de nefiresc, într-o poziţie care trădează nesiguranţa, supunerea, resemnarea. Apoi râde de el însuşi, de parcă ar fi ceva macho la un bărbat slăbit, pe cale să moară de SLA într-un scaun cu rotile şi parcă ar mai fi altcineva în cameră în afară de pianul lui, care să-l critice. De dimineaţă, Bill l-a încălţat cu şosete subţiri de lână şi mocasini negri. Pantofi în picioarele unui bărbat care nu va mai merge niciodată pe acest pământ. Ironia şi tragedia de a purta pantofi îl fac să plângă. Nu poate să se uite la picioarele lui. La propriu.

În schimb, analizează carnea de cauciuc de pe mâna dreaptă, moale şi fără viaţă; mâna stângă curbată şi distorsionată care nu-i mai aparţine; ambele puse pe perne pe braţele scaunului exact în aceeaşi poziţie în care i le-a lăsat Bill cu o oră în urmă. Întregul lui corp este ca un costum aruncat după terminarea petrecerii. Se uită la ceea ce obişnuia să fie mâna lui stângă elegantă şi le comandă degetelor să se îndrepte, ştiind că nu o să facă asta. Schimbă tactica. *Vă rog.* Membrele sale sunt ca nişte copii bosumflaţi, de neînduplecat cu rugămintea, mita, ultimatumurile sau vorba bună.

Încearcă să-şi imagineze războiul de sub pielea lui; ţările invadate ale neuronilor şi muşchilor copleşiţi, decimaţi; teritoriile neutre ale oaselor, ligamentelor şi tendoanelor care au devenit inutile din cauza distrugerii îngrozitoare care le înconjoară. Întregul corp i se detaşează de suflet, ca un fermoar care se deschide.

Întoarce capul la nouăzeci de grade la stânga, apoi la dreapta, testându-se, fiind uşurat că încă mai poate face asta. Odată ce gâtul şi vocea îi vor fi paralizate, va fi redus la tehnologia controlată de privire şi la vocea generată de computer pentru comunicare.

Deschide larg ochii, apoi îi închide şi îi strânge bine. E în regulă. Când nu va mai putea clipi, va fi închis în interior. Nu vrea să moară, dar speră să o facă înainte ca asta să se întâmple. Dar poate că nu o să se întâmple.

Îşi simte limba răsucindu-se în gură, unduindu-se de parcă ar dansa cu o familie de râme, sărbătorind ploaia. Când vorbeşte, îşi simte limba groasă, volumul micşorat şi vorbele de-abia i se aud. Cuvintele lui, cândva ca un tablou fin detaliat, sunt îngrozitor de încete şi aproape imposibil de înţeles, încurcate şi fără consoane. Un tablou de Pollock. Jazz.

Redus la ceea ce doctorul Goldstein spune că reprezintă acum 39 de procente din capacitatea vitală forţată, fiecare inspiraţie este un chin. Nicio expiraţie nu e completă. Este forţat să ia câte o linguriţă de aer pe rând, când el este disperat să înghită litri întregi, şi fiecare porţie este o dezamăgire agonizantă, o dovadă a muşchilor uscaţi în jurul coastelor, abdomenului şi diafragmei. Este o muncă epuizantă, conştientă, să tragă în piept suficient aer doar pentru a sta nemişcat în scaunul cu rotile.

Probabil că este aproape de a avea constant nevoie de dispozitivul BiPAP, dar nu o să recunoască asta cu voce tare, şi nici nu o să-l ceară pentru a dormi în timpul zilei. Nu o să lase pe nimeni să-i împingă scaunul cu rotile nici măcar un centimetru pe rampa pentru oameni cu handicap, pe această pantă alunecoasă. Nici acum, în nicio noapte, nu poate crede că asta este realitatea. A schimbat partenerele de noapte, femei frumoase, cu dispozitivul BiPAP. Este cea mai groaznică relaţie monogamă a vieţii lui. Şi nu se pot despărţi niciodată. Fără BiPAP noaptea, ar putea reţine prea mult dioxid de carbon în timpul somnului şi creierul i-ar putea fi afectat sau s-ar sufoca şi ar muri.

Nu vrea să moară.

Deschide gura larg şi o închide de câteva ori, resimţind regretabil o nouă şi evidentă slăbiciune în maxilar. Aşa începe totul. Odată ce

slăbiciunea se instalează, nu există anulare sau retragere, doar un tobogan necruţător şi insidios de gheaţă care duce la paralizie. În curând, maxilarul o să-i atârne, râuri de salivă o să curgă încontinuu peste buza de jos şi nu va mai putea vorbi. Se încruntă în timp ce-şi imaginează acest scenariu şi variaţiile lui Bill şi ale Karinei de la milă la dezgust atunci când se uită la el, precum şi ale oricărui străin, reacţii imposibil de mascat. Nu vrea să-l vadă nici măcar pianul în starea aceea.

Când va avea loc această insultă ireversibilă? Mâine? Săptămâna viitoare? La sfârşitul lunii? Vara aceasta? Răspunsul este da.

Îşi analizează mâinile care nu-i vor mai fi cunoscute niciodată, degetele care obişnuiau să fie extrem de puternice şi de agile, şi care în urmă cu un an şi jumătate au cântat optzeci şi şapte de pagini de Brahms I fără nicio greşeală, îi este dor să cânte Brahms, să se hrănească singur, să se scarpine pe nas, să atingă o femeie, să o facă pe Karina să râdă. Le cere iertare iubitului pian şi Karinei pentru că i-a abandonat, şi, brusc, simte greutatea acumulată a tuturor pierderilor ca pe o placă de beton aruncată pe pieptul lui.

Şi nu poate respira. Chiar şi fără betonul de pe piept, fiecare respiraţie era deja o plonjare teoretică în ocean, care practic avea loc în apă până la glezne. Acum, deodată, mareea a dispărut. Gâfâie, se îneacă pe uscat. Simte că se activează adrenalina, instinctul animal de luptă sau mori. Viaţa îi este în pericol. *Mai mult aer acum.* Totuşi, nu poate fugi, nu poate lupta şi nu poate obţine mai mult aer acum. Încearcă să se folosească de următoarea expiraţie pentru a striga după ajutor, dar reuşeşte doar să expectoreze. Karina este în bucătărie, bea cafea, iar el moare în sufragerie fără vreun avertisment.

Inspiră. Expiră.

Corpul îi este capturat, tendoanele şi muşchii gâtului se strâng şi tremură violent. Simte fiecare respiraţie de parcă ar trage aer printr-

un pai strâmt şi înfundat. Simte că se sufocă, în loc de oxigen, prin gât îi trece frica. Înghite şi se sufocă.

Inspiră. Expiră.

Respirări superficiale. Este flămând de aer. Celulele lui mor din lipsă de oxigen. Respiră.

Îşi aminteşte ce a fost necesar să facă pentru a stăpâni *Concertul pentru pian nr. 3* de Rachmaninov. Zece ore istovitoare pe zi, concentrare neobosită, repetarea fiecărui fragment la nesfârşit, lupta cu o durere fizică chinuitoare şi cu epuizarea mentală până când a reuşit să cânte întreaga piesă din memorie, fără greşeală. Acum tenacitatea, voinţa şi ţelul său sunt îndreptate către respiraţie.

Inspiră. Expiră.

Aceasta este acum piesa pe care trebuie s-o cânte. Richard nu este acest corp paralizat, aceşti plămâni care urlă, această frică primitivă. Richard este un instrument de respirat.

Respiră.

Din nou. Trage aerul în piept. Împinge-l afară. Din nou. Nu este de ajuns. Este obosit, sufocat, având nevoie de aer şi eşuând.

Acum câteva luni scurte şi lungi, cântatul la pian era pentru el precum respiraţia. Acum respiraţia este respiraţia pentru el. Munca lui. Ţelul lui. Pasiunea lui. Existenţa lui. Trebuie să respire în continuare.

Nu vrea să moară.

Capitolul 30

Karina a intrat în panică şi a sunat la 911. Richard a fost intubat în ambulanţă de o femeie cu ochii albaştri extrem de concentraţi şi cu o aluniţă de culoarea bobului de cafea deasupra sprâncenei drepte. El nu şi-a pierdut cunoştinţa nicio clipă şi s-a uitat în ochii ei tot timpul cât ea l-a ajutat. Introducerea tubului endotraheal a fost violent de rapidă şi de invazivă, iar reflexul de vomă şi presiunea incomodă din primele momente au fost repede eclipsate de uşurarea enormă simţită la mişcarea aerului prin trahee. Odată ajuns la urgenţe, la Mass General Hospital, i-a fost luat sânge şi a făcut raze-X la piept, care au indicat că are pneumonie. O asistentă i-a administrat antibiotice intravenos, iar acum este la terapie intensivă alături de Karina şi o aşteaptă pe Kathy DeVillo.

Karina stă lângă el, peste el, cu braţele încrucişate de parcă se îmbrăţişează singură, privindu-l intens şi analizându-l, ceea ce pe Richard îl sperie, pentru că el nu face nimic. Se întreabă oare ce vede. Pare speriată.

Fluidul cu antibiotice care îi intră în vene este rece ca gheaţa. Deşi se holbează la el ca la un specimen aflat la microscop, Karina pare să nu observe că el are pielea de găină. Şi-ar dori să fie acoperit cu o pătură groasă. Îl mănâncă faţa acolo unde tubul este lipit de gură şi vrea să o roage pe Karina să-l scarpine. Încearcă să vorbească, dar efortul lui este sufocat, anulat când se loveşte de peretele impenetrabil şi dur de plastic, întins pe toată lungimea gâtului său. Nu poate să vorbească. Se uită la Karina cu ochii mari, împărtăşindu-i frica.

Cu dispozitivul BiPAP, el încă mai era stăpân pe respiraţie. El iniţia inspiraţiile şi dispozitivul doar îl ajuta, asigurându-se că inhalează destul aer şi că-l expiră pe tot. Acum, în timp ce-şi priveşte pieptul cum se ridică şi coboară, îşi dă seama că el nu mai

este implicat în acest proces. Ventilatorul face treaba în proporţie de sută la sută. Richard este respirat. Frica îi creşte. Inima îi bate tare de parcă ar fugi să supravieţuiască. Cu toate astea, respiraţia îi este regulată, neinfluenţată de inima îngrozită şi de sângele care accelerează prin venele reci.

Kathy DeVillo intră în încăpere, poartă pantaloni negri de yoga, un pulover mare şi gri demodat, o eşarfă fină roz, fără bijuterii şi nemachiată. Este duminică. Şi-o imaginează acasă la ea, pe canapea, uitându-se la un film pe Netflix înainte să fie chemată aici. Îşi doreşte să-i fi putut cere scuze că a deranjat-o. Ea se aşază pe partea cealaltă a patului, în faţa Karinei, şi face o pauză clară înainte să vorbească. Are o expresie sumbră. Se uită în ochii lui Richard cu o privire de luptătoare paşnică.

— Bună, Richard. Bună, Karina. Aşadar, oftează Kathy, aceasta este situaţia. O să vorbesc mult. Sunteţi gata?

Nu-i răspunde nimeni.

— Da, spune Karina.

Kathy îi zâmbeşte timid Karinei, apoi se uită fix în ochii lui Richard, aşteptând puţin. Acestuia îi este frică de ceea ce este pe punctul de a i se spune. Deşi nu a mai auzit niciodată discursul care urmează, ştie ce va fi. Acest tren se îndreaptă către el pe o şină cu un singur sens de cincisprezece luni. Şi tot nu este pregătit.

— Aşadar, ştii că ai fost intubat de urgenţă şi eşti la terapie intensivă. Astăzi, scopul meu este să-ţi ofer toate informaţiile pe care le deţin. Eu sunt GPS-ul, dar tu rămâi şoferul autobuzului, în regulă? Sunt aici să-ţi spun ce se va întâmpla dacă o iei la dreapta sau la stânga. Tu iei decizia, dar suporţi şi consecinţele, bine? Clipeşte o dată pentru da. Ţine ochii închişi pentru nu.

Richard clipeşte.

— Dacă nu ai fi fost intubat şi conectat la un ventilator, ai fi murit. Căderile, pierderea semnificativă în greutate şi pneumonia sunt cele trei steaguri roşii ale SLA. Înseamnă că boala avansează şi

nu te lasă să-ţi fie bine. Când se întâmplă asta, eşti aruncat în prăpastie. În urmă cu o lună, capacitatea ta vitală forţată era în jur de treizeci şi nouă la sută. Pneumonia te-a învins. Nu inhalai destul oxigen şi nu ai destule rezerve. Acum, opţiunile sunt operaţia de traheostomie care te va obliga să stai conectat la ventilator sau intubaţia terminală.

Ea face o pauză. Nimeni nu zice nimic. *Intubaţie terminală.* Înseamnă ceea ce crede el? Nu poate întreba.

— Deci, să vedem prima opţiune. Operaţia. Chirurgul general va spune: „Operaţia traheală nu este mare lucru" şi are dreptate. Este o procedură simplă. Dar asta în limbajul lui, nu şi în cel al SLA. Din punct de vedere al stării psihologice, această alegere îţi va schimba viaţa. Este mare lucru. Dacă alegi operaţia, vei avea nevoie de *foarte mult* ajutor, să fii îngrijit.

Femeia îşi îndreaptă privirea spre Karina şi expresia ei este destul de clară. Ajutorul va fi Karina.

— Teoretic, poţi fi operat şi ventilat şi să ai o durată normală de viaţă. Dar vei avea nevoie douăzeci şi patru de ore, şapte zile pe săptămână, trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an de îngrijire la nivel de terapie intensivă. Fie plăteşti patru sute de mii de dolari pe an pentru asistenţă personală, fie găseşti două persoane dispuse să facă asta acasă. Acestea sunt cerinţele. Acum eşti la terapie intensivă. Doar anumiţi doctori şi asistenţi specializaţi pot avea grijă de tine. Nu te putem lăsa să pleci acasă decât dacă vei avea minimum două persoane instruite care să-ţi fie asistente de terapie intensivă, altfel nu eşti în siguranţă. Este o muncă de douăzeci şi patru de ore pe zi, şapte zile pe săptămână, trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an, fără vacanţă.

— Dar facilităţile de îngrijire pe termen lung? Nu le poate obţine? întreabă Karina.

— În Massachusetts sunt trei locuri echipate pentru a putea îngriji persoane cu traheostomie care depind de un ventilator, dar

au liste de aşteptare de un an şi sunt foarte scumpe. Majoritatea asigurărilor nu acoperă aceste costuri. Nici a voastră.

Richard o priveşte pe Karina care devine tot mai palidă pe măsură ce începe să proceseze îngrozitoarele ramificaţii ale acestei alegeri.

— Tubul traheal nu este o salvare. Dacă faci această operaţie şi vei fi conectat la ventilator, este ca şi cum schimbi o conservă de viermi pe alta. Tot viermi obţii. Nu reprezintă vindecarea, în regulă? Este important să înţelegi asta. Boala va continua să evolueze. Vei sfârşi prin a rămâne blocat în interiorul tău. Nu faci decât să protejezi calea aeriană.

— Ce se întâmplă dacă nu va fi operat?

Deşi Karina este cea care a pus această întrebare, Kathy îi răspunde lui Richard. Nu întrerupe nicio secundă contactul vizual cu el.

— Dacă alegi să nu fii operat, fie vom comanda aici un consult paliativ, fie vei merge acasă, asistat de cei de la Hospice. Vei fi extubat şi conectat la BiPAP. Îţi vor administra medicamente pentru a-ţi asigura o stare confortabilă şi vor diminua treptat activitatea aparatului BiPAP. Vei respira din ce în ce mai superficial şi până la urmă nu vei mai respira deloc singur. Vei muri din cauza insuficienţei respiratorii.

Moarte prin sufocare. A evitat să-şi imagineze acest scenariu, să se gândească ce va însemna sfârşitul SLA pentru el. Chiar şi dacă avea nevoie de tubul PEG şi de BiPAP, chiar şi dacă avea picioarele paralizate şi pierduse foarte mult în greutate, gândurile lui despre moarte au continuat să fie neclare şi depărtate precum o maşină de curse la distanţă, căreia nu-i poţi vedea marca şi modelul. Acum, afurisita este parcată fix în faţa lui, iar inima îi urlă, bătând tare, speriată. Din nou, respiraţia îi rămâne calmă, dictată de ventilator, şi simte această discrepanţă ca pe un cutremur la baza fiinţei lui. Ca şi cum s-ar dezintegra.

— Antibioticele ar putea să-i vindece pneumonia şi să fie ca înainte, să respire singur?

— Aceasta nu este o leziune la nivelul spatelui sau plămânilor. Diafragma lui nu mai funcţionează. Nu se poate vindeca.

— Dar astăzi, mai devreme, respira. Nu ar putea fi doar o criză de moment şi să respire după ce este deconectat de la ventilator?

— Nu prea este posibil. Văd cam trei sute de cazuri ca acesta în fiecare an. Şi în doisprezece ani de când fac asta, o singură dată s-a întâmplat ce ziceţi.

Deci există o şansă. Dar este mică. Şi Kathy a avut deja conversaţia asta îngrozitoare de peste trei mii de ori. Richard vrea să plângă pentru amândoi.

— Ce aţi face în locul nostru?

— Nu sunt în locul vostru şi, deşi trăiesc zilnic în apropierea acestei boli, nu o să ştiu niciodată cum este să suferi de SLA. Nu ştiu ce resurse financiare aveţi sau care este relaţia dintre voi, deci nu pot să răspund la această întrebare. O să spun atât. Dacă alegeţi traheostomia, la fiecare şase luni o să vă întreb: „Când va fi destul pentru voi?". Din experienţa noastră, pacienţii care depind de ventilator fac mereu pneumonie. Boala nu se va opri. Ochii se mai pot mişca ani buni, dar cum am spus, până la urmă ar rămâne blocat în interior.

— Majoritatea ce aleg?

— Şapte la sută aleg să fie ventilaţi.

— De ce aşa puţini?

— Este o decizie foarte dificilă, personală. Dacă Richard alege operaţia şi presupunem că tu vei fi îngrijitoarea lui, calitatea vieţii tale va fi profund afectată. Oricât de binevoitoare şi de dură ai fi, o să ajungi la ceea ce se numeşte *oboseala compasiunii.* În esenţă, este o formă de stres post-traumatic.

Kathy aşteaptă crezând că va mai trebui să răspundă la o întrebare pusă de Karina. Aceasta este redusă la tăcere. Kathy se întoarce către Richard.

— În Massachusetts, dacă alegi traheostomia şi apoi te răzgândeşti, poţi alege să fii deconectat la spital sau acasă, cu asistenţa celor de la Hospice. Câţi ani are Grace?

— Douăzeci, spune Karina.

— Este la facultate, nu?

— Da.

Richard clipeşte.

— Dacă vrei să o vezi absolvind sau căsătorindu-se, dacă vrei să mai stai puţin printre noi, poţi face ca ceilalţi – aceştia aleg să fie conectaţi la ventilator pentru a-şi împlini o ultimă dorinţă, apoi sunt deconectaţi.

Grace termină facultatea peste doi ani şi un pic. I-ar plăcea să vadă asta. I-ar plăcea să o vadă căsătorindu-se. I-ar plăcea să-şi cunoască nepoţii. I-ar plăcea să trăiască.

Kathy se aşază pe marginea patului pentru a fi mai aproape de ochii lui Richard şi pune mâna pe mâna lui. Ochii ei au culoarea ceaiului negru concentrat, sunt obosiţi şi blânzi. Mâna ei este atât de caldă şi umană!

— Ţi-e frică să mori?

Clipeşte.

— Îmi pare rău că sunt aşa de directă. Ţi-e frică să nu suferi la moarte?

Clipeşte.

— De ce altceva îţi mai este frică?

De renunţare la tot. De dispariţie. De a nu mai exista. Mai are o spaimă care se ridică timid din conştiinţa sa, dar nu o poate identifica.

— Vă las câteva informaţii şi un tabel cu litere. Ştiu că nu aţi folosit unul până acum şi poate fi lent şi frustrant, dar îţi va da posibilitatea să exprimi ce vrei să ştii şi ce vrei să spui.

— Cât de repede trebuie să luăm o decizie?

— Nu vreau să decideţi astăzi. Gândiţi-vă şi, dacă mai aveţi întrebări, revin mâine. Nu poate sta nici intubat aşa mult timp. Nu aveţi la dispoziţie nici măcar o săptămână. Nu puteţi aştepta prea mult.

Kathy le arată cum să folosească tabelul cu litere. Richard ascultă doar pe jumătate. Atenţia îi este captată mai mult de sunetele regulate şi ritmice ale ventilatorului, împingerea şi tragerea forţată a aerului din el, muzica percutantă a corpului său respirat. Inspiră. Expiră. Inspiră. Expiră. Ca un ceas care ticăie. Kathy termină de explicat.

— Bine, mă întorc mâine. Deci suntem sută la sută clarificaţi în ceea ce priveşte alegerile. Opţiunile tale sunt fie să te extubeze şi cel mai probabil să mori, fie să te opereze şi să-i ceri Karinei să aibă grijă de tine douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, şapte zile din şapte. Înţelegi alegerile şi consecinţele pentru fiecare dintre voi?

Richard clipeşte şi nu se uită la Karina. Presupune că şi ea înţelege.

Este o alegere între viaţa lui şi viaţa ei.

Capitolul 31

Karina stă la o coadă lungă în cafeneaua spitalului pentru a-şi cumpăra o a doua cafea. Nu se grăbeşte. Bărbatul din faţa ei este îmbrăcat în uniformă albastră şi are o tavă cu iaurt, cereale, fructe şi suc de portocale. Îi este foame, dar ideea de mâncare îi face stomacul agitat să se facă ghem. Nici cafeaua n-o să-i facă prea bine, dar simte nevoia să cumpere ceva, să aibă un motiv să stea în cafenea, iar cafeaua pare cea mai simplă alegere. A părăsit ieri-seară salonul lui Richard de la terapie intensivă şi, de atunci, nu a avut curajul să se întoarcă. Nu a folosit tabelul acela cu litere. Nu ştie la ce se gândeşte el, ce vrea să facă. Nu l-a întrebat. Dar ştie că trebuie să o facă. Întâi, încă o ceaşcă de cafea. Dacă ar fi într-un film, şi-ar acoperi ochii cu mâinile, şi-ar ţine respiraţia şi ar implora-o în tăcere pe femeia care aşteaptă să-şi ia cafeaua să nu se ducă la terapie intensivă. Dacă ar fi într-o carte, ar închide-o fără să dea pagina. Nu vrea să ştie ce decizie ia Richard.

Este atât de laşă! Nu era aşa. De obicei era neînfricată. Şi-a părăsit casa, familia şi ţara când avea optsprezece ani şi nu s-a uitat niciodată înapoi. Unde a dispărut acea femeie? Îşi doreşte să poată cere înapoi acel spirit curajos care a absolvit cu onoruri un colegiu dintr-o ţară străină şi care a cântat la pian în New York cu cei mai buni muzicieni de jazz din oraş. Ar putea începe prin a fi o femeie care îşi termină cafeaua, ia liftul spre terapie intensivă, foloseşte acel tabel şi află ce se va întâmpla în continuare.

Dacă Richard vrea operaţia?

Nu poate fi îngrijitoarea lui douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, şapte zile din şapte. Dar nici nu mai este altcineva disponibil. Părinţii lui au murit. Fraţii lui au joburi, neveste şi copii de întreţinut. Asistenţa privată este absurd de scumpă, iar banii lui Richard s-au dus deja pe îngrijirea lui, pe scaunul cu rotile, pe lift,

pe educaţia lui Grace. Iar el nu-i poate cere lui Grace să facă asta pentru el. Karina nu l-ar lăsa.

Nu mai este soţul ei. Nu este nevoită să facă asta. Nu mai este povara ei. Se gândeşte la aventurile lui, la toate acele femei cu care s-a culcat. Unde sunt ele acum? Clar, nu în cafeneaua spitalului. Nici la terapie intensivă. Nici în camera ei în fiecare zi pentru tot restul vieţii lui.

Se gândeşte la cei zece ani în care l-a minţit, prefăcându-se că vrea mai mulţi copii, simulând în fiecare lună dezamăgirea, spunându-i tot felul de explicaţii medicale plauzibile pentru infertilitatea ei fictivă, pretinzând că merge la medic. Prima cafea îi amărăşte stomacul şi simte că-i vine să vomite.

El voia mai mulţi copii. În special, îşi dorea un băiat, în fiecare lună, ani de zile, el credea că încercau să facă un copil. Când Grace avea trei ani, Karina şi-a montat un sterilet şi nu i-a spus niciodată lui Richard. I-a fost frică să-i spună adevărul, credea că nu o s-o mai dorească şi că o să vrea să divorţeze. Şi atunci ea ce ar fi făcut? Făcută de ruşine şi singură, mama unei preşcolare, divorţată şi neangajată, într-o ţară străină.

Când Grace avea treisprezece ani, Karina a mers la medic pentru a-i înlocui steriletul. Dar acesta nu mai ieşea. Se încorporase în pereţii uterului şi trebuia scos prin operaţie. Îngrozită, i-a spus totul lui Richard. Deceniul ei de minciuni.

Când se lasă dusă de amintiri şi se gândeşte la acea zi, încă este bântuită de expresia feţei lui, care a trecut de la şoc la durere şi la furie. Furia a rămas imprimată în trăsăturile lui şi probabil şi în inimă. Le-a luat un an să se despartă şi încă doi să divorţeze oficial, dar căsnicia lor s-a terminat din ziua în care ea i-a spus ce făcuse.

Nu a iertat-o niciodată. Karina nu îl condamnă. Oricare ar fi fost păcatele lui, acesta era doar al ei. Poate că merită să aibă grijă de el pentru următorii zece ani, ca o pedeapsă pentru păcatul ei de neiertat. Poate asta o s-o absolve de vină.

Dacă Richard zice că vrea operaţia, poate să refuze să fie îngrijitoarea lui? Practic, l-ar condamna la moarte. Dacă el vrea să trăiască, cine este ea să spună că ar trebui să moară? Ar trebui să tacă şi să facă ce vrea el, orice este nevoie pentru a-l ţine în viaţă? Se întrevede un sentiment vechi, dar cunoscut de mânie. În urmă cu douăzeci de ani, el a acceptat postul de profesor la Conservatorul New England şi a luat decizia de a se muta împreună de la New York la Boston fără a se gândi la fericirea ei, la libertatea ei sau la cariera ei. I-a furat viaţa pe care şi-o dorea. Şi acum, atâţia ani mai târziu, când se gândeşte serios să cânte jazz din nou, Richard încă mai are puterea de a o opri.

Nu vrea să fie declarată pe viaţă îngrijitoarea lui, prizonieră legată de corpul lui paralizat. Ce o să aleagă el? Pentru unul dintre ei, va fi sentinţa la moarte.

— Doar atât?

— Poftim?

Karina ridică privirea, confuză.

— Doar cafeaua? întreabă casierul.

— A, da. Scuze.

Karina plăteşte şi se aşază pe un loc liber la o masă de două persoane. Cuprinde paharul de hârtie cu ambele palme şi îşi apropie nasul de el, inhalând mirosul, în loc să bea. Îşi verifică telefonul, sperând să aibă un mesaj sau un e-mail care să o ţină ocupată. Nu are nimic.

Încearcă să-şi imagineze la ce se gândeşte Richard, să parieze pe o decizie a lui. Deşi corpul lui este deja inutil şi mort, mintea, intelectul şi personalitatea îi sunt încă intacte. Oare ea ce ar face? Ia o gură de cafea din băutura pe care nu o vrea şi găseşte răspunsul înainte să înghită. Ea nu ar alege operaţia. Nu ar vrea să fie conectată la ventilator. Nu ar vrea ca cineva să renunţe la viaţa lui pentru a o ajuta pe ea să supravieţuiască. Nu ar vrea să stea aşa,

încuiată în interior, depinzând în totalitate de ceilalţi, pentru nimic în lume.

În afară de Grace. Pe ea nu ar vrea să o părăsească. Ce va face Grace după facultate? Cu cine se va mărita? Cum va arăta viaţa ei? Cine va fi? Karina vrea să ştie, vrea să fie aici pentru a vedea totul.

Dacă nu este pentru totdeauna? Dacă alege operaţia pentru a o putea vedea pe Grace absolvind peste doi ani sau dacă are nevoie de îngrijiri doar un an până când se va elibera un pat într-un spital? Ar putea să facă asta? A stat măritată cu el, blocată într-o relaţie deteriorată, perseverând aproape zece ani de dragul lui Grace, pentru aparenţe, religie şi siguranţă. Aşa că ar putea face asta un an sau doi. Dar dacă va fi mai mult? Dacă el vrea să trăiască indiferent cu ce preţ?

Închide ochii şi se roagă, căutând soluţia cea mai bună. Deschide ochii şi se holbează la cafea, la doctorul de la masa alăturată care se uită în telefon, la casierul care anunţă clientul următor. Nimeni şi nimic nu îi poate oferi un răspuns.

Nici măcar Kathy nu le-a putut spune ce să facă. *Operaţia de traheostomie este ceva groaznic. Nu aş face niciodată aşa ceva. Recomand extubarea şi moartea prin sufocare acasă, cu asistenţă din partea Hospice. Aceasta este singura soluţie.* Aşa ar fi vrut Karina să sune decizia – clară. În schimb, ea şi Richard au fost aruncaţi într-un ocean gri fără fund. Nu se vede orizontul, nici Steaua Nordului, au în faţă doar aceste opţiuni imposibile.

Stă acolo până când cafeaua se răceşte de tot, iar paharul este tot plin. Este aproape unsprezece. Este timpul să înfrunte situaţia. Aruncă paharul la gunoi, ia liftul către terapie intensivă şi inspiră adânc înainte să intre în camera lui Richard.

Patul lui este înclinat, aşa că Richard stă ridicat. Este treaz şi se uită la ea cu ochii mari şi speriaţi. Pare mai mic decât ieri, corpul lui slăbit dispare sub cearşafurile de spital ca într-un truc de magie, iar tubul de respirat şi maşina de ventilat sunt copleşitoare pentru

greutatea lui modestă. Maşinăria clicăie şi huruie şi pieptul lui Richard se ridică şi coboară forţat la fiecare trei secunde. Se uită la tabelul cu litere de pe masa de lângă pat, apoi îşi îndreaptă privirea către pieptul lui Richard, prefăcându-se că nu l-a văzut.

Încearcă să zâmbească.

— Kathy a fost aici?

Se uită cu ochii mari la ea şi Karina se întreabă dacă lipsa unui răspuns înseamnă nu, dacă nu a auzit-o sau dacă o ignoră.

— Încă o mai aştepţi pe Kathy?

Clipeşte.

— Bine.

Karina poate să aştepte să vină Kathy ca să afle dacă a luat o decizie. Nu trebuie să-l întrebe ea. O poate face Kathy. Acesta este planul Karinei. Stă pe scaunul de vizitatori de lângă pat şi intenţionează să fie ocupată cu telefonul până apare Kathy. Se uită pe noutăţile de pe Facebook, fără vreun interes. Stă în dreapta lui. Richard nu-şi poate întoarce capul, dar ea simte că o priveşte. Se uită în sus şi îi întâlneşte ochii disperaţi, implorând să-i comunice ceva.

— O aşteptăm pe Kathy, bine?

Richard se holbează la ea fără să clipească.

— Vrei să-mi spui ceva până vine?

Clipeşte.

La naiba!

— Ştii ce vrei să faci?

Clipeşte.

Karina simte un gol în stomac şi inima îi bate în gât. Reticentă, încet, ia tabelul. Se întoarce către uşă, dorindu-şi să apară Kathy. Nu este nimeni acolo. Se întoarce către Richard şi ţine în mână tabelul.

— Prima literă este din primul rând?

Aşteaptă. Nimic.

— Rândul al doilea?

Clipeşte.

— Este E?... F?... G?... A?

Clipeşte.

— A... A doua literă este din primul rând?... Al doilea?... Al treilea?... Al patrulea?

Clipeşte.

— Al patrulea?

Clipeşte.

— Este C?

Clipeşte.

— Bine, *A-C. A* treia literă este din primul rând?... Al doilea?

Clipeşte.

— *A?*

Clipeşte.

— Acasă?

Clipeşte. O lacrimă îi cade din ochiul drept. Karina scoate un şerveţel din buzunarul hainei şi i-o şterge.

— Vrei să mergi acasă?

Clipeşte.

Dar asta înseamnă că vrea să fie operat şi să stea acasă conectat la ventilator sau să fie extubat şi să meargă acasă?

— Vrei să fii operat? se trezeşte Karina întrebând.

El se uită la ea cu ochii larg deschişi, acum lăcrimând din ambii ochi. Nu clipeşte.

— Vrei să ţi se scoată tubul şi să mergi acasă?

Clipeşte cu ochii uzi.

— Doamne, Richard. Înţelegi ce înseamnă asta, nu?

Clipeşte şi Karina este uşurată şi devastată în acelaşi timp. Izbucneşte în plâns şi-şi şterge ochii, apoi pe-ai lui Richard cu acelaşi şerveţel, patetic.

— Îmi pare atât de rău, Richard!

Caută alt şerveţel prin buzunare, dar nu găseşte.

— Îmi pare rău. Vrei să o sun pe Grace?

Clipeşte.

— Bine. O să fie aici. Cine altcineva? Fraţii tăi?

Nu clipeşte.

— Bill?

Clipeşte.

— Trevor?

Nu clipeşte.

— Bine. Eu, Grace şi Bill. Altcineva?

Se uită cu ochii lui strălucitori şi umezi direct într-ai ei. Karina îşi şterge nasul cu şerveţelul ud.

— Ţi-e frică?

Clipeşte.

— Şi mie.

Se aşază pe marginea patului şi îi ţine mâna osoasă şi lipsită de viaţă într-a ei. Îşi trage mâneca şi îi şterge lacrimile lui, apoi pe ale ei.

— Mulţumesc, şopteşte ea.

Clipeşte.

Capitolul 32

Grace încă nu şi-a dat haina jos. Stă la capătul patului cu valiza lângă ea. A ajuns în urmă cu o oră, a venit direct de la aeroport. E trasă la faţă, are ochii inexpresivi şi o figură imobilă pe care Richard nu o recunoaşte. Parcă este plecată departe. Nu este faţa ei normală. Vrea să-i spună să vină mai aproape şi să zâmbească, o cerere absurdă chiar dacă ar putea să o rostească, având în vedere circumstanţele, dar vrea să-i vadă faţa aşa cum îi place cel mai mult – cu ochii senini, cu obrajii roz, zâmbind uşor, fericită. Presupune că nici ea nu-i cunoaşte faţa nebărbierită, cu un tub în gură lipit de obraji.

Karina i-a pus multe întrebări despre cursuri şi iubitul ei, dar au epuizat subiectele de conversaţie. În cameră este linişte. Karina stă pe scaunul de lângă el, cu braţele încrucişate, parcă i-ar fi frig. Pare obosită, serioasă, speriată. Kathy stă lângă ventilator, citind ceva de pe telefon. Bill stă la capătul patului, masându-i picioarele şi gambele cu mâinile lui calde şi puternice. Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Bill!

Aşteptarea este înceţoşată, ameninţătoare, suprarealistă. Momentul pare important şi urgent, şi totuşi nu se întâmplă nimic. Este absurd de firesc.

În cameră intră o femeie slabă cu frizură de băiat şi cu mulţi cercei de argint.

— Salut. Tu eşti Richard?

— Bună, Ginny, spune Kathy. Da, el este Richard Evans. Aceasta este Karina, fosta lui soţie; Grace, fiica lui; şi extraordinarul asistent Bill. Aceasta este Ginny, de la Hospice.

În loc să le strângă mâna, îl îmbrăţişează pe fiecare-n parte. Stă în dreptul lui Richard şi îi pune o mână pe umăr. Are ochii căprui, fără machiaj, clari, calmi şi încrezători. Zâmbeşte într-un mod care pare

natural şi deloc deplasat pentru această situaţie. Gestul ei nu trădează nici bucurie, nici milă şi nici o falsitate forţată. Doar comunică fără cuvinte: *Sunt aici cu tine.* Richard ar vrea să-i poată mulţumi.

— O să-i spun medicului că eşti aici, zice Kathy, ieşind din cameră.

— Înainte ca medicul să vină, să vorbim despre anumite lucruri. Scopul nostru de astăzi este să te ducem acasă cât mai confortabil. Medicul va scoate tubul traheal şi te va conecta la aparatul BiPAP. Nu vom şti asta până atunci, dar dacă muşchii care susţin respiraţia sunt compromişi în totalitate, aparatul BiPAP nu te va ajuta să respiri. Dacă se întâmplă asta, îţi voi administra morfină şi un sedativ prin perfuzie, pentru a-şi face efectul imediat. Sunt aici să mă asigur că vei fi calm. Nu te vei agita şi nu vei simţi că te sufoci. Toţi vor fi aici, alături de tine. Sună bine?

Ventilatorul mecanic introduce aer în plămânii lui Richard. Apoi îl scoate. Nimic din ce i s-a spus adineauri nu sună bine. Clipeşte. Karina îl ţine de mână. Bill îi masează piciorul. Ginny, pe care a cunoscut-o acum un minut, îi ţine mâna pe umăr, iar el este recunoscător, liniştit de prezenţa şi atingerea ei. Aceasta nu este prima ei procedură.

Kathy DeVillo se întoarce cu doctorul Connors – acesta poartă o cravată albastră pe sub halatul alb încheiat, are un telefon şi un stilou în buzunarul din faţă şi un stetoscop la gât. Când Richard a fost internat la terapie intensivă, era proaspăt bărbierit, iar acum i se vedea începutul de barbă. Doctorul Connors a tot venit la Richard şi l-a verificat în ultimele trei zile.

— Cum ne simţim? întreabă doctorul Connors.

Traheea lui Richard este rănită, uscată şi brutalizată. Buzele îi sunt blocate în mod dureros. S-a fixat pe dorinţa obsesivă de a tuşi şi se chinuie să ignore o mâncărime imensă de pe cap care pare că

vrea să-i dea o gaură până la creier. Iar dacă lucrurile merg prost, o să moară astăzi.

— Mai aşteptăm pe cineva? întreabă Kathy.

Toată lumea se uită la Richard. Nu clipeşte.

— Nu, zice Karina.

— Da, spune Ginny. Am chemat un terapeut muzical.

— Un ce? întreabă Karina.

— Cineva care să cânte la chitară şi să-l ajute pe Richard să rămână calm.

Richard ridică sprâncenele alarmat, sperând să fie văzut de Karina.

— Doamne, nu, zice Karina. Nu! Anulează!

— Eşti sigură?

— Absolut! Detestă asta.

Richard clipeşte de mai multe ori.

— Pun o melodie pe iPhone, se uită Karina la Richard. Mozart?

Se gândeşte. Nu. Continuă.

— Bach?

Nu clipeşte.

— Schumann?

Clipeşte.

— Bine.

Nu-l întreabă ce piesă. Are încredere în ea. O urmăreşte în timp ce caută. Apoi melodia începe.

Bineînţeles că a ştiut. Este *Fantezia în do major,* opus 17, de Schumann, o capodoperă, piesa preferată a lui Richard. Ascultă primele note din prima parte şi se uită întrebător.

— Da, tu eşti, cânţi la Carnegie Hall, spune Karina.

Gura lui este imobilă, dar ochii îi zâmbesc. Clipeşte.

Momentul grav care urmează aşteaptă şi toată lumea ascultă. Prima parte a acestei fantezii este densă şi visătoare, o lamentaţie pasională prin care Schumann îşi exprimă dorul de iubita lui, Clara,

despărţită de el de tatăl ei. Richard se uită în ochii Karinei în timp ce ascultă, ştiind că aceasta cunoaşte înţelesul din spatele compoziţiei, şi inima lui vrea ca ea să ştie cât de recunoscător îi este şi cât de rău îi pare. Chiar dacă nu ar fi avut un tub în gât, chiar dacă ar fi fost prea obosit şi speriat pentru a folosi tabelul cu litere, chiar dacă nu ar fi fost prea târziu şi ar fi putut vorbi, tot nu este sigur că ar fi putut găsi cuvintele potrivite pentru a-i vindeca rănile pe care chiar el i le provocase.

Continuă să se uite doar la ea, dorind ca notele să vorbească pentru el, şi este învăluit de privirea ei. Lacrimile îi curg pe obraji. Karina îi strânge mâna şi dă din cap.

A doua parte schimbă total atmosfera. Este un marş maiestuos, puternic, extrovertit, bombastic, rapid şi extrem de dificil de cântat. Richard îşi vede întreaga carieră trecând prin faţa ochilor. Curtis, Conservatorul New England, sălile prestigioase de concerte, dirijorii de renume mondial, orchestrele, festivalurile, recitalurile, publicul, aplauzele, presa şi premiile. A avut o viaţă frumoasă. A trecut aşa de repede!

Doctorul Connors îi verifică lui Richard semnele vitale şi explică ce urmează să facă.

— Eşti gata?

Richard se uită la Grace. Bill observă şi întinde braţul, invitând-o mai aproape, în cercul lor. Vine lângă mama ei.

— Sunt aici, tată, spune Grace şi pare foarte speriată. Te iubesc.

Richard clipeşte, spunând astfel că şi el o iubeşte. Se roagă să nu fie ultima dată când o aude spunând aceste cuvinte.

Doctorul Connors vine în dreptul feţei lui Richard şi dezlipeşte banda adezivă.

— Bine, la trei. Unu, doi, trei!

Doctorul Connors trage tare de capătul tubului scoţând din Richard o bucată surprinzător de mare, o procedură la fel de brutală şi nedelicată precum introducerea acestuia. Tubul este scos şi toată

lumea se uită la Richard, aşteptând. Nimeni nu respiră, nici Richard.

Acum se aude partea a treia. Melodia este solemnă, o împăcare. Masca BiPAP îi este pusă pe faţă, dar el tot nu primeşte aer. Ventilatorul nu funcţionează. Se aude doar Richard cântând. I se învârte capul şi camera se micşorează. Se concentrează la Grace, Karina, Bill şi muzică, şi brusc nu mai există limite între vibraţiile notelor şi oamenii din cameră. Nu vrea să-i părăsească. Vrea să asculte, să vibreze, să respire şi să existe în continuare.

Mai vrea câteva note. Încă o parte. Încă puţin. Nu vrea să moară la terapie intensivă.

Plămânii apelează la diafragmă şi la muşchii abdomenului, căutându-i, implorându-i. Se aud notele finale din *Fantezia* lui Schumann, uşor, delicat, pline de speranţă, o rugăciune şoptită lui Dumnezeu. Toată lumea din cameră, inclusiv plămânii lui Richard, aşteaptă în linişte un răspuns.

Capitolul 33

Sunt acasă de trei zile. Cu acordul lui Richard, Ginny l-a deconectat de la BiPAP acum două zile. Respiră extrem de superficial, dar încă rezistă. Deşi primeşte puţin aer, nu pare să fie agitat sau chinuit. Ginny îi administrează doze regulate de morfină împotriva durerii şi disconfortului, precum şi ativan împotriva anxietăţii. Este sedat, conştient din când în când, dormind majoritatea timpului. Karina ştie că nu este corect să se gândească la asta, dar se tot întreabă cât va mai rezista.

Când au ajuns acasă în siguranţă, ea şi Bill au mutat patul lui Richard în sufragerie, pentru a fi aproape de pianul lui. Grace s-a instalat pe canapea cu lenjeria şi perna ei, încă în pijamale şi la ora cinei, tastând o lucrare pentru şcoală pe laptop. A dormit pe canapea, veghindu-l pe tatăl ei zi şi noapte, aşteptând sfârşitul. Toţi aşteaptă.

Casa este ciudat de tăcută. Nu au pornit televizorul. Karina şi-a anulat lecţiile de pian din această săptămână. Nu a mai ieşit din casă de trei zile. Trăiesc toţi în afara timpului, în sufrageria ca un cocon, fără să fie la curent cu ce se întâmplă în lume, cu urechile ciulite la sunetul slab şi intermitent al respiraţiei lui Richard.

Karina nu stă aici pentru că este nevoie de ea. Nu mai sunt multe de făcut acum. Nu mai rezistă să stea închisă şi ar vrea să iasă la o plimbare matinală cu Elise, dar nu poate risca să plece. Este posibil ca Richard nici să nu fie conştient când se va întâmpla, dar ea simte că trebuie să fie aici. Îi datorează asta. Poate amândurora.

Ginny vine pentru două ore pe zi să vadă cum merg lucrurile, să-l monitorizeze pe Richard şi să-i administreze medicamentele. Tocmai a plecat acum câteva minute. Bill vine după-amiaza. Are grijă de corpul lui Richard şi îi ţine companie Karinei. Ar trebui să ajungă aici peste două ore.

Karina se uită la ceas. La ora asta, l-ar fi hrănit pe Richard. În schimb, îi administrează o seringă cu apă prin tubul PEG, apoi închide capacul MIC-KEY. În urmă cu două zile, Richard era treaz când a venit Ginny. Ea l-a întrebat dacă vrea să nu mai fie hrănit. A clipit. L-a întrebat dacă vrea să fie deconectat de la BiPAP. A clipit.

Are pneumonie şi nu mai este tratat. Are cincizeci de kilograme şi corpul îi este plin cu morfină şi ativan. Nu a mâncat de două zile. Totuşi, o parte din el rezistă.

— Mă duc să fac un duş, zice Grace.

— Bine, draga mea.

Karina stă în fotoliu, lângă patul lui Richard. Îi analizează faţa în timp ce doarme. Obrajii îi sunt supţi sub barba albită. Nu l-a bărbierit nimeni de când a fost dus la spital acum şase zile. Buzele îi sunt crăpate şi exfoliate. Părul şi genele îi sunt negre şi frumoase.

Expiră. Karina aşteaptă şi aşteaptă. E nedumerită şi se apleacă spre el. Inspiră. Cum de mai are puterea să respire?

Pune mâna peste a lui. Este osoasă şi rece, nu răspunde la atingerea ei, iar pielea îi este pătată, plină de sânge. Boala asta e groaznică. Nimeni nu ar trebui să treacă prin asta.

— Îmi pare atât de rău, Richard! Îmi pare atât de rău!

Începe să plângă.

— Îmi pare atât de rău!

La început, ea se referă la nedreptatea şi groaza de a suferi de SLA, dar, în timp ce continuă să plângă şi repetă cuvintele, se gândeşte la altceva. Se trage pe marginea fotoliului şi se apleacă spre urechea lui.

— Îmi pare rău, Richard! Îmi pare rău că ţi-am refuzat familia pe care ţi-o doreai. Îmi pare rău că te-am păcălit. Ar fi trebuit să am curajul să-ţi spun adevărul. Ar fi trebuit să te las să trăieşti cu altcineva viaţa pe care ţi-o doreai. Îmi pare rău că am încetat să fiu femeia de care te-ai îndrăgostit. Te-am îndepărtat. Ştiu că aşa am făcut. Îmi pare rău!

Se uită la faţa lui în timp ce se gândeşte, căutând în trecutul lor întunecat alte cuvinte ascunse, nerostite. Nu mai găseşte. Lacrimile i se domolesc. Ia un şerveţel din cutia de pe masă, îşi şterge ochii şi îşi suflă nasul. Respiră adânc şi oftează, iar sunetul neaşteptat care iese este grav şi îndurerat, ca un răcnet. Respiră din nou şi se simte cu douăzeci de ani mai uşoară.

— Am făcut amândoi ce am crezut că e mai bine, nu?

Aşteaptă, ascultându-i respiraţia. Îşi pune din nou mâna pe a lui şi îi analizează faţa în căutarea unui semn cât de mic care ar putea să însemne un răspuns. Nu ştie dacă doarme, dacă este inconştient de la dozele mari de ativan sau dacă este în comă. Nu deschide ochii. Caută măcar o zvâcnire accidentală sau involuntară pe care să o poată interpreta. Este nemişcat. Nu o poate strânge de mână. Nu ştie dacă a auzit-o.

— Mi-aş fi dorit să facem lucrurile mai bine.

— E totul în ordine? întreabă Grace.

Karina se întoarce. Grace stă în capătul scărilor, îmbrăcată cu un hanorac maro pe care scrie „Universitatea Chicago”, colanţi negri şi papuci, cu părul ud prins în coadă. Karina nu poate spune după expresia ei dacă a auzit ceva din ce i-a spus lui Richard.

— Totul e la fel. Ţi-e foame?

— Nu.

Parcă pentru a fi solidară cu tatăl ei, Grace nu a mâncat nimic de ieri. Se aşază înapoi pe canapea. Ziua se transformă repede în noapte şi întunericul invadează sufrageria. Faţa lui Grace este luminată de ecranul laptopului ca de o lanternă. Karina se ridică, intenţionând să aprindă o lampă, dar, odată ridicată, merge la pian.

Se aşază şi pune degetele pe clape. Fără să se gândească, începe să cânte *Nocturna nr. 2 în mi bemol major,* opus 9, de Chopin. Melodia este suavă, relativ uşoară şi delicioasă pentru interpret, ca o cină în familie. Adoră libertatea pe care melodia o oferă cu tempoul ei, trilurile clare, notele ornamentate. Piesa evocă amintiri

sensibile cu piroşti făcute de mama ei, o ploaie uşoară la fereastra camerei ei de cămin de la Curtis, un vals cu Richard în New York. Piesa se desfăşoară cu un *crescendo* ca o îmbrăţişare pasională, apoi se transformă în clinchete de apă, confetti aruncate, o întoarcere acasă, siguranţă, sprijin.

Cântă ultima notă tandră şi sunetul pluteşte în cameră înainte să dispară, ca o amintire dulce. Se întoarce şi este surprinsă să o vadă pe Grace mutată de pe canapea, pe fotoliu. Are ochii înceţoşaţi, în lacrimi. La început, Karina crede că Grace a fost emoţionată de nocturna de Chopin. Dar apoi ascultă.

Ascultă în continuare. Aşteaptă şi nu respiră, străduindu-se să audă o inspiraţie. În cameră continuă să fie linişte. Deşi ştie, aşteaptă, pentru a fi sigură.

Richard s-a stins.

Epilog

Karina stă în fosta cameră a lui Richard, ţinând în mână o cutie de carton goală. Au trecut opt zile de când a murit Richard. Iar ea a evitat să intre în cameră.

Bill a adus cutii pentru hainele lui Richard. Le donează la centrele de caritate. Stă fără să se mişte, analizând întregul echipament care a făcut parte din fiecare zi a ei în ultimele luni, acum abandonat ca nişte relicve. Patul de spital, scaunul cu rotile, liftul Hoyer, aparatul de aspirat, dispozitivul de asistat în timpul tusei, BiPAP-ul, sticla pentru urină, discul-pivot. Donează toate astea şi altele centrului Caring Health.

Pune cutia pe podea, dar nu ştie de unde să înceapă. Camera este ciudată fără Richard. Presupune că, după ce scoate totul afară, o să redevină vechea cameră, dar nu poate să-şi imagineze asta. Richard a locuit aici doar patru luni, dar parcă nu mai este camera ei. El a suferit de SLA aici. Se uită la patul gol, la scaunul cu rotile şi la scaunul pentru birou şi îi simte amprenta energetică peste tot, camera fiind încă plină de amintiri intense cu Richard şi SLA. Ochii i se umezesc şi pielea i se face ca de găină. Poate că el a decis să o bântuie.

Se aşază la biroul lui şi se învârte cu scaunul. Poate Grace o să vrea computerul lui. A plecat la şcoală ieri. Pare să fie în regulă. Este bine că are cursuri, prieteni şi un orar încărcat care să-i ofere o viaţă structurată, să o ajute să meargă înainte.

Casa este tăcută din nou. Fără zgomotul BiPAP-ului, fără alarme care să sune când se deplasează masca, fără tuse, gâlgâituri sau

sufocări. S-a terminat cu toate aceste sunete, au dispărut. Richard s-a dus.

Ce va face ea acum? Simte golul familiar, de parcă ceva greu şi greţos i se scufundă în stomac, ca şi când ar fi mâncat ceva stricat. Să reia lecţiile de pian? Sau să împacheteze tot şi să se mute la New York? Inima îi bate tare, agitată de acest gând îndrăzneţ. Se învârte în scaun, fără să ia o decizie.

Poate că pentru moment este suficient să împacheteze hainele lui Richard. Oftează şi nu mai mişcă scaunul. În schimb, îşi verifică e-mailul pe telefon. Are un mesaj de la doctorul George. Îl deschide.

Dragă Karina,

Îmi pare rău pentru Richard. Mi-a părut bine să-l cunosc, chiar dacă atât de puţin. Ştiu că ai zis că a decis să folosească o voce generată de calculator, în loc de propria lui voce. Ei bine, am verificat aparatul de înregistrat pe care i l-am împrumutat dar, înainte să şterg datele şi să-l dau altui pacient, n-am găsit decât un singur mesaj pe el, un fel de testament. Cred că vrei să-l auzi. L-am anexat aici.

Cu bine,

Dr. George

Ezită, apoi apasă pe fişierul MP3 anexat.

— Bu-nă, Ka-ri-na. Îmi-pla-ce-că-doc-to-rul-George-spu-ne-des-pre-a-cest-me-saj-că-es-te-un-tes-ta-ment. M-am-gân-dit-mult-ce-las-moş-te-ni-re. Ca-ri-e-ra-mea-pi-a-nis-ti-că? Sau-pe-Grace? Mai-bi-ne-a-şa.

Sau-poa-te-as-ta. Ce-tre-bu-ie-să-ţi-zic-ţie.

Ka-ri-na! Îmi-pa-re-rău. Îmi-pa-re-rău-că-te-am-în-şe-lat. Îmi-pa-re-rău-că-din-ca-u-za-mea-nu-cânţi-jazz. Am-fost-un-soţ-o-ri-bil. Me-riţi-mai-mult.

Ul-ti-ma-mea-do-rin-ţă-es-te-as-ta. Eşti-ta-len-ta-tă. În-că-tâ-nă-ră. Să-nă-toa-să. Ai-tot-ce-tre-bu-ie.

Mergi-la-New-York! Cân-tă-jazz! Tră-ieş-te-ţi-via-ţa! Fii-fe-ri-ci-tă!

Karina a rămas pe scaun, uimită să audă vocea lui Richard din nou, copleşită de mesajul lui, de aceste cuvinte pe care şi le-a dorit şi de care a avut nevoie dintotdeauna. Ascultă mesajul din nou şi răul din stomac îi dispare. Inima îi bate tare, vie, emoţionată. Îl ascultă din nou şi cuvintele lui o eliberează cea din urmă reţinere pe care o avea asupra ultimilor douăzeci de ani de vină şi ură, din dorinţa de a avea mereu dreptate, cu orice preţ. Iar preţul a fost astronomic.

În timp ce ascultă, se conturează un plan de viitor pentru ea, aude gânduri ferme care sună perfect în mintea ei, o compoziţie pe care a vrut să o cânte toată viaţa. O să împacheteze lucrurile din această cameră, apoi o să aibă nevoie de şi mai multe cutii. Dar înainte de asta, ascultă din nou mesajul, recunoscătoare pentru că-i aude vocea, iertându-l, simţindu-i prezenţa în cameră şi în cuvinte, ştiind că şi ea este iertată, liberă.

Îndemnul la acţiune al Lisei

Dragă cititorule,

Mulţumesc că ai citit *Partitura suferinţei.* Poate că înainte să citeşti această carte, ai citit *Marţi cu Morrie,* ai urmărit *Teoria întregului* sau ţi-ai turnat o găleată cu gheaţă în cap. Probabil că ştiai câte ceva despre SLA. Sper că acum înţelegi mai bine ce înseamnă să trăieşti cu această boală.

Mai sper şi că mă vei ajuta să transform această empatie în acţiune. Donând pentru îngrijirea celor cu SLA şi pentru cercetările în acest domeniu, şi *tu* poţi contribui la progresul care va duce la găsirea tratamentului şi vindecării şi poţi ajuta oamenii care au nevoie disperată de o îngrijire adecvată.

Te rog, dedică-ţi un moment din timpul tău, mergi pe www.LisaGenova.com şi dă clic pe butonul „Readers in Action: ALS (Cititori în acţiune: SLA)" pentru a face o donaţie către ALS ONE, o organizaţie extraordinară, hotărâtă să găsească un tratament pentru SLA şi devotată în prezent cauzei de a oferi îngrijiri mai bune. Pentru mai multe informaţii despre ALS ONE, vizitează www.ALSONE.org.

Mulţumesc pentru timpul dedicat implicării tale şi pentru că ai transformat compasiunea în acţiune. Hai să vedem cât de uimitor de generos şi de puternic poate fi acest parteneriat de lectură!

Cu dragoste,

Lisa Genova

Mulţumiri

Această carte a început cu Richard Glatzer, care, împreună cu soţul lui, Wash Westmoreland, a scris şi a regizat filmul *Altfel... şi totuşi Alice.* Richard a suferit de SLA bulbară, ceea ce înseamnă că simptomele au început de la muşchii capului şi gâtului. Nu i-am mai auzit niciodată vocea. A co-regizat în mod genial *Altfel... şi totuşi Alice* tastând cu un deget pe un iPad.

Richard, îţi voi fi recunoscătoare pentru totdeauna pentru întreaga ta contribuţie la filmul *Altfel... şi totuşi Alice,* pentru că ai împărtăşit cu mine tot ce înseamnă să trăieşti cu SLA, pentru că ne-ai arătat tuturor ce înseamnă graţia şi curajul şi pentru că nu ai renunţat la visurile tale. Richard a murit pe 10 martie 2015, la scurt timp după ce Julianne Moore a câştigat Oscarul pentru cea mai bună actriţă pentru rolul din film.

L-am întâlnit pe Kevin Gosnell, soţia lui Kathy şi fiii lor Jake şi Joey (şi mai târziu pe Scott) după ce Kevin a fost diagnosticat cu SLA. La câteva minute după ce l-am întâlnit am ştiut trei lucruri:

1. înainte să fie doborât de SLA, Kevin va schimba lumea;
2. o să mă schimbe şi pe mine;
3. îl iubesc pe omul acesta şi familia lui.

După ce Kevin a aflat devastatorul diagnostic, şi-a ilustrat situaţia terifiantă în cel mai altruist mod pe care mi l-aş putea imagina. S-a gândit: „Cum ar putea să-i ajute boala mea pe ceilalţi?" Apoi a adunat cei mai buni oameni din medicină, ştiinţă şi îngrijire, şi a format ALS ONE, o colaborare extraordinară hotărâtă să descopere tratamentul şi vindecarea pentru SLA, şi să le ofere celor care trăiesc acum cu SLA cea mai bună îngrijire posibilă. Vă invit pe

toţi să descoperiţi mai multe despre moştenirea importantă lăsată de Kevin, vizitând ALSONE.org, şi să vă implicaţi personal. Kevin a murit pe 8 august 2016.

Mulţumesc, Kevin, pentru că m-ai primit în casa şi în familia ta, şi pentru că mi-ai împărtăşit viaţa ta. Îţi datorez multe dintre cunoştinţele mele despre SLA. Dar, dincolo de asta, eşti unul dintre cei mai buni oameni pe care i-am cunoscut – generozitatea şi graţia ta, îndrumarea ta iubitoare; raţiunea ta neclintită de a face totul cu un scop, de a contribui la binele lumii, mai presus de persoana ta; lecţiile de viaţă pe care le-ai dat băieţilor tăi şi pe care acum le transmit copiilor mei; iubirea enormă pe care ai oferit-o familiei tale şi tuturor celor din viaţa ta. Mereu am simţit că fac parte din familia ta când eram acasă la tine. Te iubesc şi îmi este dor de tine. Sper că te-am făcut mândru.

Pe Chris Connors l-am întâlnit la clinica SLA de la Spitalul General Massachusetts, la şase zile după ce a fost diagnosticat cu SLA. Am fost uimită de cât de calm şi de amuzant era, având în vedere situaţia. Mi-a plăcut de el pe loc şi l-am întrebat dacă putem păstra legătura. În următoarele luni, am comunicat prin e-mail. „Jurnalul SLA" era intim, îl înfăţişa vulnerabil şi foarte amuzant şi, în acelaşi timp, îţi frângea inima. Am râs şi am plâns citindu-i e-mailurile.

Chris, mulţumesc pentru că mi-ai împărtăşit umorul, fricile şi curajul tău, pentru cât de mult i-ai iubit pe Emily şi pe băieţi, şi pentru informaţiile detaliate în legătură cu pierderile provocate de SLA. Sunt incredibil de norocoasă că te-am cunoscut şi te-am iubit. Chris a murit pe 9 decembrie 2016. Vă încurajez pe toţi să-i căutaţi necrologul pe Google.

Pe Chris Engstrom l-am cunoscut acasă la părinţii lui, la Cape Cod. Era de vârsta mea, frumos, slab, iar vocea abia i se auzea. Era un artist educat la Yale şi îi plăcea să facă drumeţii prin pădure, dar acum nu mai putea merge sau ţine pensula în mână. Bocancii din

picioarele lui paralizate mi-au frânt inima. Dar îşi putea ridica sprâncenele să zică da şi încă mai putea comunica – la început folosind o platformă cu roţi ataşată de mână şi mâna pusă pe *mouse* de altcineva, apoi cu ochii prin intermediul Tobii. Avea un zâmbet frumos şi o sclipire în ochi – sunt sigură că flirta cu mine.

Chris a devenit prietenul meu drag. Mulţumesc, Chris, pentru că mi-ai împărtăşit fricile, frustrările, furia, speranţele, credinţele şi dragostea. Îţi admir arta şi poezia. Încă sunt invidioasă pe stilul tău de a scrie. Mulţumesc că ai citit primele capitole ale acestei cărţi, că mi-ai spus părerile şi ideile tale, că nu m-ai lăsat să devin delăsătoare. Te iubesc şi îmi este dor de tine. Chris Engstrom a murit pe 7 mai 2017.

Le mai sunt enorm de recunoscătoare lui Bobby Forster, Steve Saling, Sue Wells, Janet Suydam, David Garber, Arthur Cohen, Chip Fanelli şi Lawrence Jamison Hudson. Vă mulţumesc pentru generozitatea şi încrederea acordate, pentru că mi-aţi împărtăşit experienţele şi perspectivele voastre, pentru că m-aţi ajutat să înţeleg SLA pentru această carte, şi pentru înţelepciunea oferită dincolo de paginile acestei poveşti.

Mulţumesc, Kathy Gosnell, Rebecca Brown George, Casey Forster, Ginny Gifford, Joyce Siberling, Jamie Heywood, Ben Heywood şi Sue Latimer, pentru că mi-aţi împărtăşit experienţele voastre cu SLA. Dragostea şi susţinerea pentru soţii, fratele şi prietenul vostru sunt extraordinare şi inspiratoare.

Mulţumesc, dr. Merit Cudkowiez, dr. James Berry şi asistentei Darlene Sawicki, pentru că mi-aţi permis să vă urmăresc la clinica de SLA de la Spitalul General Massachusetts, pentru că mi-aţi răspuns la toate întrebările şi pentru că m-aţi ajutat să înţeleg SLA din punct de vedere clinic. Este uşor să-mi imaginez o echipă ca a voastră având nevoie să-şi construiască o delimitare emoţională. Nu există leac pentru această boală. Vedeţi prea multă suferinţă, pierderi şi moarte. Sunt profund uimită de voi, recunoscătoare

pentru bunătatea, demnitatea şi umanitatea oferite fiecărui pacient, în fiecare zi, dincolo de datoria pur medicală. Toţi sunteţi nişte eroi.

Apoi mă gândesc la Ron Hoffman. Ron este fondatorul şi directorul executiv al organizaţiei Compassionate Care ALS, care asigură îndrumarea, echipamentul şi confortul mult necesare familiilor copleşite care trec prin această experienţă necunoscută, complexă şi dificilă. Este un înger şi un erou şi sunt mai mult decât recunoscătoare să-l numesc prietenul meu drag. Este şi autorul cărţii *Sacred Bullet.* Toată lumea ar trebui să citească acest volum important. Ron, mulţumesc pentru că m-ai invitat în lumea ta, pentru multele drumuri făcute şi vizite la domiciliu, pentru că mi-ai arătat ce faci tu, pentru că m-ai învăţat atâtea despre SLA, despre viaţă şi despre moarte. Eşti ca un dar pentru toate persoanele care te cunosc, inclusiv pentru mine.

Pentru mai multe informaţii despre Compassionate Care ALS, vizitează www.ccals.org.

Mulţumesc, Erin MacDonald Lajeunesse, Kristine Copley şi Julie Brown Yau de la Compassionate Care ALS şi Rob Goldstein de la ALS TDI, pentru că m-aţi învăţat ceea ce ştiţi despre îngrijirea persoanelor cu SLA şi pentru că mi-aţi făcut cunoştinţă cu oameni care sufereau de această boală. Mulţumesc, John Costello, pentru că mi-ai arătat toate instrumentele fascinante şi creative pe care suferinzii de SLA le pot folosi pentru a comunica în continuare după ce, treptat, sunt paralizaţi. Mulţumesc pentru tot ce faci pentru ca aceste persoane să rămână conectate la realitate şi să-şi păstreze vocea. Mulţumesc, Kathy Bliss, pentru că m-ai ajutat să înţeleg rolul important pe care îl au Hospice şi îngrijirea paliativă.

Mulţumesc, Abigail Field şi Monica Rizzio, pentru minunatele lecţii de pian. Pentru informaţii despre pianul clasic, jazz şi viaţa de pianist le mulţumesc enorm lui Abigail Field, David Kuehn, Dianne Goolkasian Rahbee, Jesse Lynch şi Simon Tedeschi.

Le mulţumesc şi le transmit dragostea mea lui:

Anabel Pandiella, John Genova, Louise Schneider şi Joe Deitch pentru că m-au dus la concerte de pian; Gosiei Mentzer şi Annei O'Grady pentru că mi-au răspuns la întrebările despre Polonia; lui Jen Bergstrom, Alison Callahan şi Vicky Bijur pentru editările inspirate şi pentru susţinerea lor.

Le transmit recunoştinţa şi dragostea mea primilor cititori: Anne Carey, Laurel Daly, Mary MacGregor, Kim Howland, Kate Racette şi Danny Wallace. Mulţumesc că aţi citit capitolele pe măsură ce le-am scris, pentru că aţi fost alături de mine în această călătorie spre SLA, pentru dragostea şi sprijinul vostru neclintit.

Le mulţumesc şi le transmit toată dragostea mea lui Sarah Swain, James Brown, Joe Deitch, Merit Cudkowiez, Ron Hoffman şi Kathy Gosnell pentru că au citit manuscrisul şi mi-au spus părerile lor valoroase.

Nota autoarei

În mai 2017, cam în acelaşi timp când am terminat manuscrisul final al acestei cărţi, FDA a aprobat un nou medicament pentru tratarea SLA. Radicava a devenit disponibilă pentru pacienţi în august 2017, când volumul meu era la tipografie. Acest medicament se administrează intravenos în cicluri de douăzeci şi opt de zile şi costă o mie de dolari fiecare perfuzie. Încă nu ştim dacă asigurările acoperă aceste costuri. Într-un studiu clinic din Japonia, s-a demonstrat că radicava poate reduce cu 33 de procente agravarea simptomelor fizice.

Lisa Genova, născută în 1970, a absolvit Bates College ca şefă de promoţie, cu o diplomă în psihobiologie, şi are un doctorat în neuroştiinţe la Universitatea Harvard.

Romanul ei de debut, *Altfel... şi totuşi Alice*, publicat deja la Editura Trei, a figurat timp de 59 de săptămâni pe lista de bestselleruri New York Times. Cartea a fost recompensată cu numeroase distincţii, s-a tradus în 36 de limbi şi a fost ecranizată la Hollywood, cu Julianne Moore în rolul principal.

Pe lângă *Altfel... şi totuşi Alice*, Lisa Genova a mai publicat romanele *Left Neglected*, *Love Anthony* şi *Inside the O'Briens*, toate bestselleruri New York Times.

Aflaţi mai multe despre autoare pe www.lisagenova.com

LISA GENOVA

De-a lungul carierei, Richard, pianist desăvârșit, a fost ovaționat în săli de concert din întreaga lume. Degetele sale erau instrumente perfect acordate, care dansau pe claviatură cu o precizie uluitoare. Dar asta se întâmpla în urmă cu opt luni.

Acum, Richard suferă de SLA – scleroză laterală amiotrofică –, o boală necruțătoare care i-a paralizat deja brațul drept. Pentru el, pierderea brațului e ca moartea. Și știe că va urma și brațul stâng.

Când boala se agravează și Richard nu se mai descurcă singur, Karina, fosta lui soție, devine – fără tragere de inimă – îngrijitoarea lui. Ea nu a trecut nici acum peste despărțire și încă îl învinovățește pe Richard că, din pricina lui, și-a ratat cariera de pianistă. Pe măsură ce mușchii, vocea și respirația lui sunt tot mai firave, cei doi încearcă să se împace cu trecutul înainte să fie prea târziu.

Partitura suferinței este o carte tulburătoare despre iertare și despre puterea de a înfrunta boala cu seninătate.

www.edituratrei.ro
ISBN 978-606-40-0544-1
9 786064 005441
TREI